

ALMANACH PERA 1908

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

ATENEU BARCELONÉS

ALMANACH

ES PROPIETAT

Imp. La Campana y La Esquila, Oln, 8, Barcelona

Any XX de sa publicació

PERTENECÉ A LA BIBLIOTECA
DEL
ATENEU BARCELONÉS

ANTONI LÓPEZ, editor

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, 20
BARCELONA

FEBRER

- 12 *de la religion* y *Contly* y *en* *Barcelo*
 13 *De la* *Protestacion* *de* *los* *Reyes*
 14 *de* *Castilla*
 15 *De la* *Castilla* *de* *los* *Reyes*
 16 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 17 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 18 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 19 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 20 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 21 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 22 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 23 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 24 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 25 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 26 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 27 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 28 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 29 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 30 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 31 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 32 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 33 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 34 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 35 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 36 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 37 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 38 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 39 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 40 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 41 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 42 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 43 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 44 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 45 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 46 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 47 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 48 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 49 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 50 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 51 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 52 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 53 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 54 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 55 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 56 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 57 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 58 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 59 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 60 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 61 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 62 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 63 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 64 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 65 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 66 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 67 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 68 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 69 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 70 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 71 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 72 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 73 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 74 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 75 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 76 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 77 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 78 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 79 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 80 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 81 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 82 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 83 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 84 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 85 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 86 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 87 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 88 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 89 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 90 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 91 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 92 *de* *los* *Reyes* *de* *los* *Reyes*
 93 *de*

MARS

- [illegible]

ABRIL

- [illegible]

MAIC

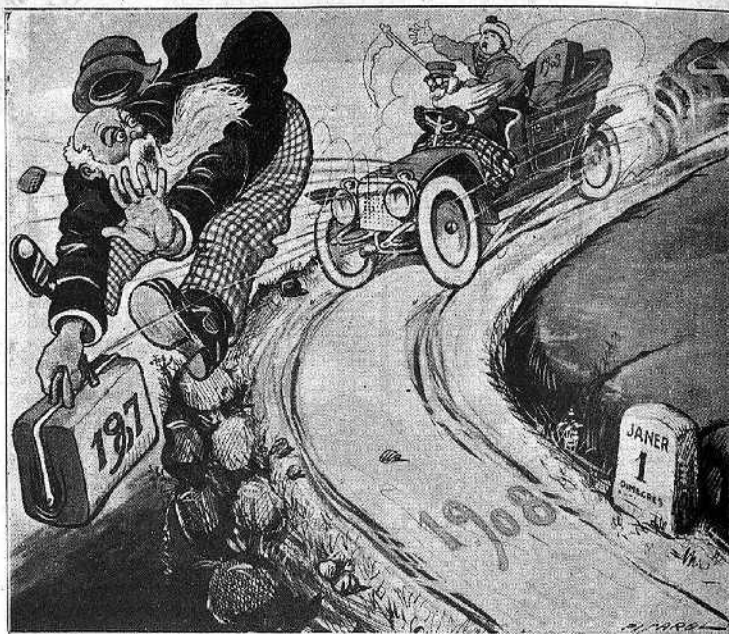
12. Die vier Jahreszeiten
 13. Die vier Jahreszeiten
 14. Die vier Jahreszeiten
 15. Die vier Jahreszeiten
 16. Die vier Jahreszeiten
 17. Die vier Jahreszeiten
 18. Die vier Jahreszeiten
 19. Die vier Jahreszeiten
 20. Die vier Jahreszeiten
 21. Die vier Jahreszeiten
 22. Die vier Jahreszeiten
 23. Die vier Jahreszeiten
 24. Die vier Jahreszeiten
 25. Die vier Jahreszeiten
 26. Die vier Jahreszeiten
 27. Die vier Jahreszeiten
 28. Die vier Jahreszeiten
 29. Die vier Jahreszeiten
 30. Die vier Jahreszeiten
 31. Die vier Jahreszeiten
 32. Die vier Jahreszeiten
 33. Die vier Jahreszeiten
 34. Die vier Jahreszeiten
 35. Die vier Jahreszeiten
 36. Die vier Jahreszeiten
 37. Die vier Jahreszeiten
 38. Die vier Jahreszeiten
 39. Die vier Jahreszeiten
 40. Die vier Jahreszeiten
 41. Die vier Jahreszeiten
 42. Die vier Jahreszeiten
 43. Die vier Jahreszeiten
 44. Die vier Jahreszeiten
 45. Die vier Jahreszeiten
 46. Die vier Jahreszeiten
 47. Die vier Jahreszeiten
 48. Die vier Jahreszeiten
 49. Die vier Jahreszeiten
 50. Die vier Jahreszeiten
 51. Die vier Jahreszeiten
 52. Die vier Jahreszeiten
 53. Die vier Jahreszeiten
 54. Die vier Jahreszeiten
 55. Die vier Jahreszeiten
 56. Die vier Jahreszeiten
 57. Die vier Jahreszeiten
 58. Die vier Jahreszeiten
 59. Die vier Jahreszeiten
 60. Die vier Jahreszeiten
 61. Die vier Jahreszeiten
 62. Die vier Jahreszeiten
 63. Die vier Jahreszeiten
 64. Die vier Jahreszeiten
 65. Die vier Jahreszeiten
 66. Die vier Jahreszeiten
 67. Die vier Jahreszeiten
 68. Die vier Jahreszeiten
 69. Die vier Jahreszeiten
 70. Die vier Jahreszeiten
 71. Die vier Jahreszeiten
 72. Die vier Jahreszeiten
 73. Die vier Jahreszeiten
 74. Die vier Jahreszeiten
 75. Die vier Jahreszeiten
 76. Die vier Jahreszeiten
 77. Die vier Jahreszeiten
 78. Die vier Jahreszeiten
 79. Die vier Jahreszeiten
 80. Die vier Jahreszeiten
 81. Die vier Jahreszeiten
 82. Die vier Jahreszeiten
 83. Die vier Jahreszeiten
 84. Die vier Jahreszeiten
 85. Die vier Jahreszeiten
 86. Die vier Jahreszeiten
 87. Die vier Jahreszeiten
 88. Die vier Jahreszeiten
 89. Die vier Jahreszeiten
 90. Die vier Jahreszeiten
 91. Die vier Jahreszeiten
 92. Die vier Jahreszeiten
 93. Die vier Jahreszeiten
 94. Die vier Jahreszeiten
 95. Die vier Jahreszeiten
 96. Die vier Jahreszeiten
 97. Die vier Jahreszeiten
 98. Die vier Jahreszeiten
 99. Die vier Jahreszeiten
 100. Die vier Jahreszeiten

LANER

- [illegible]

UNA SORTIDA Y UNA ENTRADA (per *Picarol*)

L' ANY VELL:—Alsa, brétoll!... També podíes haver frenat una mica...

L' ANY NOU:—¿Qué vol dir, frenar!... No veyeu que 'n venen d' altres al darrera?

CRÓNICA DE L' ANY

L' any 1907 es dels que sumarán en els Anals de Catalunya. Es l' any de la realització de una idea: de una idea, en un principi incerta y vagarosa, que tot just se transparentava entre mitj de las efusions del sentiment; de una idea, que molts teníen per quimérica y senyalavan com irrealisable, en rahó del estat de descomposició y antagonisme en que 's trobavan els elements vitals del poble catalá; un poble essencialment individualista y que no era de creure pogués, en un moment donat, concertarse y fondres tan intimament per' emprendre una briosa y enérgica acció colectiva.

A la llum de las fogueras de la nit del 25 de novembre de 1905, Catalunya vá comensar á véurehi clar. Pensarian els que las varen encendre que no eran sino alguns utensilis lo que cremavan en ellas: cegos per l' apassionament no podíen capir que lo que en aquells focs se consumí principalment fou una llarga historia d' errors recalcitants y de injustificats rezels, d' enemistats y divisions funestas, d' odís y rancúnias irreductibles, que minavan la pau y 'l ben ésser de la bona familia catalana. Volguent nos fer un mal, ens produhiren un benefici inméns.

La idea de la unió de tots els catalans, que de molt temps palpitava en els esperits, se feu obra de realitat en aquella fetxa memorable. Esclatá

potent en tots els cors l'amor á la terra que 'ns ha vist náixer, y brollá en todas las conciencias la suprema necessitat d'enfortirnos, solidarisantnos, pera fernos respectar. La llevor feconda de la *Solidaritat catalana*, tot just sembrada en el camp patrimonial en plena sahó democrática, treya espléndida y primaveral florida el 20 de maig del any 1906, y guardat l'esplet, gelosament, contra todas las amenassas, fent prodigis de seny y serenitat, la bona cullita no podíá mancar, la gran cullita era segura.

Aquesta cullita l'havém obtinguda l'any 1907; ja la tením á casa y constituheix el nostre orgull y la nostra gloria.

Catalunya cregué que, com á base de prepotencia, devía afermar la seva personalitat principalment y per damunt de tot. Tant sols essent ella y sols ella, deslligada d'odiosas imposicions y d'extranyas influencias, lograria respecte y admiració. Mes l'acció política, que li calia emprendre pera conseguirho, apareixia erissada de dificultats, perque ¿cóm conciliar l'interés de las distintas fraccions representadas en tota la gamma de la opinió catalana? ¿Cóm posar d'acort als homes de la tradició ab els homes del progrés, als catòlics ab els lliurepensadors, als conservadors ab els revolucionaris? ¿Cóm establir, entre elements tan oposats, una treva, una concordia, una lleal inteligencia que aquietés todas las susceptibilitats, reduhís tots els antagonismes y matés tot els rezels?

L'amor á Catalunya!... Sí, no 's pot negar que aquest amor es un aglutinant poderós, mes sols en l'esfera del idealisme. Pero y l'interés de partit, tan fortament arrelat en las entranyas dels polítichs militants ¿no era de tème que aqueix interés mostrés las sevas exigencias, invoqués els seus furs, enterbolís la desitjada bona armonía, y fes fracassar l'admirable empresa, en el moment crítich en que la Solidaritat anava á condensarse en acció? ¿Podíá exigir-se que 'ls homes ab todas las sevas passions, en un moment donat, se transformessin en ángels de abnegació y sacrifici?

Per temeraria era tinguda l'idea de anar junts á las urnas, individualisant, en cada districte, la voluntat dels electors de idees més contraposadas... y no obstant, aqueixa temeritat se transformá en un fet admirable per lo avinent y fácil.

D'abaix, de las masses anónimas, més acostumadas á ser conduhidas que á conduhir, brollá la poderosa empena, que com una ratxada de tramontana escombrá tots els núvols qu'enterbolian el cel, y netejá de miasmas perniciosos y malsans fins els últims recóns de la terra catalana. ¡Y que bé respirá tothom ab aquella ventada benehida!... ¿Quí hauria sigut capás de plantarli cara ab l'intent de dominarla, de desviarla, de inutilisar els seus efectes? Hauria sigut en vá. Quan el poble vol, el poble pot.

Y'l poble catalá en massa, el poble de las ciutats, de las vilas, dels llogarets, de las pagesías, encés el seu cor en la flama de un entusiasme comunicatiu, se llansá á la pacífica lluyta del comicis, acorassat en el seu dret, armat de la llei, qu'es en las societats modernas l'arma més poderosa, y alcansá la més gran, la més gloriosa de las victorias. Dessota de sos peus espaternegá la faristela caciquista, y las orgullosas oligarquias, fins llavoras dominadoras sense contrast, hagueren de confessar la seva impotencia y la seva humiliació.

Per primera volta, desde que, nominalment y ab el deliberat propósit de burlarlo, fou concedit al poble el dret de nomenar als seus llegítims representants en el Parlament, expressió de sa voluntat soberana, aquest dret se feu efectiu sobreposant-se á todas las influencias perniciosas, á todas las corruptelas, á tots els abusos, á tots els fraus, á todas las traïdorías. Per primera volta, els usufructuadors de un poder detentat tremolaren al veure las esquerdas en el fals edifici que 'ls aixopluga. Per primera

volta vejeren en perill imminent d' enderroch la seva obra pomposa, fonamentada en la mentida y decorada de ficcions. Com David, al primer cop de pedra, Catalunya descalabrà al gegant Goliath del centralisme.

¡Exemple edificant, exemple temptador el que donà Catalunya á todas las regións espanyolas, fins fá poch ensopidas, resignadas á una desgracia que jutjavan irremeyable, aclaparadas per l' abulia!

Ellas, com nosaltres, havian experimentat l' ineficacia absoluta dels cops de forsa, pronunciaments, revolucions armadas, y ni que 'ls hagues sin considerats útils possehían avuy elements adequiats pera intentarlos, porque las oligarquías son las mestressas dels maussers. Atacarlas per la violencia equivalia á enfortirlas ab una victoria per ellas facilíssima. Pero deixarlas en pau, com feyan tots els espanyols, era una cobardía, que havia de tenir per cástich la consumció y la mort.

Catalunya, ab mirada serena, ab seny clar y ab aquell esperit práctic qu' es el distintiu del seu caràcter, trobá 'l medi de intentar una revolució incruenta, pero radicalíssima; una revolució destructora y constructora á un temps; una revolució que per tenir tota la seva forsa en la conciencia y tots els seus elements de combat en la práctica del dret, á la vegada que tendeix á enderrocar las vellas y corcadas institucions, assegura l' estabilitat de las novas, destinadas á substituhirlas.

Y todas las regións d' Espanya comensan á entendre aquest gran moviment redemptor, y ab ell van compenetrantse gradualment, poch á poch, com per efecte de una infiltració espiritual de positiu profit, puig no son els grans ayguats els que assahonan el terror, sino la pluja menuda y persistent. En la resseca Espanya hi penetra decididament l' esperit catalá, germinador; l' esperit catalá representant de un nou patriotisme conforma ab las exigencias progressivas de la vida moderna, ab la llibertat individual y colectiva, y ab l' autonomia en tots els seus graus.

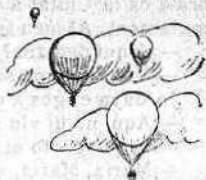
D' aquella Catalunya d' antany titllada d' egoísta, exclussivista, mala patriota y atenta sols als seus profits y conveniencias; d' aquella Catalunya que ab tan negres colors solían pintar els seus enemichs pera ferla aburrible als ulls de lo restant d' Espanya, á la Catalunya de avuy volguda, estimada, admirada per las sevas energías, per la seva constancia, per la seva tenacitat, pel seu serè y ver patriotisme, citada arreu com á modelo y exemplar digne d' ésser imitat, y proclamada per tot, com á poble-guia de una Espanya nova, hi va una distancia inmensa, que ni la vista ni la conciencia son capassas de amidar ab matemática exactitut. Tant sols per las conseqüencias que se 'n esperan se podrá apreciar algún dia tota la trascendencia renovadora de aquesta gran victoria.

Y aquest pas colossal s' ha donat en el decurs del any 1907, any de gloriosa recordansa.

P. DEL O.

PERQUE LA VAIG CONEIXER

Passant altiva pel carrer ab el cap enlayre, *frou frou* de roba planxada y 'l minúscul gos lligat ab una cinta, me l' havia mirada moltes vegadas, sense poder conseguir may que la seva olímpica atenció vingués á fixarse en la meva persona humil, pero desitjosa d' atansarshi.

Aquell día els llassers del Municipi anavan fent sa feyna pels carrers propers á las Ramblas, quan passava ella, arrambada á las casas, per la de las Flors. No sé si per una negligencia de la mestressa, al fermar el gos pel collar agensat de campanetas de plata, ó per tenir desitjos d' esbarjo ó amorosas intencions, es lo cert que *Little* á la cantonada de la Portaferrixa, deixá sense remordiment á la seva carinyosa mestressa, ficantse alegrement y fent saltirons pel carrer de 'n Roca, sense qu' ella, ab el seu port de Juno magestuosa, se adonés de la escapada del seu protegit.

Y altre no 'n volian aquells gelosos empleats del Ajuntament que agafar una tal joya, més digne d' ésser enlassada pel cordó de seda indispensable al Mandari caigut en desgracia del seu Emperador, que per la vulgar y rasposa corda del rudimentari enginy de cassa ab que recorren els

carrers de la Ciutat. Tant fou veure al pobre *Little* com ampararse'n desseguida, desitjosos de la propina que 'ls hi havia d' escaure pel retorn de la bestiola, y no menos content jo al trobar un medi que m' autorisés pera presentarme al davant de la encarnació d' aquella especie de deesa pagana

Temps me faltá per empéndrelas Parch enllá, ficantme á la presó dels gossos y pagar l' indult del liliputien-se condemnat á mort.

Pero á tot aixó eran ja més de las vuyt del vespre y encare que sigui en tranvía, desde 'l Saló de Sant Joan fins al carrer d' Aribau, hi ha una bona estropada, que no 's fá pas ab deu minuts.

Y, francament, jo no las tenia totes, pensant com me reberia en hora un si es no es extraordinaria persona que no semblava tenir del tot un geni avinent. Pensantmhi vaig passar una bona estona; pero de totes maneres pit y fora, y eran més de las nou quan trucava á la porta del entressol del carrer d' Aribau.

Allí el desconsol era terrible: ella, la Juno del sigle xx, tirada en un sofá (se la veyá desde la porta) plorava l' abandono del ausent. El porter

DEL CONCURS AEROSTÀTICH (per *Jou*)

—Mia, tu, Tíerrez... Cuatro bombas!...
—Retroncho!... Al gobierno con ellas!...

era á ca la Ciutat á veure si 'l trobaria y la pobra cambrera ho feya tot malament. Al meu truch obrí de una revolada.

—¿A qui demana?

—¿Viu aquí una senyora que no sé com se diu?

Jo duya el gos á dins de la butxaca.

—¿Aquí no hi viu ningú!—ab actitud de tornar á tancar la porta.

—Es que porto el gos.

—¡María, María, qu' entri aquest senyor!—A la cuenta de dintre me havían sentit.

La criada mitj burlata y rabiosa tancá la porta deixantme á dins y 'm vaig trobar devant de la Juno que venia cap á mí y que al veure 'l gos se 'n empará tot desseguida omplintlo de petons, festas y bojerias sense cansarse'n may.

Aquell vespre varem sopar junts: y aquí tenui com la vaig conèixer.

F. FIGUERAS Y RIBOT

EL BELL PARLAR

Dona aromosa, de paraula tebia,
que tens als llabris la dolsor melada
d' un bell teixit de mots, que á dintre portan
gust de poesia;

párlam d' amor que siga amor de flamas;
párlam d' amor que duga escalf d' incendi
y puja als ulls l' ardensa que t' arbora,
perque 'm calsini.

Cap té, com tú, la ven tan primorosa
que brolli de la gola com un ritme
de cansó d' altre temps, vibrant y armónich
gronxat per l' ayre.

Cap té, com tú, sedosa la conversa,
que pesa sobre el cor, com las paraulas
del poeta Musset, arrodonida
pel to suavíssim.

Cap té com tú, dos linias de maduixas
per hont passin els mots y s' hi perfumin
com orejan l' Orient las alenadas
del bálsam pérsich.

Cap sab com tú, donar misteri als contes,
ni com tú sab ningú cosas de gnoms,
ni han après el secret de las rondallas
que tú recitas.

Tens tota la escayenta parlaria
d' un esperit de dona enjogassada
que ha fet de l' estimar tan bell estudi,
que 'n fora mestra.

Per xó dús á la boca que refila
la *Cansó de taberna* d' en Mendehlsson
més serena y suau que una rialla
de mossa alegre.

Dona aromosa, de paraula tebia,
párlam d' amor que siga amor de flamas,
párlam d' amor en bell parlar que tingui
gust de poesia.

LLUÍS ALMERICH

A UNA QUE TE UN GRAN NAS

Desde que 'l festiu Quevedo
deixà escrit aquell sonet

"A una nariz", ab tan garbo,
fins ara en els nostres temps,
no he trobat en cap més cara
un altre nas com aquell,
sino 'l vostre, que ja aposto

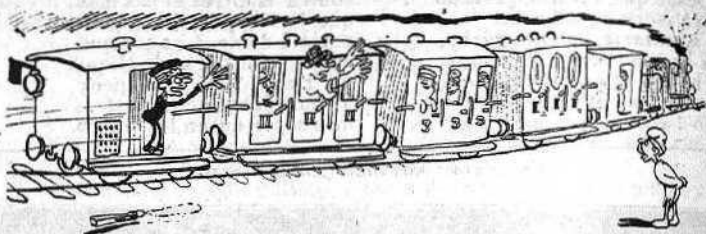
contra 'ls altres el nas meu,
que 'l sobrepuja de forma
potsé 'l doble, á no ser que
els meus ulls el multipliquin
per l' afició que m' empeny
á veure las gracias vostras
més *super* qu' en las demés.

UN QUADRO NOTABLE (*Enrich Serra*)

La Llantia.

GRAVE ACCIDENT (per *Picarol*)

—Ey! Ey!! Ey!!!... Pareu si us plau!
¿No veyeu que 'l vano 'm cau?

Y no es pas que 'l nas que, pródiga natura vos concedeix per demostràr que en sas obras no es escassa quan convé, sia un nas de nyigui-nyogui, groixut y ample ó llarch y estret, molt propi per fer caretas, no; vostre nas es ben fet: es un modelo de nassos que reduhit al propi extrém, no devían pas tenirlo més graciós y falaguer Eloisa, Elena, Julieta, Cleopatra, Amanda, Friné, Margarida, bella Otero, Manon, Caraman-Chimay, ni Venus bo y sent deesa, ni Eva, que 'l Creador Suprém va modelarla ab la gracia del seu treball més perfet, dantli la forma dels àngels, que fins son l'imatje d' ell.

Quín nas el vostre, senyoral Pot ser dels nassos el rey, considerant que 'l rey sia el més gran dels vassalls seus! Y quánta enveja 'l nas vostre desperta als que aquest extrém no 'ls permet usar ulleras per falta de basament hont apoyarlas! Senyora, quántes, de vostre nas no més ben repartidas las sobras quedarian satisfets!

Al vostre costat tristesa ni un moment hi pot haver, perque al veure un nas disforme, sia ben fet ó mal fet, tothom riu, tothom ne parla, se fan l'ullet els presents y la serietat fa perdre fins al jutje més sever. Si qualsevol xato fica el nas allà hont no convé

ab disgust dels que per llástima els ho permeten no més, á vos que 'n teniu de sobras se us ha de concedi 'l dret de ficarlo hont vos convinga sense que 'ns importi gens, com si 'l vostre nas, senyora, inviolable sigués.

Y ¿no sabeu las ventatjas que un nas gros dona á qui 'l té? De las flors reb molt més flayre; més aviat que 'ls altres sent si l'estofat se li agafa, si 'l platillo 's fuma, ó bé las costellas se li creman; que l'admiració s'atreu y enveja, de tots els xatos, y val més admirat ser y envejat, perque demostra que algo superior se té, y un nas gros, senyora mia, qualsevol no 'l consegueix. Hi ha aymant que á la seva aymada diuli ab goig: —Aquest nasset á petons me 'l menjarí!— ¡Ay, senyora, qui tingués la ditxa inmensa de dirse l'aymant vostre per poder besarvos el nas, que fora un sport, per llarch, etern, ja que ab la vida d'un home no hi hauria pas prou temps pera omplir aquest nas vostre de petons per tots indrets!

Per el vostre nas, senyora, se us fa pas per tot arreu. Si las altras donas tenen gracias naturals no més, vos, no: vos teniu las propias que us corresponen pe 'l dret de ser dona y pertenéixer al que ja 's diu sexe bell, y las molt extraordinarias que pe 'l nas se us concedeix

y us fan la més distingida
dona de tot l' Univers,
com París, que l' ha fet célebre
sa moderna torre Eiffel.
Y, en fi, senyora, el nas vostre
tantas bellas reunex,
qu' ell sol vos faria hermosa
no essentho per lo demés
que, sens dupte, no tindriau
com avuy tots ho admirém,
donant la rahó á aquell ditxo
que ben concís y ben breu
sintetisa exuberancias
d' un plasticisme superb.

Per sols vostre nas, senyora,
devém creure y tenir fé,
que obras tan extraordinarias
no pot ferlas sino Deul

SIMÓN ALSINA Y CLOS

CANSÓ

I

¿Quí no la sab de la Guida,
quí no la sab la cansó?

Més airosa
que no hermosa,
y aixó que n' era sens mida,

EL AUTOMÓVIL, MAMÁ... (per J. Soldá)

...fora una cosa divina
si no fos el vent, la pols,
els sotrachs y la benzina.

UNA INSTANTÁNIA (per J. Soldá)

—Ara estás bé... ¿No 't mourás, eh?...
—Si no 'm fuig el porch, no "senyora".

enveja fou de donzellas
y de joves el deliri
y 'l martiri,
la Guidó.

II

Somnis de rosa
l' afalagavan.
¿Qué bonichs erant!
No 'ls igualavan
ni 'ls raigs de sol
en festiu día
y cel sens núvols;
ni l' armonía
més delicada
del rossinyol.

Fada impossible
—tant n' era bella—
á cau d' orella
y á un temps besantla
quelcóm li deya
que arriba al cor.

Ella 's dalia
y 'ls ulls obría
y al lluny mirava
ahont fulgurava
la ditxa tota
d' inmens amor.

III

De nit en el seu carré
se 'n sentian de canturias!
Bé hi ploravan las bandurrias
y las guitarras també.

Toya al matí, ram ó flor
en el finestral trobava;
ram, toya ó flor que portava
la esperansa d'un amor.

Ab mals ulls y llargas caras,
hi rabiavan las fadrinas
y 'ls feyan coro las mares
y folia murmuració

á tot arreu s' extenia,
que la hermosura enfosquia
y l' honra de la Guidó.

Fins el donzell desayrat,
en alas de la venjansa
calumnias inventa y llansa
al mateix temps que 'l vehinat.

Ré, en el món de gran ó hermós
surt, s' aixeca ó sobrenada,
que no li clavin fiblada
l' agraviat y l' envejós.

IV

Moria per ella
l' hereu del Mas Gran,
per ella 's damnava
l' hermós de l' Udal:
locuras per ella
l' Enrich feya á doll;
y en Pau y l' Emili
y en Gil y l' Antón.

Mes ella no 's fixa
no 's fixa en ningú:
cap d' ells omplenava
els somnis tinguts.

Darrera un fantasma
el cor se li 'n va:
com més ell s' allunya
més puja l' afany.

Desitj infinit
y may satisfet,
que arruga la cara
y el cor consumeix.

V

Sola y callada la Guida
Se vá marcing poch á poch,
del ideal que la corseca
poca cosa 'n sab el món;
pero recordant d'un día
hermosura, cants y flors,
sol cantà 'l vehinat ab mofa
y boja satisfacció:

"Per petit no vol á en Pere,
per groixut deixa á n'en Joan,
y las horas sense espera,
sense espera van passant.

L' ull bonich li mitj acluca
la poteta de colóm:
el pom de flors ha fet truca,
ha fet truca tot el pom.

La tieta sols se clenxina,
sols se clenxina per Deu.
¡Ay, qui ha vist á la fadrina,
ay, qui l' ha vista y la veul,"

† JOSEPH AMAT Y CAMPANY

L' «ULTIMO MONO»

(HISTORIA CLÍNICA)

Febrosenca, esmaperduda, sense cara per senyarse, la Mariona, la mestressa del mas Sureda, va fonentse com una candela cap per avall.

¿Qué té? Sobre la seva malestrugancia corren distints parers: mentres las comares del Arbossá, xafarderas y xarrayrotas, murmuran per tot arreu que alló es cosa del histérich, las del Garrigá, fanáticas y incultas, juran y perjuran que la Mariona está embruixada; mentres las primeras son partidarias d' uns pegats y unas unturas que confecciona l' avia Garriguella, pegats y unturas que pels cassos d' histerisme son com posar oli en un llum, las altras butzinejan esser endebadas aytals potingas: á la mestressa del mas Sureda pot curarla, tan sols, una novena dels Sants Evangelis, resada pel rector de Santa Coloma de Rocafianera, especialista de fama que no té rival en tot el Baix Ampurdá en aixó de treure bruixas y mals esperits del cos.

Hi ha encare un' altra opinió sobre aytal malura: la de la ciencia. En el registre que de las enfermetats de sos clients porta 'l metge del poble, hi figura la següent anotació: *Neoplasia ó tumor localizado en los órganos genitales internos*: es el diagnóstich de la dolencia que aqueixa á la mes-

¿Qué ha succehit?... ¿Qué ha passat?...
Un lloro que s' ha escapat!

tressa del mas Sureda. Una neoplasia rebeld á tot tractament; un procés patològich d' aquells que fan tornar tarumba al pobre metge y acaban ab la paciència dels malalts y de sos allegats. Allí s' ha agotat l' arsenal terapéutich de aixarops, emplastes, revulsius, fundents, embracacions de tinturas y altres medicaments interns y externs: treball perdut. Aquella dona fresca, farrenya, escultural, encant ahir de tota la encontrada, es avuy sombra de lo que fou, un esquelet que fa basarda de mirar.

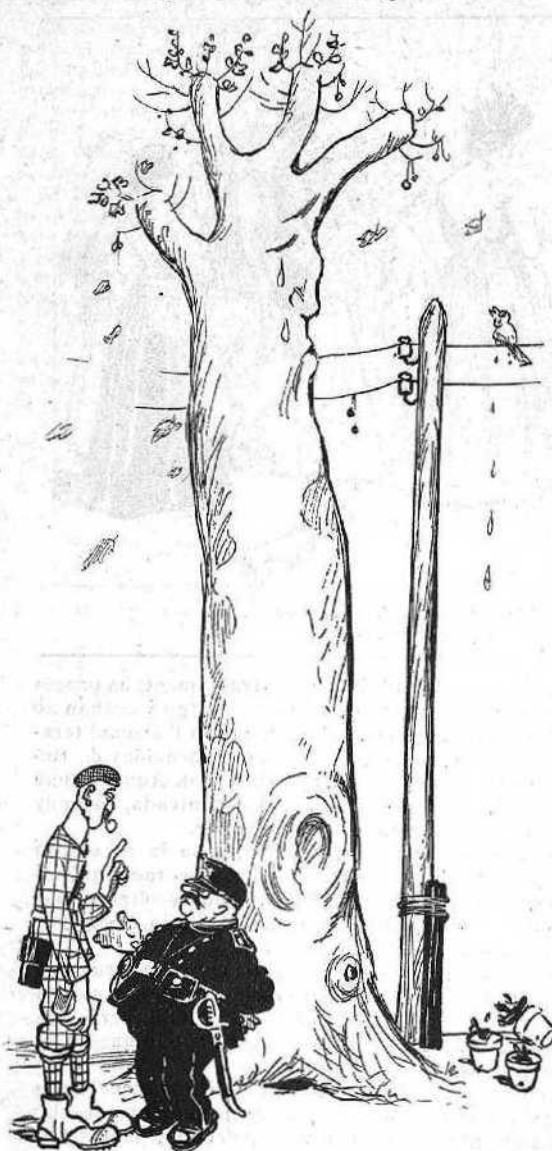
Prou el galeno ha insinuat varias vegadas á la familia la necessitat d' un trasllat á una clínica, al objecte de practicarli una operació quirúrgica: els del mas Sureda, com si 'ls digués Llucia, s' ho escoltan com si sentissen ploure, fent sempre l' orni, y remugan entre dents la consabuda cantarella:—Veurém, senyor doctor, veurém demá.

Els desvels y rahonaments del pobre metge no son obstacle pera que 'l bescantin de mala manera: al poble y en tota la vall homes, donas, vells y joves, grans y petits, esbomban contra d' ell tota classe d' impropis. Ell, ningú més qu' ell, té la culpa de tot. Es clar, com que no sab lo que 's pesca, ni lo que 's porta entre mans.

¡Pobre metge rural, no en va ets considerat com l' último mono de la classe, un arbre sobre quí tothom fa estellas! ¡Per mitja quartera de blat y un paner de figas secas que al mas te donan al cap del any, quántas fás-tichs, quántas malas paraulotas no t' has de sentir!

Un baf de melangia envolcalla 'l mas Sureda. Ha arribat la Tardor, la Naturalesa 's despulla de sas galas, s' assecan las flors y cauhen las fullas.

CONSECUENCIAS DE LA PODA (per *Picarol*)

—Fill meu, para no tener sol haurá de ir á la salzareda del Besós.

—Oh, sí... Yo ya saber, de tiempo, que España ser el país de la "mala sombra".

També á la pobra malalta, al contemplar el trastorn greu que 'ls primers frets causan en son organisme, se li assecan y cauhen las flors y las fullas de l'esperansa que encare guardava en son cor.

Fou llavors quan en Sureda, el marit de la Mariona, resolué cridar á consulta al metge més entès de la propera vila.

Al endemà una tartana luxosa, tirada per un hermós exemplar del gènere caballar, arriba á la masia. Un senyor, tot endiumenjat, baixa del vehicul. Junt ab el metje del poble 's dirigeixen al quarto de la malalta. Aquell senyor, pera deixar ben sentada la fama de que vé precedit, comensa l'interrogatori llarch, molt llarch. *Numerus stultorum est infinitus*, la qüestió es enlluhernar als analfabets. Posat á interrogar, fa á la malalta las preguntas més sense solta y xavacanas que 's puguin imaginar.

Terminat l'interrogatori, que dura més de mitja hora, n'emplea mitja més en aplicar á la malalta instruments de tota classe (metros, plexímetros, termómetros, esteroscopis, etc., etc.).

UN NUS BEN FET (per *Mariano Foix*)

Han fet solidaritat,
s' han avingut, s' han entés,
y al fi iqué n' ha resultat?
Un matrimoni de pes.

Un cop llest, abdós metges se retiran á deliberar. El rural mastega una historia senzilla, sense filigranas. El consultor l' escolta ab la rialla burleta als llabis, mentres que ab un solitari que lluheix en l' anular sembla que pretengui marejarlo y que li vulgui dir:

—¿Veus? Mora't d'enveja, infelís

metget de poble. Tú d' aixó no 'n tastarás may. Els teus clients nó son prou ríchs ni despresos pera ferre aquests regalos.

Mitj atontat acaba la seva historia el pobre rural. Com reo que espera la sentència, está moix y abaixa 'l cap. L' altre tus, s' acaricia la barba, 's fa sortir el puny de la camisa un pam, frega 'ls lentes d' or y comensa una disertació extensa en tota la qual surten á rellehir un estol d' autors francesos, inglesos y alemanys.

Si bé, en quant á diagnóstich, está quasi conforme ab el *cabecera*, no obstant, respecte á tractament, té molt que objectar.

—Ab aquestamalalta,—va explanantse ab tó enfátich y declamatori de

mestre *Ciruelas*—hi ha hagut una deixadesa y un descuyt lamentables. ¿Per qué no ha empleat vos té 'ls...

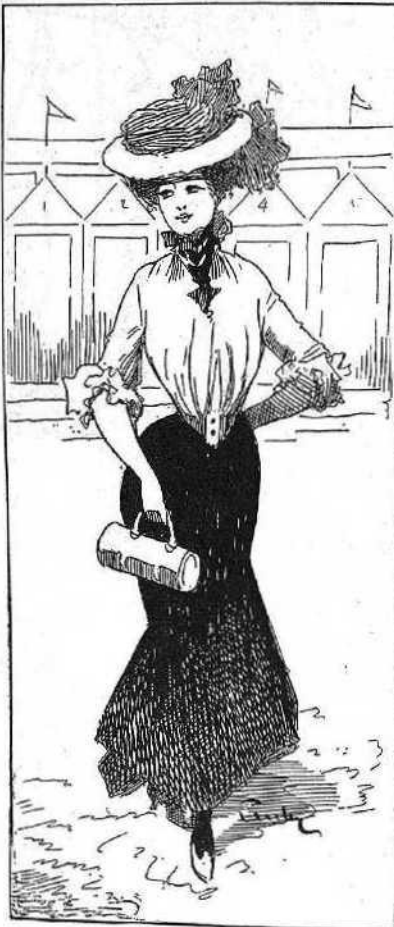
Aquí cita una dotzena d' *inas* y *ols* que, segons ell, donan magnífichs resultats en aytals cassos.

Estupefacció del *cabecera*; no sab de qué li parla. Els *inas* y *ols* que

anomena no 'ls coneix. Ignora si son solubles ó insolubles, sòlits ó líquits. Per' aixó seria necessari cada any adquirir un nou tractat de Terapéutica y estar suscrit á tanta y tanta revista médica com cada día 's publica. Altra feyna hi ha; bon goig que, ab lo que proporciona la clientela, pugui, com el protagonista de la comedia d' en Vital Aza, menjar *patatas con bacalao* un día y *bacalao con patatas* l' altre.

Per fi, ab la vergonya pintada á la cara, acaba de sortir del pas com pot. Cridan á n' en Sureda. Aquell sabi de la vila me li enjega un altre discurs que me 'l deixa ab dos pams de boca oberta y que 'n treu lo que 'l *negro del sermón*. Es dir, sí, 'n treu tren-

INDECISIÓ DE UNA BANYISTA (per Cuchy)

—La mar es bona, mes, francament; ¿que 'n treuré, haventhi tan poca gent?

La lluyta dels centaures.

ta pessetas de la butxaca, cantitat que li cobra aquell senyor, per haver fet una hora ó dugas la comedia.

Y'l del poble ¿quánt cobra pel treball de *partiquino*?.. ¿Cobrar? ¡Vaya una sortida!.. ¿No'l pagan al cap del any?.. ¿Y'l paner de figas secas y la mitja quartera de blat?

* * *

Els *inas y ols*, prescrits per aquell baliga-balaga, han produhit á la Mariona el mateix efecte que'l d'un pegat en un banch.

—Donchs, qué farém, ¡reira de neul—barboteja en Sureda, tot enfurimat, — ¡n'hi ha pera tirar el barret al foch!

—Cregueume—repeteix per cent-y-una vegada'l pobre metge—porteula á una clínica de Barcelona.

—Just, porque'm llevin la pell de l'esquena. ¿Vosté creu que cullo els diners al hort? ¿Sab lo qu'he pensat?

—No sé...

—Enviar á buscar un metge á Girona. Aquell que ha fet curas tan maravellosas com la de la jova de la Iglesia vella, la del amo de la Lloreda, la del hereu del Falguera... El consultor obligat en tota la provincia desde Portbou á Blanes, desde Palamós á Puigcerdá.

Tal dit tal fet, l'endemá'l carro-tartana del mas Sureda feya vía cap al proper baixador del tranvía del Baix Ampurdá, al objecte de recullir al metge de Girona.

Una escena igual á la relatada anteriorment tingué lloch á la masía. Las consultas son totas variacions sobre'l mateix tema: han tardat massa... hi ha hagut falta de tacte y previsió per part del *cabecera*... Si hagués sigut dos mesos avants... Ara'l mal estava massa empenyat... Convingué també en lo de la operació; pero més tart. Avants era precis despertar y aixecar las forsas d'aquell organisme feble y aclaparat, recomenant, al efecte, un elixir estrigno-yodo-tánich-kolo-polifosfatat, son específich favorit (segons malas llenguas porque hi porta la quarta).

En una paraula, la comedia de sempre, ab l'aggravant de que aquesta á n'en Sureda li costá més cara: la del baliga-balaga de la vila la pagá ab

trenta pessetas, la del metge-devanadoras de la capital ab trenta duros, item més (com las coblas quan van á tocar á fora) els gastos de viatge y manutenció.

Cent cinquanta pessetas que fan obrir uns ulls com unas taronjas y llansar aquesta exclamació al pobre rural:

—¡Redeu! Trenta duros per una visitat. ¡May me 'ls he vistos plegats!

* * *

Passan días: malgrat l'elíxir estrigno-yodo etc., etc., prescrit pel metge-devanadoras pera despertar las forsas de la malalta, aquestas continúan dormint. Tant que 'l rural, veyent que alló se'n va á ca'n Pistras á passos agegantats, repeteix novament á n'en Sureda:

—Haveu de decidirvos prompte, sino després seria tart. Porteu-la á Barcelona.

—¿Costará molt la operació?

—De sis á set cents duros.

—¿Set cents duros?.. ¡Tot lo que tenim no ho val!

No poguent veure sufrir més á sa muller, en Sureda ven un día 'ls bous, ovelles y xays, desenterra unas quantas grogas de perruca, que desde 'l temps de sos besavis guardava sota un rajol del graner y cap á Barcelona falta gent.

En un d'aquests temples dedicats á las deesas Higia y Panacea, que s'aixecan en l'aixample de Barcelona, verdaderas obras d'art quals materials de construcció, en lloch de pedras y mahóns, están formats per llágrimas de pacients y pels estalvis dels moradors de tota la terra catalana, nomenats clínics ó casas de curació, fou transportada la Mariona, la mestressa del mas Sureda. Vista y examinada pel jefe de la clínica, junt ab dos ó tres metges més, tots están contestes en que no queda altre recurs que 'l de la operació. Aixó sí, avants, al unisson, repeteixen á coro:

—El metge del poble devia tenir els ulls al clatell quan ha esperat tant á enviarla.

¡Sempre las encarregadas sobre teu, sach de tots els cops!

Vingan tractes desseguida entre 'l clínic y en Sureda: el primer que la operació valdria vuyt cents duros; el segón que no podia pagarne més que sis; regateig per part del operador; regateig per l'altra part. Exactament lo mateix que si's tractés de la venda d'una partida de blat, d'un remat de bestia ó d'un rusqué. Quedan, per fí, en set cents duros, pero pagats per endavant.

* * *

Damunt de la taula operatoria, en complert estat de cloroformisació, jau la que fou ahir la xamós y riallera mestressa del mas Sureda, la més gentil pageseta del Baix Ampurdá, avuy pilot informe d'ossos, carns tiraganyosas y teixits esfilagarsats. Cinch ó sis homes, joves en sa majoria, vestits de blanch, forman rotllo á son entorn. Semblan el coro de "Los Cocineros", que 's disposan á cantar: "*Bien sabes tú que yo he sido cocinero antes que fraile.*" Son els ajudants del cirurgiá-operador. Pren aquest un esmolat bisturí que me li entrega un del coro y ¡raaach! á la pobra Mariona me l'obra de dalt á baix.

Després d'unas quantas estisoradas d'aquí y altres tants cops de bisturí d'allà, comensa á furatejar un ratet dintre aquella caverna oberta en el ventre, treyentne al últim una massa carnosa grossa com el cap d'una criatura. Plé de satisfacció, com si acabés de descobrir un preuhat tresor, dirigitse als del coro exclama: —*Señores: ahí tenéis un hermoso ejemplar*

de la familia de los onkos: un fibroma. Al hablaros de la histología de esta clase de neoplasias ya os dije...

Aquí 'l clínich s' extén en consideracions científicas sobre la naturalesa d' aytals tumors, mentres sos ajudants van burinejant á cau d' orella:—Un fibroma, un fibroma; ensemps que 'l manossejan, el miran y remiran, y com si fos una pilota, se 'l fan passar de má en má.

Llimpia l' operador aquella caverna oberta en la cavitat abdominal de la pacient; torna á colocar en son lloch tots els organs; practica totas las demás manipulacions que la Laparotomia requereix, ab agullas preparadas, com un sastre ó modista de fama, zist, zast, zist, zast... cus el ventre en un instant y acabat, Amen Jesús.

Als deu ó dotze días la mestressa del mas Sureda sortía de la clínica ab tota seguretat, feta per l' operador, d' una cura completa, radical y sense perill de recidivas.

SANT ANTONI GLORIÓS (per Picarol)

—In nomine pater nostrum benedico.....
—Entenemnos, ¿al burro ó á mí?
—A tots dos.

CONCERTISTA (per Jon)

Canta "Au clair de la lune"
ab una veu tan dolça
que tots els que la senten
se quedan... à las foscas.

A morts tocan as campanas del poble desde trench d'aubada.

—¿Quí s' ha mort?—se preguntan, desde l' Arbossá fins al Garrigá, tots els vehins del poble.

—¿Quí s' ha mort? La Mariona, la mestressa del mas Sureda. Vuyt dias feya que havia arribat de Barcelona operada, quan ¡ay que tinch! ¡ay que tinch! va esser joch de pocas taulas, torsá 'l coll y ¡bona nit, dotze horas! ni 'l capellá hi fou á temps ab la Extremaunció.

¿Y 'l seu marit? ¡Oh, ha quedat en el desconsol més gran: sens muller, sens bous, ovellas ni xays, sens las grogas de perruca que enterradas guardava sota un rajol, las suhadas de tres ó quatre generaciós, y ab sis ó set criaturas que la més gran no té encare dotze anys!

Tot perque 'l metge del poble no li sabé entendre may la seva malastrugancia.

¡Pobre rural, último mono de la classe, héroe anónim de la ciencia; sobre teu han de caure sempre totas las encarregadas! No n'hi ha prou que la teva clientela 't pagui poch, tart y mal; es necessari, encare, que siguis la pilota de tots els sacos, l' enterra-morts de tots els crónichs que, després d' haver corregut la Seca, la Meca y la Vall d' Andorra, tornan al poble á que tú 'ls hi despatxis el passa-port per l' altre barri. Pera 'ls altres els diners y la fama; pera tú las garrotadas.

RONUALD VIDAL

LO QUE HAN DIT MOLTS SANTS

Sant Gil, Sant Policarpi, Sant Cebriá,
Sant Pere Regalat, Sant Pantaleó,
Sant Simón, Sant Isidro Llauredó,
y Sant Pascual Bailón, y Sant Lluciá;
Sant Nassari, Sant March, Sant Sebastiá,
Sant Llorens, Sant Eustaquí, Sant Lleó,
Sant Macari, Sant Cast, Sant Homobó,
Sant Corneli, Sant Judas, Sant Adriá,
Sant Climent, Sant Baldiri, Sant Fermí,
Sant Sabas, Sant Ximplici, Sant Bernat,
Sant Benigne, Sant Roch, Sant Agustí,
Sant Lluch, Sant Cassiá y Sant Fortunat,
tots ells han dit que l' home es un polli,
á qui la dona 'l té sempre albardat.

L' HERREU D' HORTA

A UNA NINA

Escolti, nena encisera,
angelet baixat del cel,
ja que porta tanta mel,
no sigui tan pescatera.

Vosté, sent maca, es huranya;
si fos lletja, ho compendria...
Vaja, que ningú diria
que vosté fos tant extranya.

Li diuhen maca, s' enfada;
li diuhen lletja, també;
vaja, jo no sé qué fé
per no véurela cremada.

Un cop me vaig excedir
tocant tan sols la má seva:
¡quina bufas, mare meva!
¡quin modo de repartir!

¡Y vosté 's diu Serafina,
ab un geni tan extrany?
El nom de vosté té engany,
vosté may ho será-fina.

M. RIUSECH †

¡VISCA LA PATRIA!

La terra en que havém nascut
per serne fills ens es patria,
y Deu vá fé un manament,
que tothom estimi als pares.

Cataláns: ¡Visca la Patria!

Estimar als de la sanch,
no vol dir aborri als altres;
la llibertat y l' amor,
agermanan las nissagas

Cataláns: ¡Visca la Patria!

Aixequém ardit el front
que tenim prou digna mare;
may rendida pel treball
ni esquerpa ab quí bé la tracta.

Cataláns: ¡Visca la Patria!

Portém el seu nom al pit,
en els llabis son llenguatge,
en l' ánima sas virtuts
y en tot, son alé indomable.

Cataláns: ¡Visca la Patria!

Per ella, si es menester,
dém la sanch de las entranyas
y ensenyém als nostres fills
de ferho igual que nosaltres.

Cataláns: ¡Visca la Patria!

De traydors y malvolents
avans morta que afrontada,
estimemla ab tot el cor,
estimemla ab tota l' ánima.

Cataláns: ¡Visca la Patria!

Visca ab l' aixada á las mans,
la dolsor en la mirada,
el cor obert á tothom ..
y la bandera ben alta.

Cataláns: ¡Visca la Patria!

FRANCESCH UBACH Y VINYETA

¡DÍGALI BARRET...! (per Casanovas)

S' ha comprat "chapeau" de moda
y el sab portar ab tal "chic"
que, al passar, tothom exclama:
¡Quin sombrero mes bonich!

Moda á la americana.

Moda á lo Kaiser.

D' ALTRE TEMPS

Es la dayna més lleugera
y aixerrida d' aquest plà:
quí li vulla aná al darrera
si no cerca una dressera
que endetrás se quedarà!

Per las hortas y las pradas,
pel bosch y pel rieral
¡quin corre en totas bandadas!
fins apar moltes vegadas
que vola més que 'l pardal.

Y essent com es tan lleugera,
l' atrapo quan me convé:
encegat al seu darrera
la segueixo ab tal fal·lera
com al colóm l' esparvé!

Jugant pel bosch m' amagava,
y al ser ella prop de mí
son faldellí m' ho avisava
ab lo perfúm que escampava
de frigola y romaní.

Tot correntos al darrera
¡quin xisclar tots dos plegats!
ella fugint joganera
y jo fentli una barrera
ab mos brassos encreuats.

Cansada á la fi, topava
contra mon pit palpitant
y reclosa s' hi quedava:
mes somriguent m' esguardava
dihent baixet:—¡No estrenyis tant!

Jo gojós la retenia
quedantnos embadalits:
tot d' una ella 's removia
y com un moixó 'm fugia
lleugera del cap dels dits

De gatzara com aquella
no 'n volguéu més, y la gent
deya al veure á mí y á n' ella:
—Prou farán bona parella
quan posin enteniment!

La dayna tothom li deya
y á mí 'm deyan l' argent viu:
mes si á n' ella el mot li esqueya,
per dar-me 'l meu més d' un creya
que no mancava motiu.

Pel bon temps tot ho seguía
pel goig de ferli un present:
tant punt un clavell s' obria
ó bé una rosa floría,
ó brotava un pensament,
del planté ho arrabassava
y 'n feya un ramell polit;
ab mos petóns el ruixava
y tremolench li posava
dessobre son frescal pit.

De cireras ben vermellas
com el coral més llustrós
n' escullia dos parellas,
y ab má suau, á las orellas,
las hi posava amorós.

A l'estíu y á l'hivernada
may deixavam de jugar:
ré 'ns feya la soleyada,
res el vent ni la glassada
ré 'ls trons ni el llampeguejar.

Tots els topants coneixíam
desd' hont el sol ix y 's pon:
y ditxosos no sabíam,
puig tot ho desconeixíam,
si hi havia ó no més món.

¡Quín dalit, quína alegría,
quin corre y quin bojeja!
¿quí els sofriments pressentia?
¿quí pensava ni sabia
que esdevindria demà?

Al cap-vespre, entre festonas,
la son ens 'nava vencent,
topantse nostras caronas
com dos pometas bessonas
que 'n llur branca gronxa el vent.

¡Cóm vola el temps vida mia!
lo passat no tornarà:
¡ay! ditxós quan no sabia
si més terra encar hi havia
desde nostre terme enllà!

Ja ni cireras ni violas
ni clavells brotan per mí!
Tú ja no triscas ni volas
y com jo ploras á solas:
¡que bé hem après de sofrir!

Els dòls, els dolors y penas
no son com els jochs d' infant:
aquests no duran apenas,
mes els dòls de totas menas
van durant, durant, durant!

EMILI COCA Y COLLADO

EL MODERN JOB (*)

LEMA.—*Excelsior.*

Homes d' enginy, númen, ciencia,
de dintre y de fora Espanya:
admirém—per excel·lencia—
al símbol de la Paciencia;
á n' al pescador de canya.

Postrémnos d' eix ser als peus
que ab sa constancia exemplar,
ab un am y humils trofeus
des l' Estret al Cap-de-Creus
es l' amo del fons del mar.

De Sol-ixent á la posta,
á Llevant com á Ponent,
es guardiá de nostra costa
per un grapat ó una amosta
de *burretts*, y viu content.

(*) Premi en els Jochs Florals de Tarra-gona.

Al extrém del nostre port,
sentat, estátich, ¡cóm gosa,
la vista fixa, 'l coll tort,
per si agafa un *llús* per sòrtl...
Sa figura fins imposa.

Que imposa de debó proba
del pescador la figura,
que quan un al moll se troba
li sembla una hassanya nova
y admirable á qui s' hi atura.
Y com si 'ns hipnotisés
el pescador—dit formal,—
els que sóm ahont ell es
quiets, muts, guardém ¡no hi ha més!
un silenci sepulcral.

Es perquè aquell home sol
ab la canya 'ns fá respecte,
y cad' hù de naltres vol
que *piquin*, (1) y 'ns fá condol
que res pesqui aquell subjecte.

Apreciant del modern Job
sa gran paciència, 'ns intriga
si al enganxá 'l peix un cop
al tení 'l de la má aprop
se li escapa... ¡Malehitsiga!

Com si sa tasca obra fós
molt profunda, s' esclavisa;
y, conceptuantse un colós,
per' agafar peix, gelós
del mar, el mar profundisa.

Rés li fá que 'l mar, nació
dels habitants qu' ell enganxa,
creyentse qu' es sa afició
antropófaga passió
d' omplir de peixos la panxa,
tant y tant fassi grúar
á n' el pescador de canya
els peixos que vol pescar...
Com no pesca per menjar,
si que ab aixó 'l mar s' enganya.

Com menys pesca, més s' engresca;
no sent fret, ni sent calor...
Per' xó, per' ferli la *llesca*,
pot un mofars' d' aytal pesca;
empró no del pescador.

Per qué? Perqué ab sa paciència
digna de sublimitat
s' ha posat en evidència
qu' es l' héroe, per excel·lencia,
més humil, més ignorat.

JOSEPH BARBANY (*Pepet del Carril*)

ANYORANSA

I

María la pubilleta
del Más de la Riereta
está á la mort;

(1) Els peixos.

ploran els ulls á sa mare
y el sentiment á son pare
l' hi nua 'l cor.

De matinada la serra
ha traspasat de sa terra
cap á ciutat.

D' un metje d' anomenada
per tot arreu, la morada
n' ha preguntat,
y li ha dit:—¡Metje, salveu
ma filla per mor de Deu!
¡Guariu mon cor!

Jo us daré si ho conseguíu
cada any mentres sigui viu
vint unsas d' or.

El metje ha vist á la nena,
ab probas de tota mena
l' ha examinat;
y ha dit:—El seu mal no entench
á fé meva no comprench
sa enfermetat.

Pe 'l seu mal no n' sé la cura,
per mí se us mor de tristura,
de sentiment...

Jo la seva malaltia
diria qu' es melangia
d' anyorament...

II

Dins el Más de la Riereta
morta jau la pubilleta
¡tristos setze anys!
Dels seus pares la riquesa
no pot minvar la tristesa
ni 'ls amarchs planys.

Que la María ja es morta
la veu per la vila 's porta
y ho sab la gent...
y al naixer boirós el día.
—¡Ja n' es morta la Maríal
per tot se sent.

Lluny del poble 'l qu' estimava
la pobreta, 's corsecava
penant d' amor...

A ell, li feu por la pobresa
y aná lluny cercant riquesa,
¡pot ser ja es mort!

Aixís diu la gent y trista
giran tots al Más la vista,
dihent en tant
una oració fervorosa...
y una animeta ditrosa
vá al Cel pujant.

III

La tarde es freda y tranquila,
las campanas de la vila
tocan á mort.
La gent dins del temple envía

BALLS Y BALLADORS (per Mariano Foix)

—Ay, que m'agrada aquest schottis!..
—Dispensim, Casildeta, però de tan lluny no la sento.

de genolls á la Maria
l'últim recort.
Des l'iglesia tots voltantla
y al fossar acompanyantla
van caminant;
ja son vora la fossana
y á morts encar la campana
segueix brandant.
Del cementiri á la porta
descansant, deixan la morta
un breu moment,
y una branca d'aromosos
gessamins dels llabis closos
hi deixa 'l vent.

Un cotxe de lluny s'atansa,
corrent per la riera avansa,
ja está arribant.
Tothom esguarda qui 'l guia:
es de la pobre Maria
el fals aymant.
Altra dona l'acompanya,
no n'es dona de montanya
qu'es de ciutat.
El cotxe es d'ell y sa esposa
ara ja riquesas gosa
ja es potentat.

Quan en la morta repara
palideix la seva cara
petan sas dents,
y ab la cara engroguehida
dona als caballs embranzida
y fuig corrents.

El brau tronch sentint la tralla
cubert d'escuma devalla
costera avall
y ab la fúria que l'incita
daltabaix se precipita
d'un xeregall...

IV.

Al finirse la vesprada
el fuster te gran feynada
picant ferm y repicant.

El fosser terra descobra
y dos clots al fossar obra,
un petit y altre més gran.

Dins la fossa petiteta
ja hi colga blanca caixeta
tota guarnida de flors.

Membres destrossats apila
dins de l'altre y á la vila
mentrestant brandant tranquila
la campana toca á morts.

† MARIAN ESCRIU FORTUNY

BALLS Y BALLADORS (per Mariano Foix)

—Alsa, Manela, que s'arremata aquest vals!

XARLATANERIA

—Váginse acostant, señores. No 's creguin que al presentarme avuy al davant de vostés, ho fassi ab caràcter de *charlatán*, ni tampoch de *papa-dinero*, com molts dels que corren per aquestas plassas públicas venent ingredients pera curar tota malaltia á que está subjecte 'l cos humá. No, senyors, els molts anys d' estudi y la llarga experiencia que porta un servidor, fa que avuy pugui oferir á n'aquest respectable públich, el preciós específich que tots vostés veuhén aquí per bé de la humanitat.

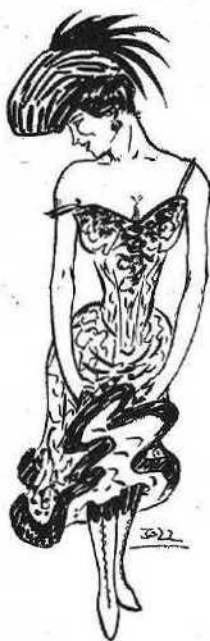
Segurament me dirán: "Y bé, ¿de qué cura aquest remey?," Y un servidor els contestará que 'lcontingut d'aquesta ampolla, es la panacea indiscutible pera curar radicalment una malaltia que pera molts passa ignorada. ¿Y saben vostés quina es?... Donchs me refereixo á la tenia, al cuch solitari.

Aquí las tenen de cos present, no 's creguin que siguin romansos. Lo que veuhén dins d'aquests *frascos* es el resultat irrefutable, son las probas evidentas del meu secret professional.

Totas son auténticas, per las que vaig guanyar una medalla de plata daurada al foch y aquest diploma, que tots vostés podén llegir, en una exposició d' animals en conserva, la que tingué lloch en la gran ciutat d' Atenas en l' any 1874.

Aquesta, qu' es la més llarga, puig que medeix quaranta metres y mitj, va ser extreta del cos d' un ex-

Mlle PLIMSAULT (per Jou)

No era res allá á Marsella, pero va agafar el tren... y ara es la primera estrella del Edén.

ministre de Negocis extrangers empadronat al Japó, ab cédula de quinta classe. Ningú donava ab el remey pera curar el seu *espling*, com diuhén els inglesos, puig mentres uns l'atribuhían á una migranya mal curada, els altres se creyan que era un enfitament d' arrós covat, fins que va ser cridat un servidor, si senyors, un servidor de vostés, y 'l ministre, després d' un llarch exámen, prengué una toma d'aquests maravellosos elixirs y 'l endemá va comensar á extreure aquest parássit del seu cos. ¿Y saben de qué li venia?... Donchs d' haver menjat carn averiada d' una gossa perdiguera que havia mort de tristesa per no poder criar.

Aquesta altra, qu' es més curta, perteneixia á un moro que vareig conéixer á Tánger fent abeuradors per coloms. El pobre demostrá son agraument regalantme una dotzena de plátanos que se 'm varen podrir dins del bagul, y set xavos morunos que guardo com á recort.

Aquesta que aquí veuhén, y que sembla un fideu mitj crú, la va fer una tiple lleugera, el dia del seu benefici, tot cantant *siempre pa tras*, en un teatro de tercer ordre d' una po-

blació de prop de Chicago.

¿Encare volen més probas?... Aquí 'n tenen un'altra d' un concertista de violí, soci de mérit d' un Centre Antropofològich de Londres, el que s' hauría menjat la catedral de Burgos, si li haguessin servit guisada, curat radicalment després de la primera toma, segons consta en un certificat que tinch al meu

poder, legalisat per tres notaris. Aquest *frasco* petit conté un nou exemplar qu' es el *bicéfalos* de Linneo, extret per una criatura de tres anys y reproduhit poch temps després per haver menjat butifarra crua. Me sembla que ab tot lo que he dit poden estar convensuts de la eficacia del meu medicament.

Si hi ha algú de vostés que 'l vulgui comprar, que s'acosti fins aquí y se li donará tota classe d'explicació, á més que 'l prospecte que acompanya ja ho porta ben especificat en castellá, francés, inglés y alemany, el modo com ha d' usarse.

Tinguin present que avuy es l'últim diumenge que vench en aquesta capital, puig compromisos en l'estranger fan que tingui de marxar dintre pochs días. Vostés, sens dupte, trobarán estrany que hagi vingut aquí á oferir el meu específich. No han d'estranyarho perque, avants que tot, soch catalá, fill de Sant Llorens de la Murtra, y tinch una germana casada á Picamoixóns; si ho he fet, no ha sigut pel vil interés, ho he fet tan sòls pel carinyo, per l'afecte que tinch per aquesta hermosa terra. Per vosaltres, perque poguen disfrutar d'aquesta panacea, d'aquest nou invent descobert per mí y que avuy tinch l'honor de presentarlos. Cada ampolla no val més que la miseria de deu rals, cantitat que no arruïna á cap familia y que está al *alcance* de todas las fortunas. Espero, donchs, qu'en un santiamén quedarán todas despatxadas, aprofitant aquesta ocasió que no passa cada dia. ¿Hi ha algú més que desitji comprarne un'altra?... ¿No?... Aixís, donchs, me retiraré y fins un altre any que, si tenim la sort de tornarnos á veure, ja 'm darán las gracias.

Salut y *arvevoir*, com diuhen els francesos.

SANTIAGO BOY

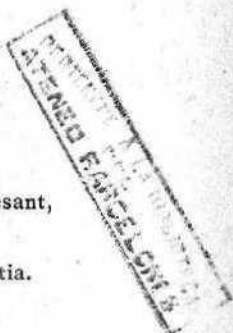
EL GERRO

(Traducció d'E. GUANYABÈNS, dedicada a son estimat amic l'inspirat escultor Cesar Cabanes)

El cop feixuc del meu martell, lleuger
l'aire sen duia. Veia jo l verger,
i el riu, i el prat, i el bosc llunyà,
per sota un cel més blau cada hora,
rosat i malva cap al vespre.
Llavors m'alçava a contemplá
la tasca d'aquell jorn, i m'estirava alhora,
després d'està arrupit de l'alba fins al vespre
davant del bloc de marbre on jo anava tallant
totjust els panys del gerro que l meu martell pesant,
ritmant dematí i tarde, picava amb l'alegria
de què son cop fengués sonor l'aire lleuger.

D'aquella pedra, el gerro, de jorn en jorn sortia.
Quan pur i esbelt va sè a la fi,
informe encara en sa esbeltesa,
vaig restá allí
les mans inquietes, p'ro parades,
dies i dies, dant ullades
allà on soroll creia senti,
séns prosseguir la feina, sense aixecá l martell.

Bell
son raig la font donava, com cansant se.
D'aquella santa
calma voltat, sentia dels arbres del verger

com queia l fruit, de branca en branca;
i un perfum respirava, missatger
de flors llunyanes, en el vent,
creient
prop meu oir parlar baixet sovint;
i, un dia, somiant,— més no dormint —
me va semblar percebre llunyà, d'enllà dels boscos,
un sò de flautes...

No gaire après,
entre l'arbrada, amb peus lleugers,
vaig veure ballà un faune de cames grofolludes
i groc-peludes;
més tard el vaig llucar del bosc sortint,
primer seguint
la via avall, ben tost seient entre unes canyes
pera heure un papelló sobre una de ses banyes.

Després, ferint
el sol son pèl mullat, el riu passà un centaure,
ja a fons anant-li l cos, ja a flor tornant-lo a traure;
i, un cop a l'altra banda, vaig veure-l avançar,
flairà, va fè un renill i el riu tornà a passà:
es veien les senyals dels cascós, l'endemà,
per les voreres.

Passaren nues
unes hermoses dones amb garbes i paneres
envers allà ont el pla finia.
Un jorn, dematinet, tot just el sol sortia,
tres, eren, a la font. Anaven nues.
— Fés ressortir— digué una d'elles —
les formes del meu cos, ja en ton cervell fixades,
i fés brillà al meu rostre les estrelles;
escolta, entorn, les hores breus dançades
per mes germanes, que, cantant, relliquen,
entrellaçades,
la ronda llur, i la deslliguen.—

I a dà escalfô a mes galtes els seus petons no triguen.

Llavors l'ample verger, i els boscos, i la plana,
van moure-s amb brugit extrany, i la fontana,
rajant amb més vivesa, va riure amb bell esclat;
les Ninfes, totes tres, s'alçaren d'un plegat,
i, dant-se amb goig les mans, ballaren; com guineus
del bosc sortien agils els faunes, i unes veus
cantaren part d'allà dels arbres del verger
amb flautes que alegraven el ventijol lleuger.
De sobte un fort galop la terra estemordia:
vegí que de centaures un gran estol venia
i que, asseguts assobre la gropa somoguda,
duent tirsos retorts i bots plens de beguda,
hi havia satirs coixos, tots ells picats d'abelles,
i les crinoses boques les dolçament vermelles
besaven, i entorn meu, en rondes grandïoses,
esclops, peus agils, gropes, crins, túniques aïroses,
rodaven bojament, i jo, sentint intensos
afany de fè, esculpia sobre ls costats del gerro,
movent-se en remolí, les forces de la vida.

L'olor de maduresa que, dels fruiters eixida,
pujava al meu cervell, potent l'ubriacava;
i, ple de la de most que en mos sentits entrava,
d'esclops i de talons la fressa arpeglant,

AL CONCERT DE BELLAS ARTS (per Capus)

—Vol dir, que fa temps d'anar tan abrigada?

—Veurá... He vist en el programa que tot son aires nacionals, y com qu'estich una mica refredada...

dels boc i dels cavalls el baf ensems flairant,
ventat per la folia, voltat d'esclats de riure,
dotava jo l meu marbre d'allò que veia viure,
i, en mig de carn calenta vessant d'ardents efluis,
irracionals renills o llavials murmuris,
sentia en les mans meves, ferotges o amorosos,
contactes de narius o de petons febreros.

Llavors vingué l crepuscol, i vaig girar la testa.
¡Adéu, ensomnis meus! Ja l'obra estava llesta.
Per fi, del cim al sócol, ja amb forma sa esbeltesa,
el gerro, en el silenci, dreçava sa nuesa:
i, com brollant del marbre, movent-se quietament,
la ronda, ja dispersa, que en l'aire feblement

encara ressonava... formant llargues corrues
amb els seus bocs, sos déus, les seves dones nues,
sos empinats centaures, sos faunes avespat,
corria en espiral, del gerro pels costats,
en tant que jo, sols jo, per sempre en la penombra,
tot malehint l'aurora, plorava cap a l'ombra.

HENRI DE RÉGNIER

FILOSOFANT

Quan Deu va fé 'l món, se conta
que va agafà un bon grapat
de fanch, y en un moment dat
formà l'home; cosa tonta,
perque al fi va resultar
ser un ninot, y s' explica;
pero bufantlo una mica
diu que 'l va fer caminar,
y sens faltar punt ni coma
li va dar respiració,
vista, tacte... y tot alló
que 's necessita per sè home.

Un cop el tingué acabat
no 's diu que més li donaria,
pero 's comprén que devia
quedarse ben descansat

L'home estava satisfet
y per tot allà hont anava,
està clar s'hi presentava
tal com Deu l'havia fet

Pro 'l temps anava passant
y 'ls frets per tot aumentavan;
las fullas escassejavan
y s'anavan acabant.

L'home llavors va sentirse
com un extrany fret per tot
y com ja no era un ninot
va demanar per vestirse.

Deu, primé 'n feu cas omís,
pero, veient que aumentavan
els homes, y tots anavan
iguals, era un compromís.

Y pera evità un desastre
que hauria pogut passar,
allavors se va formar
lo que avuy se 'n diu un sastre

Gracias á n' aquest invent
rebut ab molta alegría,
llavors l'home ja vestia
més ó menos.. malament.

Pero la generació
creixia molt y aumentava,
y com que 'l món progressava
tothom anava milló.

Puig l'home que avans sols era
un ninot y ab res cubria
sas carns y ab el temps s'hauria
criat igual que una fiera,
vestia, sino elegant,
d' un modo molt arreglat,

que va fer que respectat
fos de llavors endavant.

Ben clà aixó vé á demostrar
per més que sembli una broma,
que si es civilisat l'home
al sastre 's deu en gran part.

J. STARAMSA

IDEALISME

Una dona... ¡quina dona!
sense un postís, sense taca;
may n' he vist cap de tan maca
ni á Madrid ni á Barcelona.

Aquella arrogant figura,
ahont res hi falta ni hi sobra,
sembla... ¿que us diré? algun' obra
de la clássica escultura.

Els ulls son encisadors;
las galdas, de porcelana;
els llabis, una magrana;
la cara, un pomet de fiors.

El pit imita 'l relleu
de las onas espumants,
de marfil semblan las mans
y un auellet cada peu.

Si parla, es el ventitjol
jugant en la salzereda;
si 'l cabell se desenreda,
diren qu' ha sortit el sol.

Es l' angelet de la casa,
entesa en literatura,
dolsa com la confitura,
ardenta com una brasa.

Aquell front ample y altiu
una corona demana;
pero ella es republicana
y creu... lo que 'l cor 'l hi diu.

May busca á ningú rahóns
ni sab lo que son mals passos;
la bondat la té á cabassos,
els diners.. ¡á senallóns!

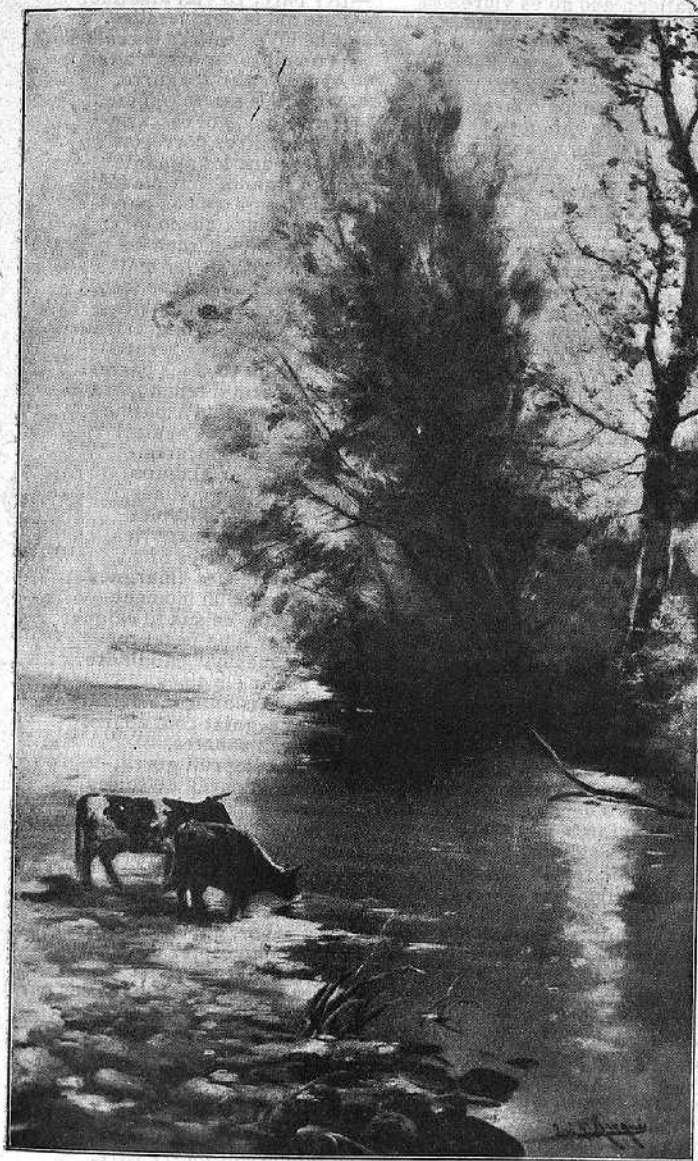
—Digui, aquesta dona... ¿ahont es?
—¿Per qué?

—Casarm'hi voldria.
—També jo m'hi casaria,
si ahont trobarla sapigués.

JOAN TOMÁS SALVANY

UN RECÓ DEL TER (per J. M.ª Marqués)

PERTENECER A LA BIBLIOTECA
ATENEU BARCELONÉS

Fent beguda.

SER PARE

— VALENCIA —

Caballers, asó no es viure.
 ¿Qui m' ha tentat á casarme?
 Yo que cuan era fadri
 vivia en pau com un anchel
 sense calfaments de cap
 que pa res m' incomodaren,
 tinc ara quatre chiquets
 que en una pollera caben,
 que si els dos machors son mals
 els que seguixen els guaïen
 y que tots chunts ya me tenen
 mes aborrit que Petate.

Com soc sabater d' ofisi
 y en casa asoles treballe
 pa ser mes independent,
 els chics aixina que s' alsen
 me venen al velaor
 la ú raere de l' atre
 y tot m' ho tiren en terra:
 la quiquera de les pastes,
 la lesna, el fil, el pinet,
 la chaira, les estenalles...
 en fi, tot. Y aixó es seguit
 porque els malahits may paren.

La ú diu que vol fer pix.
 l' atre diu que vol un sabre.

— Pare, yo vull chichi y pa.
 — Yo vull aguiletes, pare.

A voltes pa divertir-se
 s' allisien á baquetaes,
 en terra tots s' amuntonen
 y tornen á amuntarse,
 y corren per dins del pis,
 y chuen á carabases,
 y les portes desconchunten,
 y els mobles piquen y rasquen
 y armen un roido tal
 que pareix que 'l mon s' acabe.

Si 'ls dic que s' estiguen quets
 el dirlosen es debaes,
 porque son tan ben creguts
 que entonses saltan y ballen.

Si no 'ls dic res, lo mateix:
 tot lo que pillen ho esgarren,
 y si 'ls pegue algun calbot
 á plors y chillits me balden.

Y asó nomes es de día
 mentres yo el chornal me guaïe,
 que de nit ¡ay mare meual
 sols al pensarho m' esglaye.

Com dormen tots en un llit
 porque pa ells no 'n tinc atre,
 abans no s' han dormit tots
 pasen tres hores ben llargues,
 y mouhen gran serrasina,
 y riñen com á diables
 y yo vullgues que no vullgues,
 aixina senc que s' esclamen:
 — ¡Pare! Pepico me pega.

— ¡Ay pare, yo vull alsarme!
 — Este me fa cosquerelles.
 — ¡Ché no m' estires les cames!
 — ¡Yo vull sopar atra volta!
 — Avore si á tu t' agarre.
 — No sigues tan reguiñós.
 — ¡Juanito no vol rascarme!

Estes y atres porrerries
 ¿quí será que les agnante
 que no siga un sant piadós
 ó que no siga un bon pare?

Pero encara queda més:
 cuan els chics perden les ganes
 de menchar y de fer mal
 que abans no les acababen...
 es dir, cuan estan malets,
 entonses... ¡ay! yo no estrañe
 que un pare, desesperat
 se pegue un tir á les barres.

¡Quin patir si tenen febra
 ó si 'ls agarra un espasme
 ó enfit ó dolor de ventre!
 Alló no pot explicarse.

Ves á cridar al dotor
 en set ó huit camallae,
 ves á per les medesines
 si tens dinés pa pagarles,
 y después pasa les nits
 aguantant penes amargues
 sense dormir un moment
 per mes que de son te caigues;
 y cuan per fi ha pasat tot
 treballe mes que cap lladre
 pera pagar els dinés
 que els bons amics te deixaren.

Y ves seguint com abans:
 á la ú fesli sabates,
 á l' atre cómprali gorra,
 á l' atre un parell de calses
 y un bon abrigo al que queda
 y á tots chunts fes que no els falte
 bona ó roin la menchusa
 si no vols que te bescanten
 y per ahon pases te diguen
 que de fam als teus fills mates.

¡Ay Señor, qui 'm va tentar!
 ¡Yo que en vespres de casarme
 tan ben calat me tenia
 qu' era un goig molt gran ser pare!

El meu patir es etern;
 y si logre conformarme
 es porque á voltes me pense
 que así, en este vall de llágrimes
 les persones que patixen
 la gloria del sel se guaïen
 y que me la vach guaïant
 yo també sols en *ser pare*.

DOS PLANETAS QUE S' APROXIMAN (per *Picarol*)

La Terra:—¿Fins quan ha de durar el seu imperi, senyor padastre de la guerra?
Marte:—Fins que l' home deixi de ser "pau".

EPILECH

Final de uns grans amors son, las disputas
que avuy hem sostingut.
L' afecte que 'm tenías, ara, es odi;
l' amor, tot s' ha perdut.

Las cartas, ja son totes fetas cendras;
desfets, els juraments.
M' has dat, altra vegada, 'l meu retrato,
y tots els meus presents.

Ahir, la ditxa nostra era complerta;
avuy, també rihém;
mes, quántas feras llágrimas, ab nostras
riallas amaguém!

L' orgull que abdós sentím, una muralla
aixeca entre dos cors,
que may més tornarán á conciliar-se
refent tan purs amors.

L' orgull!... l' orgull!... ¡malhaja! es la sentencia
que 'ns condemna á morir;
á mí perque estimante 't maleheixo;
y á tú perque estimantme 'm fas sofrir.

FAUST CASALS Y BOVÉ

POSTA D' ÀNIMAS

Es nit pahorosa.

En el rellotje del campanar tocan las dotze. El silenci de tomba, té una vaguetat incoherent. Una llum s' extingueix, s' apaga, mor...

A la feble espurna de la llumanera, 's descobreix la silueta d' una *Hermana* que vetlla un cadàvre.

Plora l' *Hermana*, á temps que resa.

Allá al lluny s' escolta la remor de la tempestat que s' esvaeix.

Un' altra *Hermana* que vetlla en la propera sala, entra de tant en tant y 's contempla á n' aquella, com rezelant quelcom que no acerta á comprendre, y torna á anarsen silenciosament.

Entre l' *Hermana* y el mort, apar enrotllat quelcom indiferent. El rostre viu, lluyta per amagar un dolor molt intim. Las llágrimas traicionan á la voluntat y brollan dels grans ulls negres. Poch més que 'l silenci, pot un sospir. Quiet vá per l' ambient en aleteig casi imperceptible. Surt ofegat del pit que 'l produheix; se pert com veu apagada d' un ànima malalta...

ARTISTAS DE PAS (per E. Toront)

— Noya, va molt malament aixó del art en aquest poble. Ja deus haver vist aquells pescadors com el feyan anar per terra...

L' auba comensa á clarejar. Xiula suau y fresch l' oreig, refrescant l' ambient, que obliga á l' *Hermana*, á abrigarse.

Els matinals raigs entran lleument pel gòtich finestral y apar encendres la volta á mida que 'l sol llansa sa llum.

L' *Hermana*, á quí rendeix la són, deixa caure sa testa entre las mans que recolza en el front del reclinatori, quedantse, á la fi, adormida.

¡Quánt sublim es la són per' aquell quí sofreix, y quánt deladora es aquesta á vegadas!...

Somniant, torna á n' els passats temps, als temps felissos. Felissos, perque nil' odi ni 'l desengany, els havían amargat, encare.

— «Ferrán!... ¿Es

cert, que m' estimas, encare?... ¡Oh, sí, sí; 't crech!... ¡No sé per qué sospito y llyutol... M' han dit, que no m' aymavas... que m' odiavas... qu' aymavas á un' altra... ¿Veritat, que menteixen? ¡Qué dolent, y qué envejós es el món!...

¡T' estimo, Ferrán, meu; t' ador!...

¡Qué horrible y espantós, si aixó fos cert!... La pena 'm mataria ó m' obligaria á fugir, pera sempre, d' aquest món pervers, tancantme hont no vejés may més aquest cel que sembla somriure devant las miradas nostras....—

L' *Hermana*, havía acabat de somniar. Hi hagué un llarch paréntessis d' inquietut y d' incertitut.

A fora s' escoltava el suau mormoll de la gran urb que comensava á despertar á la llum del nou día diáfan y esplendorós.

Al lluny se perllongava el remor feble de las verdas fullas que balancejava suaument l' oreig. Cantavan las aus, com entonant un himne á l' aubada... ¡Y un' altra vida s' anava acabant!

Els raigs del sol entravan feblement en la cambra, anant á donar, de plè á plè, dessobre 'ls dos cosos erts, confonent entre el sarcástich silenci d' aquell lloch, el misteri de buidor de lo incognoscible.

S. GOMILA, (fill)

ANORREAMENT

Al cap de la marjada
s' aixeca 'l saüquer d' ampla brancada;
al bó de la florida
la merla hi para 'l vol fenthi dormida,
que l' encisa 'l perfum
y l' arruixa un esclat d' encens y llum,
mentres el sol aplanava 'l raig darrer
dessobre 'l carener.

La branca es la mateixa. Cada día
la merla un goig somnia;
el goig y frisament
de quelcom germinant qu' endintre 's sent,
que serán trossos seus y que gelosa
aymará delirant ben còpdivosa.
Així ab el somni dols que la bressava
en la branca de sempre reposava.

De sopte un xavalot, cara pigada,
d' un tros lluny esguardant á la brancada
hi arriba tot brandant la podadora
y embesteix á la branca guaridora,
mentres playent la merla s' esbandeix
y el somni s' esvaeix.

Y espantada la merla extén el vol,
en tant el baylet xiula una tonada
y 's mira la podada
pera ferse'n un fluviol.

J. VIVES Y BORRELL

ENFILALL DE BESOS

I

Quin deu-te guard més galant
m' has donat avuy, minyona!
Quin saludo més complert
tot just he passat la porta!
Un petó rabíós en mitj
d' una abrassada furiosa,
apassionat, ferm, ardent,
y llarch y humit, tot á l' hora.
Com un dols aperitiu
ha obrat ta besada dolsa,
que un desitg tot xafogor
dins del meu pit esperona.
Si á tan espléndit *vermouth*
el menjá ha de correspondre...
já quin ápat suculent
pensas convidarme, hermosa?

II

—Digas, amor meu: ¿què sents
quan ton front, tot serenó,
besan mos llavis ardents?
—Me faig tota la il·lusió
que 'm xucias els pensaments
y te 'n emportas la fió

III

Tot está á punt per nostras desposallas:
El temple, un bosch encatifat de molsa;
un sol esplendorós tenim per jutje;
per capellá, una alzina centenaria;
per incenser, floridas ginesteras;
el remoreig del xaragall, per música;
un cel blau, pur y llis per testimoni;
per convidats, mosquits y papellonas...
Dalt del brancam un rossinyol dels mascles
fa de predicador, com ell sab ferho.
Tot está á punt, amor, per nostra boda...

Ara, un prech á la núvia:
El *si* sagramental que pronuncies,
siga un petó estrident que causi enveja.

IV

—Si 't vó de gust, pots brená ab mi...
Tasta aquest vi.
¿No 'l trobas dols com aixarop?...
Ara l' arrop...
la mel... el préssech confitat...
¿Què t' ha semblat?
—Bona minyona, es excelent
el teu present!...
Ara, al demunt de la dolsó,
fémhi un petó!

V

Tens, vida, uns nills tan espléndits,
que de guaytarte'ls no 'm canso.
Per xó te 'ls beso á tot' hora,
y moriria besantlos
si no fós que mentre 'ls beso
he de deixar de guaytarlos.

VI

A mitja galta, quan rius,
un graciós clot hi figura,
aquell clotet que tu 'm dius
el clotet de la hermosa.
Un petit pou de il·lusions,
sembla, quan te veig riallera.
Jo te 'l ompló de petóns
ab ma boca joganera.
Que en el clot ab que el bon Déu
guarní tas galtas rosadas,
tu hi enterras el cor meu,
y jo el colgo ab mas besadas.

MAYET

COM S' HO MANEGAN ELS HOMES

Al óure aquell tó de veu confegint amorosament el seu nom, l' Antonia vá coll-girarse.

—Deu me mati si ara mateix no pensava ab tú, *Grabiell*! ¡Sino que 't feya cent *llengas* lluny! ¡De veras! —afegí, somrients els llabis, amarats els ulls com si una llágrima de joya s'hagués esbandit per son fons, trémolas sas assarrahidas carns y afeblida la veu pel natural somseig de la sorpresa.

En Biel, que s'havia aturat al mitj del carrer repenjan son fornit cos en el bastó de canya que duya y pipant á seguits toms un *cuartelero* dels rossos, que diu son els més tossuts, se tirá 'l bolet al clatell, llensá d'esquittlébit el *bergansí* que xumava, no perque 'n fos á la quía, sino per garbosa cortesia, y adevantant uns passos, més ab ayre de qui pot y val que no ab els postururs andars d'un torero, s'apropá fins frech á frech de l' Antonia.

—¡Bé estich prou de xeripa avuy! ¡Si sapigués que fos veritat lo que dius pendria un dècim de la grossal! ¿Qué no sabías á quin sant encomenarte aquest dematí?

—Mira, Biel; encare no t'he donat el dret de que 'm passis per las baquetas! ¡Cóm pera creure'm tampoch en tens de pagar penyora! t'ho dich y... tél... pera qué vegis!—

Posá dos dits en creu y se 'ls acostá fins als llabis, besanse'ls fogosament tres vegadas.

—Noya, si ho arribo á sapiguer, retorno més aviat d'América! ¡Y aixó que m'hi peixavan com á un prímpcepl! ¿Qué vols dir ab aquests petons? ¿Qué tiran més que una mosca de Milán? ¡Aixó ja ho sabia! Empró, qué 'm trobessis á cap de rengle aquest dematí quan lo més cuyt era á l'aygüeral Vamosl...

—Prou, Biel; qué no sé lo qué t'empatollas! Tú sabs un psalms y jo 'n sé uns altres. Al capdevall, pera dirte que he pensat ab tú, no tinch pas de confessarme'n. ¡Cóm si estés á la má de una 'l borrarre de la memorial!

Digué, y aquella llágrima d'alegría que guspirejava en sos hermosos ulls al toparse ab en Gabriel, s'aná enfosquint, enfosquint, com si davant del sol s'hi atravesés un núvol.

Adonantse 'n Biel, reprenqué ab un tó ja més ingénuo:

—Donchs, qué no 't fá bons tractes, el Ros? ¿Qué potser hi ha *moros*?

—Ni bons ni dolents. ¡Avuy sí que 'l pobre!...

—¿Qué dius, ara?

—Mira't, es á Valencia... *d' l' ombra*... Jo ja me la veyá venir! ¡Aquell genil...

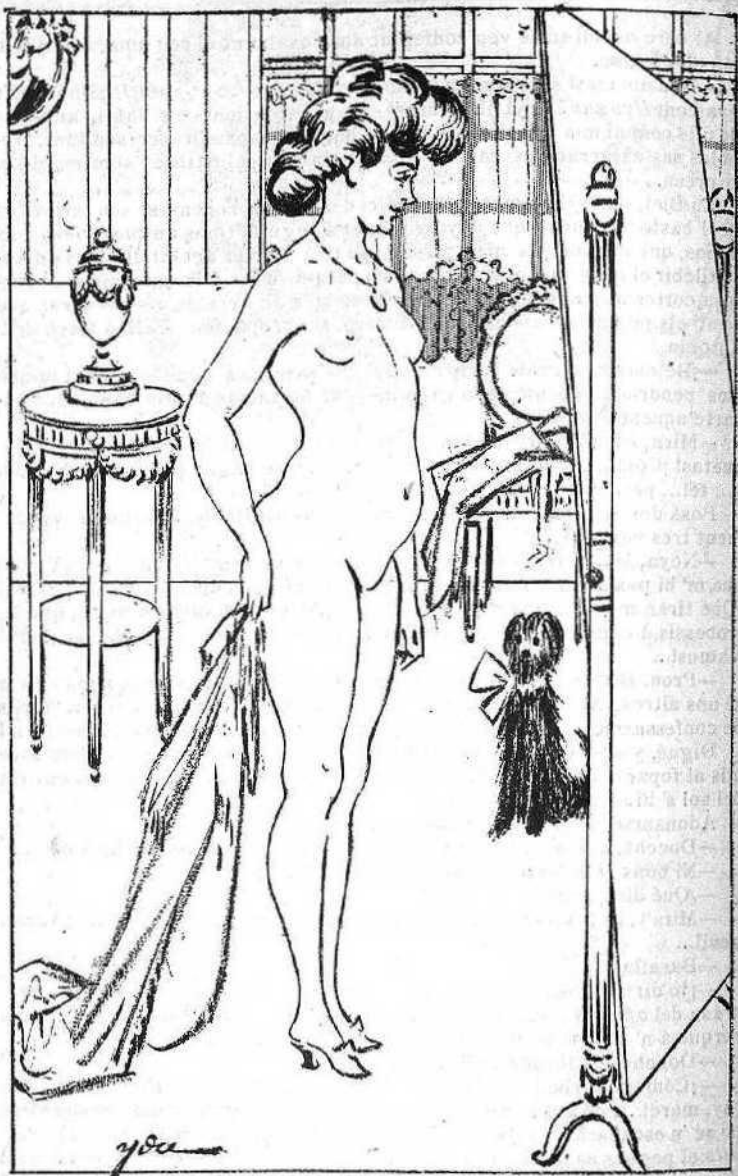
—Barallas?

—¡Jo dirial... Se las hagué ab el *Xato* y en *Tresdits*... Res... Una quebrada del *ofici*. Y, set anys, *nada menos*! ¡Set anys dos mesos y un día perque á n' aquest pá tan llarch no li manqués la torna!

—Donchs, els foradaria 'l *cuyro*?

—¡Cóm un garbell vá deixarlos! El *Xato* cap al *Corralet*. Ni vá fer l' "ay, marel...", de consuetut. El *Tresdits* ab una contribució de crossas que no se 'n escaparà en tota la vida! ¡Murrís! ¡Més que murrís! Si á n' el *Tresdits* el pogués cargolar ab un cop d' ulls ja rosegaría terra á horas d' aral! ¡Fins se 'm revolcan las tripas quan me 'n adono! ¡Pillol! ¡Embusterol! Y tot plegat...

—Donchs, digas que ara?...

—No 'm van deixar anar á la Exposició porque diu que hi havían quadros ab donas
nuas... Ben mirat, no sé qué tenim de lleig...

—Mira... Ja ho veus!... M' *apanyo* com puch... Tinch una pila de *papeletas*... es clar! ¿Cóm ho faria? ¡Sòrt que 'm quedin endròminas pera augmentar la *col·lecció!* Ara... 'l día que se m' acabin els *testos*...

—Noya, poch m' ho pensava. T' acompanyo en el sentiment, de veras! Y... cóm s' ho pren el Ros?

—¿Cóm vols que s' ho prenga? ¡Ell array! ¡Vaja, array!... Ja 'l planyol Pero, jo no puch pas viure'n de ferme creus á la boca!

—En fi, noya,—reprengué 'n Gabriel com aplegant molts pensaments ja sobreentesos.—Jo no voldria fer cap tort á n' el Ros, aixó may; son cosas vostras; però, si un cop deslligada d' éll necessitas d' un arrimo... y creus que l' arrimo de 'n Biel no t' ha de dur malastrugansa...

L' Antonia enlayrá 'l cap, esguardá á n' en Biel de fit á fit, ab tossuderia, y après de contemplarse'l una estona sonrient, com transportada per una forta emoció, respongué ab descarada vivesa:

—Entesos, Biel; entesos!...

Duas senmanas après l' Antonia alsava las sevas *reynals* de la travessia de San Ramón pera aconvoysarse ab en Gabriel en un primer pis del carrer de 'n Llástichs. Un pis com un cop de puny, repartidet y buíó com un moneder de senyora, ab son terradet y tot á peu plá, ribetat de testos rublerts de flors, que cuydava l' Antonia, y coronat en son centre per un disforme gabiá de canyas, ahont hi voleyavan set ó vuyt parellas de colóms fréstechs, que eran l' entreteniment de 'n Gabriel en sas estonas lliures.

La vida que duyan desde sa estada en aquell *camaril*, d' ensá de son amistansament, era tan regular y asossegada, que tothom els creya "marrit y molla". Adhuc, guapassa ella, y alt y ben plantat ell, ab son coll groixut com un tronch de roure y sa negra barba caragoladissa, 'ls assenyallavan els del barri com á la parella de més patxoca.

Tallava en Biel en un d' aquests Cercles de gent d' upa, *abanderats* de polítichs pera amagar la *orella*, y la *billava* de tal ayre que, llevat dels dos anys á Montevideo, ahont s' hi forrá de bó la *hermilla*, may s' havia fet un caldo ab tantas *llunas*.

Ja feya cinch anys que durava 'l lligament quan vingué á torbar sa pau la inesperada nova de que havia complert el Ros.

En Biel s' ho quedá al *pap*, y coneixent prou 'l taranná del Ros, esperá l' abrahonada.

Poch tardaren en encararse. Era un vespre. En Biel se 'n pujava al pis quan, avans del primer replá, al avisar el seu retorn á l' Antonia ab un xiulet agut com un llarch petó, ohí que l' anomenavan.

—No 't feya pas aquí, Ros!—Confegí en Biel, regoneixentlo per sa figura.—¿Qué has tingut *gracia*?

—Quan las cosas se fan al engrós sempre t' abonan algun *bescuento!*

—Bé, home, bé; y donchs, qué 't duya?

—Ja t' ho pots afigurar... l' Antonia!

—Noy, ab aquest assumpto, mira, ella que trihi... ¡Jo no la deixo!

—Donchs, ens ho haurém de fer!

—¿Cóm vulgas!

—¿T' está bé, demá?

—¿Quinas pressas! Però, si aixís ho vols, á quina hora?

—A las nou, al Bogatell, darrera del molf, com quí se 'n vá á n' el Pont dels Angels...

En Biel se 'n pujá amunt tot forjantse una mentida pera desentavonar á l' Antonia.

A la hora as-senyalada per aquells indrets del Bogatell ja no hi tranzitava ningú. Tot era una foscuria ab quietuts de cementiri, fora del trencat del torrent, per quín clos, forrat d'herbotas, s'esco-rria mandrosament alló que 'n diuhen *aygua*.

—Som'hi?—Di-gué 'l Ros.

—Quan vul-gas.

Se tregueren las *eynas*, trencá lasolitud del lloch el grahonat crui-xir de las mallas y, pas á la dreta, salt á la esque-rra, bot endavant, ja hi foren. A la tercera abrahonada hi vá caure 'l Ros, llarch, cargolant-s'hi tot-seguit, ab una má al ventre...

—¿N' hi ha prou?—preguntá 'n Biel.

—Prou—respongué 'l Ros, ab marcada fadiga.

En Biel li entortolligá 'l gech pel ventre, y carregantse'l á la esquena com si fos un sach de blat, el trasbalsá fins al camí. Al arribar á la primera colecta vá denunciá-lo al guarda, y en tant els burots corrian pera prestarli 'ls primers ausilis, ell, el rival, s' escapava dret á la casa de socors pera que hi cuytessin ab la llitera.

No vá ser gran cosa. Un trau al llarch del ventre, d' escayre; pero de poch fons. Un cantell de duro més endins y 'ls budells li surten á pendre vistas.

L' Antonia no 'n sapigué res.

Ja curat el Ros y refet, torná de nou á la seva. Haurian passat dos mesos...

—No puch estarme'n, Biell—vá repetirli.

—¿No 'm vares dir prou? Jo 't tenia per un home! Quan se diu prou... Y, ademés, l' Antonia...

—No m' ho repeteixis, Biel; que sembla que m' escupis. Es un encega-ment... Una fal-lera...

—No llegeixis, home; estigas una mica per mí...

—Calla, tonta; prou túnels que vindrán!

ART MODERN (per F. Mas)

—¿Qué me 'n diu de la tiple, Arturito?
—Jo, francament, diria que vesteix bastant bé... si anés poch ó molt vestida.

—Preventel... A las tres, *foch*!

Y cambiaren els ganivets pels revólvers.

“Una... dos... tres...” Era la planeta que hi caygués el Ros, y al sonar el segon tret ja vá ajassars'hi tan llarch com era.

En Biel s'hi acosta rebent... Volia rematarlo... Més al óure que li deya ab pidoladora veu: “Prou... Biel... Es teval...”, reculá 'l bras y 's desá l' arma.

—¿Hont tens el mal?

—Aquí... al coll... m' escolo...

En Biel se tragué mitj duro, li tapá la ferida lligantli la moneda ab un mocador, y 'l feu seguir á ressaguentas. Se 'l carregá després fins á dalt del pont, y d' estricada en estricada, suhant'hi com un bastaix, l' arredossá al peu de la carretera. Fins á las horas no s' havia adonat que li sagnés la má... Pero, no era gran cosa... Una rascada de ganivet arpeggada d' escayre. S' hi posá pols del camí, que maurá ab saliva, y girá quia.

Uns xiulets d' aussili, esglayantlo de sopte, van ferli apretar els passos. Llavors, apartantse del marjal y corrent camps á través, s' entafurá decidit per entre 'l tou de la foscúria fins arribar confiadament á salvo.

Tampoch l' Antonia hagué esment de res, absolutament de res, aquella vegada. En Biel, donant per mort á n' el Ros, “volia estalviarli semblant

—Bé; y qué vols ara?

—Qué torném á fents'hol A *ferro* y á *foch*, per acabar. ¡Maliatsiga la dèria! ¡Mátam d' una vegada!...

—Aquest vespre?

—Aquest vespre. Sota 'l Pont del trench.

—Sota 'l pont. Conformes.

Sas miradas atravessavan.

Arribá 'l vespre: encarats el Ros y en Biel, après de triar el seti, 's tregueren els *ferros*... y comensá de nou la brega. Ara amunt... ara avall... Ja feya estona que brincavan fets uns gats mesqués, reganyant las dents com á rabiosos micos, y no s' havian fet res encare. Però malas se las veuria 'l Ros ab el *ferro* quan cridá sobtadament á n' en Biel:

trago., "Al capdevall al cor no hi tenim un suro—afegí—y ha d' ésser molt aixuta una llimona pera que, exprementla un xiquet no regali una llagrimeta."

* *

Pero, passats tres mesos, un ben dinat, mentres en Biel, ab son *quartelero* als morros netejava 'ls abeuradors tot apilant la colomassa, l' Antonia, que estisorava las clavellinas pera durne un pom á n' el "més de Maria," de baix, vá dir á n' en Biel, ab ayres de reserva:

—May dirías, Biel, á qui m' ha semblat veure, avuy? A n' el Ros...

—Y ara, qué dius?

—Sino era 'l Ros, te juro que hi feya voras! Alt, escardalench, ab aquells ulls grisos d' áluga; daurat el pel com una aleta de canari, ab aquella pigallada á las galtas semblant á una ploma de perdiu rossa... Vaja, que si no sapigués que encare li manquessin els dos anys y la quía... juraría...

—Y ahont era que l' has vist?—reprengué 'n Biel ab vívesa.

—A la Boria.

—¿Qué t' ha *filat*, ell?

—Oh, si ell m' hagués vist, ja tens per segur que m' empaytava com una fura...

Callá 'n Biel, s' entorná vers al gabial pera fer dissapte dels covadors, y après d' esquirolejar amunt y avall del terradet galan estona, s' entafurá pels dintres.

Quan hi entrá l' Antonia, cridantla de banda y ab conmosa veu, vá dirli:

—Mira, Antonia; no t' ho vull amagar... El Ros es lliure... Ja fá mesos... alguns mesos... Pero vull que sápias que si es víu, m' ho deu á n' á mi; es á dir, á n' á tú; perquè, recordantme de tú, per no donarte un trastorn, es que no vaig escanyarlo.

Reposá un xich més la veu y, poch á poch, adhuc ab desvergonyida fleuma, li aná contant per pessas menudas tots els detalls de las barallas.

L' Antonia se 'l escoltava bocabadant. Al arribar al fi de la segona, quan vá repetir ab enfosquida veu, pera estrafra la del Ros, alló de: "Prou, Biel; prou... Es teval," l' Antonia, ab un accés de fúria, engelosida potser de sí mateixa, vá recalcarli ab apassionament: "¿Perqué no 'l rematavas, Biel? ¿Perqué no 'l rematavas?"

* *

Animat en Biel per aquell amorós esclat de l' Antonia, somrigué un xich, un somriure foll,

ENTRE COLEGAS (per Sancho)

—Cóm mos ho farém, tío Vicens, ab els turróns si mos gravan els sucres?...

—Vorás, ché,... els donarém un poch més sossos.

endemoniât, que feya feresa. Després se posà 'l bolet, encengué un cigarro dels rossos y, despedintse de l' Antonia ab una seguida de petons als llabis, devallà ab quatre bots la escala.

No havia donat trenta passos quan s' aturà totduna. Li havia semblat com si arràn mateix del cantó s' hi escorregués una sombra. ¡Y cóm en aquella hora, ja á la encesa de fanals, els gestos y las ombras se fan sospitosos! Al girar per la capelleta de 'n Marcús prengué més cos la sospita. Es el Ros!—Pensà 'n Biel—no hi ha pas dupte! El Ros que 'm vé á la sagal Me la

vol fregir, el pillo! Com ja no gosa plantarme cara de la vergonya! Es clar que 'l haurá vist, *aquella*; si no 'm deu deixar de petge fá días!

Agafá un Rippert y 's dirigí vers al Centre, á defensar el sou, á oficiar de pinxo.

Allá á la matinada, aprés "del tom de la dobla," y de matar el cuch ab una copeta de Ginebra, en Biel se 'n aná á retiro. Trencá per la Rambla, y amunt; carrer de Fernando avant, á dret fil. Al entrar á la Bória li semblá com si arreu del cos li anessin clavant agullas.

S' havia adonat d' uns passos que escarnían els seus, uns passos allunyats, però de sospitós trepitj, y al decantarse amatent pera reparar de quá d' ull ab el *bulto*...

No, no n' hi quedava dupte; era 'l Ros, el condemnat del Ros, que 'l trahía.

Fos la sanch, fos la bullida de la Ginebra, fos la veu de l' Antonia, que li repetía per dins: "¿Perqué no 'l rematavas, Biel? ¿Perqué no 'l rematavas?", s' hi engegá totduna y punyí el revólver.

Passat l' Arch de 'n Mirambell, en Biel, sentintse ja la brandida, reculá soptat, pera sorprendre al Ros á la cantonada. Vá ser tant rápit el moviment que, quan el Ros anava per amorrars'hi, á truco d' espialri 'ls passos, ja tenia á n' en Biel á sobre.

Tot vá ser cosa d' un "Jesús," sens miraments ni cortesías de cap mena. "Acabem'ho, Ros!...—remugá en Biel, escometentlo.—Ja no me 'n fio de *certs homes!*...., Alsá 'l bras tot seguit, li etjegá dos trets bo y repetintli: "Té... y té... per murril!...—Y el Ros, ofegat per una glopada de sanch, rodolá per terra sens dir paraula.

Vegent l' Antonia que no retornava en Biel á l' hora de costúm, ja se la vá témer. La frisansa se la enduya. Tant que, al endemá, quan sapigué pel *Tremendo* que l' havían prés arrán del fet y al escapulirse per aquell manyoch de carrerons de la Bória enduhentse'l dret al *estaro*, fins vá agafarli una basca...

No li feren tan car á n' en Biel: quatre anys y un día; pero, de pessiga-

DIUMENGE DE RAMS (per Sancho)

—¿Oy, avi, qu' está ben guarnit?
—Sí, noy; ab aquest palmó me sembra que te 'n emportarás "la palma".

donas á l' *animeta*! Ja ho digué l' Antonia passats uns díes bo y parlantne ab el *Tremendo*: “¡Per poch me 'l deixan com el parí sa mare!”

Hi singlotejá un xich, aprés; s' aixugá las espurnas d' unas llagrimetas ab la punta del devantal, y repreneu ab reposada veu:

—Ara diguéme: ¿Cóm s' ho té d' engiponar una dona? ¡Quatre anys son de molt mal passar quan no hi ha *farinal*... Es clar que 'm quedan cosetas pera anarlas duhent al empenyo, però, si s' aixuga del tot la llántia!.. Comprens, *Tremendo*, lo qué vull dir? Perque... Pósat al lloch méu; jo no puch pas viure'n de ferme creus á la boca!..

El *Tremendo* feu que sí ab el cap, y semblá que l' Antonia, aprés d' aixugarse altre cop els ulls, tirés de dret á *conformars'hi*!..

JOAN PONS Y MASSAVEU

ENGRUNAS

I

Despertan á sol post, allá en la platja,
las barcas pescadoras;
y llansadas al mar, el vent besantlas,
al lluny se las emporta.
El cant dels remitjers la barca alegran
y l' esperit confortan;
y una volta caladas ja las pessas
els pescadors se dormen.
Els surets van á fons, plena es la xarxa,
la nit ha sigut bona;
y cantant y cantant, cap á la platja
el vent las barcas torna.

Son ¡ay! las ilusións, ma dolsa aymía,
barquetas pescadoras..
¡Quántas y quántas en el mar s' endinzan,
se perden y no tornan!

II

Si de sopte dintre 'l cor
revisqués tot lo que hi ha mort
y que un temps no 'ns deixá viure..
Tant s' hauria de aixamplar
qu' el seu fi fora esclatar..
d' un tip de riure.

III

L' arbre 's va despullant. Tristas despul·las
d' un passat tot verdor, tot fruyt, tot vida.
L' aixuta branca van deixant las fullas,
com els recorts la dona que 'ns olvida.

L' arbre 's va despullant. L' Hivern avansa,
y ab sos besos de gel al lluny s' emporta,
qui sab si avarament ó bé ab racansa,
el trist aixam de tanta fulla morta.

L' arbre 's va despullant. Mes ell no inclina,
per la pena abatut, sa nua testa.
Esguarda 'l temps que per igual camina
y 'l demá espera per vestirs de festa.

A. JULIÀ PONS

ELS URBANS

(per R. Miró)

Si tots tenen aquesta figura,
ab rahó podrém di á Barcelona
que tenim policia d' altura.

ART CATALÀ. (Quadro de *Antoni Fabrès*)

La Nit

PROMETATJE

[No val á badari]

El desitj m' esperonava
de buscá mullé á ciutat
per veure si aixís trobava
els plers qu' havia somniat.

Després de baixar del poble
per viure á la capital
ab intenció sana y noble
cercava el meu ideal.

Com á ciutat no's té en compte
lo dels Capituls ni res,
ab una noya ben prompte
vaig trobar-me compromés.

Per cert qu' era una pubilla
de molt bona posició.
¡Prou sabíen mare y filla
qu' era hereu y bon minyó!

Que anavan com una seda
me creya ben bé 'ls plans meus
sens veure que á la galleda
m' anava ficant de peus,
puig per mí aquell prometatje
fet al sigle de las llums
resultava un esclavatje
pels seus usos y costums.

Al poble van las parellas
solas al bosch festejant
y sols l' aucellada ab ellas
fá colla xarrotejant.

Aquí á ciutat es un fástich,
no 'us deixan sols ni un moment,
las mares tenen per cástich
vigilar continuament.

Tant així el goig escatiman
que al cap-de-vall ben entés
resulta que dos s' estiman
y á festejá han de ser tres.

Al teatro sols una volta
d' anarhi 'm vá dá entenent
perque per mí no té solta
lo que fa allí molta gent.

En lloch d' estar com nosaltres
en la funció embadalits,
ells van mirantse uns ab altres
ab els gemelos als dits.

Sempre el desitj els assedia
d' estar sols batxillejant
¡Prou feyan ells més comedia
que no pas cap comediant!

No més també una vegada
van lograr que anés al ball.
Sembla gent que aparellada
va empaytantse amunt y avall.

Ballant els joves se safan
de que se 'ls pugui renyar
y escudats per 'xó s' agafan
com un que 's vagi á ofegar.

Per 'xó ningú m' entabana,
per 'xó dich continuament
que 'l ball milló es la sardana
puig no cansa y es decent.

A n' ella aixó li observava,
pero alegant mil motius
ab desdeny me contestava:
—Fa cursi aixó que tú dius.

Y jo la cursileria
la veyá sols damunt seu
y á fe que sempre lluhia
robas per cert de molt preu.

Pro 'l modernisme dins d' ellas
se 'ls havia arrapat tant
que 'l vestir de las femellas
era extrany, no era elegant.

Encare la part més trista
no era aquesta, pero al fi
volia, de modernista
també fermen torná mí.

Vaig sentir per boca seva
que 'm deya: Si 'm vols dar gust
quan vinguis á casa meva
vesteix sempre just, ben just.—

Llavors davant de sa mare
vaig respondre decidit:
—T' has errat noya, y desd' ara
busca á un altre per marit.—

Creya ab ilusions de jove
mon ideal haver trobat
y sols la lluna en un cove
veig que 's troba aquí á ciutat.

Prou donas enfarfegadas
vestint sense tó ni só,
fadrinas endiumenjadas
vull, ab faldilla y jipó.

Ja estich tip de batxilleras
que no saben llurs debers,
fadrinas bonas feyneras
solen ser bonas mullers.

Cap al poble emprenc el viatge
segur de trobarhi amor.
La que 'm donga prometatje
li daré en paga el meu cor.

La mentida en mí no encaixa
y en lloch de trobar consol
si 'm descuydo, á terra baixa
m' hi cassan com un mussol.

MARTÍ REVOLTÓS

MA CONFESSIÓ

Jo imaginava que la vida
era un jardí d' hermosas flors;
mes ara veig que aixó es mentida
y á tot arreu trobo dolors.

Quan era nena, jo somniava
qu' era la terra un paradís;
y el paradís que jo 'm forjava
desvanescut veig d' improvis.

Tan sols en mitj de tanta pena
y el desengany que ¡ay! me contón,
m' alenta 'l cor, ma hermosa nena,
l' únic consol que tinch al món.

DOLORS RIERA, VDA D' ESCRIU

Idealitat

Alpinisme.

Avuy la fotografia
està tan adelantada
que per tot veureu retratos,
que talment sembla que parlan.

No sé pas si soch jo sol,
ó com jo també n'hi ha d'altres,
que quan s'aturen davant
de luxós *escaparate*
de fotógrafo modern
ab sas obras exposadas,
no trigo pas un minut
á sentir conversas llargas
dels personatjes qu'están
lliurement á las miradas
y críticas de tothom
que tranquil pel carrer passa.

L'altre día, més que may,
quan distretament estava
contemplant un bell conjunt
de retratos, en veu clara
vareig sentí un xerroteig
del que podria formarse
una comedia d'enredo
ab totas las circunstancias.

Al lloch del aparador
més visible, hi figurava
hermós retrato esmaltat
de parella enamorada
fent braset: eran dos nuvis.
Escoltém... ell es qui parla:
— Ja som casats, vida meva,
creya que may arribava
aquest venturós moment
en que puch petonejarne
els teus llabis coralins
que un sí del amor tancavan.
Acosta't, rateta, acosta't;
y repenja't sens recansa
en el meu bras que t'estreny
per tenirte més guardada
y més propera al meu pit
que sols amor per tu tanca.
No sents mon cor com glateix?
Glateix ab ferma esperança
de felicitat eterna
com pel món no'n corre d'altra.
L'amor es ditxa de ditxas,
es essencia concentrada
del pervindre que t'espera,
que per pintarte'l li falta
al poeta més famós
la justesa de paraulas.
El meu amor no té fi:
es una grandiosa flama
qu'enllumena tot l'espai,
es volcá que no s'apaga.
Tú ets la reyna del meu cor...

SPORTS DE MODA (per Ll. Brunet)

Montanyas xinas.

Tinch l' ànima enamorada...

Acosta't, videta, acosta't...

—Aparta't, marit, aparta't,
que m' arrugas el vestit
y 'm rosteixes ab la flama
d' aqueix volcà tan tremendo.

—Dona, no sigas ingrata.
¿No soch tan teu com tú meva?

—Sí, home; no siguis llana.

Ja ho sabem que 'l capellà
ens ha casat; pero calma't,
que pel carrer passa gent
y no està bé fe 'l quitxalla.
Qualsevol se pensaria...

—Per mí ja poden pensarse
tot lo que vulguin. ¿No ets meva?
¿No soch teu?

—Tórnahi, ¡caramba!

Estás pesat.

—Y tú estás
verdaderament estranya.

—¡Ja tens gelos!

—Tinch amor:
y com també tinch quaranta
anys complets, y tú 'n tens vint
y un cosí de vintiquatre...

—¿Qué vols dí ab aixó?

—Vull dir...

—Bé, vaja, passemhi ratlla;
que si no m' enfadaria...
L' Enriquet es l' Habana,
y tens gelos?

—Ell es fora,
aixó sí, no pot negarse;
pero 'l seu retrato está
en aqueix escaparate.

—Cosineta, (fa 'l retrato
de referencia). Esperansa!
¿Veus quin marit has triat
tan reganyós y tan...

—Calla:

tú tens la culpa de tot.
No sé com gosas parlarme.
Ves, ves á dedicar versos
á las hermosas cubanas.

—¿Que tens enveja?

— ¡Quí! ¡Jol!

Ves que no 'm prenguis per altre.
¿Creyas que no 'm casaria
perque tú... ¡ay, papanatas!
Ja veus com sí m' he casat.
Y ara rabia... rabia... rabia...

—Senyors, ¿volen fe 'l favor
de callar d' una vegada?
(exclama un altre retrato
de mitj cos y mitja calva).
No fan més que dir bestiesas
ja fa més d' una hora.

—Vaya,

¿quí li demana á vosté?
(cria la núvia enfadada).

—M' hi demana el mal de cap

DECLARACIÓ POSTAL (per J. Cabrinety)

- Aquestes coses tan bones no s' han d' enviar á dir per targeta postal.
- Vols dir que una declaració mereix carta tancada, oy?
- No, senyora, no. Una declaració aixís mereix "valor declarat".

que fan ab la seva garla
de poca solta.

—Marit,
¿sents quin modo d'insultarme?
¡Desafial á aquest brétoll!
—Senyora, miri com parla.
—Parlo tal com se mereixen
certs retratos.. de retauale.
—Retaule será vosté.
¡Poca soltal

—¡Mala patal!
—Pepito, ¿que no 'm defenses?
—¡Ara t'he agafat, malvada!
(exclama el marit) ¿Ho veus
com tú mateixa 't delatas?
¡Després dirás si tinch gelos!
¡Soch un Otel-lo!

—Esperansa,
fuig ab mí y déixals estar
á aquest parell de fantasmas.
—Jove, vosté es un ximplet.
—Y vosté un toca-campanas.
—¿Qué diu?

—El que sent.
—Soch sórt.
—Donchs compris ulleras blavas.
¡Cap de burro!

—Vosté ho es
de burro sense adonarse'n.
—Ay, mama, mama, tinch por;
(crida una *ñiña* espigada
que está en grupo de familia
y ab un gosset á la falda).
—Senyors, per l' amor de Deu,
aixó no pot aguantarse,
(exclama un senyó ab patillas
y ab barret de jipi-japa,
retratat de cos enter),
¡Quí aguanta aquesta gatzara!
—Si es que no pot aguantarho
deixiho aná, y santas pasquas,
(diu la *nuvia*).

—Vaya uns modos

per una senyora, (exclama
el retrato de mitj cos).
—Més que vosté, ¡poca latxa!
—Senyora... No li contesto
lo que mereix, porque... vaja,
més val callar.

—Parli, home;
sabré si té la veu clara.
—Senyora...

—¡Qué baile!
—¡Imbécil!
—¡Animal!
—¡Indecent!
—¡Més que vosté!
—¡Pastelero!
—¡Cobart!
—¡Pinxol
—¡Nyébit!
—¡Mata'!

L'escándol va anar creixent
com creixen las flamaradas
d' un foch quan no hi ha bombers
y al serhi no tenen aygua.

Tots els retratos, furiosos
cridan, saltan, s' esgarripan,
se mossegan, s' esmicolan
com en infernal batalla,
fins que arribant el fotógrafo
de cop l' aparador tanca
sense fer mica de cas
d' aquella estranya gatzara
que jo sentia ó bé creya
sentir dins l' *escaparate*.

Y la sentia, porque
es cosa de vista clara,
que avuy la fotografia
está tan adelantada
que per tot veureu retratos
que talment sembla que parlan.

LLUÍS MILLA

PENSAMENTS

L' amor es un lladre que entra pe 'ls ulls, roba las ilusións y se 'n vá,
després de reduhir el cor á cendras.

No puch creure res de lo que passa en el món, desde que sé que 'l món
es una *bola*.

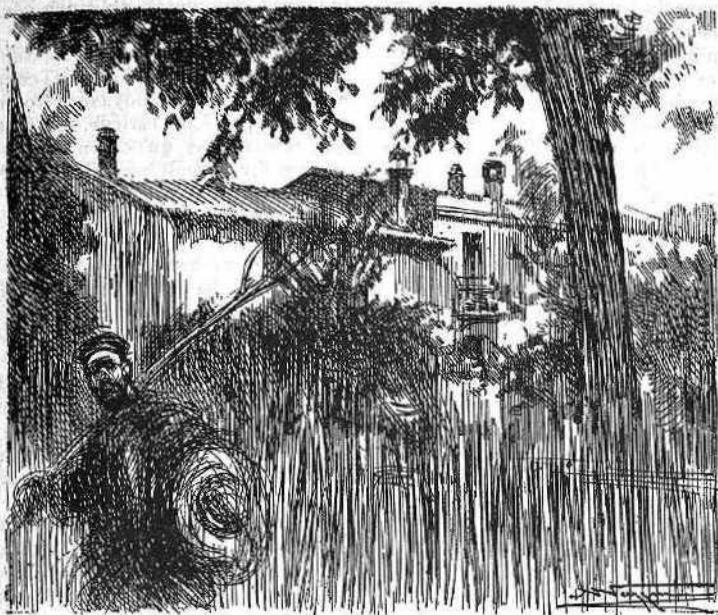
Cada vegada que veig els ulls de la meva morena, *veig las estrelles*.

L' amor es com el cólera; quan s' arriba á declarar, ja ha fet la mar d'
estragos.

Si arribo á estimar alguna dona, no será per l' interés... sinó pel capital.

En qüestións d' amor estich per... un bon estofat ab patatas.

MÍSTER MIX

—Me 'n vaig á treballar ab el sol, y ab el sol me 'n torno á casa. Ell y jo fem feyna tot el dia... pero jo sùo mes qu' ell.

LA CIUTAT VELLA Y LA CIUTAT NOVA

Deya en Llosellas:

—Oh! No la coneixeu la Barcelona d' ara, no 'n coneixeu las alegrías novas y els nous misteris, vosaltres els que no heu sortit de lo que ja 'n dihém *Ciutat vella*; vosaltres els que creyeu que 'ls nostres escriptors costumistas, els nostres d' avuy en día, no han de passar de la Rambla, ó del *Plá de Palacio* pera ser justos en la descripció del ambient, y en la presentació de tipos genuinament barcelonins.

Jo, el més devot admirador d' aquell inolvidable mestre que deixá escrites tantas y tan bellas planas de prosa, estrofas emocionants d' un himne d' amor al barri de Ribera; jo, qu' he seguit recones y reconets d' aquella trenyina de carrers que s' escampa de Sant Pere fins la Capella de Marcús y el Sant Cristó de la Tapinería; jo, qu' he passat horas de sol y horas de lluna recorrent las arestas d' aquellas tres espinas que, de la *Bretxa* de Sant Pau, l' una d' ellas, y de la Plassa del Padró, las altrás, s' estenen fins á las Ramblas; jo, que la estimo tant la Barcelona de trenta cinch anys enrerar, jo puch dirvos que, si al descriure las nostras costums d' ara, sols reproduhiu l' ambient dels barris vells, y al fernes conéixer barcelonins d' avuy en día ens presenten personatjes que, quan hajin d' anar á Gracia, creguin, encare, que van *á fora*, ens donaréu obra migrada y

mentidera; que ni al carrer de la Tapineria tot son sabaters, ara, ni pels voltants del Portal Nou hi quedau gayres calsinayres, y la *Galera* ja no existeix, y pel carrer de Moncada ja no hi passen processons, per Corpus.

Veniu, veniu als barris nous: veniuhi á l'hivern, y entreu, els disaptés al vespre, en un café de vehinat, y encanteuvos davant d'aquell aixám de treballadors que van á saborejar per vint céntims la pau gloriosa dels instants precursors de tot un día de festa; veniuhi á l'estiu, y atureuvos al mitj del carrer, davant de las collas de balladors, y entreteniuvos á escoltar llurs conversas. Oh! Ja 'l veureu al barceloní, ben barceloní, de soca y arrel, ab totas sas qualitats y ab tots sos defectes; pero 'l veureu en un ambient nou, y li coneixereu noves inquietuts, y li endavinareu nous afanys...

Y es que ja hi passen tranvías eléctrichs pels carrers ahont ara s'esplaya el barceloní, y els tranvías eléctrichs han portat gent de lluny, de molt lluny, y aquesta gent ha empeltat bondat nova y vicis nous als vicis y bondat dels nétsdelsbarcelonins de trenta cinch anys enrrera.

¿Ha estat un mal? ¿Ha estat un bé? Tant se valdría preguntar als americans d'avuy en día si fou un mal ó va ésser un bé qu' en Colón descubris l'América...

Es un fet, veus'ho aquí; com ho es el que las noyas treballadoras ja no portin mocador al cap; com ho es el que 'ls mendicants no tingan monedas de dos céntims pera tornarvos el cambi, si, pera

ferlos l'almoyna d' *un quarto*, els hi doneu una pessa de cinch céntims.

¿Son més lletjas, las noyas, sense mocador al cap? Y cal... ¿Tenen més fret? ¿Fret, las noyas?... No ho crech pas; y, á tot estirar, sols deuen tenirne las qu' están tristas. ¿Han minvat molt ni mica las almoynas d'ensá que 'ls mendicants fan fonedissas las monedas de dos céntims?

Oh! No, no ho creyeu; ni las noyas s'han enlletjit, ni 'ls bons sentiments han minvat, ni nosaltres hem deixat de ser barcelonins fins al moll dels ossos. Emperó, tots plegats hem sentit l'influencia d'aquells tranvías eléctrichs que 'ns han dut gent de molt lluny, y Barcelona ja no pot viure arraulida en els vells carrerons—iluminats ab fanalets las nits de festa grossa,—ahont els alegroys del vehinat no havian de témer cap sorollosa competencia, ni las mares tenian que vigilar á las criaturas per por de que las aixafés un carruatje; qu' en els temps que foren gloriosos pera aquells carrers, en nits de festa de

barri el sereno no cantava l'hora, y las burras de la Plassa dels Arrieros trencavan de camí pera no desfer rotllos de fadrinas enamoradas y minyons ditxaraters.

D'aquells temps que foren gloriosos pera 'ls carrers estrets y foscos, ens n'ha quedat la poesia del recort: ara estém fent poesia pera 'ls temps que vindrán.

Y ab la poesia nova ha arribat la dona forastera de quí vos vull parlar. ¡Quí sab! ¡Potser l'han duta aquells tranvías!

UN REFRA HSGUERRAT (per Jou)

— Diuen que quí sembra cull y ara aixó ha de desmentirse. ¿Cóm pot cullí el que, com jo, li es impossible ajupirse?

Oh! Es una dona que fa molts sigles qu' existeix, que ha corregut mitj món—y no s' aturarà fins á haverlo seguit tot,—y que no té més que vint anys—¡oh, prodigi!—y ja 'ls tenia en els bells temps del duch de Buckingham, y 'ls tenia, encare, quan jo la coneguí á París, y els tindrà sempre, sempre, y sempre la veureu arredossada prop d' un cor de vint anys, com el d' ella.

Es la bellesa que curulla d' il·lusions las ánimas dels joves amorosos, y que, al abandonarlos, els deixa dolsos records eterns que han de privarlos de la por de ferse vells.

Es la que damunt mon cap desfullava las garbas de rosas que li oferiren els meus vint anys.

Es la que avuy, repenjada en el bras d' un galan minyó, s' atura embadalida davant las collas de balladors que puntejan la sardana pels amples carrers de la nostra ciutat nova, mentres el tranvía eléctrico passa brunzent, y sonan, estrepitosas, las bocinas dels esperitats automòvils.

Es la que demá, ó qui sab quan—potser d' aquí dos sigles,—passejará triomfalment pels carrers d' una vila japonesa, sembrant il·lusions que devindrán dolsos records, deixantse estimar per un minyó d' aquelles terres,—un altre minyó de vint anys,—y tenint sempre vint anys, ella, la eterna amorosa, la forastera á tot arreu, la dona qual destí deu ésser anar pel món escampant poesia, la dona en quins ulls somniadors y d' una inefable expressió de pau assolida, guspirejan de tant en tant atre-

viments d' enamorada. Aqueixa dona de llabris perfectes, y de somris com estela de paraulas amorosas, aqueixa dona que ja vivia en els bells temps dels amples vestits de seda ben escotats y molt guarnits de pedreria, jo l' he tornada á veure al cap de vint anys d' haverla perduda: la he vista avuy, vestida ab blusa de batista—tota bordada á l' inglesa,—y ab faldilla blava, y ab mitenas llargas, blancas. Y la batista blanca de la blusa bordada á l' inglesa, transparentava una ampla ratlla de color de rosa, la cinta rosa del *cache-corsé*.

Oh! Com el sab el misteriós poder dels vestits senzills la eterna dona de vint anys! Oh! Com ne sab de tenir vint anys eternament la dona eternament enamorada!

D' aqueixa encisera que 'ns han dut els tranvías eléctricos, la nostra ciutat vella no n' hauria volgut sentir parlar.—

Y en Llorellas no digué res més.

ENRICH DE FUENTES

UN CONSELL

(AL AMICH LLUÍS MEYA)

Ja que 't vols casar, no 't causi estranyesa que 't dongui un consell un amich de veras:

Busca y esculleix per esposa teva una noya humil, senzilla y honesta, que no 's vegi eixir gayre á la finestra, que tingui bon cor y t' aymi de veras; mes no busquis pas que tingui riquesas: que 'ls diners se 'n van y la bestia queda.

R. PAMONICAS

LAS NENAS D' AVUY (per Jou)

Perque callés li han comprat un sombrero de senyora. Y ara plora perque vol unas faldillas ab "cola".

L' AUCA DEL BON VIURE

REGLAS D' HIGIENE

Si de salut vols gaudir,
de la nit no 'n fassis dia
y lleva't ben dematí.

El nas y la vista
son bons vigilants;
quan ells t' adverteixen
constants y amaments,
tanca bé la boca
y estreny bé las dents.

La són, déixala arribar,
no la vagis á buscar;
qu' es tan bona la trobada
com dolenta la buscada.

L' ayre del camp fa més bé
que las taulas del café.

Guarda't bé en la joventut;
per tenir bona vellesa
s' ha d' acaparar salut.

L' aygua pura es un tresor
que no costa, y val com l' or.
Dins y fora fa bé al cos;
qui la estima es ben ditxós.

Per escriure y per llegir
no dobleguis la espinada
si tens ganas d' envellir.

Pensa que si els fills
heretan tos béns,
tos mals també heretan
si per cas ne tens.

El pá mudat y el ví usat;
pero 'l vi sempre de vinya
y el pá sempre de bon blat.

El qui sab d' estalviá
s' assegura 'l bon demá.

Si á las dents no tens amor,
quan á mitja edat arribis
t' ho retreuré el pahidor.

Refinaments del bon gust
portan malas companyias
y donan més d' un disgust.

Guarda't del fret y del vent,
pero moderadament;
que 'l qui va més abrigat
més segur té 'l costipat.

Si un malestar t' atormenta
no menjis per precaució

ni deixis l' aygua calenta.

Si no 'n tens necessitat
deixa 'ls lentes de costat.

D' aygua que no reb
ni sol ni serena,
no te 'n fihis may
qu' es de mala mena.

Fuig de la llum reflexada,
que dels seus raigs traydorots
ne surt la vista cansada.

Fes la creu á l' ayguardent;
pensa bé qu' es un dimoni
que condemna á molta gent.

La feyna y el descansar
son dos plats d' una balansa
que molt bé s' ha d' afinar.

Pren per máxima ó consell
qu' es la ciencia més difícil
la que ensenya de ser vell.

MANEL RIBOT Y SERRA

L' ANGELUS

La foguerada del ponent
dona un instant son tó ruhent
á cels y terra: tot s' aflama.

Es el llampech d' un darrer foch;
després la fosca, poch á poch
s' extén arreu... y branda l' *angelus*.

Las batalladas dolsament
van desgranantse, 's van fonent
brunzinejant ab só metálich,
que allarga ó minva 'l joguineig
del ayre lleu, com un arpeig
de ressonancia eólica.

Es l' hora fonda. L' esperit
sent á glopadas el neguit
ab que 'l misteri ens bat els polsos!...

Neguit del jorn ja embolcallat,
neguit d' estels, d' immensitat,
neguit frisós d' auba novella...

Neguit de vida en lo que 's mor..
vida pels ulls, vida del cor,
vida d' avuy, demá, de sempre!...

Y en la foscuria dels anhels,
hont no hi brillejan—com estels
entre 'l brancatge—més que 'ls somnis,

el toch de l' *angelus* sagrat
té la inefable vaguetat
de las riberas emboyradas!

M. MORERA GALICIA

LA NIT RADIANT

Quin esclat hi ha d'alegria
entremitj de tanta gent!...

De remors y d'armonia
vibra l'ample firmament!...

Per tot veig caras rialleras,
que acaloradas están
ab el foch de las fogueras
de la nit de Sant Joan.

Las flamas volan enlayre
y abrusan cors y cervells.
Tot es plé de forta flayre
d'auífabregas y clavells.

Dolsament, á cau d'orella,
el fadrí festejador
parla ardit ab sa parella
embriagat de ví y d'amor.

Sas tonadas armoniosas
las guitarras fan sentir
y ab els cants y veus festosas
se barrejan á desdir.

Arreu brollan francas riallas,
enjogassadas cansóns,
clams d'amorosas barallas
y remoreig de petóns

Ab tants crits, tants cants, tant riure,
tant perfúm, tant resplendor,
sento un boig afany de viure
que 'm transporta á un món mellor.

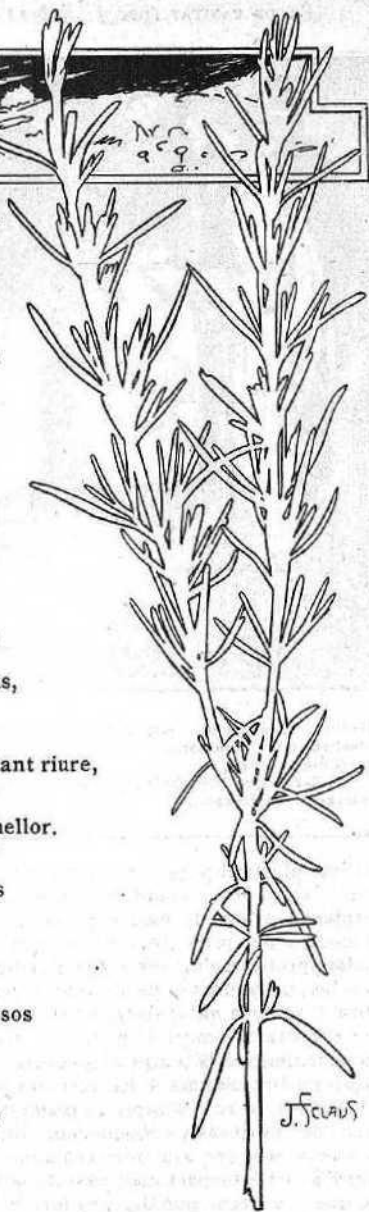
Dels condols y de las penas
no 's recorda avuy ningú.
La sanch bull dintre las venas
y 'l plaher als rostres llú,

perqué eixa nit, la natura
tota 's deixonda y reviu,
tot glateix d'emoció pura,
tot es fresch, tot es joliu.

Fins que 's cruixirán els cossos
y 'ls ulls se clourán rendits
y com flors mortas els ossos
se vinclarán defallits

Y aixís que despunti el día
fondrá 'l sol ab sos raigs d'or
el brugit de tanta orgia,
com se tonen dintre 'l cor

las esperansas rialleras,
que al esvahirse 's desfán
com el fum de las fogueras
de la nit de Sant Joan.

—Sí!... Han apujat el pa; pero no tinguís por; á nosaltres ens l'abaixarán.

—¿Cóm s' entén?

—Vull dir que 'ns abaixarán la racció; que 'ns abaixarán las llescas...

¡Oh, la antigua, la hermosa, la noble Bretolandia, com bullia al caliu del entussiasme bélich! Ja ningú's cuidava dels seus quefers, ni tenia altra dèria ni més desitj que parlar del assumpto del día: la guerra. Y era justa, era santa aquella guerra; aixís ho deyan tots els diaris, y aixís ho reconeixia el Govern, sempre atent y decidit á defensar la Patria en perill. ¡Y de quín perill! Nada menos que dels vehins del Nort, dels fanfarrons y estúpits habitants de la Magnamarca.

La gran Magnamarca tenia terras tributarias al Sud de Bretolandia. Li convenia la construcció d' un ferro-carril que atravessés aquesta nació, á fi de poder comunicarse rápidamente la Metrópoli ab la colonia. Aixó afavoria d' un modo notable á la industria y al comer magnamarqués, y de pas afavoria al comer y á la industria bretolandesa que podría

utilisar el carril pera 'l propi negoci interior. Las dos potencias s' havian posat ja d' acort y avans de dos anys comensarían las obras. Pero pocas setmanas avans de finir el plasso l' Estat Major de Bretolandia informá en contra del projecte, considerant qu' en temps de guerra l' enemich podía aprofitarse del ferro-carril, com si no pogués ser invadida la Nació per las carreteras y pe'ls demés camins, y com si al construhirse una obra d' aquesta naturalesa, no s' haguessin d' atendre més á las ventatjas que reporta en temps de pau, que als escassos y molts voltas il-lusoris inconvenients dels temps de guerra.

Més á Bretolandia l' Exércit era la nina del ull de la Nació, y aquesta, bona Mare, li tenia sempre la mamella posada als llabis, consentintli tota mena de capritxos y rebequerías. Magnamarca anava aguantant, y esperantse pera veure com acabava aquell embolich. Bretolandia seguia diferint l' acort internacional, pastelejant diplomáticamente: que sí, sí; que ja, ja; que ja veurém, que deixi'ns fer. El carril seguia en projecte, y algunas juntas locals, que ja somiavan ab aquella innovació pera revifar els pobles del tránzit, s' atreviren á recomenar al Govern la prompta construcció de la vía. Tot inútil. Justament llavors s' entaulava una competencia de ju-

risdiccions entre 'l Ministeri d'Obras públicas, la Junta Central de comunicacions, el Consell Suprém de defensa territorial y 'l Departament de vías férreas del Estat, que portavan trassa de no entendre's fins al cap de tres ó quatre sigles. Magnamarca 's queixá per conducte del Embaixador. El ministeri vá fer un punt d'home y contestá ab poca cortesia. La cosa vá embrancarse. Magnamarca fixá un nou plasso ineludible pera 'l compliment de lo pactat; Bretolandia retirá 'l seu representant; y ja tenim á las dos Nacions á punt d'abrahonarse.

¡Quína efervescencia al Parlament! ¡Quins aplausos als oradors patriotas! Quan el Ministre de la Guerra feya constar que 'l pabelló nacional (bandera verda ab estrella blanca) alcanzaria la victoria, las tribunas públicas casi s'enfonzavan de la cridoria y dels picaements de mans...—“*Si, te-*

nim nostra bandera del purissim color de la esperansa, es verda com las fullas inmarcesibles del llorer immortal que coronará 'l front dels nostres soldats, y la blanca estrella qu'en son centre brilla ha de conduhirnos á la victoria, com la estrella polar guía als navegants perduts al mitj de las espumejantas onas del Occed insondable.”

El President del Ministeri deya entre altrás cosas:—“*L' hora es suprema pera la Patria. Contra una Nació orgullosa, que pretén inmiscuirse en assumptos interiors, no més hi cab la guerra. Un passat histórich esplendorós abona nostra conducta. Hem de reproduhir las passadas gestas y la Nació está disposta á donar la última gota de sanch en defensa de la mare patria.*”

Y seguia el d'Hisenda:—“*Aquí no sols hi há homes dispuestos, sino que contém ab diners suficientes. Gastarém la última endola pera la defensa nacional, y si al extrém arribavam, l'aristocracia oferiria las sevas joyas y la Iglesia las sagradas alhajas en el sacro-sant altar de Bretolandia.*”

Y afegia el de Negocis Extrangers:—“*Las nostras tropas son sóbrias. Ab una arengada y una galeta fan més feyna que 'ls magnamarquesos, que necessitan un kilo de badella y un porró de vi per soldat. Aném á la lluyta ab la seguretat del triomf. Cada un de nosaltres val per deu dels contraris.*”

—Obra ben bé la ma, tonto.
—Si es per' posarm'hi diners, “bueno”. Si es per' dirme la bona ventura, no cal que 't cansis, prenda.

Y l' Arquebisbe de Trapisonda exclamava:—*“Que vagin els heroïchs fills d' aquesta terra d' cumplir la sevà providencial missió. Que recordin las gestas del poble d' Israel, que renovin las glorias dels nostres monarcas mitj-evals, que 'l Deu dels exèrcits premiard 'l seu esfors.*

La gent udolava ab entussiasme, y alguns diputats, frenétichs, enfilats als banchs, donavan viscas á la Nació y al Exèrcit.

Un sol home siguié la nota discordant. Un diputat independent, seriós, fret, rahonable, parlá ab tota la cordura necessaria pera oposarse á n' aquella corrent impetuosa de patriotería irreflexiva. Higius s' alsá, y ab veu clara, vibrant, potenta, pronunciá un curt discurs que caigué com doll d' aygua freda sobre las brases ruhentas de la fornal parlamentaria.

—*“Entre fer un carril—deya—ó fer una guerra ningú sensat pot dup-tar en la elecció. Si l' un porta beneficis, l' altra porta desgracias. Alló es gasto menor de moment, aixó es la pobresa, la miseria per una llarga temporada; alló es reproductiu, aixó es aterrador; alló es la vida, aixó es la mort.”*—

La remor de la indignació comensá á sentirse. Rondinava la Cambra com un buch gegantí. Els ministres donavan mostrars de contrarietat. La paraula aplomada y justa y las rahons diáfanas y evidents del orador se descapdellavan ab irrefratable llógica y sense esfors, pero la turba-multa era apassionada, y per lo tant impossible de convèncer. La tempestat se congriaiva, y quan Higius digué:—*“Avans y per damunt del patriotisme deu possehirse la Rahó y la Justícia. Donar la rahó al Extranger, si la té; fer justícia al contrari, si se li deu; aixó es lo digne, aixís s' honra á la Patria,”*—un bramul monstruós ressoná pe 'ls espays.

—*¡A la barra el traidor!—¡Mori 'l cobart!—¡S' ha venut! ¡S' ha venut!—¡Mateulo!—¡No es dels nostres!—¡Es un descastat!—*

El President ordená la detenció immediata d' Higius. El Congrés y el Senat reunits á las pocas horas jutjavan el cas. S' havia de donar una satisfacció al poble. Si 'l Govern tranzigia era á l' aygua. ¡A l' aygua, quan la Patria estava en perill! ¡May! Encare que 'l fallo fos injust l' acceptaría. Avans que tot era Bretolandia.

UN ESPERIT CRÍTICH (per Picarol)

—*Qué catalanez!... Jezú... Jezú! Que nunca escriben en castellano y ezo lo escriben en andalú!*

MODISTETAS (per Mariano Foix)

—Veus?... Ni tampoch s' ha dignat girarse.

—Y qué s' ha de girar, donal... Si va tan encarcerat... Se desencolaria, pobret!

Una brutalitat més ó menos era explicable y fora dispensada per tothom en aquelles excepcionals circumstancias. El Govern, com Pilat, se'n rentaria las mans.

Al cap d' una hora el Suprém tribunal dictá sentència. Higius mereixia la mort per haver fet el joch del Extranjer, per alta traició al tractar d' ofegar las energías de la Patria. Se li tingué en compte qu' era representant del país y fou condemnat á deportació perpétua, y confiscació de béns. La seva familia seria expulsada del terror. Quelcom donchs li vá valdre la investidura de diputat.

Passats dos jorns esclatava la guerra. El vaixell acorassat *Irresistible* conduhía á la deserta *Illa de la Solitud* al únich bretolandés d' enteniment seré. Un tros de cinch kilometres quadrats voltat de mar sigué desde llavors l' estada d' Higius, el bondadós.

Fá mitj any que s' ha comés aquell crim d' Estat. Un altre barco de guerra s' apropa á la

abandonada costa. Arríu un bót y desde ell saltan á terra tres homes uniformats. Higius surt á rebre'ls.

—¿Sou Higius?

—Ell soch, ¿Y vosaltres?

—Som oficials de la *Llibertadora*. El Govern de Magnamarca ens envia á dirvos que la guerra ha finit. Bretolandia no existeix pas. Ab boja temeritat y ab inconcebible tossuderia han resistit á nostre exércit homes, donas y criaturas. Avans de rendirse 's matavan. Al nostre pas sols hem trobat desolació y enderrochs. ¡Han sigut valents, á fé de Deu! ¡Brava gent la bretolandesa! ¡Llástima que no tinguessin prou seny!

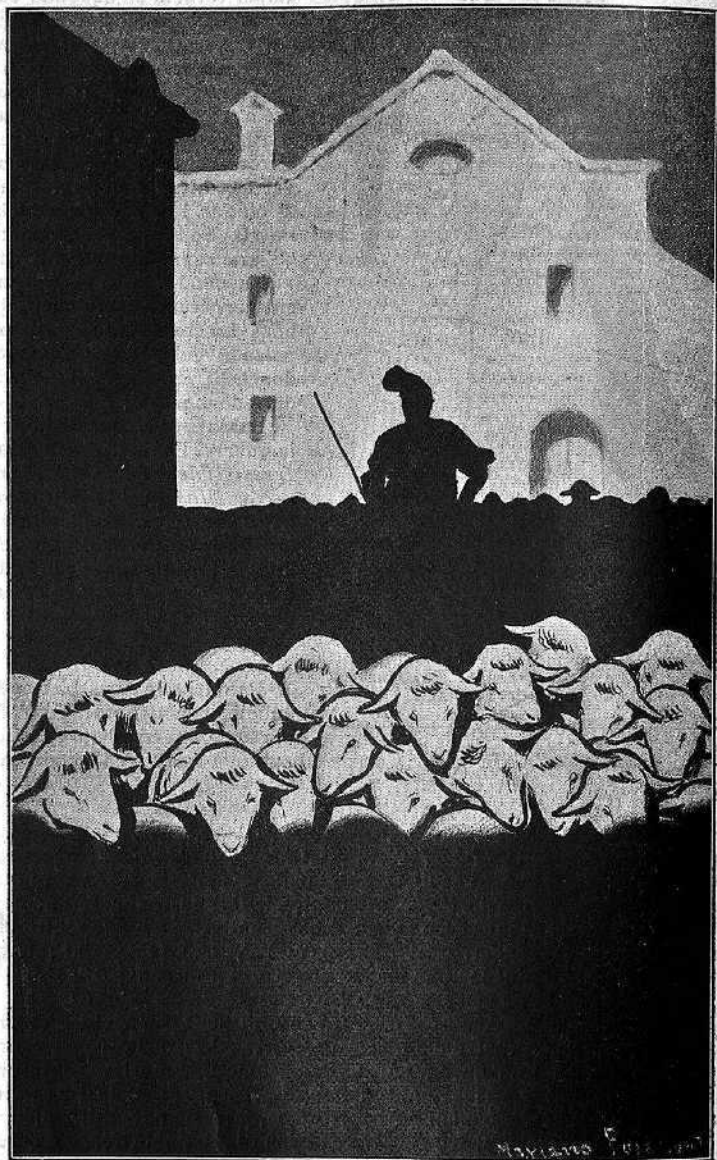
—¡Quántas vidas en vá sacrificadas!

—El Govern de Magnamarca que está enterat punt per punt del vostre esprit de justicia, de vostra enteresa y de vosstras desgracias compensará ab escreix las penas qu' haveu suferit. Vením, donchs, á oferirvos el retorn á la que fou vostra patria, reintegrantvos en vosstras propietats y propo-santvos pera un càrrech oficial d' importancia que ben merescut teníu.

—Entengueu, senyors, que la meva patria no es Magnamarca. La meva patria es morta. Jo olvidaré als culpables, mes si allí tornés, els recorts me torturarian l' ànima.

—Donchs, bé: aném á fervos la darrera proposició. La *Illa de la Soli-*

TORNANT DE PASTURAR (per *Mariano Foix*)

—Apa, ruixquets, que 'l Govern diu que hem de retirar aviat...

tut, un jorn pertanyent á la Bretolandia, correspon avuy de dret al vencedor. El nostre Govern vos la regala, si aixís vos plau. Per son compte s'hi us edificarán las construccions necessarias, se us provehirá de tot, vostra familia será aquí conchuida, y junt ab ella el servey que vulgau. Y quinzenalment un barco del Estat se posará á las vostras ordres.

—Acepto. Tindré aixís el consol d'enarbolar lliurement la bandera de la patria morta.

* *

Higius viu. La esquadra magnamarquesa ha rendit homenatge al sobrevivent d'una gran catástrofe nacional. Els canóns de las naus han saludat el pendó vert ab estrella blanca, l'antiga bandera de Bretolandia, ara solemniament issada al palau del exilat. Moriren els patrioters anorrehant la patria. El trós que 'n queda l'ha salvat ab las armas de la honradesa l'infamat d'altres temps.

Higius viu. El traïdor, el venut, el cobart, el mal patriota, el fill bort, ell no es pas responsable de la mort de la patria.

Higius viu. Ha fet patria basada en la justicia. ¡Visca la Patria nova!

XAVIER ALEMANY

LA TASCA D' EN CLAVÉ

(Poesia escrita ab motiu del cinquantenari de la fundació d' EUTERPE, primera Societat choral instituïda á Espanya pel gran músich-poeta).

I

Que l'obra es gran, ho prova sa durada!
Mitj sigle ha rodolat
y encare está florint y treu brotada
l'arbre escayent que ell va deixar plantat...
Si era rebroll ha extés sa brancalada
fentse gegant al sol de Llibertat!

¡Qué bella es la sahó d'aqueixa fruytal
Un'altra més sucosa no 'n cerqueu...
Se cull plácidament, sense cap lluyta,
y escampa son perfúm per tot arreul...

L'arbre es altíu; sa pampolada arriba
de cap á cap de nostre hermós terror,
y es tanta sa ufanor que al mal vent priva
d'entrar per son dosser!

Oh, l'arbre ferm, l'arbre sagrat que ombreja
l'ayrosa barretina del cantor!...
No 't corcará 'l trist verm may de la enveja,
que 't regará la pluja del amor!

II

Com Guttemberg allá á Maguncia un día
y 'l tossut Genovés y Galilen,
Clavé ab constancia igual camíns s' obría
filtrant al cor del poble 'l númen seu...

Sa obra es gran, sublim, la obra geganta
que logra enllassar cors y juntar mans,
que 'ns du la flama santa
d'afectes y d'amors dels catalans.

L'obrer entre cansóns se regenera,
aixampla l'esperit al benestà
puig cospa entre ilusíons l'obra sincera
que un dia somnià!

El cau de la taberna hont entre agravis
cercava discussions, dona al oblit...
y ja ab ritmes de joya á flor de llabis
feyneja més ardit.

En tant el mestre poetisa al poble
trayent de la seva arpa ayrosos cants
que més enrobusteixen la obra noble
orgull de sos germans!

Al fi, lluytant s'ha fet la socolada
del temple popular; nou Parthenón
que deixa á Catalunya engarlandada
y ab febre d'imitarnos á mitj món.

III

Cantayres de la terra van y venen
esmaperduts de goig, el front altiu,
voltant al ardit mestre, á qui comprenen
perque armoniosament tot els ho diul...
Ab música del poble tots s'entenén
qu' es un llenguatge clar, ferm, expressiu!

Y ja 'l tenim formant sardana inmensa
al brau obrer, per en Clavé aixecat,
duhent la joya al cor, goig en la pensa,
pau en sa casa, afany de llibertat!

El mestre, 'l sublim mestre, 'ls assenyala
la lira del cantayre en son escut,
y 'l vol de rossinyols extenent l' ala
cerca no més l'escalf de la Virtut...

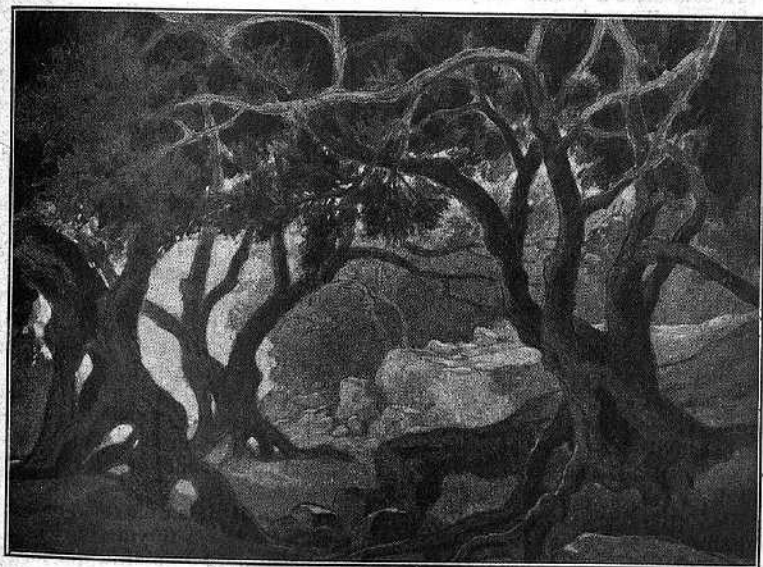
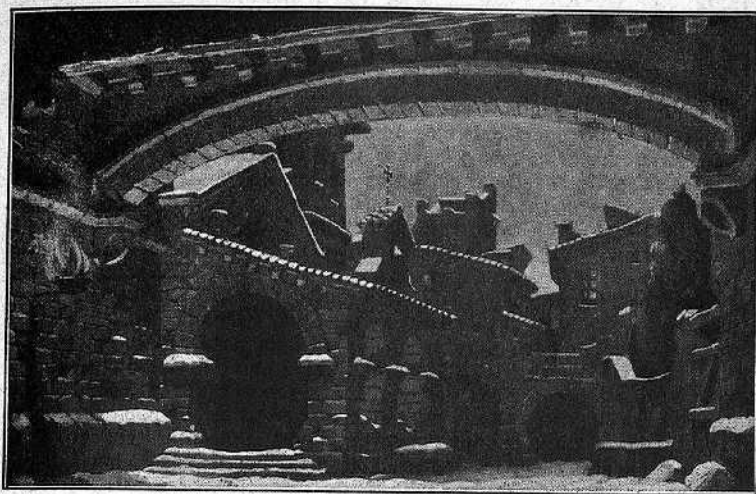
Virtut, inspiradora de Justicia,
companya carinyosa del Progrés;
Progrés destruhidor de la malícia,
Vestal amorosida dels obrers!...

Salut, salut aucells que 'l niu trobareu
en brassos d'aquell home ardit y gran,
y per ell bona herencia als fills deixareu
que 'ls fills també á sos fills la deixarán...

Salut, cantors! Llevés la barretina,
y ab mí, genolls en terra, un himne alseu;
que de levant á terra ponentina
retrunyi espay amunt la nostra veu:

"Clavé, per ta gran obra, avuy encare
s'enjoya Catalunya ab tendres cants,
y al oure'ls, de plaher plora la Mare
y plorém, enaltinte, tos germans..
¡A ta memoria inesborrable es ara
que t'anyorém molt més els catalans!..

UNA PLANA D' ESCENOGRAFÍA (per *Moragas y Alarma*)

Projectes de decoracions pera una obra d' espectacle.

LO QUE COSTA LA GLORIA

ELS ÚLTIMS DÍAS DE MOZART

El gran músich que fou admiració del seu temps y es encare avuy y será eternalment l' encís dels filarmónichs, passá una vida molt arrastrada, podentse afirmar que morí de miseria á la edat de 33 anys.

Un metje, el Doctor Barraud, autor de un' obra molt curiosa titulada "*Passeigs de un metje á través de la Historia*", sosté que l' autor de *D. Juan* y altras obras inmortals, hagué de contreure desde nin els gérmenes de la tisis per efecte de la vida especial que 's veié obligat á portar corrent mon, en una época en que 'ls medis de comunicació eran molt difícils y extremadament fadigosos. Com á fenómen de precocitat tothom se 'l disputava, y desde l' edat de 5 anys y mitj als 26, en que 's fixá definitivament á Viena, no pará may de viatjar. ¡Y quins viatjes! Recorregué la Italia, l' Austria, l' Hungría, l' Alemania, la Bohemia, la Holanda, l' Inglaterra, en totes las estacions del any, sense reposar apenas, dormint en malas cadiras de posta, pelegrinant de ciutat en ciutat, de poble en poble, sense descansar may; donant concerts, ja com á executant, ja com á director d' orquesta; escrivint óperas, sinfonías y altras pessas musicals, y anant continuament de dinar en dinar, de recepció en recepció, de obsequi en obsequi. Si avuy, ab tot y las comoditats dels camins de ferro, molts dels nostres grans músichs tremolarian davant de una fadiga tan inmensa ¿qué no havia de passarli á Mozart, temperament feble y malaltís, especie de candela prima, que cremava colocada cap-per-avall?

Al establirse á Viena era ja home al aygua. Casat ab una dona malaltissa com ell mateix, en tant que las sevas obras eran aplaudidas ab frenétich entussiasme á Austria, Alemania, Italia y Fransa, el pobre matrimoni tenia que arrostrar las més duras privacions. L' endemá del seu casament no tenían ni un florí á la butxaca. A un amich que 'ls aná á visitar, la esposa de Mozart li serví una tassa de café vestida de núvia, per no tenir altra roba.

Algún temps després escribía una carta á la baronesa de Waldstoenden suplicantli que li fes present de una botella de cervesa inglesa, per trobarse en el cas de que la seva esposa embrassada 'n tenia desitj y ell no podia comprarli.

Un seu amich el sorprengué un día crú de hivern, fent ballar furiosament á la seva muller en torn de l' habitació pera ferse passar el fret, puig no tenían una estella, ni medis per' adquirirla.

Quan la seva pobra esposa hagué de pendre las ayguas de Baden, gran sòrt fou per ella la franca hospitalitat que li concedí l' mestre d' estudi Stoll. Tres fills havia tingut el matrimoni, dels quals ne vivian dos. Mozart se multiplicava per atendre á las necessitats de la familia: s' afanyava en donar lliçons, en organisar concerts, en compondre música; pero res de aixó li bastava pera sortir de apuros.

Per últim l' éxit colossal de la *Flauta mágica* li deixá entreveure un raig d' esperansa; pero ja era tart. Havia sufert, havia lluytat tant, qu' estava materialment agotat, sense forsas, vensut per la malaltia que minava feya tant temps la seva naturalesa. Mozart passá 'ls darrers mesos

PATINANT (per Cuchy)

—¿Que no 't fassi corre tant? Y donchs, la lleugeresa?
—Oh, noya, á mí m' agrada ferho tot ab peus de plom, y estich veyent que aquest sport no pot anar ni ab rodas.

de la seva existencia, presa de una idea fixa, pahorosa: de una verdadera alucinació de boig.

Se presentá un día á casa seva l'intendent del comte de Walsegg, encarregantli un *Requiem*: era un home serió, aixut de paraulas y anava vestit de negre, y com se negués á dirli de part de qui feya la comanda, Mozart imaginá bruscament que 'l tétich desconegut li ordenava escriure la missa pera 'ls seus propis funerals. Desde 'l día de la visita (juliol de 1791) fins al mes de desembre següent, aquesta idea se li aná incrustant més y més en el cervell. No podia veure á n' aquell home sense sentir com un esvahiment: hi pensava sempre. "El tinch al davant—deya—m' apreta, m' incita sense parar, obligantme á compondre, á despit meu. Si provo de reposar, el descans me fadiga y 'm deixa més cruixit que 'l treball... ¡Pobre de mí! Un hom no té medi de cambiar la seva mala sòrt... Per lo que á mí toca tinch de posar fi al meu himne fúnebre, y no vull morir sense deixarlo llest.

La seva muller hi acudí desde Baden y 'l trobá que no era ja ni sombra d' ell mateix. La mica de ventre que feya se li havia fós en pochs dias com la neu al sol: estava esgroguehit que donava fredat: la lluhentor de sos ulls s' era apagada, y per efecte de la debilitat, á cada instant perdía 'l coneixement.

Sa esposa 'l cuyda: li amaga 'l *Requiem* en un fons de pupitre, y de moment sembla reviscolarse. Pero á partir de mitjans de novembre, s' empitjora ab rapidesa: mans y peus se li inflan, l' invadeix una especie de parálisis y 's veu forsat á fer llit. Comensa la seva agonia, que havia de durar fins al 5 de desembre, agonia terrible, entremesclada de dolorosos atachs de ofech y clarianas de calma, durant las quals afegeix alguns compassos al seu *Requiem*.

El quatre de desembre 'l seu metje acut á visitar-lo per darrera volta y li prescriu uns draps xupats d' aygua freda sobre 'l cap. Aquest remey li provoca una conmoció violenta y 'l fa caure en una postració absoluta. A la una de la matinada tot havia acabat, y al dia següent en mitj de una espantosa borrasca de neu, Mozart colocat en el carruatge mortuori dels pobres, deixava la seva cambra buida de mobles, que havian sigut venuts, per anar á dormir son darrer són en la fossa comuna.

Bé diu un escriptor: "Al llegir els detalls de la mort y enterro de Mozart, un se sent pujar la vergonya á las galtas pera 'ls contemporanis de aquell que sigué 'l Mesías de la música moderna.."

P. K.

COLOQUI PRIMAVERAL (*)

—Explicam, blanca Aymada, ¿qué hi ha en el teus ulls blaus?
¿quin es aquest misteri que avuy t' hi ha florit?
¿quin es aquest somriure? y aquestas llums suaus
¿qué tenen quan, estétich, las miro fit á fit?

Hi ha els tons de las blavosas profunditats del Mar;
quan miras, la llum clara dels horitzóns reculls;
portan l' encant d' un goig que jo no 'm sé explicar...
Oh, dígam, blanca Aymada, ¿qué hi viu dintre 'ls teus ulls?

—Oh, mon Aymat, escoltam: avuy, al despertar,
he vist desde ma cambra, daurada per el Sol,
els prats y las montanyas rihent sota 'l Cel clar,
y he ohit l' excels arpegi del cant d' un rossinyol.

Y en el verger, atónits, mos ulls han contemplat
las brancas somrosadas dels atmetllers en fió.
¿Quin goig tan inefable, mon pit ha exprimentat!
mos llabis, ¿quin frisar! mos ulls, ¿quánta emoció!

Y en la contemplació del jorn primaveral,
—el primer jorn florit, radiant de serenor,—
semblava que sentia que, ab l' aura matinal,
la Primavera omplia de plenituds mon cor.

—¿Oh, ja sé 'l gran misteri que als ulls t' hi ha florit!
Besemse á chor, Aymada; guaytém á las verdors:
¿Hossanna, Primavera, que al món has deixondit
y has dut als ulls somriures y has fet esclatá els cors!

JOSEPH TARRATS

(*) Premi del Círcol Vilanovés, en el Certamen de Vilanova y Geltrú de MCMVII.

PESCADOR DE CANYA... QUE NO ENGANYA

(per *Picarol*)

—Està vist: hauré de canviar d' ofici. El peix no pica.

HIPOCRATICAS

Córrer de día y de nit;
molt treball y poch profit.
¡Quin viure més divertit
el dels Galenos!

El metje, si bé 's medita,
als microbis fa la guerra
y als microbis necessita.

Vés alerta ab els clients
que 't prodigan alabansas,
saludos y cumpliments.

Sigas galán. Considera
que no hi ha millor client
que una dona paperera.

Fins dels més perversos vicis
el metje 'n treu beneficis.

Cirurgiá que va per feyna
ha de dur trempada l'eyna.

Pels grans treballs uteríns
usa 'ls instruments ben fins.

L'aygua pura no es potable.
L'aygua impura despreciable.
Higienistas: ¿Cóm quedém?
¿Hem de beure ó no beuré?

EXCÉS DE CORTESÍA
(per Mariano Foix)

—Aquesta nena tan maca es de vosté?
—Y de vosté.

HOME PREVINGUT... (per J. Robert)

—Mira, si tornas á agafar el gat, no 'm miris may més la cara.

—Fas bé de dirho, noya, porque val la pena de corre altre cop á la taberna.

¿Ets de la Beneficencia?
Ja sabs el que 't toca fer:
molt treballar y paciència.

Las visitas de quint pis
acostuman á donar
molta feyna y poch panís.

Cura l'aygua, cura el thé,
y 'l ví y fins la llonganissa,
quan s'aplica allí hont convé.

Puch assegurar una cosa:
que dos ous engreixan més
que tres pots de Somatose.

¡No n'hi han pas pocas de donas
que 'l massatge ha posat bonas!

Ara com antiguament
la xeringa es un gran trasto
per poder curá á la gent.

Fins pels metges descreguts
la fava de Sant Ignaci (*)

(*) *Strichnos Ignatia*, L. Fava de Sant Ignasi. Planta de que se 'n treu l'estríchna.

EN UNA "STREET," DE LONDON
(per Cuchy)

—¿Sabs Wolff que me 'n vaig á Barcelona? En Lerroux m'ha cridat pera organitzar una contra-policia popular.

—No t' emboliquis, Soom; val més que te 'n vinguis ab mí al Marroch, á las ordres del Raisuli.

té soberanas virtuts.

Quan vos parlin d' un *desliz*,
feu l' ull viu, que porta qua
y enredos y compromís.

Mal vos digan antiquats,
recepteu sempre als pagesos
cataplasmas y pegats.

Si vols ser operador
has de fer tres ó quatre anys
clínica d' escorxador.

El qui pateix de miseria
no pot lluytá ab cap bacteria.

Alerta ab las llevadoras,
que al parlar d' un enemich
tenen llengua d' estisoras.

¡Quánts metjes y apotecaris
ab el fruyt d' en Parmentier
s' han fet richs y milionaris!

Quan higiene prediquen
vostra miseria llaureu.

Diga la faula'l que diga,
fa més feyna una cigala
que no pas una formiga.

¿Quí es el verdader gomós,
qui fa goma ó qui té un goma?
¿L' elefant ó bé'l xacrós?

En cassos molt apurats
certas *ovo-lecitinas*
donan brillants resultats.

¡No 'n té poca d' importancia
la qüestió de la *lactancia*!

¡Oh, qu' es sabia la Natural!
Sens criatura no hi ha llet,
ni sense llet, criatura!

Fes que la desinfecció
no t' arribi al butxacó.

Els sabis ens asseguran
que ab xerigots tot ho curan.

Noyas de color trencat

GÈNERO INFIM (per J. Robert)

El couplet ja es graciós,
pero ho es més l' entredós.

DEL ART AB RODAS (per Capuz)

—Y per qué 't van despatxar?... Que no 'l sabías fer maniobrar l' automòvil?...
—Sí que 'n sabia; pero un día 's va encallar, y jo vinga llensar renechs, per veure si aixís marxarian els deu caballs de forsa que tenia... Y 's veu que aquells caballs están curats de "blasfemias".

n' hi han que ab el xarop de rave
desseguít s' han reforçat.

Dupte es que desfer no puch
si als sers humans una cuca
pot causar més mal que un cuch.

La dona ab l' irrigadó

del seu cos fa un Waterloo.

Quan firmas el passaport
d' algú que va á l' altre barri
posas la llufa á la Mort.

De la Higiene y del pá l' excés evita.
Un xich va bé, pero un xich massa enfita.

FOLLET

EN LA MARINA ALTA

(Del llibre en preparació GENTES Y PAISAJES)

.....
"Mitja horeta,," segons els habitants del país; hora y mitja, segons las
nstras camas.

Puja la senda pels pedregals, entre moreras floridas. Pedras en gra-
hóns surten al pas, com si la montanya fos escala de jegants, y 's pert el
camí, y segufu pujant, y al últim topeu ab la entrada de la cova.

La cova "de las maravellas,," li diuhen.

Sembla que aném á entrar per una cova semblant á aquellas mallor-
quinas "del Pirata,,"

Pero la primera replassa ja 'ns fa veure una altra impressió ben estranya.

Vestigis de bellas columnas blancas, desprendiments de terras, penyas
rodoladas, ruinas ¡si, ruinas d' una creació natural, doblement ruinas,
pregonadoras de maldat humana, de salvatjisme d' homes civilisats, el
més trist dels salvatjismes!

¡La cova "de las maravellas,," Sí, las va tenir las maravellas.

Allí's venhen encare, destrossadas per mans d' home, deliciosas fanta-
sías de la pedra, verges blanquinas, boscalla de marbre, lleóns blavenchs,
monstres, deesas, tot caigut, tot decapitat, ferit, insultat grosserament;
profanar un ensomni de la Naturalesa, ¿compreneu cosa més horrible?

Sens dupte per aixó la gruta va cubrir gelosa els seus misteris; y des-
prenent penyars va ocultar galerías y caus, pera que las fadas y 'ls gnoms
visquessin felissos en els seus palaus de Bellesa somniada.

Al sortir d' allí la llum del cel entrava débil per la boca de la caverna.
De prompte vaig sentir que un dels companys me subjectava:

—Per aquí no—'m va dir—per l' altra boca; ¿que no ho veu?

Vaig mirar... ¡quín cop de repugnancia! Una enorme aranya, ventruda,
inmóvil, havia cubert ab sos fils la sortida: en el mitj esperava pacient.

El meu company va agafar una grossa pedra y la llansá ab forza.

El pedrús tocá al costat: l' aranya 's quedá quieta.

Pero una graciosa estalactita, esbelta, ¡de cristall semblava!, la única
que quedava allí, 's va rompre en musical planyit; rodant vingué als meus
peus, saltá al fons; en la foscor sentíam las notas dolsas que 's perdíam
sempre més fondas, llunyanas, crits de marioneta trencada, notas d' harpa
ferida, remor de campanas d' or, un bes d' aygua...

EDUARD L. CHAVARRI

EL FADRI DE VERGES

Obriume 'l cor, minyona;
obriume 'l vostre cor;
obriume 'l cor, minyona,
per dirli el meu amor.

* *

Jo 'n tinch un' haqueta
que 's menja la pols,
que corra y sorolla
trescents picarols;
de ballas y firas
á totas ha anat,
ningú la governa
sols jo l' he muntat:
jo vaig ab espasa,
jo duch esperóns,
jo porto una hermillla
ab mil y un botóns,
y á cada botó
hi ha floch y floquí
y teu será aixó
si ets bona minyona
y 't casas ab mí.

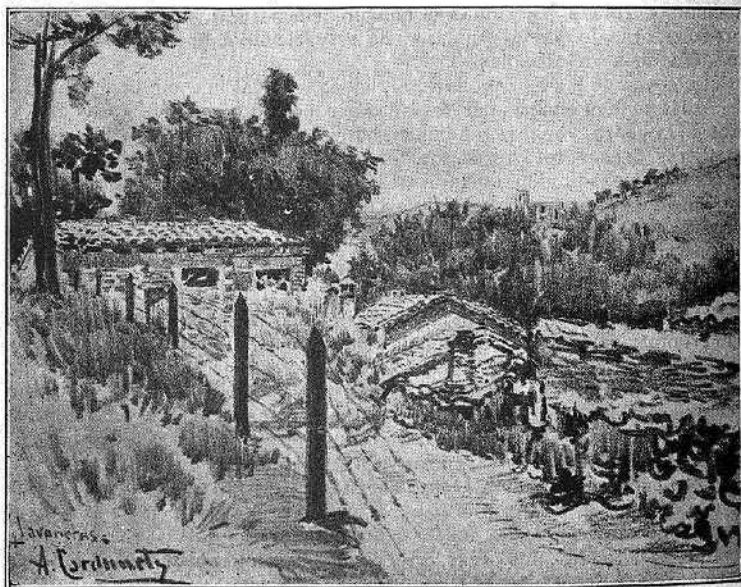
* *

Jo tinch tres casetas
y un mas y un molí,
y cada caseta
té horta y jardí;
tinch cent clavellinas
á cada terrat
y nius d' orenetas
á sota teulat:
darrera la porta
hi tinch dos bastóns
y unas corretjetas
á prop dels fogóns...
Y com que hi donch jo
de mal fa partil
Y teu será aixó
si 't casas ab mí
y un cop casadeta
te fas aborri.

* *

Jo tinch unas ansias
que 's fonen plorant;
jo sento uns desitjos
que 's passen besant;
jo sé unas promesas
que omplenan el cor;

A LLAVANERAS (per A. Cardunets)

Un niu de personas.

jo reso pregarias
que captan amor;
jo porto corrandas,
jo porto cansóns,
jo passo ab els llabis
rubierts de petóns,
y cada petó
de goig fa estremí...
Y teu será aixó
si ho sabs conseguí,

encar que no vulguis
maridarte ab mí!

Obriume 'l cor, minyona;
obriume 'l vostre cor,
que passo á corre-cuyta
assedegat d'amor!

EDUART GIRBAL JAUME

IDEAL

Dels cims inaccessibles doneume 'l mirador
hont l'ànima s'aixampla de tanta serenor.
Del mar immens doneume la incògnita fondaria.
Del Univers sens fitas la volta milenaria.

Dels sols que 'ns il·luminan, la polsaguera d'or.
Canteume dels que estiman, la gran cansó d'amor.
Dicteume dels que creuben, la fèrvida pregaria.
Doneume dels que lluytan la forsa extraordinaria.

Mostreume dels humils la pau y senzillesa.
Dels héroes repetiume la olímpica grandesa.
Doneume 'l bell florir de la Naturalesa.

Tot lo que al món s'aguanti ben ferm als quatre vents;
tot lo que purifiqui els nostres sentiments;
tot lo que aixequi enlayre els nostres pensaments.

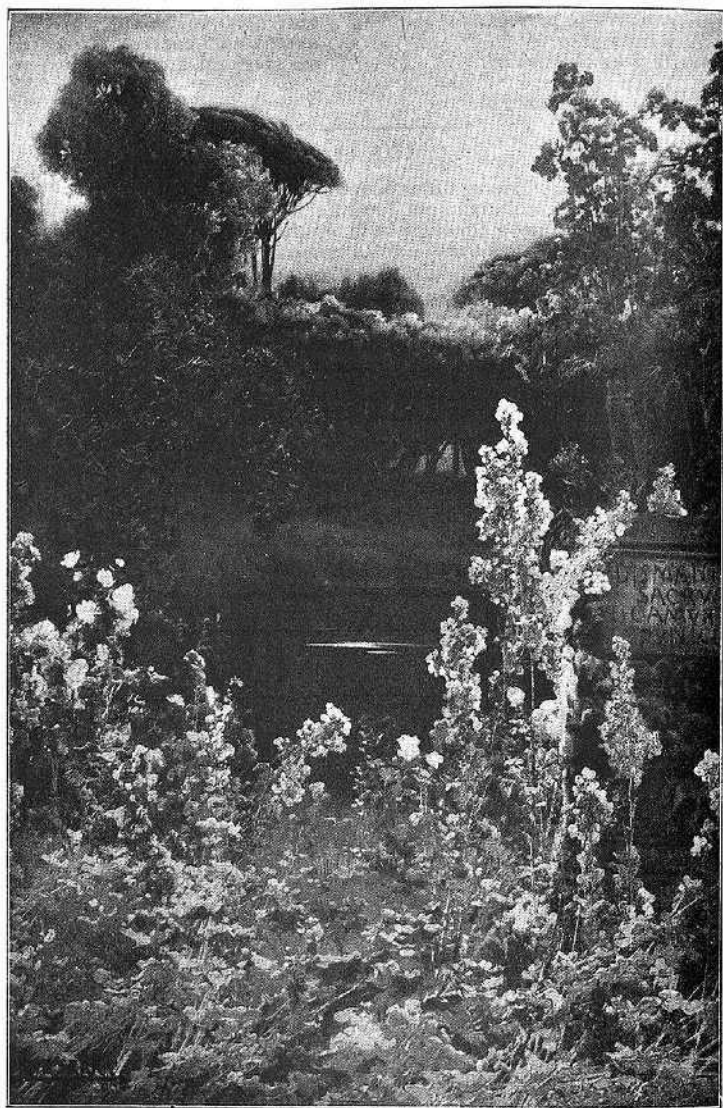
ENRICH BOSCH Y VIOLA

COSTAS LAS DE LEVANTE... (per E. Torrent)

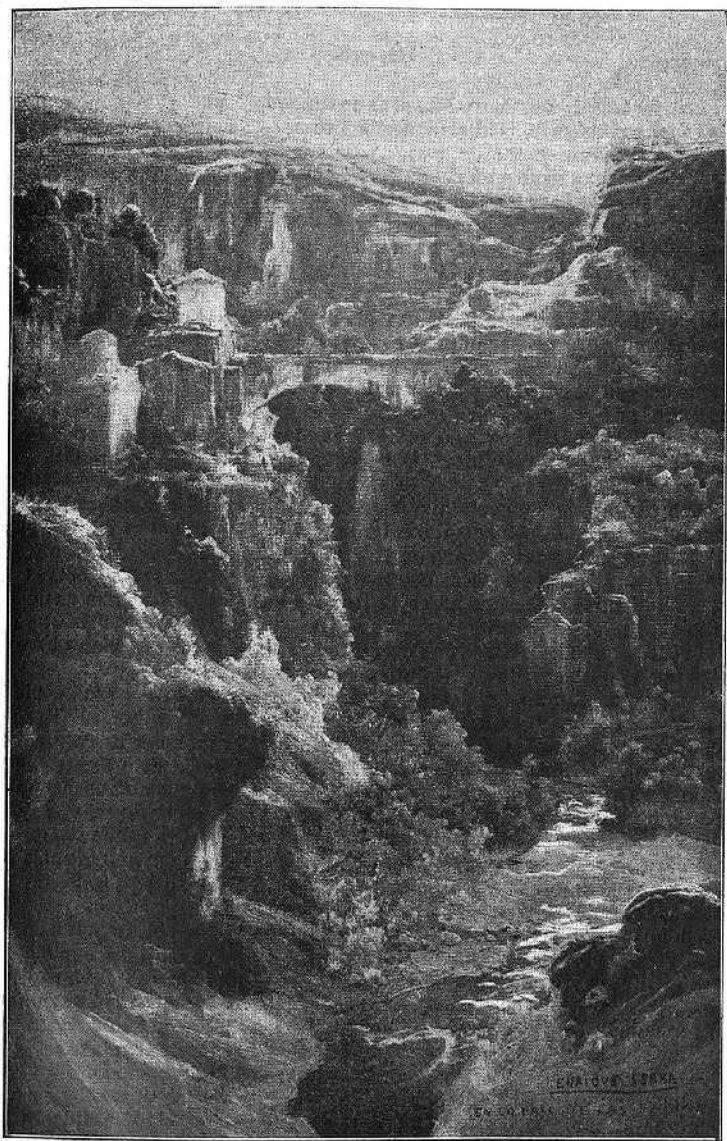
Una colonia estiuhenca.

UN QUADRO D' ENRICH SERRA

Flor Llatina.

UN ALTRE QUADRO D' ENRICH SERRA

En el País de las Sabinas.

FUGINT DEL NIU

RECORTS

Petit y atrevit, una matinada d'estiu aixequí 'l vol. Qué bonica trobi tota la meva volguda Guilleria, desde 'l tossal de Puig-condréu! El sol tot just s'endevinava al mar de Rosas, y jo mira d'aquí, mira d'allà, no sabia per hont comensar mon romiatje. Si per un costat me somreya la gentil vall d'Ostoles, per l'altre 'm cridava 'l pla de Burniol ab tot el feix de recorts que 'm pessigollejava 'l cor. En abdós indrets podia campármela; moixó sortit del niu ab las alas ben plomadas no 'm mancava pas dalit, qu'es cas! Mon esguard se perdé entre 'ls faigs y prats que clapejan els enormes blochs calcaris que llansaren els volcans de la serra del Corp, y... no no hi puguí fer més! devallant, devallant vaig topá 'l macís del Far y comensí la carrera pels escampats casalots de vora 'l rieral qu'engoleix l'estretay format per la serra de Montdoy y l'estrep de l'Agullola cap á Susqueda; y aquí un bossí y allá un plat de vianda, anava fent la viu-viu, refrescant sempre l'aplech de penas que 'm feyan esgranar á totes passadas las velletas que trobava. Y eran tantas las que podia mostrarl

Primer que tot el resultat de la perdua del pare esdevinguda al cap de dos anys d'haver nascut jo. Y la pobra de la mare sirgant sense parar per aplacar la fam d'aquell aixám de bocas que continuament s'obrian esperant la becada. Ab nou de colla ja li calia enginy pera portar pá á taula. La noya gran l'ajudava en el rem de la casa. Tenia dotze anys y feya la tasca d'una donassa, cuydant la colla de germans, mentres la mare, de trench de día fins nit enllá, seguia escarrassada d'una casa á l'altra fent feyna; enduhentsen, á més del curt jornal, las sobras dels ápts y del vestit, que á nosaltres ens venia com á present del cel, y ab el fruyt de las feixas qu'enrotllavan la caseta anavam tirant.

Mentres la salut no deixá aquella llar, el sol de l'alegría regná espléndit pera nosaltres, pero un cop las marfugas passavan de l'un al altre de la colla y las ampollas de remeys abundaren per damunt la calaixera, alashoras ja frisavam més els menuts esperant las horas dels ápts, puig el calaix no s'obria, y la mare, pobreta, ab prou pena ens aná escatimant el pá, que á guimbarros ens acompanyava fins en els jochs de maynada.

¡Qué 'n vessava de llágrimas d'amagat nostre! Per las fondas arrugas de sa cara, sempre se n'hí quedava alguna d'entretinguda, que las més de las vegadas al amoixarnos cada matí ans de marxar, queya bullenta en nostre front asserenat pel sol de la santa ignocencia.

Y la noya, un cop tots aconduhits, comensava á fer voltar el fus de sa filosa, vora 'l portal, escapdellant á voltas alguna cansó impregnada de trista melangia. D'en tant en tant alsava sa testa hermosa de verge resignada, que auriolavan uns cabells bruns en tofa abundosa, y senyalava tasca á cada un de la colla á mida que 'ns veyia bellugar al seu davant:

—Lari, agafa l'aixadell y vés á cavar aquella taula de trunfas.

—Guidoya, atalaya 'l nen que no rodolí per aquells esbarzers.

—Remey, arribat fins á las terras á portar l'esmorzar al noy.

—Non, me sembla que las cols de sota 'l quintá sedejan; avials mitja bassa d'aygua.

—Nasi, moute, que 'l sol es alt y 'l bestió frisa á la cort.

Y tot manat ab una dolcesa que 'ns feya anar lleugers per mor de te-

nirla contenta. Y la estimavam. ¡Cóm no estimarla si 'ns guanyava 'l cor tot desseguir; dalintnos pera endevinarli 'ls desitjos, no esperant á voltas son manament! Y es clar que aixó li feya fugir tota punta de pena que sovint entelava aquella ánima angelical que nosaltres adoravam emba-dalits.

Aprés, quan l'estel de l'alegría ab celatjes de salut y pau tornava á regnar á la petita llar, haventse encarrilat de nou la bona marxa y no fentse tant pesat el treball, vingué 'l soptat aclofament de la trista mare. Un mati no 's pogué moure del llit, y á nosaltres ens semblá que aquell día no sortia 'l sol... Un instant el vegerem lluhir, després de días y días de nit tenebrosa, en que s'anavan agotant las pobresas d'aquella caseta avans riallera, y fou quan per son portal, baix y ennegrit, hi feya entrada 'l Deu de misericordia per' aconhortar els darrers instants d'aquella dona que sempre més havíam d'anorar; y ab el rey de cel y terra 'ls auxilis d'aquell rector que no 'ns desamparava. Mes ay! se pogué per sempre més quan se clogueren aquells ulls de tanta bondat, ahont ens enmirallavam nosaltres en aquella edat felis, quin recort m'acompanya.

Alashoras vingueren las penas y 'ls dolors. Si bé es cert que 'l noy gran ja portava 'l rem del treball extern, y altres germans anavan creixent en forsa y en bondat, no obstant l'endarreriment se marcá de nou, ab tot y 'ls esforços sobrehumans de la nostra germana que tot ho multiplicava. No hi hagué més remey que treure bocas d'aquell niu.

En Nasi y la Guidoya foren els primers en donar l'adeu á las parets revellidas de la caseta. En Nasi, que tenia dos anys més que pas jo, se'n aná de vaquer á Mas Brujas; y á la Guidoya se l'emportá la mestressa de Ribells pera criadeta... com qu'era tant escotorida y obligadal Ja ho crech! pujada al devora la Nuria, la noya gran, feya honra als seus tretze anys entelats per alguna pena, més dels altres germans que d'ella mateixa.

Tampoch hi valgué gayre aquest determini portat á cap ab tota la recansa. Els queviures anavan á un ull de la cara, y á més n'anavam dos á estudi, els més menuts; y encare que 'l mestre y la mestra 'ns tinguessin de franch, tot sovint al anar al poblet de bon mati, portavam un cistellonet provehit de recapte com á present als qui ab la doctrina cristiana y las reglas de bona criansa, ens ensenyavan lo més necessari per' arribar á llegir més que fossin quatre mots.

Una vegada, era cap al tart, boy baixant un feix de menjar á la some-ra, vaig sentir com á dintre 'l recambró ahont la mare 'ns infantá en temps venturosos, y ahont ens doná 'l darrer adeu entre sospirs y llágrimas, parlavan misteriosament el germá gran, la Nuria y la Remey.

—Aixó es un mal plan—deya 'l noy.—Fins ara hem passat, y Deu ens ajudará fins que 't trobem una santa casa ahont t'hi pugas fer dona cabal y honrada.

—Jo estich resolta á lo dit; demá ab la cistella al bras seguiré unas quantas casas, y no solament treuré 'l meu gasto de casa que afeixuga més el pès que porteu vosaltres dos al damunt, sino que fins vos ajudaré á durlo un xich.

Aquellas paraulas de la germana mitjansera retrunyiren en mon cor, despertantlo pera emprendre una vida nova, florint tot de cop els sentiments més tendres en la meva ánima. Tenia alashoras deu anys y una salut forta...

L'endemá la Remey continuava en sas tascas d'ajudar á la Nuria, y era jo 'l que ab un sarronet á l'esquena y un somriure d'esperansa en mos llabis de grana, sortia de casa pel cantó de llevant, gaudint la lliber-

tat dels aucellets que á vols y xisclant espay enllá, apar que m' acompanyessin en la nova carrera qu' empenia.

—Deu te guihi y l' ángel bó!—del portal estant me deya la noya, cullint ab un béch del devantal dugas llágrimas qu' estonas há perlejavan en sos ulls. Y jo prenía comiat de tot, fins del Buley, un gosset fidel que m' acompanyá fins á las darreras feixas de la quintana.

ANTÓN BUSQUETS Y PUNSET

L' ERMITA (1)

De genolls en terra
damunt del rocám,
al cel la mirada
y extesas las mans,
quan clareja 'l día
prega l' Ermitá.

D' entre la penombra
del vell alzinar,
en forma de sátir
banyut y esquat,
arriba 'l Dimoni
saltant y bornant.
Somrient se detura
vora l' ermitá
y aixís li enrahona,
manyach com un xay:

“Bon día, 'l sant home,
bon día tingau.
Abaixeu la vista,
mireu dret avall:
mireu á la terra
qu' es de bon mirar,
guayteu entorn vostre
no us recará pas.

Els pins se redressan
tots acandelats,
til·lers y vidauvas
s' enflocan de blanch,
de foch las rosellas,
d' esmeralda 'l blat,
de blau la pervinca,
d' or el ginestar.

Gafarróns y cóbits
bo y aparellats
entre la bardissa
¡quin xerrotejar!
rossinyols y merlas,
arribats poch há,
dintre la verneda
quin choral que fan!

Aixequeus, sant home,
partim costa avall!
Tot convida á viure
y á riure y cantar!

Com á vells compares,
com á bons germans,
trasquém per las planas
baixém als fondals,
xafém l' herba tendra
rihent y cantant!...
Flors y aucells veyentnos
tots s' alegrarán.

Aixequeus, sant home,
partim costa avall!
Tot convida á viure
y á riure y cantar!,”

Sentint eixas cosas
el bon Ermitá
clou fort las parpellas,
s' apunyega 'l cap,
se signa y persigna
y encreuha las mans
resant exorcismes
que més resarás.

Se 'l mira 'l Dimoni
tot brandant el cap,
s' arronsa d' espatillas
y exclama estranyat:
“Sant home, sant home,
crech qu' esteu pecant!
Si 'l bon Deu vos mira
prou arrufa 'l nas!...”

Y esclafint á riure,
fa dos salts mortals
y 's pert entre 'ls roures
saltant y bornant.

APELES MESTRES

AMOROSAS

EL CONCURS DE GLOBOS (per *Picarol*)

I

Com pesanta llamborda de plom
el Desti fa algun temps que 'ns aplanà:
vol provar si l' amor que 'ns tenim
es d' aquells que la pena 'ls esblayma.

Pro, no temis, que jo fa trenta anys
que hi sostinch una lluyta geganta.
¡Cada pam de terror conseguí
si me 'n costa de foras gastadas!

Mes ab tú bé hi tindrè un bon refors,
tú ab ta veu doblaras mon coratge,
y dessobre 'l desti ja vensut
ens farém la primera abrassada!

II

El cel ennuvolat.
La mar blana y cendrosa.
La fosca de la nit
cayent de proa á popa ..

A mitj camí dels pals
ab sa claror somorta,
lluytan els llums groguenchs
per esbandir la fosca.

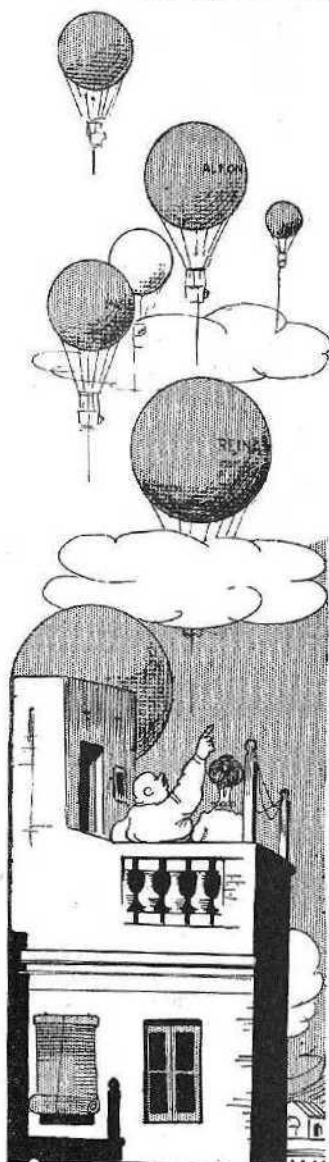
Volant va el brau vaixell
y atravesant las ombas,
marxant de dret á dret
vers l' horitzó, ahont se fonen
la platja y el cel gris,
els núvols y las onas;
cercant va adalerat
el port que 'ls brassos li obra,
com cerco jo també
en la invisible costa
que aixís que s' alsí el sol
s' insinuará blavosa,
els brassos anyorats
de la que tant m' adora!

III

Las alegres orenetas
ja son aquí de tornada,
y al redós de la teulada
han trobat encare 'l niu.
Ja la hermosa Primavera
se deixonda emperesida,
y en la terra, ja embellida,
tot rebrota, tot reviu!

¡Tot reviu, dona estimada!
Y nova forsa recobra,
el bon temps sas portas obra,
lluheix un sol primaveral.
¡Salutí, oreneta hermosa,
alegroya missatjera
d' aquell temps, que tant espera
el meu cor ferm y lleal.

A. LLIMONER

—Y qué 'n deuen fer d' aquestas cor-
das que penjan?

—No ho veus, dona? Quan atravesan
els núvols, com que son plens d' aygua,
miran á veure si pescan alguna llissara.

NOS AB NOS (per Mariano Foix)

— Ens hem criat com germans,
y vegin, ab tant tractarnos,
si hem arribat á semblarnos:
ifins m' agradan las aglans!

DE LA POCA SOLTA DE LA GRAMATICA

LEMA:

Modernisme antic (1)

¿Ce no's ben trist c'un hom no pugi di'l ce pensa, i encara menos escriureo, sens'omplir'se'l cap am una colla de rretglas estrafularias dictadas per quatre señós ce's guañan la vida'm el rram de fe la llesca'l procsim per medi de la gramatica?... El llenguatje es un medi i no te de sé un fi.. y las academias en fan un fi.. i axó no pot aná de cap manera... lo crec ce'ns auriam d'uní la jen de be per etjegá a fregá tals academias. i di quatre fastics als ce fins ara s'an divertit am nozaltres, fen-nos empasá rretglas i mes rretglas sobre com s'a de di axó i alló, i com s'an d'escriure las paraulas per no fe. segons diuen ells. papés ridicols

I al menos fosin sempre las matexas auestas rretglas. pero ¡cal.. Pása la flo de la teva joventut aprenén tot allo de *las nueve partes de la oración*, á saber: *artículo. nombre. pronombre*. etc. i tot am un plegat. cap a tas vellezas. surten els savis i te n'i fican una de més... i totom com a bens vinga di derrera d'ells *las partes de la oración son diez: artículo. substantivo. adjetivo. pronombre*. etc... Als estudis. als instituts. a las universitats. per tot arreu te van enseñá ce Setiembre te d'escriures axis.. *Setiembre* ¿A si? Doncs ve't aci c'un dia s'axeca mal umorat un academic i diu ¿cina'ls en faré? els embutzinaré una p al Setiembre: i fet i dit. des-d'allavoras totom té d'escriure *Septiembre*... Ves cina solta la d'acesta p aci'l mitx ni cina falta i feia

¡I a ce be tanta múzica! S'a d'acabá axo de las rretglas gramaticals..

(1) Aquest treball va ser enviat á un concurs d' amichs que 'm van dir que no fora més que una broma y que després va resultar tot un certámen serio. Diu que no me'l van premiar perque á *la cuenta* algú del jurat va sentirse ortogràficament mortificat per la meva feyna. Tantos gracias.

Altrament, á vosté, senyor lector, li prego que tinga, si vol, una mica de paciència per anarse fent, ab la forma com está escrita, aquesta bromada, forma que al principi li semblará estravagant; mes cap al últim ja me'n donará la rahó. Y á vostés, senyors calixistas, ¡per amor de Deu! una mica de cuidado; mirin que entre vostés y 'l corrector podrian esguerrarme tot el marro.

s'a d'escriure tal com sona c'es la manera natural d'escriure, i fora trabas d'etimològias, de grecs, de llatins i de sabís de cap mena... Mireu ce te ben poca sustansia avé d'escriure axis i axás i contra naturaleza, perce o feia algun pasat. Deu sap perce, o be perce o volen quatre buscarraons dels c'ara viuen... am l'escena dreta

Anem ¿i ce no es ben aza alló de la h muda? Mireu ce ficá muts en el llenguatje es tení ganas de ficá foc a l'aigua... I ves., despres tréncat el cap per sabé si a oras d'ara armonia s'a d'escriure am h o be si s'a de torná a escriure'n sense com fa poc tems... O, i ce's veu ce i troban gust en ficá atres per tot arreu.. fins entre mitx dels mots ne fican.. i axis els castellans se *desahogan* i'ls catalans s'*amohinan*.... Sembla ce uns i altres tingan tan de gust en ficá atxes com en Rubau am rrenegá... Acest, també, cuan topa am una paraula masa llarga, no pot está tanta estona sense darse'l tal *rrecreio*, i trenca la paraula per ficari un rrenéc entre mitx, i si té de di ferrocarril, diu ferro-me.... Deu-carril

Ia sé ce diuen els sabís c'axo de la h pervé de ce'ls llatins escrivian am f.. Ves cina poca solta... ¿I perce'ls llatins escrivian am f. nozaltres i em de pozá una h? O, ce las aspiracions, i ce'l fransés, i ce l'inglés... I de-

xeuvos de las aspiracions dels altres.. ce cada ú fasi a caza seva'l ce li dongi la gana ¿Ce'n tenim cap d'aspiració nozaltres? I doncs, fora la h.

Lo mateix c'allo de la c i de la q ¿Volen fe'l favor de dirme perce ca te de fe ca i c-e te de fe se.. i cina nesesitat i á d'escriure *que* pera fe ce? Ves si no son ganas d'embolicá ¿Per ce no s'a d'escriure *acell* i *aci* en comte de *aquell* i *aquí*, del matex modo ce s'escrivien *call*, *coll* i *cull*? I doncs fora la q, i fora la u ce li va'l derrerera... O, ce'l *quis vel quid* del llatí... ¿Torna'm el llatí! ¿I ce'm d'escriure en llatí per ventura?... Tampoc fa cap falta la c pera escriure *siensia* ni *pasiensia*.... Si, ja sé la llió.. no s'escarrasin.. ja sé ce perce'ls llatins eran *pattiens* nozaltres em de sé *pacients*... Deu'ls conservi la bona fe, i ce'ls fasi bon profit acella t convertida en c

DE VERANO (per J. Pellicer Montseny)

—Qué vols que 't diga?... m'admira qu'encare no tingas fret.

—Ja veurás, jo el fret no 'l sento fins que 'm puch comprar roba a' hivern.

L' ESPECTACLE MÉS CÒMIC DEL ANY (per Ll. Brunet)

«LA VERDAD EN MARCHA»

I lo ce's diu de la c es diu de la g ¿Cinas ganas d'escriure *guerra* i *guita*? ¿De ce i cura aquesta u al darrera de la g? ¿Perce no s'a d'escriure *gera* i *gita*, com s'escriuen *gala*, *gola* i *gula*? ¿Per ventura no i á la j pera escriure *jerra* i *jita*, com s'escriuen *jas*, *joc* i *juli*? ¿No cedan axis ben diferents els sons distins de *gera* (guerra) i *jerra* (gera), lo matex ce'ls de *gita* (guita) i *jita* (gita)? Pero aneuos am aquests naturalitats als academics.. no i volen sabé rres am lo natural

Un'altra lletra i á tractada d'un modo ben estrambotic.. la r.. Ia se sap c'acesta pot soná doble o senzilla.. pero com no i á més c'una lletra pera fe'ls dos sons. no ceda més rremei c'escriurela doble cuan soni doble o forta, i senzilla cuan soni senzilla o fluixa... Axo, c'es tan fasil d'entendre. no'ls anava be als sabis. i am el pretest de fe economias. van sortí am l'estirabot d'escriure senzilla la r. encara ce soni doble. al comensá las paraulas i entremix de vocal i consonán... Trifulcas d'algun academic-económic-enrredaire. d'acells ce. com *el ijo malo* de l'auca. *siempre piensa cual ará*

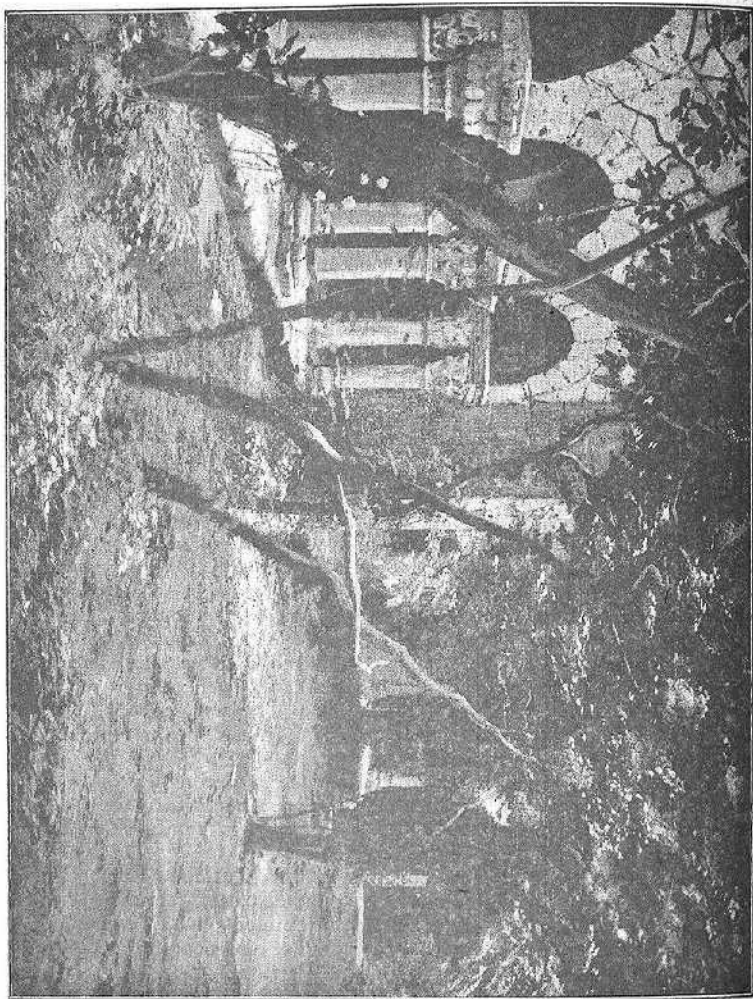
Am la s ja es un'altra cosa ¿Si se n'an dit i fet de disbarats am aquesta lletral..... Uns volen ce s'escrigi doble cuan soni forta i's trobi entre vocals.. altres no poden veure las eses dobles i las substitueixen am adest altre enrrenou ce'n diuen sedilla.. i uns i altres escriuen la s senzilla. encara ce soni forta. cuan se troba'l comens de paraula o be al costat de consonán... Tot plegat lo c'an fet uns i altres es armá un dezori d'alló més.. I ¿ce tans rromansos! La s ce siga sempre s. tal com sona. i ce s'escrigi *basa*, *seda*, *sita*, *casola* i *asut*.. i cuan s'aji de fe l'altre só. c'ells en diuen d'ese senzilla. ce's fasi am la z. ce per axo es aquesta lletra. i ce s'escrigi *baza*, *zeda*, *zita*, *casola* i *azur*. i fora eses dobles. i ses am cua. i demes embolics propis pera entretenimen d'academias i maretx de jen senzilla

Tambe fa molta gracia alló de la x. ce te de rrepresentá'l so de c-s o be'l de c-z ¿Percé? Percé cuan sonin la c i la s i la z no s'i an de pozá? ¿Percé s'a d'escriure *exit* i *exercit*. i no s'a d'escriure *ecsit* i *ecersit*? ¿Ce també es per alló de las economias? ¿Vaja. omes. ce ja te'l seu ofisi ben asegurat la x ¿No fa ben be'l seu fet en els sons de las paraulas *xfec*, *xe-fla*, *xifra*, *xopa* i *xucla*. o be en los de *calax*, *fex*, *pix*, *cox* i *mux*. i en los de *fats*, *vetx*, *escitx*, *esloix* i *putx*?..... ¿Mal! De cina carta me n'i anat! Axo del *putx* n'i a ce no o poden veure ni en pintura.. volen ce siga *puig* ¿I si n'i a'gut de barallas pel tal *puig*? Tambe n'i a ce si no pugessin ficá una i al *calax*. devan de la x. fins perdrian la criatura ¿Tontos. més ce tontos! ¿Ce's pensan teniri alguna cosa més al *calaix* am aquesta i?

No cal di ce la y es una lletra del tot inútila.. am la i n'i a prou.. ja o va di en Cubí.. I pel ce toca al so de la ny. tampoc se necesita. perce am la ñ se fa adest só... Justamen el titllet de la ñ s'i va pozá com a señal de supresió de la y ¿I doncs per ce empenharse en manteni la y?

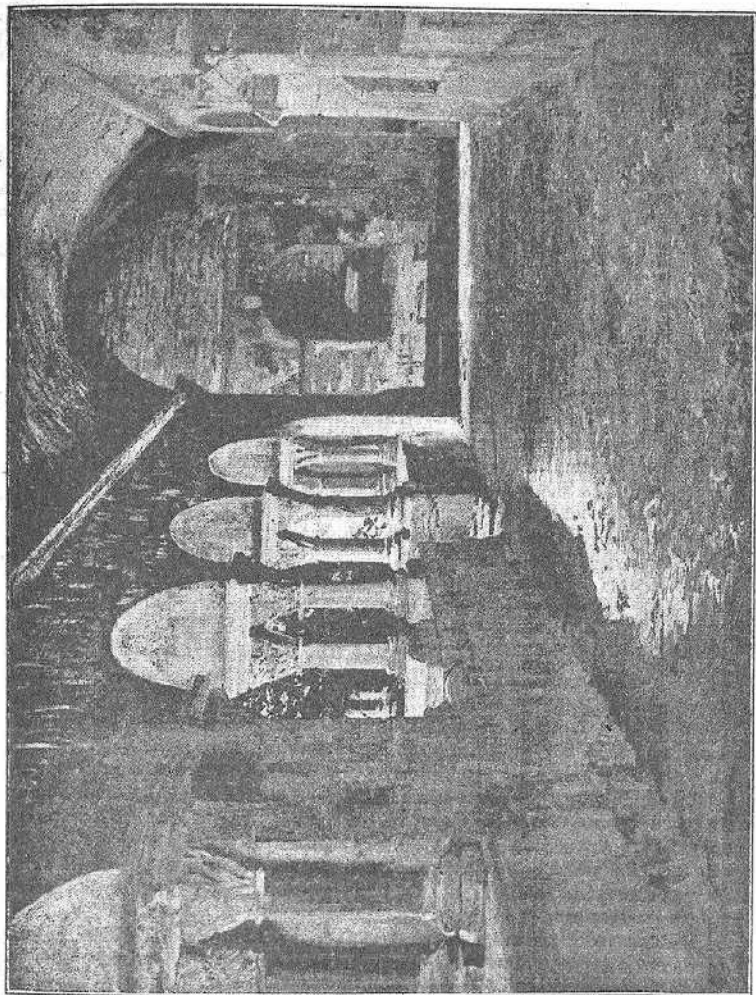
Am las paraulas i sillabas acabadas en consonán tambe i a una grescal I no sé perce a d'averi confuzions... Ens manan c'escrigem *sab* i no *sap*. per ezeemple. sen axis ce *sab* sona del matex modo ce *nab*, *sep*, *típ*, *pop* i *cup*... Si. ja sé ce *sab* ve de saber.. pero no sé cina neseditat i a de ce la jen s'aji de ficá'm istorias ¿I perce no s'a d'escriure *sac*, *sec*, *xic*, *soc* i *suc* sense la h final ce i pozan els sabis? ¿De ce i cura la h aci a la cua? Lo matex ce acella t c'afejexen a sertas paraulas com *tan*, *repen*, *tin*, *pon* i *pun*... No sé perce s'a de ferlas aná sempre am la t al darrera... La t ce fasi las sevas feinas. ce prou ne te... Tambe volen enganxá una r a las paraulas *pujá*, *papé*, *sorti*, *coló* i *madú*. i lo ce logran es ce la jen llejexi com jo e sentit llejí.. un *papé* de color *clar*.. i'l matex c'axis llejia cuan enrraonava deia un *papé* de coló *clá*

SANT BENET DE BAGES. (Quadro de Santiago Rusiñol)

El Pati.

SANT BENET DE BAGES. (Quadro de Santiago Rusiñol)

El Claustre.

Cuan s'ajuntan dos consonáns el xibarrí es encantador... Uns escriuen crang, treng, tring, trong i pung., altres cranch, trench, trinch, tronch i punch ¡I tan senzill c'es escriure, tal com sona. *cranc, trenc, trinc, tronc* i *punc*! Ia sé ce n'i a c'escriuen *sang* i *fog*, axis am g, perce diuen ce de *sang* se'n fa *sanguejar* i de *fog* *foguejar*.. pero venen despres i escriuen *blanquejar* i *roquejar* ¡Creurán vostés ce per ells *blanquejar* se fa de *blanq* i *roquejar* de *roq*? ¡Cal! no señós.. aci no'ls ve be la teoria.. escriuen *blanc* i *roc*.. i gracias, perce encara n'i a c'escriuen *blanch* i *roch* ¡O, la lójica de certs sabis! Déxinse de teorías fulas i de ferse veni be las cozas, i esgrigin c'uan soni la c, com en *sanc, foc, blanc, rroc, blancejá* i *rrocejá*.. i pozin la g cuan soni la g, com en *sangejá* i *fogejá*... i d'acest modo no'ls vindrá rres a rrepel i escriurán am solta ¿No son vostés els ce fan corre l'am i l'amb no més ce perce axis els sona? Doncs, o tots moros o tots cristians ¡I de la puntuasió dels acséns, i dels apóstrofes, ce'n direm? D'axó si ce'ls sabis n'an fet el va i tot de la brometa, donan-nos a grosas las rretglas d'ortografia ¡Embolica ce fa fort! deuen pensá ells.. i tenen rraó ¡I tan senzill ce podria sé tot!

Am el pun per puntuá i l'acsén per acsentuá, uzats de la manera més injenua n'i a prou... Vol ferse una pauza xica, doncs un pun, vol ferse una pauza mes llargeta, com la del pun i coma, doncs dos puns.. vol ferse una pauza mes llarga encara, com la del pun i seguit, doncs tres puns... I pel pun i apart no fa falta sicno.. ja cedan ben separats els párrafos

¡L'acsén! Els ce's cuidan d'acestas cosas mai han sapigut arretglarlo d'un modo definitiu, i dos per tres mudan d'inten.. i aí vos deian ce no s'an d'acsentuá'ls acabats am *an* i *am on*, i avui vos diuen tot lo contrari.. i ara digas *perit*, i ara ja o as dit prou i digas *perit*.. i dezempellégaten com pugis tu, pobre Peret, ce prou feina tens am la teva per teni umor de ficar-te cada dia am llibres de caballeria i'm els farsells dels academics... Ce l'acsén servexi pera distingí las diferentes significacions ce pot tení una matexa paraula diversamen acsentuada, ja está be.. ce s'acsentuin *bestia* i *bestid*, per exemple, no i a rres ce di.. ce s'aplici tambe l'acsén a distingi las vocals obertas de las tancadas, com per esemple en *Pera* de la *pèra*, tambe'stá be.. pero ce vingan ab ce s'an d'acsentuá *patán* i *melón* no més ce perce o manan els academics... ¡anem, vaja! ce més *melons* c'ells... I despres encara venan las personas sensatas i't diuen *patán* si no acsentuas tal com o porta la gramatica ¡O, las personas sensatas! ¡De cina gramatica parlan, de la d'avui, de la d'aí o de la d'avans d'aí?

¡L'apostrofe! ¡Vaja un altre mercat de Calaf! ¡No n'a donat pocs ni gaires de mals de cap! ¡I tan senzill c'es! L'apostrofe no a de serví més ce per evitá la cacofonia ce resultaria al trobarse dos vocals d'igual so acostadas i sense pauza entremitx, lo cual se logra sustituiu am l'apostrofe una de las dos vocals per la senzilla rraó de ce no s'a d'escriure alló ce no sona ¡Volen res més natural? Doncs encara i a ximples ce s'i tornan botxs am axó dels apostrofes

Crec ce am lo dit ja n'i a prou pera escriure conforme ¡I pensá ce tan de tems em agut de mastegá, sense pairlas, totas acellas camándulas de las *cuatro partes de la gramática*, i de las *nueve*.... vui di de las *diez partes de la oración*, i de ce sé jo quantas *partes* mésl.... ¡No'n volem més de *partes*, ni de gramaticas, ni d'academias, ni de mestres titas... Ja veuran com axis ens entendrem milló

I ara, per acabá, saltaré al rreparo d'una opservasió ce de segú farían els sabis si llegian axó... Es ce una matexa llengua, dirian, es parlada de manera diferente en llocs distins, i atenin-nos a la fonética i auria una gran anarcia en la escriptura... I be ¿i cé? ¿Ce més anarcia ce la c'eu armat

Un recó de poesía.

vozaltres am el vostr'embolic de rretglas i ecsepsions i am el vostre di
avui naps i dema cols ce no i a Cristo ce s'i entengi?.. Si. ja s'é. els de la
Conca diran i escriuran *blances* i'ls de Barcelona direm i escriurem *blan-*
cas.. pero ¿i ara? ¿ce per ventura no'ns trobem ce fa quatre dias ens feiau
de *telegrama* i ara ens feu de *telegrama*? ¿i ce no n'i a de vozaltres ¿sabis.
més ce sabis! uns ce feu *fástig* i altres ce fan *fástich*?

I doncs el diable ce os entengi.. pera res os nesesitem.. fem com els antics ce'ns volem donà com autoritats. c'escribian com els dava la gana. sense sabis ce'ls manessin ni academias ce'ls escomunicesin.. i fem sobre tot com l'incomparable Bernat Metje de ci diu un de sos comentadós ce la seva escriptura rreproduex els sons del llenguatge. com si acrest se dirijis a l'aurella i no als ulls, c'es lo ce te de se. perce lo natural es el llenguatge i tot lo demás es artfisi

MARRAMAU

GUSPIRAS

En las donas la hermosura,
per l' efecte consegüent,
dura... lo que 'l desitj dura
solzament.

La dona es un ángel
pera son aymat,
y un diable, pitjor que 'ls diables,
pel que 'n siga odiat.

Vés ahont la societat amichs te brindi
y escullne un que 't sembli lo més bó,
y al poch temps, ben segur, voldrás desferte'n
y al fi te 'n desfarás per defectuós.

Ves á un *bazar* de llibres d' homes sabis
que n' hi hajan, si així 't plau, de tots colors,
queda't ab un, ab el primer que prenguis
y en ell hi trobarás l' amich millor.

J. FERRÉ Y GENDRE

DE LAS BIBLIOTECAS

Una biblioteca es una mena de basar de trajos fets. Uns se 'ls posan tals com son; altres se posan no més els que no 'ls hi fan arrugas, y alguns fins prefereixen adquirir la roba y ferse'ls á mida del seu gust. Dels primers son molts els que creyent anar *vestits* van disfressats.

Val més ésser ignorant que tenir el cap plé d' idees erróneas; es á dir, val més anar de buyt que portar las butxacas plenas de moneda falsa: al menys no 's va carregat.

El quí per deslliurarse de la ignorancia llegeix tota mena de llibres, se sembla á ne 'l qui per guarirse un mal prengué de tots els pots de la farmacia.

Es tant difícil elegir un llibre com un company. S' han de cercar els que gufan, no 'ls qu' empenyen.

Hi ha lectors actius y passius. Els uns llegeixen per nudrirse, per *viure*; els altres per gust, per *veure*. Aquests no hi *veuen* may, no més miran, s' encantan, badan... Certs lectors, després de una lectura, á penas si 's recordan de las paraulas del llibre; en cambi senten brunzir un aixám d' idees propias.

Sovint un aixeca 'ls ulls cansats del llibre, pera reposarlos contemplant amorosament la vida.

SALVADOR ALBERT

La murmuració y el fàstich
es l'aperitiu del "lunch".

Una mica de política
fa l'efecte de "vermouth".

ÍNTIMA

Quan jo era infant, dematí y nit,
ma bona mare m'ensenyava
de pregà humil al Infinit
mentre'm vestia y despullava.

Després llarchs anys de greu oblit
dels bons concells qu'ella'm donava,
de desenganyys rublert mon pit
avuy, de nou, al cel pregava.

De nin resava inconscientment;
res demanava al Déu clement
en mas pregaries d'infantó.

En ma oració d'aquest matí,
he demanat consol per mi,
per vos, senyora, etern perdó.

MIQUEL BALMAS

Un subjecte un puró encén
en l'interior d'un tramvia,
li adverteix el cobrador
que no's pot fumà allí dintre;
mes, veient que no'n fa cas,
calmosament s'hi aproxima
y al entregarli'l bitllet
li repeteix que s'abstinga
de fumar; pro'l fumador,
omplintli la fesomia
d'espessos núvols de fum,
li dona un duro y ab mímica
li manifesta qu'es sòrt;
mes, com que li escapa'l riure,
entra el cobradó en rezel
y, dantli un copet, li signa
la placa ahont se pot llegir
aquella ordre prohibitiva.

El sòrt-mut (?), ab ademans,
diu que té molt bona vista,
peró qu'es analfabet.

El cobradó, encés ja d'ira,
li pren el puró dels dits;
pro el fumador li propina
en el nas un cop de puny
que li fa rajar sanch viva.
Y, ja hi som, flist! flast! flist! flast!
ays, crits, insults, s'ou el timbre,
el convoy s'atura en sech,
acut gent encuriosida,
y las sangnantas rahóns
al seu apogeu arriban
al veure venir volant
un agent de policia;
pro ans d'arribà, el fumador
cull el puró y se las guilla.

La quietut se restableix,
reprén la marxa el tramvia,
quan nota al moment tothom
que'l fumador corra y crida:
—¡Ep, mestre, l'canbi!—Al sentir
al mut (?), la gent vinga riure;
y encare lo més xocant
fou el cobrador que, ab mímica
apresa feya un minut,
(pro ab tot bastant expressiva)
digué que ho sentia molt,
pro que, com ell, no hi sentia.
Y corrent y amenassant,
fins que's va perdre de vista:
—¡Lladre! ¡El duro!—ab ven de tró
anava cridant la víctima,
mentre'l cobrador, content,
li deya ab signos:—Ja siga
efecte del cop de puny,
ja tara encomanadissa,
ja lissó que m'ha ensenyat
y que jo he après desseguida,
lo cert es qu'he quedat sòrt
y no hi sento gens ni mica.

Y ara no torni á fê 'l mut,
sino el guarda que 'l vigila

pot durlo pres y lligat
á la prevenció, per ximple.

M. BADIA

JUSTICIA NOVA

Quan el Pubill Rafecas entrá á las terras de sa hisenda per l'esportell obert en la margenada que fita las paradas baixas de la propietat, quedá fret, espalmat, davant del quadro de desolació que se li presentá de sopte á la vista. La parada de vinya jova, una mayola de dos anys, que á la vesprada del dia avans havia deixat fresca y xamosa com un camp de rosers, la trobava á las primeras horas del matí bárbarament trossejada; las tendras vergas dels novells ceps espampoladas; la terra, llaurada de poch, trepinada, aplanada, com si la rella de l'arada no l'hagués solcada de molt temps ensá. Tan mateix feya condol veure la desolada mayola ab els sarments pelats, desprovistos de fullatge, y la terra trepinada per miliars de petites potadas.

No calia pas preguntar de qué provenia aquella destrossa y desolació; prou que s'endevinava á la primera ullada que la xamosa y frescal mayola havia sigut donada al remat per algún pastor ranciós y venjatíu.

El Pubill Rafecas restá una bella estona com arrelat á terra: sa cara seriosa, de mirada dura y penetrant, s'enfosquí més y més davant de la malifeta que havia tirat á perdre la xamosa vinya, y instintivament, apretá ab nerviositat la culata de l'escopeta que portava penjada á la musclera tot engegant una enérgica interjecció que esvolotá á una parella d'aucellets, que alegroys saltironavan per entre 'ls destrossats serments, y qu'emprengueren el vol, fugint esporuguits, no parant fins á endinzarse entre 'l ramatge del bosch vehí.

Després sa cara torná á pendre son natural posat seriós, y, pausadament, se ficá á la vinya, que resseguí ab afectada calma y tranquil·tat, inspeccionantla ab esguard investigador, com si volgués avaluar la quantia del dany que las inconscients ovellas havían causat ab sa fraudulentia pastura; y satisfeta sa curiositat, s'encaminá dret á la masia, que s'aixecava en un petit pujol al bell mitj de l'hisenda.

De l'entrevista ab el masover, ne tregué 'l convenciment de que l'autor de la malifeta no podia ser altre que 'l pastor Matabens, un malánima, á quí s'imputavan altras barrabassadas consemblants, que sempre havia anat á salt de mata, donant falconadas aquí y allá, pera poder mantenir el seu bestiar, puig no tenia herbas propies, ni tampoch en arrendament.

Vaya una eyna 'l pastor Matabens! Car un dia 'l guarda de l'hisenda, que l'havia atrapat á la matinada ab el remat sense esquellas, que baixava per la carrerada del bosch, al reptarlo y dirli que un altre dia que li atrapés el denunciaria á la justícia, se li vá desvergonyar de mala manera, contestantli que si 'l denunciava li treuria las tripas.

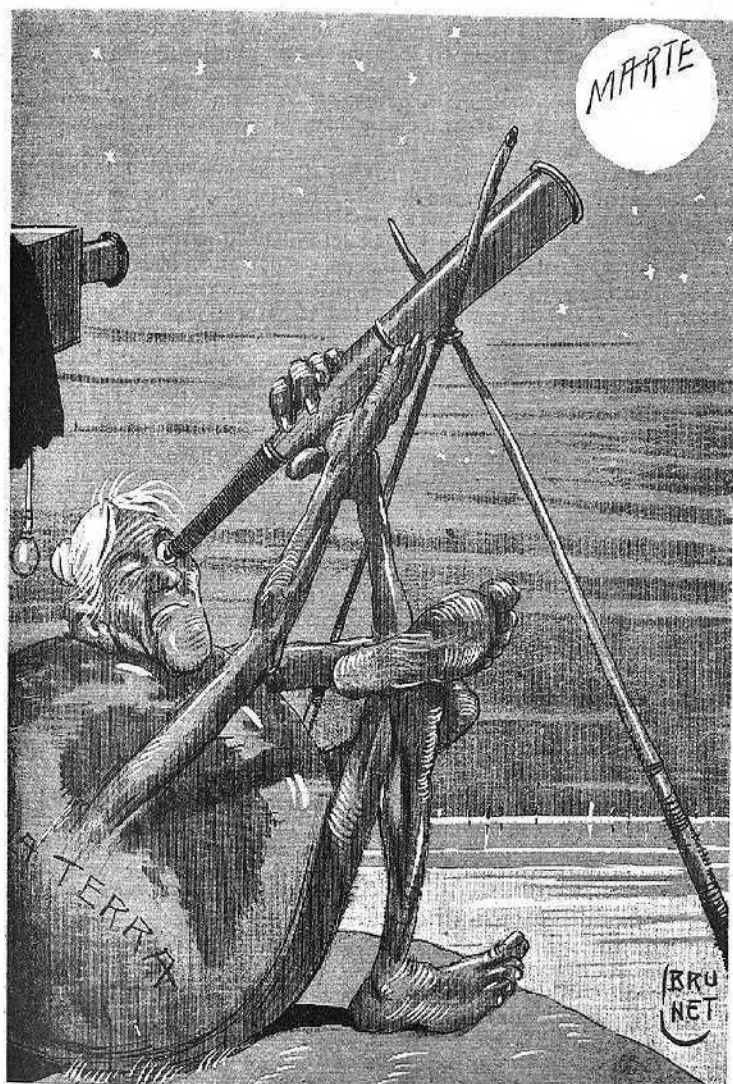
—Qué pensa fer?—preguntá 'l masover.

—Per ara res; més endavant... veuré!—contestá en Rafecas en un tó tan estrany y decidit que no deixá de causar sorpresa al bó del masover quí quedá mirantse'l boca-badat, y continuá:

—Vos prohibeixo que 'n digueu res á ningú, y si per casualitat trobesiu al pastor Matabens, ni una paraula, ni una indirecta que 'l pugui fer pensar que sospitem d'ell. Jo vaig á donar una volta per la hisenda, advertintvos que 'm quedaré á dinar al Mas.

APROXIMACIONS INTER-PLANETARIAS

(per Ll. Brunet)

—Mira, no t' acostis gayre... No fem romansos. Pensa que si 'ns freguém las cros-
tas, tan rebrás tú com jo.

Y sortí de la casa, encaminantse altra volta cap á la destrossada vinya, que resseguí y inspeccioná de nou, ab sa calma habitual, y seriós y reposat continent.

A la cayguda de la tarde 'l Pubill Rafecas anava caminant, calmós y pensatiu, en direcció á la vila, quan, al tombar un revolt del camí, vejé al lluny una ténue polsaguera. Hi fixá son esguard investigador, y 's digné:

—Un remat.—

Y apretá 'l pas, caminant á gambadas de cama-llarch qu'era. Poch tardá á alcansarlo; y al ésser á curta distancia del remat, pogué veure qu'era 'l del Matabens.

El gos d'atura del remat, se pará, y girantse, grunyí ensenyant las dents. El Matabens, que seguía darrera 'l bestiar y 's disposava á engegar una pedra á una ovella que s' havia enfiat dalt del marge, tombá 'l cap y 's trobá á quatre passos l' alta silueta del Pubill. El pastor retingué la pedra á la mà, y aquell, impertorbable, com qui porta una idea fixa y un plan preconcebut per endavant, guanyá la curta distancia que 'l separava del pastor y posántseli al costat, li digué ab tó natural, com si seguissin una conversa d' amichs:

—Aquesta nit passada m' has donat una mayola al remat; el día que t' hi atrapi te esbrlaré 'l cervell d' una escopetada.—

El pastor, de prompté, quedá sorprés; pero ben aviat se refé y contestá ab tó de repte:

—Si m' hi volem atrapar, aquesta matinada hi tornaré.

—A quina hora?—preguntá en Rafecas, ab sa impertorabilitat.

—A las dugas!

—T' hi esperaré!

—Sol?...—

El Pubill se 'l mirá, mapantlo de dalt á baix, y li digué ab despreci:

—Per héumelas ab tú, me basto sol, sense necessitar quart ni ajuda de ningú més!—

Y s' allunyá, obrintse pas per entre mitj de las ovelles, que 's revoltaren á un costat y altre del camí, aixecant ab sas rápidas evolucions una nuvolada de pols pudint á llana, en tant que 'l gos continuá grunyint, ensenyant las dents, fins que 'l Pubill Rafecas se perdé de vista en un nou revolt del camí.

La matinada era frescal y embaumada pels flayres agradosos del mes de Maig, serena y tranquila, iluminada per un plé de lluna esplendent que 's dibuixava ampla y rodona al bell mitj del zenit. A las terras de l' hisenda tot era misteri y quietut, trencats tan sols, de quan en quan, pel cant d' un gall, eixit del Mas, ahont tothom dormía, y per las garbosas passadas d' un rusinyol, vingudas del proper torrent.

Resguardat per l' ombra d' una vella alzina que s' alsava á la confrontació oposada al camí, feya estona que hi seya, sobre un setial de pedra, el Pubill Rafecas, qui tenia entre sas llargas camas un rifle americá de setze trets, llambregant ab fixesa la margenada que fitava el llarch del camí, quin esportell venia á dret fil al bell front de l' alzina. De sopte, en Ratecas allargá 'l coll y guaytá ab més fixesa en direcció á un punt determinat. Una lleugera polsina 's notava per sobre 'l marge que vorejava 'l camí.

En Rafecas, després d' una estona de contemplació, 's digné:

—Es el remat!—

Efectivament, la polsaguera anà avançant, després se feu notar ja un confós remor com de trepitj cuidados, y als pochs moments la polsina arribava al esportell del marge. D' allí no avansà: lo que la produhía havia parat l' ambulació.

La silueta d' un home aparegué en l' esportell; allí estigué una estona inspeccionant el parador de vinya. Era el pastor Matabens, qui desaparegué per un moment, y tot seguit entra-

ZOOLOGÍA POPULAR (per Ll. Brunet)

El mico que se 'n va endur la comissió de las festas que havian de tenir lloch l' últim Setembre.

En Rafecas se tregué l' rifle d' entre camas y se l' posá extés sobre las cuixas, contemplant ab tot sossego la entrada del re-mat, y quan aquest sigué tot dintre la vinya, s' aixecá, calmós y resolt, y sortint de l' ombra de l' alzina, mostrá s' arrogant figura á la claror de la lluna, engaltá l' arma, y la solemne quietud de la nit fou trencada per l' espetech d' un tret, quin retrunyí per l' espay, repercutint tres ó quatre voltas com si altres trets haguessin contestat á la

escopetada del Pubill Rafecas, y una ovella caigué nafrada de mort. Las altras se revoltaren esferehidas, agombolantse en apretada pinya.

El pastor sentí més aviat l' escopetada que s' adoná de la presencia d' en Rafecas. El gos se posá á lladrar furiosament

Soná una segona escopetada y altra ovella caigué morta á terra.

— ¡Ah, remalehit!... — bramá 'l

pastor ab coratge. — Has gastat els dos trets de l' escopeta!... ¡Ara entro jol!...

Y seguit del gos, que continuava ab sos desesperats lladruchs, las emprenqué corrent, gani-vet en má, de dret cap al Pubill; més aquest li encará l' arma dihentli ab freda calma, pero ab decisió:

— Si donas un pas més ets mort! — y abaixant la punteria ràpidament, engegá de nou,

y l' gos caigué espeternegant, camas enlayre, als mateixos peus del pastor, qui botá, engegant un re-nech, quedantse una estona atontat, més de sorpresa que de por.

Y una nova escopetada deixá sens vida á altra ovella, y després á una altra, y á cada moviment que l' pastor, plé de rabia, feya per escometre al Rafecas, aquest li encará l' rifle y ab la mateixa freda calma de sempre, li deya:

CASAT DE FRESCH (per Mariano Foix)

—Ja li diré, oncle, com va ser: Anavam varias families á Sant Hilari, va volcar la tartana, y aixó va fer qu' entressim en relacions y que 'ns casessim.

—Bé, si... es alló que 's diu: una desgracia may vé sola.

—Si donas un pas, ets mort! —Y 'l pastor, contingut á rabiosa impotencia, no comprenia com podia ésser, que sense treures de la espatlla aquella arma, per ell infernal, poguessin eixir d' ella tants certers trets, y á cada moviment que feya, sentia la mateixa esferehidora cantarella:

—Si donas un pas, ets mort!

El pastor, rabiós, boig y cego de ira, probá una darrera escomesa; mes supeditat per la sang freda del Pubill, s'aturá de nou, al sentir el fatídich: —Si donas un pas, ets mort! —afeginthi aquesta vegada:

—El darrer tret, será per tú!

Al sentir aytal, una basarda esferehidora s'apoderá del pastor y 'l ganyivet li caigué de las mans. En Rafecas conegué lo qu' en aquells moments passava á la mala ánima del pastor y volgué acabar-lo d' esferehir. Bon tirador com era, li apuntá l' arma de manera que 'l tret no 'l toqués y engegá. La bala passá xiulant arran del cap del pastor, quí, espahordit y tremolós, emprengué rápida correguda, fugint com un esperitat, camps á la travessa, abandonant el remat, quinas ovellas continuavan belant llastimosament, agomboladas, fetas un embull, al raser del marge.

**

Pochs moments després baixava la gent del Mas, que havia despertat alarmada al espatech dels trets.

—Qué ha passat, don Joseph?—preguntá 'l masover, tot esparverat.

—No res:—respongué 'l Pubill ab sa habitual sang freda y reposada entonació.—Un ensaig de justícia nova.—Y signant el rotllo d' ovellas arraulidas al peu del marge, continuá:—Aconduhiu aquell remat al corral de la masia: algú deurá venirlo á recullir.

RAMÓN RAMÓN Y VIDALES

NIT D' AGOST

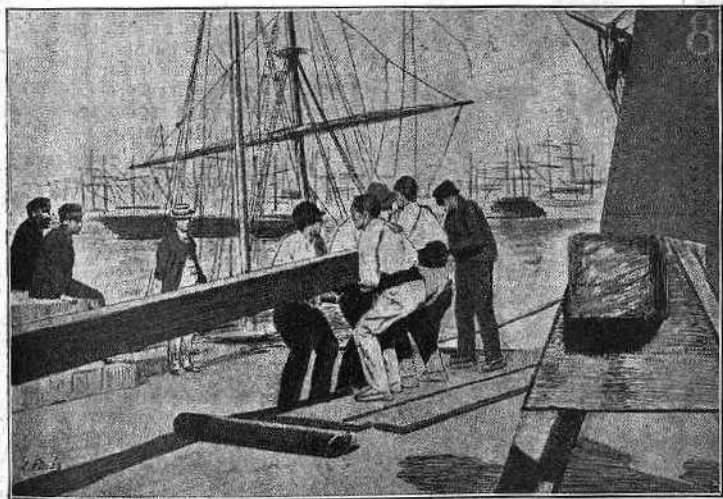
SONET

Quan miro 'l cel, en eixa nit serena
que la Lluna romántica ilumina,
esfumant ab sa llum l' argent polsina
d' estrelles... llunyans mós de tota mena;
sens poderho evitar sento gran pena,
puig malgrat sa esplendent llum argentina,
penso que un corch humá dintre ell camina
portant de vanitat l' ánima plena.

Y aquest contrast violent de petitesa
humana, front á front á la grandiosa
sublimitat de la estrellada volta,
mon pobre enteniment gira y revolta;
ma lógica infelís se sent cor-presa
y 'm trobo miserable y poca cosa.

E. VILARET

ÈTICA SOCIAL. (Quadro de J. Pinós)

Aixís hem trobat el món
y aixís haurém de deixar-lo:
els uns, vinga treballar!
els altres, vinga mirars'ho!

VERBORREA PIROTÉCNICA (per *Picarol*)

RETRAT

Sou la fràgil papellona
del jardí de l' il·lusió;
sou l' estrella rutilanta
musa de ma inspiració,
dolça com un sò de tarde;
bella com una cansó.

Sou la Dea temptadora:
sou un bálsam guaridor;
la vestal irreductible
fecundanta de l' amor.
Sou un astre d' alegría
que olvidar feu el dolor.

Vostra veu pura, argentina,
es la veu del gay bell dir;
si la veu vostra escoltara
la meva ànima al morir,
ressucitaria ab joya
pera vostra veu oir.

Vostre gest de innata gracia
es armónich, sensual.
Un sospir de vostres llabis
es un eco celestial.
Sou un símbol, sou un àngel
sou un àngel terrenal.

Vostra bruna cabellera
té perfums de prat florit.
Son oassis de la gloria
vostres ulls de negra nit,
vostres ulls que m' aclareixen
tot l' encant de l' infinit.

Vostre cos d' esfing, es arca,
es abim d' excelsituts,
es el vértig de la joia,
es empori de virtuts,
hont ubérrimas tremolan
torbadoras plenituts.

Sou l' amor excels que passa
y en el cor vull arrelar.
La encisera falda vostra
¡quin bell lloch per reposar!
Com que sou la dona somni
vull, en ella, somniar.

JOAN REDONDO

CANTARELLAS

Quan me dona ella un petó
ho fa ab tanta voluntat,
que, per tornarli ab propina
jo n' hi faig dos d' un plegat.

El sabater que á tú't calsa
t' ho podria fê á mitj preu,
tant pel goig quan pren la mida
com per ton diminut peu.

Uns quants cohets, una piula,
mitja dotzena de tróns,
y els quatre babaus que 'm voltan
se quedan veient visions.

PREMPSA UTILITARIA (per *Picarol*)

Pera usos molt necessaris
no hi ha res com certs diaris.

Quan juntes á ton salero
ta mirada picaresca,
incitas al més formal
á fê ab tú un ratet de gresca.

Jo no tinch res de *corrido*,
no malgasto, enloch se 'm veu,
no figuro, soch dels mansos,
pro, á Deu gracias, no dech res.

J. F. GAVIRES

IDEARIUM

I. Me plau, quan el día mor, pujar á la Catedral, passejarme per davant de la gran portalada, apoyarme sobre las baranas de granet de la majestuosa escala, y contemplar, durant una llarga estona, las montanyas moradas sota 'l cel ardent, las valls que s' omplan de misteri, una capelleta que resplandeix al lluny, blanca y solitaria, entre 'l vert del bosch, el riu d' argent que fá sa *marxa* lenta al venir la nit... y sentir un piano de maneta que toca un wals desenfrenat, luxuriós, pels "carrers de las pas-sions", que obran llurs golas fangosas una mica més enllá dels vells palaus tancats, dels convents vibrants del ressó somort de las oracions, de las esglesias ombrívolas... Aqueixa nota canallesca, que fá contorsionar epilépticament una figura vermella que 's destaca en el rectangle d' un balcó, me fá fruïr ab més intensitat la dolcesa infinita del crepuscle y la pau solemne y quieta del lloch.

* *

II. Cada dematí, al anarmen á l' antich convent que ara serveix de llotja administrativa, me topo ab tú, endolada que surts de l' esglesia ressonanta de l' orga y de las veus graves dels clergues. Sota la mantellina, el teu rostre es inefable. Somrius silenciosament y inclinas ab gentilesa la hermosa testa. Las tevas mans, las tevas adoradas mans de pecadora y santa, aqueixas mans qu' han apomellat las flors d' ideal de tota ma vida, quel' embaumarán per sempre més, aqueixas mans qu' en la nit espantable 's creuhavan ertas sobre ton ventre fruitós y que jo voldria retornar eternament petonejantlas, apretan el teu devocionari de religiosa simplista... Tú no sabs pas, cara endolada, que m' obras, tots els matins que 't trobo, las portas d' un día bell, sobre horitzóns d' esperança...

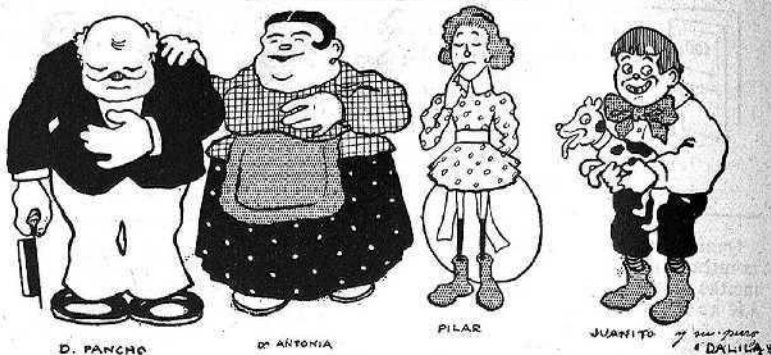
* *

III. "La vida es tétrica.", La primera vegada que vaig llegir aquestas paraulas vaig tremolar, llsant el llibre ab por.

"La vida es tétrica.", diu aquell filòsof que tan vá fruïr de la vida. Y es dolorosa, y es injusta, y es cruel.

El perill ens redolta. El mal ens sotja. Passan processóns de pobres da-

TIPOS CÒMICHS (per *Picanyol*)

Una família felissa
que s' ofereix diligent
pera servir d' argument
à una comèdia de "risa".

vant de ma porta. Arriban á mí 'ls crits d' esglay d' aqueixa pobra malalta, vehina meva que no guarirà, y que jo tantas vegadas he fet riure. Sentó una boira al cap: la meva amiga m' ha dit: "qué 'n fas d' escriure? Cabories!", y ha rigut una ximpleria d' un meu amic que no vol creure qu' es un imbècil.

La iniquitat triomfa. Lley de la vida es la forsa. Viure es matar. "El nostre planeta, com ha dit Anatole France, es el planeta de la fam."

Els homes amagan llurs infamias sota el mantell de la religió y aixís devenen còmichs. La feconditat es un crim. L' Evangeli es Malthus. La Justícia abat al feble ab sa espasa ensagnantada.

Pero á voltas fá esclosió sobre la terra una flor que té un aroma immortal de pietat: Christ, St. Francesch...

La vida es horrible.

Jo amo la vida.

IV. Quan més anyoro 'l futur més estimo 'l passat. Tot lo que fou solícita la meva atenció. Se pot somniar girant l' esguard enrera com adreasant-lo endavant.

Tot lo que l' home ha fet, representa un esforç colossal. Prometheus es el mitus etern. No menysprehem aquest seguit de petites obras, algunes de las quals ens fan riure, que 'ns han portat á la nostra civilització... Lo que hi ha es que tots aquests avenços se desenrotllan entre 'l crim, y un llonch crit de dolor arriba fins á nosaltres de la nit dels temps.

Més bell que 'l passat es el somni de la Ciutat futura, hont tal volta no hi tindrà estada 'l crim, y la justícia hi regnarà.

Empró aqueixa Ciutat ja vá comensarla 'l primer home que vá sospitar darrera 'ls cels menassants el primer deu, que avuy nosaltres destruhim, y esbossá en son cervell rudimentari, ab l' instint carnicer de la propietat, la primera idea de la lley que 'ls pensadors venen socavant.

V. Me plau molt, quan estich llegint en un dels meus autors predilectes, que la vida es trista y que no 's troba repós sobre la terra inclement,

sentir que s' obran ab estrépit las portas del meu quarto y veurel invadit per Joan, María, Jordi, Ernest, Auria y Ampar, els amats infantóns de túnica blanca, que s' apoderan dels meus llibres y dels meus papers, escampantlos pel sòl.

Jo also llurs fronts cándits coronats d' or, jo 'ls hi faig preguntas que son contestadas ab paraulas una mica incomprendibles.

"La vida es trista..."

Mentres tant la joya infantívola triomfa en el meu quarto y sobre 'ls llibres obscurs una llum nova joguineja.

CARLES RAHOLA

¡EL GRAN MOLÍ!

Qui 'l bastí ningú ho sap.
D' alt qu' es en el cel blau enfonza 'l cap.

Mol nissagas y mons,
y cau segó y farina á un sach sens fons.

Els brassos d' eix molí
de llarchs que son no se 'ls hi veu el fi.

Adalerats voltant
van els núvols pe 'l cel filagarsant.

Baixan á mars pregons,
esgarrian dels astres las munions.

Alsan el sol á orient,
l' escambellan y apagan á ponent...

Y 'ls brassos del molí,
talment devanadoras fent camí,
els quatre en creu rodant
la eternitat pe 'l buyt van capdellant.

ANGEL GUIMERÀ

EN MARXA (per *Picardol*)

La "verdad" fa sa carrera
caminant sempre endavant...
En Lerroux li va al darrera
ab las llágrimas penjant.

A TEODOR LLORENTE, EN SON CINQUANTENARI

Cinquanta anys 'vuy cumpleixen que ta primer' poesia en valenciá escrigueres, la llengua del teu cor, y espléndida corona Valencia avuy t'envia per festejar, oh poeta, las tevas nupcias d'or.

Ta Vicenteta t'guanya la Flor tan desitjada; te posa la corona dama d'estirpe Real; y el *Rat Penat* celebra, com may l'ha celebrada, de sas hermosas festas la Festa principal.

Si en ella no m'hi trobo, si en ma gentil Valencia, la ciutat del meu pare, no escolto avuy ta veu; si no puch abrassarhi després de llarga ausencia, t'envio aquestos versos que surten del cor meu.

¡Quánts pochs quedan ja en ella d'aquells que m'estimava! ¡Ferrer, Querol, Pizcueta, per sempre fa anys perguí; y aquella fragant Rosa qu'en Bétera esclatava al bó de la florida se mustigá y morí!

Mes 'vuy ta Vicenteta me porta d'aytals días la visió deleytosa que ompla de goig mon cor, y m'fa oure las *albares* y m'du á las alquerías hont el parral ombreja y l'gesmiler trau flor;

y m'mostra la Valencia del temps de ma infantesa, la de las altas torres, la dels preuhats jardins, ahont hi perpetúan la gracia y la bellesa sas fillas enciseras que m'semblan serafins.

Recort d'edat llunyana d'aquells que no s'esborran es el que mon cor guarda de quan te conegui; y en va 'ls días s'empenyen y els mesos y els anys corren que aquell recort, oh poeta, may morirá per mí.

F. BARTINA

ELS POBRES

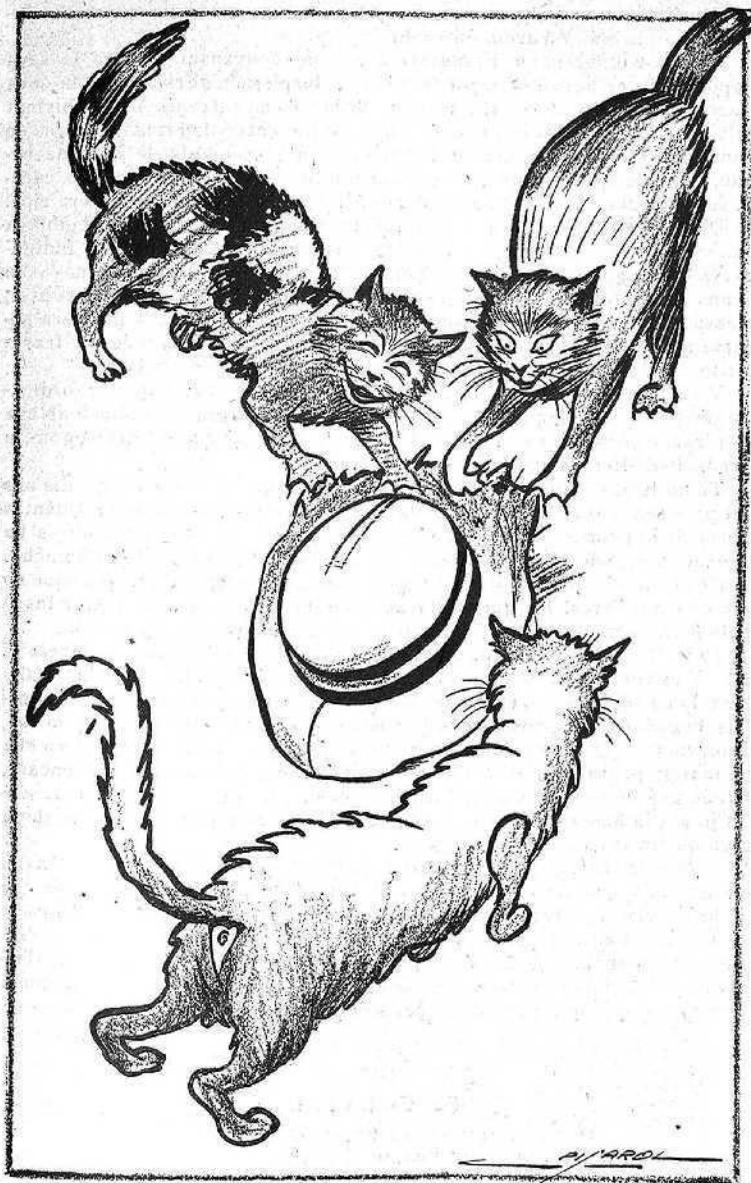
Me preguntas, mimada Merceneta, el per qué t'aborreixo; el per qué s'ha convertit en menyspreu tot aquell amor immens y pur que per tu sentia? Donchs escóltam bé, para forsa atenció, que menos fácil te será á tú compéndrem que á mí esplicarho. Escóltam, pobra dona!

Havíam passat el día junts; tot un día rialler, venturós, pletòrich de dolcesas, que á mí m'havía semblat molt curt, massa curt per lo que jo encare desitjava. Durant el día 'ns havíam promés que d'allí en avant formarian un sol pensament els pensaments nostres, com havían de formar una ànima sola nostras dugas ànimas. ¿Te 'n recordas? ¡Si, va ser un somnil! Un somni que, si tú vols, no va tenir res d'original; un somni que, amanyagat per tots els homes, encare cap ha pogut realisarho.

Al ésser el cap-vespre varem sortir á donar un passeig per la ciutat: els nostres pulmóns tenían necessitat d'oxigen y varem anar á refrescarlos, ab l'ayre de la nit, de la escalfor de dolcesas qu'en el curs del día havíam covat dintre. Y 'ls carrers, als meus ulls, esdevenían més alegres; el semblant de la gent, que anava y venia, era més rialler que may; l'aspecte de las casas era d'una bellesa sugestiva, y tot aquell conjunt que m'envoltava, tenia una dolcesa encisadora. Diuhen que la felicitat engalana las cosas ab uns tons més gays, y prou deu ésser veritat, porque jo era

TEATRE LERROUXISTA

EL FRACÁS DE LA TEMPORADA (per *Picarol*).

"Un assassinat frustrat ó La Tragedia dels Josepets".

felis al costat teu y tot llampegava davant dels meus ulls una joia purificada.

Després tú vares sentirte cansada y vas volguer descansar en un café; en aquell café nou de la cantonada, que precisament havia sigut inaugurat el mateix dia. Y varem entrarhi.

La sala enlluhernava. El mateix gas, com convensut de, tota la seva importancia en aquell moment, semblava desplegar, al escampar la seva claror pels àmbits de la sala, tota la xardor d'una estrena. Y l'encoixinat dels banchs, els grans miralls, l'or dels ornaments y las ricas pinturas en que ninfas y dehesas figuravan fer ofrena á n'els mortals de quantas begudas podian aixugar llur sed ó excitar llur llepolaria, enlluhernavan, encegavan, aturdián... ¡Qu'era hermós tot alló! ¡Qu'era hermós y qu'era rich!

Dret, en el carrer y al peu de la porta, hi havia un home que semblava que vingués de terras tristas. Tindria uns quaranta anys, la cara fadigada, la barba grisenca, l'aspecte pobre. Donava la má dreta á un noy com d'uns deu anys y en el bras esquert n'hi portava un altre més petit; massa tendre encare pera saber caminar; massa feble tal volta pera poderse tenir dret. El pobre semblava complir l'ofici de maynadera y treya, sense cap dupte, á llurs petits á que respiressin l'ayre de la nit.

Y els tres miravan al café... Aquellas tres caras estavan extraordinariament seriosas y aquells sis ulls contemplavan fixament el lloch ab una admiració consemblant en els sis, pero de matissos diferents segons la gradació de llurs edats.

Tú no 'ls vas veure, Merceneta; pero jo sí que 'ls vaig veure. Els ulls del pare semblavan dir:—¡Qu'es llampant y qu'es rich tot aixó! ¡Quántas cosas els hi podria comprar á n'els meus fillets ab tot el diner que s'ha llansat en els adornaments d'aquí dintre! Y els del noy:—¡Qu'es bonich!.. ¡Qu'es bonich!.. ¡Quina llástima que aquí no més hi entri la gent que no son com nosaltres! En quant els ulls del més petit, estavan massa fascinats pera expressar altra cosa que una alegría estúpida y profunda.

Jo he llegit, no sé ahont, que la felicitat fa bona l'ánima y ablanceix el cor. Y es veritat. Perque no sols me van enternir aquelles miradas d'alucinació no continguda, sino que 'm vaig sentir avergonyit davant d'aquelles begudas més grossas que la nostra sed. Y alashoras te vaig mirar, amor meu; vaig clavar la meva mirada en la teva, volguent llegir en ella un mateix pensament. Y quan en els teus ullets, qu'eran el meu encant, hi buscava un reflexe d'aquell amor immens que, perque t'estimava, sentia jo per la humanitat entera, tú vas obrir la boca y ab aqueixa veuheta teva que 'm fascinava, vas dirme:

—¡Que 'm carregan y quín fástich me fan aqueixos pobres que clavan els seus ulls, grossos com taronjas, á tot lo que enlluhernal! ¡Sembla que no hajan vist may res! ¡No sé per qué 'l cambrer no 'ls despedeix d'aquí!

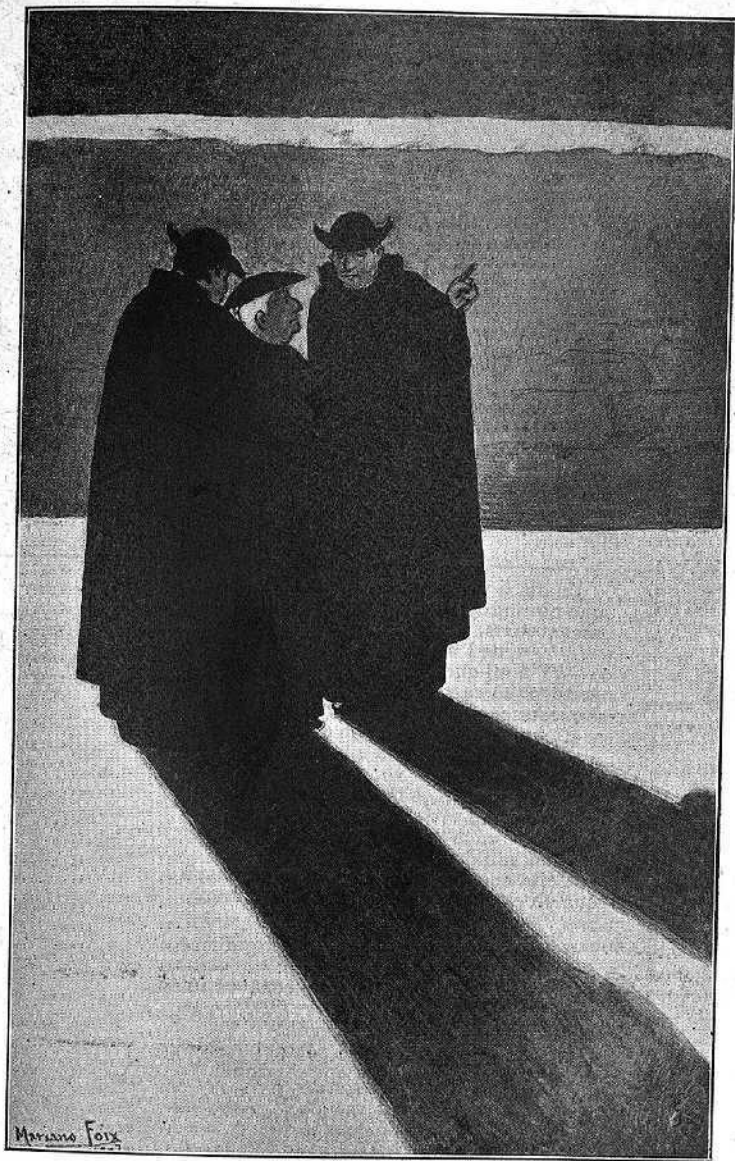
Y allá, en aquest punt, va acabar la historia d'aquell amor meu. Perque, repugnancia ó despreci, repulsió ó indiferencia, jo vaig sentir alashoras quelcom que encare avuy mateix no sé esplicarte; quelcom, mimada Merceneta, que 'm separa de tú per sempre més.

J. PUIG CASSANYAS

EL FLUVIOL

Quatre forats en son pamet de canya;
un rudiment, tot just, de fluvial;
y 'n fa brotar sonatas que con mouhen,
tot guardant el remat, un vell pastor.

SENYALS BAROMÉTRICAS (per *Mariano Foix*)

- Vols dir, donchs, que tindrem pluja?...
- Vaya!... M'hi jugaria una missa. Quan vegis que s'ajuntan aquests grops negres... mal temps segur.

El d'ahir.

El d'avuy.

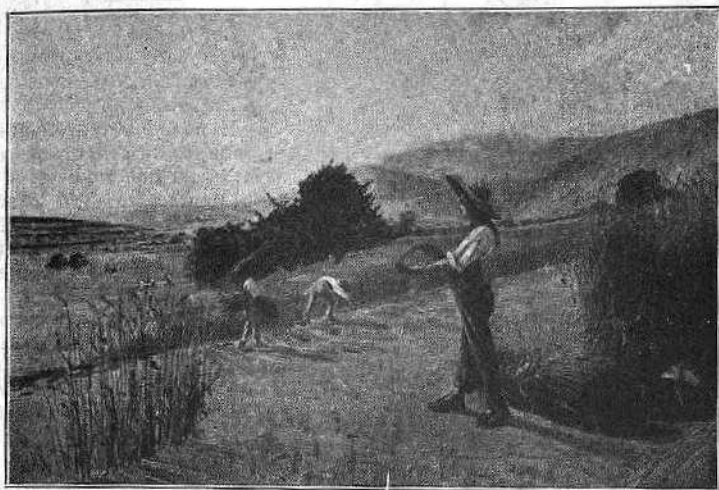
Un día li vaig dir: — Es una llàstima
que no tingueu un instrument millor;
tocant aixís, vindrian á escoltarvos
de l'altra part del món.

— ¿Y á mi que se me 'n dona que m' escoltin?
Jo toco (va respondre'm) per mi sol.
Aquesta canya la tallá la mare,
y els sons que 'n trech son els mateixos sons
qu' ella ab dalit sentía quan al vespre
sopavam vora el foch.
¡Pobra mare, ja es mortal Y si conservo
cada día més viu el seu recort,
¿cóm voléu que cambihi
per una millor flauta el fluviol
que ella comprén, que mas cançons inspira,
que ab ella 'm lliga com un llas d'amor?

Callá el bon vell, y pensatfu vaig dirme,
estrenyentli las mans ab efusió:
"¡Que escassos son els que de cor t' estiman,
humil, sens dupte, mes sagrat fluviol,
de la Mare, reliquia veneranda!
¡Si fossin tots com el fidel pastor!
Si tots aquells que escriuhen
en catalá, volguessin ben de bó
la llengua de sa mare, no 'n farien
ab pretext especiós
una parla ridícula, inventada,
ab termes de tals temps y de tals llocs,
que no s' ha parlat may ni pot parlar-se
per més que duri el món.

P. BOSCH Y BARRAU

MESSIDOR. (Quadro de Joan Vila)

Es Juny! es Juny! - Llampegan las dallas;
la plana retruny—de cants y riallas.

(A. MESTRES)

VANITAT DE VANITATS

¡Tot es casual! No hi ha qui justifiqui
per un modo absolut,
las causas y concausas que produheixen
els efectes futurs.

El pervindre s'envolta en el misteri,
y es sols un joch d'albur:
quí que demà será 'l que ha estat fins ara
pot dir ab certitut?

Molècula infinitament petita
som del immens conjunt,
que viu, pensa y actúa, crea y gosa,
de lo ignot al impuls.

Subjecte 'l tot á evolució continua,
l'home, sumís y mut,
cursa obedient la tortuosa vía
sens saber ahont el dú.

Una casualitat al món el porta
y un'altra al fossà obscur:
la rebelió es inútil, qu'hem de ferlo
l'inescrutable curs.

¡Tot es casual! Y l'home temerari,
en son malehit orgull,
de la *vida mortal* faltantli encare
capir la magnitut,
pretén haver lograt, ¡car imbécil,
desxifrar lo *futur!*...

TELESFORO PEGADELLA

TENTACIONS (per Ll. Bagaria)

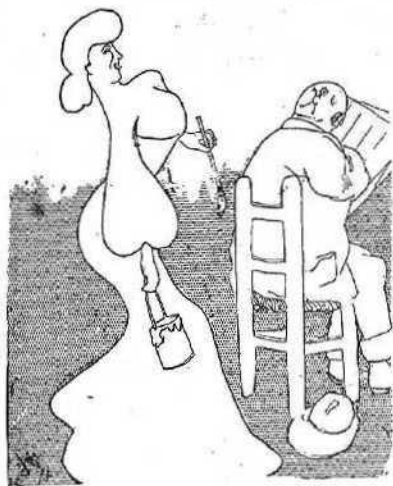

—¿Què miras, aixerida?... Ja coneix que t'agradaria aquesta "petxera".

—Es clar que sí...

—Vols canviar?

MATRIMONI ESTÉRIL (per Ll. Bagaria)

Qui no pot tenir criatures... se las pinta.

¡IGNOCENCIA!...

—Senyoret...

—Que vols?

—Permèt?...

—Entra...

—Hi ha una senyoreta que l'demana, es dir senyoreta, més aviat fá cara de modista.

—(Mentres no sigui la sas-tressa y no la modista.) No portava pas cap paper á la mà?

—Jo no n'hi he vist cap, senyoret...

—Que no es á casa la mamá?

—No; acaba de sortir ara mateix.

—Donchs digas á n'aquesta noya qu'entri, y quan vingui la mamá, avisam.

—Está bé senyoret...

—¡Mireus que soch terrible! Fins á casa 'm venen á buscar; pero ben mirat, aixó, per un xicot guapo, aixerit, y corrido com jo, res té d'extrany...

—¿Quí serà? Segurament que alguna marquesa disfressada...

Pero, bah, bah, no 'ns hi amohinem; bé prou que ho sabrem. Entre tant, arreglemnos la corbata, que després dels ulls,

es lo primer que las donas te miran.

—Se pot entrar?...

—Endavant, senyoreta.

—Ab el seu permís. Jo venia ..

—Digui, digui...

—Es quél...

—(Vá tota negra, y fá cara de bona noya. No es pas lo que 'm pensava.) No tingui cap reparo; pot exposar francament y sense cap classe de rezel l'objecte de la seva visita.

—El pas que vinch á donar es obligat per las circumstancias, per la necessitat.

Els meus pares, senyoret, eran uns pobres treballadors; no tenían altre filla que jo, per lo que ja comprendrá que m'es-

timavan ab deliri, y que s' haguieran tret el mós de pá de la seva boca per donármel á mí, si n' haguessin tingut d' altre. La mare cusia, y el meu pare no sé quín ofici feya; sortia en havent sopat y no tornava fins al sé al endemá de día.

—Devia fer de sereno.

—No ho crech: sempre que tornava del treball, se treya un joch de cartas de la butxaca.

—¡Ah, vaja!... (Era jugador d' ofici, ¡pobra noyal ¡qu' innocent!)

—Un día, farà cosa de tres mesos, el portaren ferit á casa. Segóns me contá la mare, s' estava ell, el pare (q. a. c. s.) assentat, prenent café, no sé á quín de quín carré vá dirme, quan dos homes, que n' prenián en una taula del costat, se disputaren, y s' acaloraren tant, qu' un d' ells, se tragué un revólver, el dispará, y tocá á n' el meu pare.

—(¡Quín candor!)

—Al sé l' endemá, morí. Jo vaig caure malalta del disgust; y sempre

tenia febre: y l' veyá á n' ell, ab el seu posat bondados, incapás de fer mal á ningú, y qu' extenent la má vers á mí, 'm tocava el cap y 'm deya:—Filla meva, sigas bona, ben bona!...—y acompanyava sas paraulas ab aquell somriure xamós, que á mí, en millors temps, tant m' agradava. Després, quan jo ja 'm comensava á llevar, la mare, qu' havia sofert lo que no es per dir, per la mort del meu pare, y que seguí sofrint y perdependent nits, després per la meva malal-

PER LA CORRIDA ELECTORAL (per *Picarol*)

—Soll... Soll... Qui vol soll?...

—Ney, me sembla que per vendre aixó t' haurás d' arribar á Guadalajara.

TORNANT DE FIRA (per *J. Pellicer Montseny*)

—He venut els quatre garrins y he emparaulat la noya ab l' hereu Patacóns... D' aixó se 'n diu fer negoci!

L' ASCENSIÓ DE D. PRUDENCIO (per R. Miró)

—No l'enlairyis més, creu-me. Prou que se 'n alaba de ser home d' altura.

—Déixaho anar, home; quan serà á dalt li tallaré la corda.

tfa, caigué malalta, y ans d'ahir morí. Y jo, que veyá, encare no fá mitj any, un món florit d'ilusións y de ventura, ara 'l veig fosch, plé de tristesas, plé de melangías.

—(¡Pobra noyal)

—La meua mare m' havia ensenyat de cosir roba blanca; he buscat per tot arreu, pró inútilment: en lloch me volen dar feyna. ¡Me veuhen tan pobra, tan mal vestida!... ¡Tenen por que no 'ls hi torni la roba!

—¡Imbécils!.. ¿No veuhen l' honradés pintada á n' el seu rostre?

—No tots saben fer justicia. Aahir vaig creure per un moment que me 'n donarian. ¡Vana ilusió! Era més dolent qu' els altres, encare. Vaig entrar en una botiga, y hi havia un senyor sol, era l' amo; vaig demanar feyna y 'm respongué que no podia darme'n, que ja tenia las treballadoras necessarias, qu' ho sentia molt, pró... Me 'n anava, y ja era prop de la porta, quan murmoleja:—No obstant...—El cor me feu un salt; vaig tornar enrera y posantsem al costat me digné á cau d' orella:—Si vosté volia...—No sé lo qué vá dirme; sols recordo que vaig cridarli miserable, que vaig sortir plorant de la botiga, y qu' ell se quedá somrient y murmurant:—¡Pitjor per ella!

—(¡Qué casta! ¡qu' honrada!)

—Els pochs capdals que 'm deixá ma mare, 's gastaren tots per l' enterro, y encare me 'n feren falta, per lo que 'm vegí obligada á vendré els pochs mobles que 'ns quedavan, pera poder pagar el pis, y no morir-me de fam. Per últim m' he resolt: ja que no trobo feyna demanaré caritat.

—¡Deu del cell

—Pró 'm manca valor per aná á embestir á la gent, bo y extenent la má y fent la cantarella, aquella cantarella llastimosa, que sempre es la mateixa. ¡Tinch por que no 'n sabría! M' he enterat de que vosté sab fer lletras d' adorno y desitjaria que 'm pintés una cartolina que dignés: *Mendiga vergonzante: implora caridad*.—He recorregut á vosté per que sé qu' es rich y he pensat que no me 'n faria pagar res. ¿Voldría comensar per ferme aquesta caritat?—

Li pintá en Lluís la cartolina, sense poder dir ni una paraula de lligat que tenia el cor, pel tó llastimós d' aquella noya, y quan l' acabá posá má al porta-monedas y trayent dos duros els hi doná al ensemps que deya:

—Permeti que sigui jo el primer que li fassi una almoyna.—

Els agafá la noya y somrient ab malicia, li feu:

—¡Oh, gracias, gracias, cor noble, cor generós!—

Y ans de qu' en Lluís pogués evitarho se li assentá als genolls y li estampá dos besos á n' el front.

¡Ella, tant casta, tant ignocenta, tant candorosa, tant honrada!

¡¡Ves quí ho havia de dir!!

JOSEPH COMA

A FRANSA.—UN "MARTRE" DE LA CAUSA MATRIMONIAL (per *Ida*)

—“Mon Dieu”!... Vos que haveu permés que l' Estat se separés de la Iglesia, permeteu que jo 'm separi de la dona!

DUAS FAULAS

— *Tretas de Lessing* —

I

LLEÓ PRÁCTICH

Quan el Lleó d'Isop al bosch entrà
ab l'Ase, qual bramul devia aydarlo
á fer cassera, el Gaig, que va espiarlo,
desde 'l cim d'una alzina així 'l reptá:
—¿Y ets tu Lleó? ¿Vergonya no te'n donas
de dũ un Ruch per company?

Y 'l Lleó digué:

—Vaig ab qui'm pot servir: per servim bé
totas las companyias trobo bonas.

Tal pensa cert polítich afamat,
qui, no per amistat ni deferencia,
sino per calculada conveniencia,
se resigna á dur ruchs al seu costat.

II

EL MICO Y EL GUILLLOT

—¿A qué ni un sol animal me sabs dï
al que no puga estrafer jo si vull?—
Tal preguntá el Mico ab ayres d'orgull.
El vell Guilllot va respóndreli així:
—¿A qué ni un sol animal, de segũ,
tu'm citarás, d'entre 'ls ruhíns el més ruhí,
al qui may haji passat pel magí
el pensament d'estrafer-te á n' á tú?

¿Cal del vell diálech exprémer moral?
Com mestre Lessing, entench que no cal.

J. RIERA Y BERTRÁN

ANÉCDOTA

RENTISTAS POBRES

Un matrimoni de fora, jornalers de la terra, á qui 'ls fa bastanta nosa
'l *negre* en el *blanch*, en tots els días de la seva vida se n' han vistas de
més frescas en materia de possehir valors en paper.

Un seu *tío*, entre altras cosas, els hi ha deixat, al morir, dugas *fransas*; y, com es molt natural, an els pobres lássaros els hi va tan gran la
casaca que verdaderament no saben de qué se las heuen. Després de ru-
miar molt temps la mostra, decideixen baixar á Barcelona y s' encaminan
al servey de Títuls de la Companyia.

—Deu lo guard! veníam á cobrar els interessos d' aquestas dugas obli-
gaciós. (Exhibeixen la póllissa de compra á favor del difunt.)

Y l' encarregat de la secció de cupons, senyor Lloret, que té que des-
patxar á molts altres qu' están esperant avants qu' ells, se limita á con-
testals'hi lo següent:

—Perque puguin cobrar es indispensable que'm portin els dos cupons.

A LA EXPOSICIÓ (per *Picarol*)

—Mil pessetas una dona núia?... No es cara. Si la portés á casa modista 'm costaria més el farsiment.

“GENTE TORERA,” (per *Jou*)

—Deixa corre l' "arte", creume; que acabarás per pèndrehi mal...
—Y l' afición, mujé,... y l' afición?...
—Si hi tens tanta afició, podém posar una taula de toro á la Boqueria.

L' empleat continúa fent la seva feyna, y 'l pagés, que s' ha quedat com qui veu visions, s' encara ab la seva esposa y li diu tot compungit:

—Ja ho sents, noya, viatge en vá; diu que no podém cobrar si no li portém...

—¡Verge Santíssima, quí n'abarra! — interromp la dona tota desesperada. — ¡Quí redimontri li haurá *escudellat* que 'n tením dos?

Y després de deliberar marit y molla una bona estona, sobres quina resolució pendrán, per fi ella s' apropa al empleat y li diu baixet:

—Escolti; nosaltres som uns pobres treballadors y, aquest any precisament, ens ha anat d' alló més mal la cria de la virám... ¡qué no li estaria bé en lloch dels dos capons, un parell de colomins?

AGUILETA

CRUDEL TAT

¡Quin mal tort jo t' he fet, per qué traydora dona vagis pel món mostrant mon cor ja fet á trossos?

“Que may m' has estimat, dius á tothom, per mofa. ¡Mas joves il·lusions adeu, que se m' heu fosal!

Y donchs, d' aquell petó, ¿que ja no te 'n recordas? Y els col·loquis d' amor que 'm feyas tremolosa? ¡Fins á tan gran extrém podrá menti una dona?

Si sols fou ton amor engany, donchs per qué ho mos-

[tras?

Per qué vas engrandint
ma pena prou afrosa?

Si ho fas sols per despit
y es fals tot lo que contas,
si es cert que 'm vas aymar

mal fos no més que una hora,
oh torna; encar mon cor
per tú viurá altra volta.
De tant mal com m' has fet,
ell, tot ja te 'l perdona.

PERE FERRÉS

LAS ROSAS DEL PASTOR

AL AMICH EN JOAN MARCET

Va sorpèndrem molt trobar entre las runas del Monestir unas rosas tan blanques y tan espléndidas.

Profondament admirat, anava per' arrencarne una, quan el company d'excursió va aturarme respectuós al ensemps que resolut.

—No 'n toqui pas cap; son sagradas.

Jo vaig riure de la superstició llegendaria que endavinava en las paraulas del acompanyant; empró, ell, insistint bo y apartantme d' aquellas flors que, com botons de neu, convidavan á ser estotjadas en el pit turgent de la dona estimada, va narrarme el sagrat misteri de las rosas.

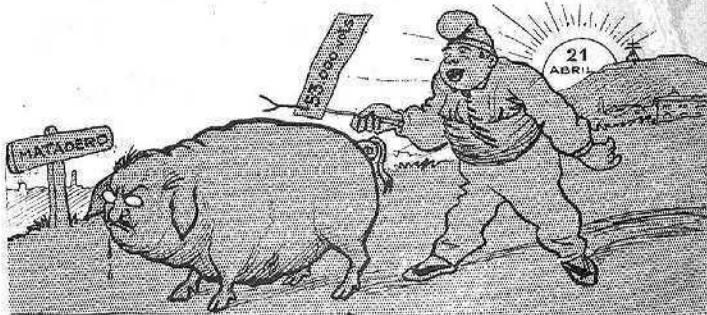
* *

Blanca de Rochguinart era una gentil donzella, filla única dels comtes, senyors feudals d' aquellas terras. Va enamorar-se d' un pastor, y els seus nobles pares, irats de poderós despreci, tement veure tacat el noble escut dels seus avantpassats, varen tancar-la al Monestir, baix la protecció de las ombras pietosas d' aquella casa.

Blanca plorá nit y día. Las monjas li semblavan fantasmas. El convent, una presó. El pare prior, ab sas barbas rojas, li recordava la figura sinistra del diable, ab fortó de sofre y llampechs á la mirada...

Els seus ulls blaus devingueren fonts; els rínxols de sa caballera d' or

CANÍ DEL SACRIFICI (per *Picarol*)

—Que 'n soch de desgraciati!
Ay mare de Deu del Carmel
Donchs ¿per qué m' heu engreixat,
si al fi també heu de matarme?

queyan descuidats per sas espatillas de seda, sense que la pinta d'argent els allisés, deixantlos com una cascata d'enlluernadors reflectes.

Tota ella era tristesa. Recolzada al empit de la gòtica finestra, hi romanía horas y més horas. Las monjas la convidavan á resar, y ella á cada oració hi llegia paraulas amorosas del ayment. El pare prior la confessava cada mati, invocantli un cel tot puresa, ab armonías angélicas, y Blanca no veyá altre cel que 'ls brassos del pastor y no sentía altra armonía que sas paraulas enamoradas.

Una nit se despertá angustiada. La tonada coneguda d'una cansó plahenta va impulsarla á obrir la finestra. La cansó pujava fins á ella plena d'encís. Sota els tarongers florits veyá acostarse una ombra que arribá com un follet fins al peu de la finestra. Aspirant l'aroma dels tarongers se sentí un petó al mitj dels llabis y Blanca obrí els brassos pera caure en el cel tant anyorat.

Blanca y el pastor cada nit se parlavan. Las monjas y el Pare-prior resavan fervorosament donant gracias á Deu per el miracle.

— ¡Oh la forsa divina! — psalmonejava el pare de llargas barbas rojas.

Y Blanca, al escoltarlos, somreya benévola bo y esperant frisoza que 'l sol morent acabés de desaparéixer.

La confessió cada dia devenía més llarga. El Pare-prior buscava sempre els recons més amagats en la conciencia de la hermosa penitent. ¡Prou li llegia als ulls que no era fervorosa al Déu que ell li presentava! Blanca no 'l veyá pas el Crist de brassos sempre oberts, ab la testa decantada, resignat en son martiri... Ella somniava, esperant, l'abrassada forta del pastor, sentint frech á sas galtas d'ivori l'aspra y colrada pell del estimat que portava un'aroma dolsament salvatge.

Y malgrat que 'l confés cercava la veritat, Blanca no confessá may aquell amor que no creya pecat—ni podia serho—car li donava una vida plena de sensacions may fruhidas.

La veu de Blanca era divina y al Pare-prior de tant sentir-la, vá quedar-li son ressó á dintre y á totes horas el torturava. El frare li imposava llargas oracions y á la nit s'acostava á la cambra de Blanca y romanía escoltant la seva veu manyaga.

Una nit, escoltà lo que 's deyan ella y el pastor; groch de rabia vá clavar-se las unglas á la carn, quan sentí el remor de besos.

Al endemà la confessió fou més llarga... Quan Blanca s'aixecá estava groga com l'imatje del Crist.

Aquella nit, el frare de llargas barbas rojas, entrá á la cambra de Blanca pera confessarla novament. Era massa gros el pecat y calía ajudar-la á dir las oracions...

Al punt de mitja nit, un xisclat agudíssim desvetllá el silenci nocturnal al ensemps que una ombra blanca aparexia al march de la gòtica finestra y 's llensava al jardí...

Blanca caigué morta als peus del pastor, senyalantli la finestra ahont hi havian passat tantas horas venturosas... En ella hi treya el cap el frare, quí ab els ulls surtits, la boca oberta y las rojas barbas esbulladas, tenia tota la imatge del diable...

La claror del nou dia encare vá sorprendre la rojor de las flamas. El Monastir era un pilot de runas; y de la única torre que quedava en peu, el Pare-prior, penjant dels cordons del seu mateix hábit, balancejava d'un cantó al altre...

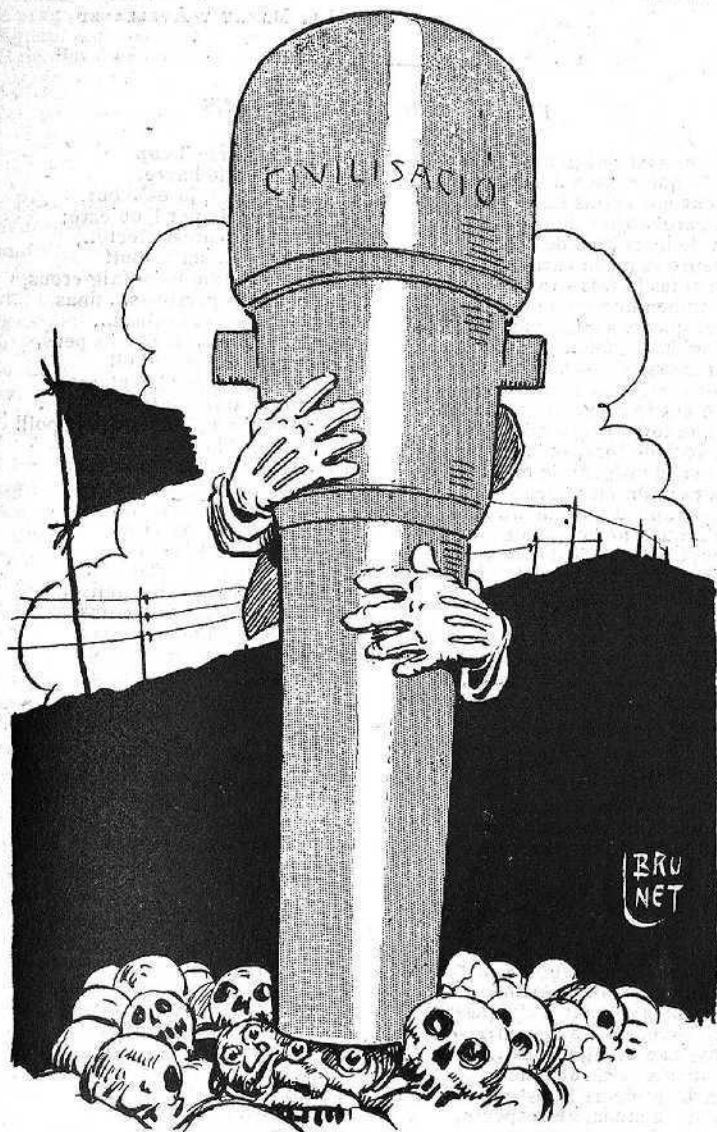
Quan anys després la gent s'atreví á trepitjar las runas, allí ahont

DE GUERRA SANTA (per *Li. Brunet*)

El trofeu dels moros.

DE GUERRA SANTA (per Ll. Brunet)

El símbol dels cristians.

Blanca vá caure morta, van trobarhi aquests rosers blancs que, segons contan els avis, els hi devía plantar l' enamorat pastor en recort de la estimada...

LL. MANAU Y AVELLANET

ELS DE FORA Y 'LS DE DINS

No he vist pas gent més extranya que 'ls que viuhen á Ciutat; donchs mil voltas he notat que perque soch de montanya, tant de lluny com de la vora, al veure la meua cara, com si fes la fatxa rara, me diuhen que soch de fora. No es que 'm sápigam pas greu que m' ho diguin... ¡En bon' hora! Sí senyors, sí; soch de fora; y per cert, molt á gust meu.

Lo que jo no puch comprendre es, que tots els que m' ho diuhen que soch de fora, se 'n riuhen, com si 'm volguessin ofendre, y la paraula més bona que m' aplican, es babau... Aixó, quan no 'm diuhen pau, beneyt ó crach. Tal com sona.

En vista, donchs, dels agravis, que rebém d' aquesta gent, (á qui particularment, jo crech més burros que sabis), demostraré sense embull, perque ho vegi clar tothom, que aquests que 'ns donan el nom de babaus tenen pá á l' ull.

Probas. Perque 'ls acomoda, si may á Ciutat aneu, á grapats ne trobareu d' homes que seguint la moda, d' aquesta se converteixen en esclaus. Perque tan sols contemplant aquests... mussols del modo com se vesteixen, demostren palpablement que fins passen de taujans; ja que per aná elegants... ens fan riure llargament. Jo 'ls planyo molt á n' aquests que 'ls veuren ab la camisa sense cap arruga, llisa... y estirats com rabaquets; donchs al veure 'ls sistemátichs seguir la moda, ab respecte, me fan el mateix efecte... ¡que 'ls maniquís automátichs! Tant si fa calor com fret, els de Ciutat ¡ja se sab!

solen abrigarse 'l cap ab l' incómodo barret, quan el barret, ja es sabut, que no serveix per l' objecte; perque fa 'l mateix efecte... ¡que portessin un embut!

De lo que també 'm faig creus, es quan veig personas... finas calçant estretas botinas... perque 'ls fassin malbé 'ls peus. Tots caminan de corcoll pels carrers y per las plassas, y al donar sols quatre passas... ¡els peus s' omplan d' ulls de poll! En cambi, l' indumentaria á nosaltres no 'ns capfica, puig vestím, si no bonica, la roba més necessaria. Y no sent cosa precisa, per aná ab més llibertat, no 'ns agrada res planxat: ni colls, ni punys, ni camisa. Al hivern quan ens domina greu fret, y la neu que cau rendeix al home més brau, no hi ha com la barretina. No 's coneix millor abrich, puig del ayre 'ns protegeix, y ab ella al cap, no pateix fret, l' home més fredolich. A ne 'ls peus, res de botinas que 'ns els malmetin. Pe 'l cas, y per no donar un pas en fals, las sanas doctrinas diuhen que las espadenyas van més bé, donchs caminém ab ellas per tot, y aném tant pe 'l plá, com per las penyas.

Ab explicaciós semblants crech deixar ben demostrat que 'ls que no som de Ciutat, no tením res d' ignorants. Y si quatre estrafularis, de 'ls de montanya se 'n riuhen, y á més d' aixó encare diuhen que parlant som ordinaris, á n' aquests els podem dir que nosaltres, quan parlém, de ferhi embuts no 'n sabém, ni tampoch volém fingir. Puig si bé som tolerants,

no 'ns agrada 'l motejá,
y parlém clá y catalá,
que per xó som catalans.

Crech, donchs, arribada l' hora
de preguntá á n' aquests braus:
Digueu: ¿quí son més babaus,
els de dins ó bé els de fora?

LLUIS G. SALVADOR

SOLITUT

Es un capvespre tristó; la poesia
del crepuscle sembla qu' ha extés son
mantell gris, ple de melangia.

La Ciutat presenta un aspecte om-
bríu; tot hi respira profunda quietut;
els carrers, deserts; las tendas sense
un parroquíá que las hi doni anima-
ció; las taulas dels cafés y bars espe-
ran, en ple bulevard qu' algú las ocu-
pi; la vida 's veu influhida pel silenci,
per la solitut.

Una tristesa fonda, aclaparadora,
caigué damunt nosaltres y ennuvola
els nostres sentits.

Debadas tractém de sustreure'ns
á la monotonía desoladora que ho re-
cubreix tot, com ab suptils crespóns
de mortalla.

Recullits en nosaltres mateixos,
meditém sobre de cosas y fets; repas-
sém l' historial de la nostra vida des-
triantse en la nostra memoria, fins
dominar la tristesa del nostre esperit,
el contorn, el color, l' expressió, las
entonacions de veu, la gentil figura
d' una dona á qui devém agraphiment
etern per havernos oblidat, abando-
natnos en el mateix instant en que
comensavam á sentir per ella una
passió torbadora, desenfrenada; una
idolatria sens mida qu' hauría acabat
ab una entrega completa de la nos-
tra voluntat y de la nostra ánima.

PERE FERRER GIBERT

CALEMBOUR

—¿L' hi agrada, senyor Nonell,
el cervell?

—Sí; es exquisit.

—Donchs agradantli 'l ser vell
per qué dú 'l cabell tenyit?

PEPETA FORGERON B.

ELS NOUS "ANDARES," (per Jon)

Pregunta tothom al véurela
ab aquesta extranya fila:
Aixó ¿qué es?... ¿una xicota
ó una anguila?

FESTAS ME FAS...
(per Mariano Foix)

—Yaya... ¿vol una abressada?...
—Quants anissos me 'n farás pagar?

CANTARELLAS

Lo casarme no m' espanta;
lo que sí m' fa pó es pensar
que serém molts á fé'l gasto
y seré sol á pagar.

La que vol la pau de casa
y estar bé ab el seu marit,
si renyeix estant á taula
fa las paus en sent al llit.

Sigui al Cel, sigui al Infern
'hont tú vagis al morir,
al entrarhi pren dos puestos
y reservan un per mi.

Si algún cop l' Amor te pica
y l' buscarte dona 't plau,
no la busquis gayre rica
si no vols ser d' ella esclau.

J. FERRER Y BUSQUÉ

POLVOS MIRACULOSOS

Despaig d' un jutje d' instrucció.

Sobre la taula, un petit paquet ab una eti-
queta que diu, en lletres vermelles: *Polvos mi-
lagrosos*, y un prospecte ab aquest titul: *Ma-
nera de usarlos*.

Personatges: el jutje y l' autor dels polvos.
Comensa l' interrogatori.

JUTJE:—¿Es vosté l' autor d' aquests *polvos
miraculosos*? (*Mostrantli 'l paquet.*)

AUTOR:—Permeti que avans de respondre...
(*Agafantlo y examinantlo ab molta atenció.*)
Vosté compendrà la meva desconfiansa. ¡Hi ha
tants falsificadors en aquest desditzat país!...

JUTJE (*ab delicada ironia*):—Té rahó!... Y 'ls
francesos ja ho diuhen: *Se méfier des contrefa-
çons*.

AUTOR (*després d' una conciensuda inspec-
ció del paquet*):—Sí, senyor: aquests polvos son
els meus.

JUTJE:—Molt bé. S' ha presentat, donchs, con-
tra vosté una demanda per estafa.

AUTOR (*dramàticament sorprès*):—¿Es possi-
ble!... ¿Quí ha sigut l' atrevit?...

JUTJE:—Una víctima.

AUTOR:—Pero ¿una víctima de quí?

JUTJE:—De vosté. El demandant assegura que al comprarli aquests pol-
vos (*Posant la mà sobre 'l paquet.*) ho va fer creyent qu' era cert lo que

diu el prospecte que vosté li va entregar. Y com que á pesar del temps que fa que vé prenent el remey la seva dolencia no té trassas de desaparèixer, l'acusa á vosté d'estafador y li exigeix la devolució dels diners que d'ell té rebuts.

AUTOR (*somrient*):—Comprench molt bé que 'l comprador—tot comprador es per naturalesa enemic del venedor—hagi dit de mí las heretgias que acabo d'escoltar. Lo que ja no m'explico tant es que 'l jutje las hagi admesas com article de fé.

JUTJE (*en to amistós*):—Parlem á pams y sense misteris. ¿De qué's componen aquests polvos?

AUTOR:—¿Es qüestió de dir la veritat... verdadera?... Donchs, están compostos de sucre y farina de blat de moro.

JUTJE:—¿Y de qué curan?

AUTOR (*ab encantador descaro*):—Ja s'ho pot figurar: de res.

JUTJE:—¡Ahl... ¿De modo que l'acusació de la víctima...

AUTOR (*interrompentlo*):—Deixis de víctimas y d'acusacions. Concretem els fets. Per'haverhi engany hi ha d'haver compromís previ. ¿S'ha fixat en lo que dich jo en el prospecte?

JUTJE:—Diu que aquests polvos curan el dolor, las neuralgias, las...

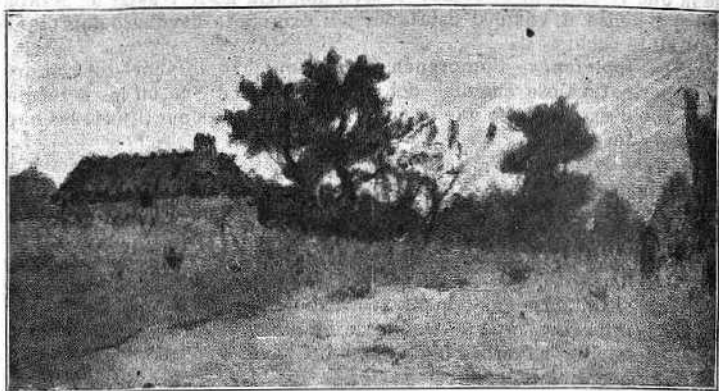
AUTOR:—¡Ah, nol Dispensim, no dich tal cosa. Repari qué dich. (*Pren el prospecte de sobre la taula y llegeix:*) "Se toma un papel después de cada comida, y á las veinticuatro horas, ¿dónde está la neuralgia? ¿Dónde el dolor?"

ELS "HORS D'ŒUVRE", DE D. PRUDENCIO (per *Picarol*)

—Que hi voldrá un tomátech?

—Nó, no 's molesti... D' aixó ja se me 'n cuidan els vehíns.

Solitud.

JUTJE:—¡Perfectament!... El dir aixó ¿no es pronosticar que 'l dolor, que la neuralgia haurán desaparecut?

AUTOR:—No, senyor. En materia de prospectes s'ha d'anar molt tocat y posat. Jo ab aquestas paraulas no prometo res: me limito á preguntar al pacient, passadas las vintiquatre horas, ahónt es el seu mal.

JUTJE:—¿Y ahónt suposa vosté qu'es?

AUTOR (*rihent*):—¡Aixó salta á la vista!... En el mateix lloch que avans de comensar el malalt á pendre 'ls polvos.

JUTJE (*mossegantse 'ls llabris, una mica atrapat*):—Convinguém en que per aquest cantó no hi ha engany. ¿Dónde está el dolor?... En el mismo sitio que antes. Molt bé. Pero 'l paquet diu un'altra cosa, y aquí sí que no té vosté escapatoria possible: l'engany es evident. Vegi aixó: *Polvos milagrosos*... ¿Cóm justifica vosté aquest retumbant calificatíu?... ¿Quin miracle han fet els seus polvos?

AUTOR:—Un, y molt gros.

JUTJE:—¿Pot explicármel?

AUTOR:—¡Ja ho creh!... Miri. Quatre anys fa no més qu'exploto aquest polvos, que no curan de res, y jo que avans me moria de gana, en tan breu espay de temps m'he fet una torre, m'he comprat un cotxet y visch com un príncep, sense mals-de-cap ni amohinos. ¿Ha vist vosté en la vida un miracle més estupendo?

JUTJE (*completament convençut*):—¡Admirable!... Res tinch que objectar á la seva teoria. Queda absolt de la demanda contra vosté presentada; pero, ab una condició...

AUTOR:—Vosté dirá.

JUTJE:—Que d'aquí endavant vé obligat á posar en els paquets del seu medicament, sota 'l títul de *Polvos milagrosos*, una petita aclaració que digni: *Milagrosos... para su inventor*...

El jutje 's queda sol y rihent entre dents.

L' autor surt de la estancia ab el cap baix. Y caminant, caminant, va

fent reflexions sobre 'ls perills que amenassan al seu cotxet, á la seva torre y á la seva vida de príncep.

A. MARCH

NOTETA

El sol fa estona ja qu'es á la posta.
La nit ab quietut, plascent, s'acosta
la plana envolcallant ab sas negròs.
La llarga y empolsada carretera
tan blanca al bó del sol, tan riallera,
queda coberta ab un mantell cendrós.

Al lluny, entre 'l brancatge
dels arbres que l'hivern deix sens fullatge,
s'hi nota feblement el brillejar
de llums que guspirejan,
gresols que parpellejan
com tèttrichs fochs-follets dins d'un fossar.

Mil veus extranyas pregonant orgia;
remors de goig que semblan d'agonia
el vent repercuteix.
Es la remor de la ciutat joyosa,
un murmul com de festa esplendorosa,
murmull de la ciutat que 's diverteix.

En tant, pausadament, girantse enrera,
van pujant per la llarga carretera

ARRIBAR Á TEMPS (per *Picarol*)

- Diners ó la vida!
- Home, veniu á punt; precisament anava á suicidarme.
- Donchs fássim hereu de tot lo que porta á sobre y ja 'l suicidaré jo.

els famolenchs que llença la ciutat;
els tristos pidolayres,
l'exércit dels captayres,
l'escuma que escupeix la Humanitat.

El poble divertintse, vol comedia;
no vol sufrir davant de la tragedia
que desgranen els tristos desvalguts.
No permet que 'l dolor entri en sa pensa
y tot quant li fa nosa, irat, ho llença
al munt anónim dels eterns vensuts.

Y mentres la ciutat disfruta y gosa,
els pelegrins de vesta miserosa
van sens esma ni guía caminant.
Caminan macilents, l'esguart plé d'ira...
Algú, de tant en tant, enrera 's gira
y aixeca 'l puny ab gest amenassant.

PERE CAVALLÉ

FIGURAS DE TEATRO

ELS FUSTERS

El públich coneix ab el nom de tramoyistas á tots els que efectúan las maniobras que l'obra escénica exigeix; pero al efecte d'aquesta hi contribueixen ofidis diversos, trobants'hi els fusters en majoria.

Gent modesta y, sobre tot, bona gent. Qualsevol que no estigui en autos creurá que 'ls tramoyistas son lo pitjor de cada casa, per treballar en un medi ambient tan viciós; mes qui tal se figuri, s'equivoca. Durant molts anys n'he conegut á centenars de laboriosos, y ab prou feyna si 'n recordo mitja dotzena de duptosa conducta.

El tramoyista es, durant el día, operari en un taller del seu ofici, y tramoyista á la nit. Ab aquest arbitre millora ab una pesseta, ó sis ralets, segons la categoria del teatro, el seu jornal quotidiá. Y no tots serveixen pera 'l cas, per més que 'l seu treball, considerat superficialment, sembli cosa fácil.

El tramoyista expert necessita, en primer lloch, una memoria excelent per' atinar en el acte ahont se troba el decorat que fa falta. Hi ha escenaris en que están arrambadas sobre las parets moltes decoracions, algunas d'ellas complicadas; altres que tenen accessoris de las mateixas en el foso, ó penjadas al *telar*, y sense bons tramoyistas, dirigits per jefes de maquinaria entesos, els entre-actes durarian més que la mateixa funció. Una part de la tramoya's troba sobre las taulas del escenari, y un'altra part, la de més cuidado, á dalt, en el *telar*. Els dos costats del escenari son coneguts entre la maquinaria pels noms dels carrers á que están pròxims, de manera que si suposém un teatro construït, per exemple, entre 'l Passeig de Gracia y 'l carrer de Caspe, el visitant de dit escenari sentirá entre 'ls tramoyistas els diálechs següents, incomprensibles per un profá:

- Arría el lago ab las bambalinas de cel.
- Tiva la de Caspe y afluixa la de Gracia.
- Baixa els terrats de la tercera caixa.
- Enretira la ferma una caixa més enllá.

—No estás may contenta, tu també. ¿No ho veus, lo que 't diu aquí?... «Encare t' estimo».

—Sí, es veritat: aquí diu «Encare t' estimo...» Pero ¿sabs que hi llegeixo, jo?... «Encare no 'm caso».

—Atornilla bé el palench del arbre, que 'l tenor ha de pujarhi.

Paraulas *técnicas*, qual explicació allargaria aquest article; pero que, per la tramoya, son indicacions precisas. Y allí ahont un moment avants no hi havia més que 'l pis de las taulas, ras y pelat, hi veuren, com per art d'encantament, un palau superb, reflectintse entre las ayguas tranquilas d'un estany, y en el primer terme un roure centenari que dona sombra sossegada, y en el qual, efectivament, s'hi enfila el tenor ab tota confiança, porque sab que está ben afiansat.

La pesadilla dels tramoyistas son las obras d'espectacle ab mutacions á la vista del espectador. Es maniobra d'absoluta precisió, en la que la torpesa d'un que retrassi el moviment de que está encarregat, pot tirar á perdre l'efecte que 's busca. Hi ha sis personas en escena. Suposém que son altrás tantas perseguidas per una mala bruixa y presoneras d'ella en la tétrica masmorra d'un castell, desde la qual imploran clemencia á la seva bona fada. Apareix aquesta, obrintse pas per entre la paret y, per obra d'un talismán que posseheix y al pronunciar una paraula misteriosa, cauhen las pobras vestiduras de las personas, quedant convertidas en castellanás ricament ajensadas; la presó 's bada, 's desvaneix, s'ompla de claretat y, en lloch d'ella, apareix als ulls del espectador la sala espléndida del castell mateix. Aquesta transformació no s'ha d'efectuar ni un moment avants, ni un moment després de pronunciada la paraula misteriosa, y á n'ella han d'estar atents els tramoyistas que, desde 'l fosso, tiran de la roba de las presoneras, pera ferla desaparéixer; aixís com també 'ls que sobre l'escenari treuhen rápidamente bastidors y trastos, y 'ls que dalt del telar pujau els telóns y bambalinas, y l'electricista que ha de donar en el moment precís tota la llum: diversitat de moviments d'absoluta precisió y molt més difícils de lo que 'l bon públich imagina. Per' enténdreho aixís, en els teatros del extranger se dona als ensaigs de maquinaria una importancia que entre nosaltres tot just se li concedeix, y aixís va la cosa la major part de las vegadas.

El tramoyista experimentat sab devegadas, y á copia de veure teatro, molt més que 'l crítich més agut. Jo procuro inquirir sovint las sevas impressions, y de las deu vegadas, las nou encerta. Obrer hi ha d'aquests que, á tenir domini de la ploma, podria escriure sobre 'l teatro unas Memorias curiosíssimas.

Tenen els tramoyistas un enemich natural, com la rata 'l té en el gat y el gat en el gos: tal es el senyoret que 's fica en l'escenari al sol objecte de destorbar y maneyefiejar. Ab ell el tramoyista es implacable. De mí, per exemple, saben que vaig al escenari ab un fi determinat, que no es ni cultivar á las coristas, ni enterarme de lo que no 'm pertoca. Passan y tornan á passar prop meu, portant trastos y pronunciant el *¡cuidado!* sacramental; pero 's troba al meu costat un d'aqueixos curiosos impertinents qu'esperan veure si treuhen estella de alguna cosa, y es infalible que l'atropellarán ab la paret de una sala ó la muralla de un castell. En la majoria dels cassos, el curiós se dona per enterat y s'escorra posantse á aixopluch. Y si l'obra que 's representa es d'espectacle complicat, la tirria de la tramoya contra l'intrús arriba á la ferocitat, y en aquest cas sí que té justificació porque qualsevol destorp pot pertorbar la precisió de un cambi rápit de decorat.

Apart de aquest abim que separa 'l tramoyista del senyoret impertinent, res hi ha que dir que no siga en lloansa de aquests obrers del teatro, encar que modestos, no menys interessants que 'l mateix cómich.

A UN AMICH

M'ha sorprés ton casament,
veig que 'l meu pressentiment
s'ha complert tot, mot per mot,
sempre ho deya:—Aquest xicot
acabarà malament.—

Y lo que més m'ha xocat
ha estat l'oportunitat
de la teva Quixotada...

¡Has fet una etzegallada
ara que tot s'ha pujat!

¿Ja sabs á quin preu va 'l pá?

¿La carn, el ví, las patatas?

¿La verdura, el bacallá?..

Si no ho sabs, festho explicá,
y si 't creus que son bravatas,

arriba't qualsevol día

al Born ó á la Boquería

y dels preus pren bona nota;

fixat bé ab el *cap-y-pota*,

qu'es bó... per l'economía.

No tracto de molestar-te

ni causarte cap fatich,

ma intenció es felicitarte

y si convé aconsellarte

com pertoca á un bon amich.

Pero m'ho has d'explicar tot,

que has estat reservadot

y aixó 'm causa molta pena...

Escolta: ¿Es rossa? es morena?

¿Jova?.. ¿Guapa?.. ¿T porta dot

Per lo poch que jo he inquirit?

crech qu'ella es un bon partit

qu'en lluhir no té *rivala*,

diu que sempre va de gala

y té 'l tipo distingit.

Diu que may deixa 'l sombrero,

que no 's treu els guants per res,

que patina ab molt salero,

que munta com un llancero

y que *mastega* 'l francés;

qu'en el Foot-ball fa primors

y que, á més de tocá 'l piano,

sab l'emblema dels colors,

el llenguatge de las flors

y la mimica del vano.

Es á di, un cromo acabat:

pero, amich, d'aquesta colla

de primors qu'he ressenyat

en cas de necessitat

¡ne pots tirá un tros á l'olla!

En fi, *consumatum est*

y es inútil ferhi gastos;

procura no eixir de test

y no tindrás may pretest

per fer voleyar els trastos.

Tracta á la teva senyora

ab molta amabilitat...

y si vols tranquilítat

la lograrás á tot' hora...

fent la seva voluntat.

Ara ja estás sobre avis:

si vols viure sens disgustos

creume, fesho sempre aixís...

¡que may li falti *panís*!

per satisfer els seus gustos!

Y si 'l gasto 't vé de nou,

d'amagat beute algún ou

y ab tota delicadesa

fes fè 'l menjá á la francesa

que fan dos ápts y prou.

† JOSEPH ROSELLÓ

ELS PARDALS

FANTASIA

I

Quan l'hivern arribá al país dels Pardals entrá triomfalment com per tot arreu; es á dir ab acompanyament de vents, boyras, plujas y neus. L'herba dels prats vá desaparéixer y 'ls arbres van espampolar-se; en quant als Pardals, com ni un sol d'entre tots ells havia somniat en ferse un niu, no 'ls quedava altra recurs que viure y dormir en las despulladas brancas, sacudintse 'ls borrellons de neu que 'ls queyan á sobre y resistint al vent que semblava que se 'ls n'havía d'endur las plomas.

—Lo qu'es aquest hivern ens morim tots de fret,—digué un Pardal estornudant:—jo estich gelat fins al moll dels òssos.

—¿Y com nó?—afegí un altre, sense un raig de sol que 'ns escalfi ni una fulla que 'ns protegeixi.

—¿S'ha vist res més estúpít?—exclamá un tercer més vell y impetuós

que 'ls altres. ¡Despullar als arbres justament quan més indispensable ens es la fulla!... ¡Vaya una gracia té que 'ls arbres estigan ben vestits y poblats al bon temps quan el sol es ben calentó, quan l'ayre es tebi, quan la serena es deliciosa y las nits curtas!... Ara, ara, haurían d'omplirse de fulla 'ls arbres y no al estiu que malehida la falta que fá. No parlo ja de que lo millor fora comensar per suprimir l'hivern, pero ja sé que 'ls arbres posarian el crit al cel dihent qu'ells necessitan una temporada de descans, de fredor, de mollena, de neus y de diables... ¡Enhorabona! deixém, donchs, que hi hagi uns quants mesos d'hivern, pero al menos que fós l'hivern la temporada de la fulla.

Callá, s'estarrufá y torná á ajocarse molt satisfet de lo qu'havía dit. En cambi 'ls demés qu'havian escoltat son pompós discurs romperen en exclamacions d'aprobació y entussiasme y més d'un l'ensalsá dihentli que si ell hagués fet el món, altra cosa fora de lo qu'es ara.

—¿El món?, continuá ab despreci, ¡sobradament se coneix qu'es obra no més de sis días! Deu vá dir: —Aixís m'ha sortit y aixís está bé, prengueulo tal com es y sino us agrada deixeuulo.— Naturalment: com ell no tenia de viurehi...

Y en menos que canta un gall se proposá, 's discutí y 's resolgué enviar una comissió á Deu perque amaynés velas y arreglés lo qu'está mal fet. La comissió 's compongué d'alguns mils manifestants y ab nostre filosof al cap varen obrir las alas y vola que volarás trucaren á las portas del Cel.

II

Deu, avesat ja de temps á embaixadas pareescudas, s'escoltá al orador ab un somris benévol y sense contradir una paraula; quan l'aucell hagué terminat sa llarga y desvergonyida perorata digué gravement passantse la má per sa blanca barba:

—Es á dir que tota vostra pretensió 's reduheix á demanar que la fulla qu'ara surt per la Primavera surti per la tardor, y qu'en lloch d'estar en son plé al Estiu ho estiga al Hivern. ¡Aixó es tot?

Tots aquells mils bechs respongueren unánimement que sí.

—Donchs fássis,—afegí l'Etern Pare ab la senzillesa del qu'acorda la cosa més natural y factible.

Y espay á través, cantant y xisclant, s'entorná cap á llur país la multitud satisfeta, trobant que Deu era una persona molt enrahonada, y que fet y fet el món no estava tan mal enjiponat com á primera vista sembla.

¡Ab quína deliciosa sorpresa trobaren, al arribar á llur patria, els arbres revestits de fullas verdas com al bo de la Cánicula! ¡Ab quína fruició s' dispersaren y ajocaren per las brancas!...

Bé es veritat qu'al segon día 's convenceren de que 'l vent els gelava lo mateix ara que hi havia fullas que quan no n'hi havia; bé es veritat que 'l pes de la neu fent doblegar de tant en tant las fullas feya que 'ls cayguessin al damunt verdaderas avalanxas, pero... ningú s'atreví á queixarse fora 'l nostre filosof qu'un día de sol murmurá:

—Ab franquesa, lo qu'es avuy aquesta fullaraca fá més nosa que servey; prou poch sol que tenim y encare 'ns el roba.

—Baixa de la branca y pósat al mitj del camp,—li replicá un Pardal sensat;—allí res te farà sombra.

—¡Just! esclamá irritat el filosof, de peus sobre la neu per arreplegar un reuma ó una pulmonía.

Pero tot aixó fou res; quan apuntá la Primavera, las fullas comensaren

Las Estaci6ns (per Capuz)

PRIMAVERA.

á esgroguehirse, á corsecarse y anaren cayent una per una; quan vingué 'l Maig, els arbres estavan espampolats que donava llástima véurels. Y quan arribá 'l Juliol, el sol tenia tal ardencia que 'ls imprudents Pardals no trobant una sombra hont refugiarse anavan cayent morts pe 'ls camps, cremats, rostits com la fullaraca que cubria la terra.

Llavoras compregueren que la situació era crítica, que la rassa estava compromesa, y tots els que quedavan, formant una comissió molt menos numerosa que la primera, anaren á trobar á Deu y li suplicaren que deixés las cosas tal com estavan avants, qu'entre patir fret al Hivern ó morir calsinats al Estiu, lo primer era preferible

Deu els escoltà sonrihent y després de sentida la embaixada exclamá ab entonació severa:

— ¡Panxa-contents, gormants!... Haguessiu pensat en fervos nius com las orenetas ó ciutats com las formigas no sofriríau tant las inclemencias del temps, ni hauriau vingut á molestarme inútilment ab vostra pretensió estúpida y inverossímil. Desd' ara endavant la fulla surtirá per Primavera no per agradarvos sino porque aixís es just que siga. Vosaltres per cástich perdreu la patria, anireu errants pe 'l món y viureu de la rapinya exposant á tot' hora la vida per guanyárvosla. Fássis com he dit y no comparegueu més á ma presencia.

Y tal com ho maná Deu, se cumpliren las cosas.

APELES MESTRES

LAMENTACIO

¡Ayl.. ¡Qu'es trist, lluny de tú, viure,
dolsa Petra, pom de rosas!

¡Ayl.. Si jo 't pogués escriure,
¡qué te 'n diria de cosas!

De mas cartas en las planas
hi hauria foch, foch que abrusa;
nó las flamaradas vanas
que 'l modern galanteig usa.

En ellas t' esplicaria
cóm, privat de ta presencia,
sostinch la melancolia
d' aquesta forsada ausencia.

Te diria las vegadas
que he plorat sense recato
y 'ls petóns y mossegadas
que he donat al teu retrato.

T' escriuria els plans diabólics
á que contemplantlo 'm llenso,
els meus somnis hiperbólics,
lo que tramo, lo que penso;

Els tips que 'm faig d' aburrirme,
el greu que 'm sab passejarme,
lo que 'm costa l' adormirme,
lo que dich al despertarme...

• • • • •
¡Oh, sí, sol de ma alegría,
Petra, deliciosa Petra,
¡quántas cosas t' escriuria
...si sapiguessis de lletral...

C. GUMÁ

ÍNTIMA MATERNAL

El meu fillet, á mitja nit,
ha despertat;
ab gros neguit;
y brassejant, arrenca en plor
espahordit
de la foscor.
Y jo amatent me l' he atansat
contra mon pit.

El meu fillet
arrapadet
al turgent pit de mare jova,
pren el mugró
de morba tova,
y ab gros dalit, el meu filló
xucla sens mida
el deleitós néctar de vida.

Y agafadet á n' el meu pit
el fill del cor s' hi ha adormit...

Sanch de ma sanch, jo 't donch
[la vida!
Sento en mon sér la sensació
de la tebió
de ton cosset, que al són convida...

MERCÉ MATA DE BOSCH

LLIRIANA

Blanca flor de lliri
s' obra en mon jardí.
Jo aspiro ab deliri
son perfum diví.

Constantment enlayre
va son polsim d' or.
De sa dolsa flayre
s' impregna el meu cor.

Ella es l' alegria
de ma llar humil.
Ella es ma poesia,
mon etern abril.

En l' àuria puresa
de son cálzer breu
la oració hi he apresada
que plau més á Deu.

Blanca flor de lliri
s' obra en mon jardí.
Quan sa aroma expiri,
tant me fa morí.

ALTER EGO

LA NUVIA

LA CANTARELLA ETERNA (per P. Molinas)

Ens estavam la mare y jo silenciosos en l' antich saló de nostre casal, fruhint els raigs tebies del sol d' hivern que, al topar ab els vidres de la gran finestra, 's desfeyan en polsina lluminosa y entravan dins, cobrintnos com d' un vel irisat, impalpable y bellugadís, pessigollejant la vida y atraientla á flor de pell; la mare ben enfeynada, tricotejant un quadret de punt dels qu' en nombre gayre bé fabulós, ajuntats, compondrán una bánova ó cobrellit, exemplar primorós de labors casulanas, que á mitj montar admira ja á las vellas amigas que sovintet, ab la bosseta de treball al bras, venen á ferli companyia boy matant horas enumerant las excelencias de las cosas del seu temps y repetint conceptes sobre conceptes; jo, repapat en el sump tuós setial de roure, trono patriarcal de mos

—La padrina 'm diu hermosa, feynera 'm diu el padri... Pero, ay, tants hereus com passan, cap s' enamora de mi!

passats, deixant vagar la vista per la extensa plana tota envidriada del gebre, seguint instinctivament el curs peresós d' una que altra carreta de bous rodant pels camins oberts en mitj dels camps, y ab las mans acarónant á mon fidel Gyp, el gós danés que no 'm desampara á sol ni á sombra y á qui jo estimo com á un amich discret que m' acompanya tot el sant dia, sens que may vinga á trencar la volada de mos pensaments y divagacions somniosas ab un lladruch intempestiu ó una manotada grollera.

Una queixa planyívola de la mare, surtida á impuls d' una mossegada del malehit reuma que li atormenta abduas camas y la té com estacada al setial días y mesos, feu que jo girés la vista vers ella, que, com si res li hagués passat, ni menys aixecá els ulls de la feyna que la ocupava.

Es venerable la figura de ma bona mare, coronada per aquella mata de cabells d' un blanc de llí, fi y llustrós com la seda, que, pentinat á l' antiga, partit en *bandeaux* fins á taparli la meytat de las orelles, enquadra dins march de brunyit argent son rostre rosat y sanítós com un rovellonet

tendre, solcat d' escassas y nobles arrugas, segell august de sa edat avansada.

Jo la contemplava assaborint cert benestar, y ella, com si ho endavinés, va plantarme la vista per dessobre las gafas d' or y mitj rihent va dirme:

—No sabs qué 'm preguntava ahir tarde la senyora Regás? Me deya si faig aquesta banoa pel teu casament.

—Pel meu casament?

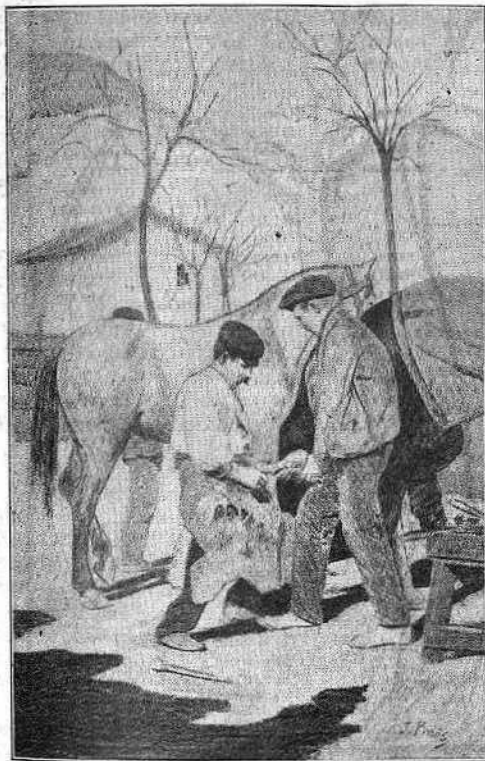
—Sí; ¿que no t' has de casar may, donchs? ¿Que té d' estrany que ho preguntin?

—Res; y ab qui 'm caso, si 's pot saber?

—Jo que sé! Aixó tú si acás!...

Varem quedar una llarga estona sens dirnos res; jo, mirantla ab els ulls ben oberts; ella, trico, trico, no deixant la feyna: després reprérent la conversa, torná:

LA SÒRT DE LAS PERSONAS (per J. Pinós)

—Si! ' has de llessar, dónamela, que diu que las feraduras fan prosperar...

—No 'n créguis res; si aixís fós, jo á las horas d' ara ja sería menescal de la Real Casa.

—Ara, en serio, Albert, que prou vegadas has fet el plaga parlant d' aquestas cosas; creu que haurías de ferlo un bon determini; aquest día 'n parlavam ab el senyor Rector, y á mi 'm preocupa de veras la teva tossuderia. No hi puch fer més, tu comen-sas á tenir anyets y jo 'l día menos pensat me 'n aniré d' aquest món y será ab verdadera recansa si t' haig de deixar solter. ¡Qué farás, home, qué farás! Ja no 't queda ningú més que jo, y encare que mitj impossibilitada, vull creure que 't serveixo de molt; però quan jo no hi siga, ¿qui vols que 't procuri cuydados si un día caus malalt? No, fill meu, reflexiónaho y fés un bon pensament!... Aquí tenim las duas no-yas Montcan, instruhi-das, finas y agradosas y tan ricas com tu mateix; la pubilleta Masdeu, quina hermosura to-thom alaba, y ab un dot que hi van las tres hi-sendas de Cerdanya... y en fí, altrás n' hi han de la teva posició per

Las Estaci6ns (per Capus)

ESTIU.

aquests voltants, que 'm vaga saber que 't rebrian á mans besadas; ¿per qué, donchs, te costa tant pendre una resolució?

—Sí, realment, es cert tot lo que vosté diu y reconech las qualitats que avaloran totes aquestas noyas; més, aixó que vosté pretén no 's pot fer de cop y volta... ja m' hi pensaré y fins intentaré algun pas... ¡ja veurém!

* *

Y d'aquesta manera vaig surtirme de la qüestió donantli allargos pera no engolfarnos una vegada més en una discussió enutjosa en que ni la mare lograva convèncem á mí, ni jo á n' ella. No vol ni pot entendre la bona dona lo que penso respecte 'l matrimoni. Tinch conviccions fonament arreladas dintre meu, qu' están en oberta oposició ab la práctica seguida de la majoria. Jo abomino d'aquests acoblaments d' home y dona que tants, y entre ells la mare, troban corrents y lógichs, concertats fredament, ab càlcul, per conveniencia ó ab miras egoistas, reservant al cor el darrer paper, quan no prescindeixen d' ell en absolut.

—¡Psé! ¡El cor, el cor!—m' ha dit la mare devegadas rihentse de lo que ella creu preocupacions mevas.—Mira, las donas com á donas, mica més mica menos, més guapas, ó més lletjas, totes venen á ser lo mateix; tría una noya bona y senzilla, desembrassada y agradosa, que sábiga portar com se deu una casa, y riute de lo demás, qu' es cosa de novelas y apasionaments de noys!

Potser la mare tinga rahó en sas apreciacions com á més experimentada en la ciencia de la vida; també potser que 'ls anys hagin passat per dessobre meu sense envellirme 'l cor y 'l tinch encare de noy; mes jo sento aixís y no d'altra manera.

Es per no haver trobat el sér que mon cor somnia que no m' he casat, y es per aixó, per aquesta intransigencia de mas caborias respecte aquest punt, que no he intentat lo més mínim á costat de la pubilleta Masdeu, guapa, agradosa y rica, però ben frívola; ni m' he decantat per cap de las Montcau, hermosas y coquetas, ni per las demás de ma coneixensa, puig cap d' ellas, ab tot y l'auriela de ser partits ventatjosos, ha lograt interessarme 'l cor, aquest cor que 'm diu "espera...". Y esperant acabo de veure passar ma joventut, creyent sempre que l' etzar, ja que la meua indolencia no m' ha permés buscarla, 'm portaria la desconeguda predestinada per qui he anat acumulant tesoros de tendresa y riquesas d'amor.

* *

Y heus aquí que duas ó tres nits enrera, vaig sofrir un atach de disnea tan intens, que de bona fé vaig creure pagarlo ab la vida. Me sentia 'l cor com agarrotat ab lligoys de ferro que paralisavan sos bategaments; me mancava l' ayre y la sanch no 'm circulava. May havia sofert cosa semblant. Fortuna que 'l doctor acudí prompte y ab inyeccions, revulsius y una medicació encertada lográ reaccionarme, refentme de tal modo que al matí vinent, á l' hora que vesteixen á la mare, ja vaig poder llevarme y anarla á tranquilisar ab ma presencia, desfent las mil conjecturas que ab el trasbals de la nit, la pobra s' havia fet respecte al meu estat.

De retorn al meu quarto 'm vaig adonar que damunt del *secrétaire* havian quedat las recetas que pera mí havia fet el doctor, y al passarhi els ulls, vaig sofrir una bona sotregada comrenten la importancia del meu mal.... "infusió de digital", "esparteína", etc., portava la una; "Trinitrina", pera inyeccions, hi havia escrit en l' altra;—Deu me valgal, ara sí que endavino pera qui mon cor atesorava tendresas,—vaig dirme,—ja sé la que se 'n gaudirá!

Y avuy, com cada día, ens estavam la mare y jo en l' antich saló del nostre casal, al peu de la gran finestra ahont rebém las visitas tebionas del sol d'hivern; ella, com sempre, ben enfeynada tricotejant quadrets de punt pera la bánova; jo, acaronant á mon fidel Gyp y esplayant la vista per la plana gelada, ahont bandadas d'aucellets picotejan en va l'encrostis-sada terra cercant granets pera nodrirse, y tot d'una m' he girat vers la velleta, corprés com d'una ratxada de follia, llensantli aquest sarcasme:

—Se recorda, mare, de lo que 'm deya días enrera que jo comen-sava á tenir anyets y qu'era hora de pendre un bon determini?... Donchs, sápigá que ja tinch nupcial

—Sí, fill, meu? ¿La pubilleta, potser?.....

—Oh! oh! no vulga ser tan cu-riosa, que no es encare prou se-gura, mes, ja veurá, ja veurá!...

Y la pobra poch ha pensat que la núvia á qui jo 'm referia, la núvia que 'm pendrá es aquella que dei-xa las mares esglayadas cada cop que 'ls pren els fills; poch ha pensat en la núvia blanca que celebra sas esposallas ab els cants de cementiri y ab llumina-rias de fochs-follets.

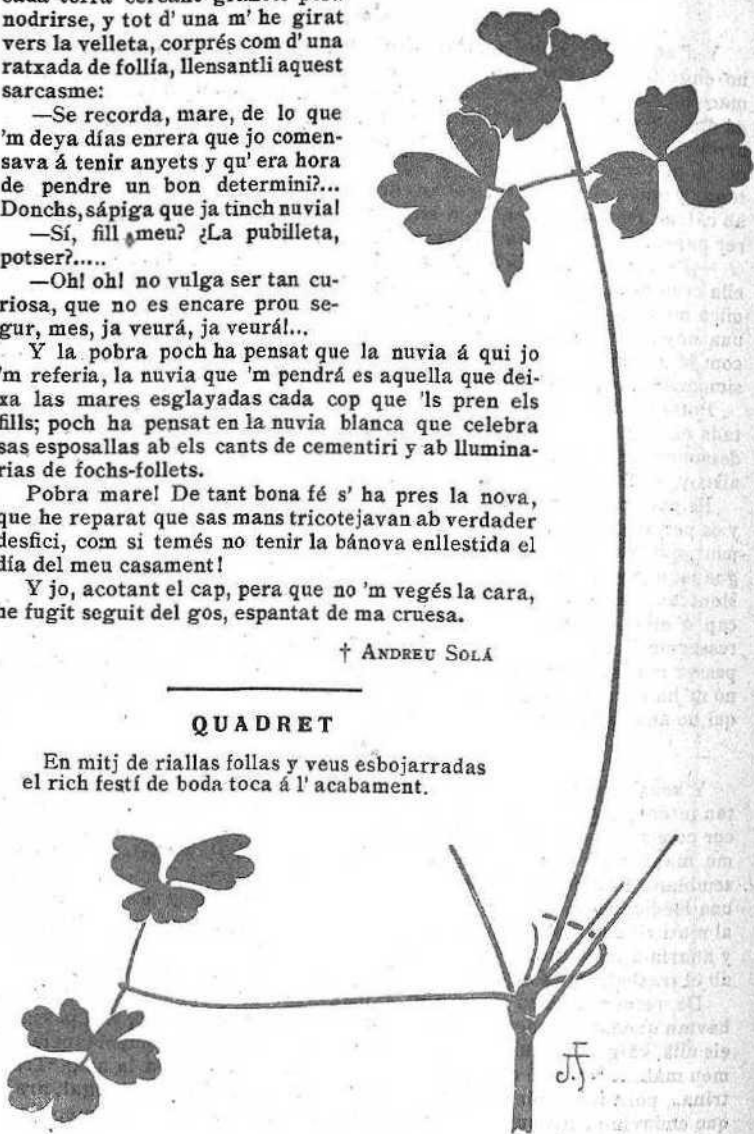
Pobra mare! De tant bona fé s' ha pres la nova, que he reparat que sas mans tricotejavan ab verdader defici, com si temés no tenir la bánova enllestida el día del meu casament!

Y jo, acotant el cap, pera que no 'm vegés la cara, he fugit seguit del gos, espantat de ma cruessa.

† ANDREU SOLÀ

QUADRET

En mitj de riallas follas y veus esbojarradas el rich festí de boda toca á l' acabament.

Escumejantas dringan las copas ciselladas
que 's buydan en las gorjas lluhint sinistrament.

Els pits, que mitj cobreixen las sedas delicadas,
gronxolan pedrerías ab llur panteig ardent;
encesas de desitjos se creuhan las miradas;
un baf sensual, impúdich, va caldejant l' ambient.

Tan sols la pobra verge román muda, entristida...
Per la sed d' or son pare á un vell xorch l' ha junyida
tornant glassadas cendras sas ilusíons d' amor.

Ubriach el vell s' hi atansa, li envolta la cintura;
mes ella ab energia son gest lascíu detura
y acota 'l rostre pálit y esclata en amarch plor...

J. BOSCH Y ROMAGUERA

PENSAMENTS

Si no existís la miseria, sería precís inventarla pera que certs ricatxos satisfessin la seva vanitat. ¡Oh! ¡qué 'ls ne dona de goig el poder anunciar qu' han fet almoynat!

La perversitat, en persona ilustrada, es mil vegadas més terrible qu' en un malfactor sens fré.

La experiencia es filla de las contrarietats y mare dels grans éxits.

Molt de bé 'ns fan els filosops quan ab son profund pensament 'ns ensenyan el camí que havém de seguir pera viure bé; pero encare més bé 'ns fa l' home d' experiencia, puig que ab son exemple 'ns hi acompanya.

Las veritats deuen dirse sempre, sí, pero no tal com las sentím; s' han de presentar com las píldoras dauradas, que no'n semblin de píldoras encare que 's sapiga de cert que ho son.

Home qu' en tot lo dels altres hi veu defectes, no será la feyna qu' ell fassi la més perfeccionada; quí en lo seu compleix, poch se cuida de molestar al pròxim.

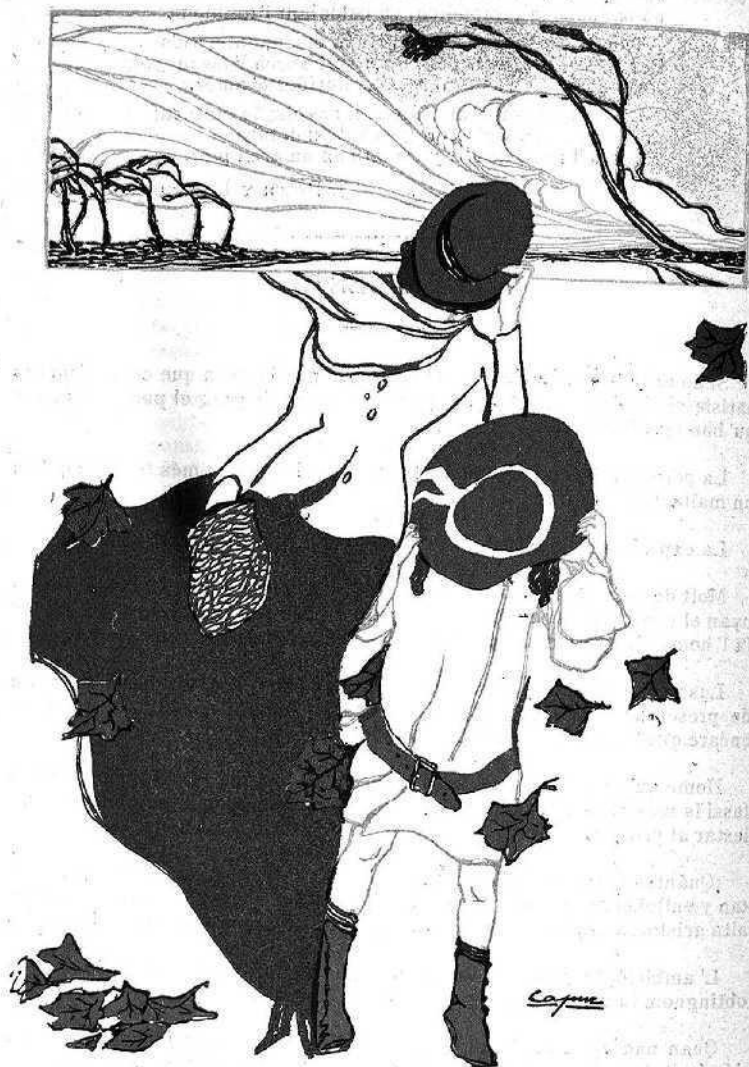
¡Quántas dotzenas de las personas qu' en carrers y passeigs ens encantan y enlluhernan semblantnos veure en ellas la representació de la més alta aristocracia, no son, en realitat, altra cosa que miseria disfressada!

L' ambició de possehir lo que obtenir no podem, es causa de que no obtinguem lo que possehir podríam.

Quan una dona sent goig en ésser discutida, es que ja ha prés molta dóssis d' elixir de vanitat ó que s' ha despedit de la vergonya.

Pocas vegadas aeudím al cumpliment del nostre deber guiats per la voluntat; generalment solem interposarhi nostre amor propi.

LAS ESTACIONES (per Capus)

TARDOR.

No 't fhis del que fia, ni fhis á qui no fia.

May creyém tan justas las alabansas com quan ens son dirigidas á nosaltres.

EMILI ALBERT

A MOS CEPS

¡Oh ceps preciosos de ma vida ditra,
oh ceps magnánims de mas penas calma,
boy contemplantvos ufanosos passo
ratos de joya.

Sempre ab cuidado, dolorintmen sempre,
vinch á podarvos. Si us faig mal, en cambi
vaig despullantvos de sarments inútils
que us xuclan l' ànima.

Prompte la sava desglassantse puja
desde la soca fins á la brocada
y 'l sobre-veíl ben arranat que us deixo
plora que plora.

Mes ja las riallas al poch temps esclatan
quan els brots tendres feu sortí ab agrado,
prompte s' allargan y si el fret no 'ls gela
fan molta via.

Y si 'l vent calma, la ensofrada us dono
pera enfortirvos y 'l pugó matarvos,
més tart arruixo y 'l *black-rot* y l' *oidium*
qué mansos passan!

Las carinyenas y 'ls ximoys floreixen,
pansa y garnatxas també ho fan á l' hora:
veyent el nombre de rahims que surten
goso moltíssim.

Perque no us mati ni l' aixut ni l' herba
vinch á cavarvos, qu' es lo que més cansa,
sòrt que 'l terreno fa pendent y casi
dret puch cavarvos.

Ja l' hora arriba de venir á tréureus
rebrotos y pámpols perque l' ayre us toqui,
el falsó agafo y boy cantant la meua
faig la espurgada.

Sempre ab cuidado y ab amor us tracto,
sempre á la vista del rahim y planta,
puig son ma vida. Si moria un dia
¡ay d' aquest avil!

Puig quan la vrema veig que ja madura
negre 'l garnatxa, rossejant las pansas,
horas enteras us contemplaría
¡qué 'n sou de guapos!

Mes de tallarvos ja s' acosta l' hora
y ¡aul cap al cove que ja 'l carro aguarda;
després al cup y á fer aquell xarel-lo
que ni 'l cull Baco.

Y á las nits fredas que á la llar me trobo
fent suca-mullas y menjant torradas,
sempre us recordo, quan hi bech el trago
que us el dedico.

L' AVI RIERA

GELOS EXTRAVAGANTS

Hi ha personas que sense ésser artistes posseïeixen un excés de fantasia. Aquests sers, estérils de forsa creadora, flamejan d'entusiasme, y son esperit fonament sensible present a vegades ab més exaltació qu' un artista, els dolors y las alegrías més subtils, y fa viure dins de son cervell exaltat, una pila de cosas inanimadas. La Rosina Gisbert pertanyia a n' aquest genre de personas.

Una nit, sens dupte la en que son espós creava ab més febre y entusiasmo sa més hermosa composició de violoncello, la Rosina va sentir néixer en lo més profund de la seva ánima, una queixa lleu y terrible. Un fret estrany va recorrer 'l seu cos y 's considerá la dona més desgraciada de la terra.

Havia sorprès al seu marit completament abstrèit per l' inspiració, abraçant ab una mirada intensa y amorosa el seu violoncello que vibrava en sas mans, dols y apassionat, ab veu de dona enamorada.

¡Oh, sí!... Aquell violoncello prenía una vida estranya; ja no sonava com sempre; feya lo que may havia pogut: parlava!...

Parlava, y las sonoritats de las sevas cordas eran com d' una gola femella.

—No toquis més, Raymond!...

Per primer cop la Rosina demanava una cosa semblant, y també per primera vegada l' artista no la va sentir.

Estava del tot entregat a la seva obra; ab el cap vers l' instrument humanisat; ab els dits tremolosos de festas, amanyagant las cordas!... Y l' arquet ara suaument, ara rápit, saltant y passejantse com un geni ¡despertant crits profonds, veus atrayents!... ¡Y aquella veu de dona, tan fresca y curulla de passió, creixía, creixía provocadora com si fos la veu d' una rival!...

La Rosina boy beventse las llágrimas se 'n aná vers la porta.

—¿Te 'n vas?—va fê en Raymond tot alarmat.—¿No 't trobas bé?...

¿Per quina rahó, la majoria de vegades, el nostre pitjor enemich té de néixer y viure en nosaltres mateixos?

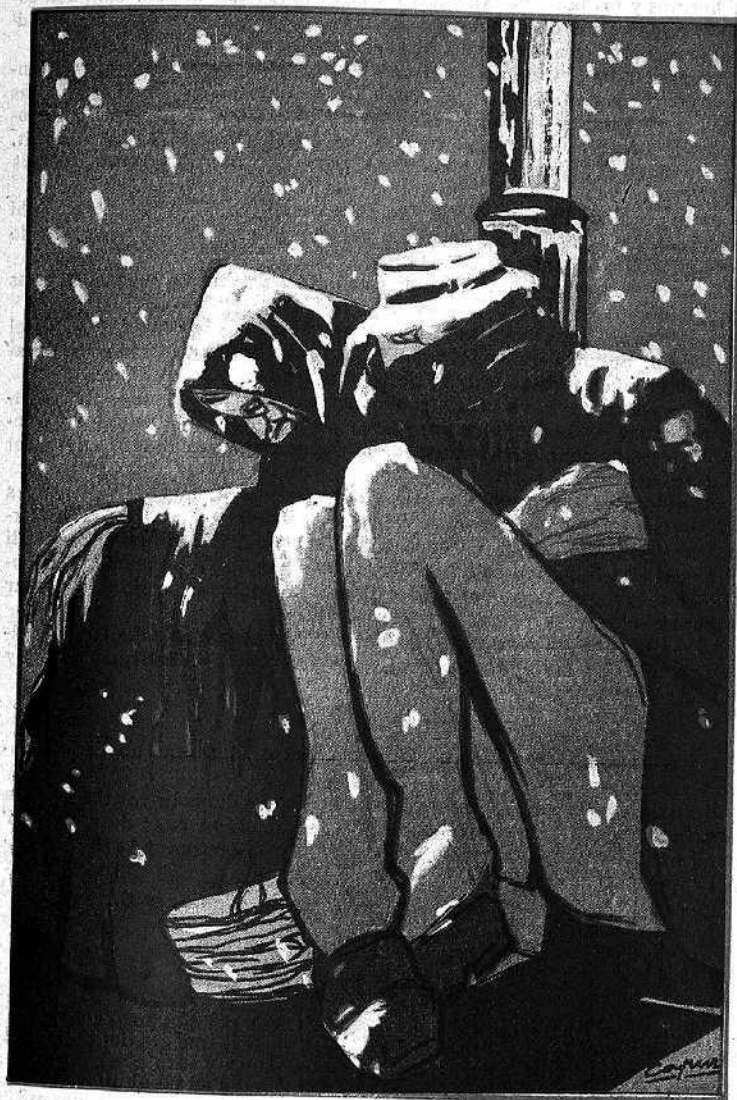
Veusaquí qu' es ánima y sang de nostra sang y ánima, y conspira fermament contra la propia felicitat!

Li confiém els propis temors, els duptes, las penas, y ell, qu' está amagat dins l' essencia del nostre ésser, ho cull y ho engrandeix tot, convertint en armas que 'ns ferirán mentres ens emborratxa de dolor pera que siguém més febles.

¡Qué 'n vivim d' equivocats! Creyém conéixer l' enemich, escriuríam el seu nom, dibuixaríam la seva fesomia!... Y quasi sempre l' enemich no existeix: no es més qu' un cas de mirallatge que atemorisa al nostre esperit poch fort en serenitat. ¡Pensém tenirlo davant nostre y obrim els ulls espahordits; quan en lloch de mirar enfora hauríam de mirar ben endins de nosaltres mateixos!

A la Rosina li passava tot aixó. La feblesa, el dolor, la tristesa, en fi l' únich enemich, en aquell cas, estava ab ella. Y esdevenia un drama profund y amagat, que la consumía sense que 's traslluhís. S' enmagria visiblement, empró tenia la mateixa rialleta, la mateixa suavitat de veu, y aquell admirable gesté de muller felís, aymadora y aymada. Y ell, que

LAS ESTACIONES (per Capuz)

HIVERN.

sempre havia endevinat tots els pensaments de la seva dona no sabia descobrir el motiu de tan greu malestar. ¡Ho confonia tristement ab un cas vulgar de malaltia!... ¿No l'estimava ja, potser?...

Per altra part el marit no tenia prou boca per alabarli 'l violoncello, qu' hermós y brillant s' abandonava á la voluntat del artista com una esclava; haurian dit que xuclava l' halé de son amo, pera que l' ánima d' aquest recorregués las cordas ab espasmes de gloria.

La Rosina ho observava engroixintha tot. Ben aviat senti una profunda antipatia pera l' ignocent violoncello, antipatia que degenerá en uns gelos extravagants y ferotjes. L' odiava com si's tractés d' una dona lleugera y temptadora qu' ab sa veu dolça y passional li prengués el marit. L' obra musical avansava serenament, cada día més neta y precisa, més fonda y perfilada.

Ja no era aquella veu sola la que feya sentir; un altra més ferma s' hi barrejava entre un esplet de notas primas que tenian tot el cayent de plors y rialladas d' infant.

Era un poema espléndit d' amor y felicitat; un himne fecond de veus conegudas.

¡Quántas vegadas la Rosina havia sentit el fibló de la venjança envers el violoncello! Sempre qu' en Raymond era fora contemplava al rival y malehinhlo prenia un geste foll, un geste d' assessí...

Un capvespre s' hi va atansar més que may. El violoncello, manyagament abrigat per la funda de panyo vert, difumintse en la semi-foscor, tenia quelcóm de dona que dormís; semblava que somniés ab las caricias del seu estimat.

La gelosa va arrencarli 'l vestit, l' ajegué á terra, nú sobre las rajolas y s' hi assentá al damunt com si volgués reventarlo. La caixa cruixi sordament y la Rosina s' aixecá esverada. Després s' hi abrahoná apretantli follament el coll, aquell coll que vibrava com una gola de femella... S' enfonzaren els seus dits com si agafessin un manyoch de nirvis y va estirar bárbarament.

Las cordas varen resistir, empró n' hi hagué una que 's queixá mortalment; era la que cantava més dolça y temptadora... Va estirar més fort y la corda 's trencá...

* *

Pocas senmanas després la Rosina fou mare y llavoras ho va comprendre tot.

Era la més brillant composició del inspirat violoncellista. Una sublim cascata de notas llumenosas que sobreixia com un cant de plenitut d' amor; un himne fecond de veus conegudas. ¡En Raymond y la Rosina bressolavan son tendre fill!

NOGUERAS OLLER

¿MODESTIA?

—¿Vols contestá á una pregunta que fa temps que ferte vull?

—Digas, home, vaja, aboca: vejam de qué's tracta, Lluch.

—Tu, que tens tanta modestia, que no sabs lo qu' es orgull,

que 't tens per tan poca cosa, que 't pensas que ets lleig y... rux y poca-solta y tarumba y que portas un pá al ull...

¿quán te pensas que vals menos?

—Quan no 'm comparo ab ningú.

P. J. G.

ELEGANCIA (per Jou)

—Ayay, Papitu, ¿cóm es que gas-
ta aquesta colls tan grans?
—D' aixó z' estranya, Cazilda?...
Ja zab que jo zempre hi zigut amich
dels "Collazzos".

CAPS DE CASA (per J. Robert)

—Y donchs ¿que ja no segueixes
la moda?
—No, noy; ara segueixo modistas
de catorze anys.

¡JA NO HI ES!...

Si n'hi havíam passat d' horas
davant d' un joyós niuhet
de modistetas, ben macas,
un amich y jo... Glassés
ó fes calor, res ens feya.
Per mirá aquell jardinet
de dalias, clavells y rosas,
camelias y pensaments,
hauríam donat deu vidas...
Ens era tan atrayent. .

Entre eixas flors, n'hi havia una
maca com el blau del cel.
Era la que á mí'm tenia
de sas galas presoner...

No descriuré sa hermosura
perque no ho faria bé;
sols diré que era un perfecte
y acabadíssim model...

Era una nena graciosa,
modesta, franca y decent.
Sos ulls, bondat respiravan.
Sos llabis, sempre somrihents...

Exigencias de la vida
m'obligaren, algún temps,
á allunyarme de ma terra,
lo que fou, per mí, un torment.

Lluny de ma bella estimada,
trobava 'l món trist y lleig.
Anyorava aquella prenda
qu'era reyna del cor meu...

Malalt de fonda anyoransa,
era mon fervent anhel
retorná á mon terror prompte,
pera veure al angelet
de mas glorias y mas penas
y de mos somnis més bells.

Ja de retorn á ma casa,
me'n aní 'l día mateix
de m'arribada, depressa,
á contemplá aquell verjer
aromátich, hont hi havia
deixat el meu rich clavell.

Ja al davant, m'aturo, miro,
y exclamo, extranyat: —No hi és...
Pot ser que no estigui bona,
ó tal volta será que

hagi mudat de mestressa.
—vaig pensar—; als pochs moments
veig mon amich, y li parlo
del cas, y 'm diu: —Noy, ja't crech
que no l'has vista, ni pensis
que la puguis veure més...

—¿Ha mort?...

—Sí; prega per ella...

La teva flor no existeix...—
Eixa tristíssima nova
trastorná tot el meu ser...
Quedí fret. S'enterboliren
mos ulls... y hasta mon cervell...
Morta la flor de ma vida...
¡Bella nina del cor meu!
Per ayment... la freda tomba...
La que tant fou ja no es res...
¿Y tú la vas veure, morta?

—Sí. Vegí son cos inert.
Son rostre hermós, si bé rígit,
semblava que somrigués...

Sempre es trist morir—pensava

jo en aquells negres moments
contemplant ab amargura
al que fou tan gemat ser...—
pro mori en l'adolescencia,
quan el cor, d'amor sedent,
sent el sublim goig de viure
ab un altre cor fidel,
una vida de ventura,
tota pau... tota plahers...

Aixó pensava; aixó'm deya
quan minat per pensaments
horriblement pessimistas
y presa del sentiment,
dava á aquella hermosa verje
mon últim y mut "adeu"...

—¡Ditxós tú, ditxós mil voltas!
Si jo dir aixó pogués...
Si jo hagués pogut plorarla

y venerar son cos fret
en son llit de mort... al menos...

Mes... ¡ni aixó!... Amarguissim fel
que acabaré ab ma existencia...
Índolent me tornaré,
imbécil... potser idiota...
¡Jove y vensut!... ¡Fat crudell!

Y ara, quan pel davant passo
d'aquell hermós jardinet
de dalias, clavells y rosas,
camelias y pensaments...
ni menys me digno mirarlo
perque hi falta'l meu clavell,
y tot morintme de pena,
murmuro, trist: ¡Ja no hi es!...

ANDRESITO

FRAGMENTS D' UNA CARTA

..... y m' ho ha dit una amiga teva, que't casavas. Casarse! Quina gran cosa! Primer he quedat molt sorpresa; després, reflexionant, com te coneix molt, he trobat lògich el propòsit; per força havias de ser tú... Quina cayguda més vulgar! Avuy no més se casan els tontos y 'ls egoístas, y jo'm creya que no eras ni una cosa ni l'altra

Tú, l'etern enemich del matrimoni y de tota fórmulal L'idealista sublim, anant de parella ab la material

Perque'l teu casament será un acte material com qualsevol altre, no ho duptis. Els esperits com tu, teniu aixó: vos enlayréu més que 'ls altres, y en la cayguda sou pitjors: vos arrosseguéu encare més que 'ls altres.

M'han dit que la teva promesa es una bona noya (ja entens qué vull dir escrivint *bona noya*), y catalana per més senyas. Ja sabs el concepte que'n tinch format de la cultura de la dona catalana, y'l que'n tenias tú; suposo que no haurás canviat, encare que l'amor dissimula moltes taras...

Tú enamorat! No pots pensarte la gracia que'm fas

Son pressentiments; y aquest creu que'l tinch, y fins me l'explico. Me sembla que serás alló que se'n diu un bon marit: per aixó'm sab greu que't casis, te soch franca, no més que per aixó. Si consideressis el matrimoni tal com l'havias considerat fins ara, 't perdonaria la ridiculesa; però'm sembla que't posarás al nivell de la vulgaritat, y sento que't hi posis.

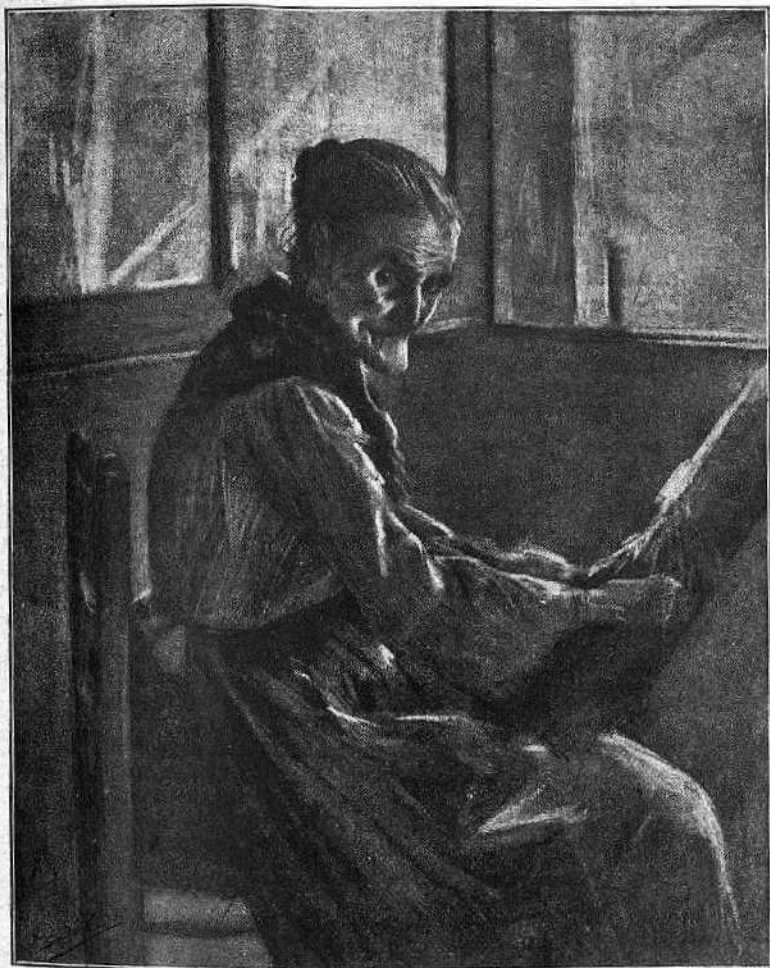
Perque, veyám: ¿qué vas á buscarhi? ¿La ilusió de la lluna de mel? No ho crech. Si tota la teva vida ha sigut una lluna de mel continuada!

Ja se'm figura véuret del bras de la teva esposa anant al teatro ó á missa, vivint ab sogres, comportant las exigencias y rebequerías dels pares d'ella; y quan tinguis fills (á tú que no t'agradavan las criaturas),

ja 't veig passejant el *bebé* á las nits, cantantli tonterías pera ferlo dormir
y procurant alhora 'l descans de la teva muller, la teva amistançada
legal, com l' haurias nomenada temps endarrera.

Y no sé per qué 'm sembla que cada any ne tindréu un de fill, perque 'ls
amors reposats, burgesos, acostuman á donar més fruyts que 'ls amors

PUNTAYRE CATALANA (per *F. Sardà*)

—A set anys ja feya puntas,
fent puntas vaig envellir,
y si 'm moro nn dia ó altre
será... de cap al coixí.

¡ÁNGELS DE DÉU! (per Apeles Mestres)

—¿Cóm es que no fumas? ¿No sabs que 'l fumar fa home?
—Pero no fa senyor.

passionals, que generalment son estérils... Fente vell, renyint ab els companys y companyas de la teva joventut bohemia, aquella joventut que, mal que 't pesi, recordarás anyoradís tota la vida, 't tornarás home de negocis, plè de mals-de-cap, avaro; t'engreixerás forsa, y 'l teu rostre vermell y granallut, ficat dintre unas patillas exuberants y grisas, presentarà aquell aspecte de *bonhomie* característich, que indica excés de ventre y falta de cervell.

No t'enfadis, ¿ho sents?, no t'enfadis. Tot aixó son pressentiments, distraccions de la meua imaginació esbojarrada. Ja me'n dirás alguna cosa.

M'agradaria saber cóm ho has fet per estimarla, porque no arribo á compendre 'l motiu del teu enamorament, si n'estás, que prou deus estarne quan arribas al sacrifici.

..... Per hermosura, no ho crech; per interés, ho dupto. O has cambiat molt, ó no t'entench ni t'he entés may, jo que m'ho creya.

y si la trobas incoherent no ho estranyis; aquesta carta es el reflexo de la teva ànima; y la teva ànima ho es tant d'incoherent!

no t'escrich per despit. Si me n'alegro, creume! Tampoch recorro al sentimentalisme; ja sabs que jo, encare que senti molt, soch enemiga d'exterioritats. Si ho he fet, no ha sigut pas per interrompre 'l teu curs prenent despertar afectes somorts.

—¿Quin llibre passas?
—Cap. Diu la mare que l' estudiar fa tornar tonto.

Un'altra hi haguera recorregut; res d'aixó; t'he escrit perquè'm sab greu que't posis en ridícul, que siguis cursi

Jo't creya d'altra manera.

Res, he tingut un desengany, y á fe que hi estich feta. Jo'm pensava haverlos tingut tots ja, y veig que'm faltava aquest. T'ho agraeixo; si Monte-Carlo no fos tan lluny de Barcelona, 'l regaríam ab una ampolla de *Chablis*.

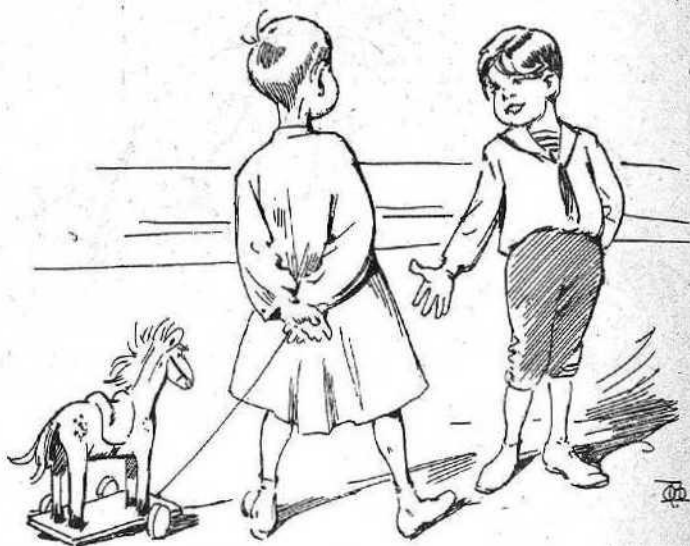
Fesme saber el día, que t'enviaré 'l meu regalo. Serà senzill, una monada. No sé si dirtho, pero... vaja, no vull qu'estiguis neguitós, *mon bijou*: t'enviaré un full de calendari.

¿No 'l trobas excéntrich? ¿No? Perque no tens memoria. Serà 'l millor regalo que tindrás, un full de calendari del día... es á dir, ja 'l llegirás el día; per aixó te 'l regalaré.

..... reservam un recort, petit, molt petitet, pero reservamel aquell dia. Jo, encare que soch molt despreocupada, crech ab els recorts. Tots tenim manías!

..... y aixís anirás bé. No hi guaytis may endarrera. Lo passat es lo que's deixa, lo que se'n vá. En l'estat present tots som iguals, hagi sigut lo qu'hagi sigut el passat de cada hu. Endavant tampoch hi guaytis. Lo millor es anar á l'aventura, vingui lo que vingui y caygui qui caygui; lo que interessa es el moment, qu'es lo únich ab que's pot creure, lo únich

¡ANGELS DE DÉU! (per Apeles Mestres)

—¡Hont vas ab aixó! De caball, avuy día, no 'n gasta ningú més que 'ls escombrayres.

veritat. Tot lo altre... caborias, res més que caborias.

..... y si 'ns trobém, m' ho has de dir tot; vull que m' expliquis lo qu' es aquesta vida nova ab la que ni tú ni jo havíam cregut may (jo encare persisteixo). Tinch ganas de saberho. Cóm riuré al trobarte! Pero no tingas por de que 't comprometi, que 'm farás llástima.

..... y tot acabat, las nostras ánimas deslliuradas farán diferent camí. La meva sola, ben lliure; la teva ab la deslliuransa 's troba ab que la encadenan més fort encare.

..... y ara ja no haig de recorre á finals estudiats, frases fetas de gust péssim; ne tinch prou ab dirte que soch la teva amiga que 't plany y 't planyerá sempre.

Gabrielle.

Per la copia,

JASCINTO CAPELLA

L' ENCANTAMENT DEL BUS

Dintre 'l misteri de la mar calmada
bull en son cor un nou ressorgiment,
una emoció qu' es vida y sentiment
com un esguart de la ilusió ignorada.

Escolta la remor mitj apagada
de las onas que passen dolsament;

¡ANGELS DE DÉU! (per Apeles Mestres)

—Quan seré gran jugaré ab círcols quadrats... ¡No sé cóm encare no hi han pensat els modernistas.

s'encanta quan ovira vagament
una penya alterosa y enllotada.

Y menyspreuha la terra: sent la vida
serena de la mar; gosa y no pensa;
viu y no viu, com un esqueix d'arrel;
l'ayre es escàs... y 'l viure ja es mentida;
y al ascendir de la penombra inmensa
l'ha enlluernat la magestat del cell...

N. M. CASTELLET Y PONT

ELS ASES D' EN TOMEU

Rondalla popular del Arieja

Un cop, En Tomeu de Ganach se n' aná á fira de La Bastida, pera comprar sis ases que li havía encarregat un company seu de Senyau, que 'ls havía de baratar á Tarascó.

Feu la compra y se'n entorná escamarlat sobre l' ase que li va semblar mes fort. Pe 'l camí va contar els ases que menava mes de cent cops senyalantlos ab el dit:

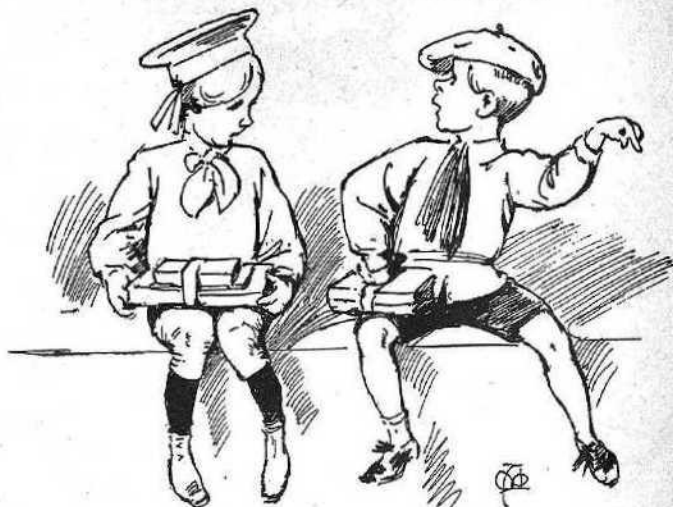
—Un, dos, tres, quatre y cinch.

No 'n trobava may sinó cinch. El desgraciat no 's recordava del que tenia entre camas.

Quan va arribar á Ganach:

—Pobra dona, va dir á sa muller que l' esperava á la porta; m' ha suc-

¡ÁNGELS DE DÉU! (per Apeles Mestres)

—Y ell ¿qué 't va dir?
—¡Burrol!
—Y tú ¿qué li vas respondre?
—¡Automóvil!

cehit una gran desgracia! Figúrat que he comprat sis ases y ara no me 'n trobo sinó cinch.

—¿Estás de broma?

—No estich de broma, no, insistí en Tomeu, boy tornant á contar els ases.

—Bé, bé, déxaho córrer, digné la seva dona. Tu no trobas sinó cinch ases y jo 'n veig set.

CALAMES

HIVERNENCA

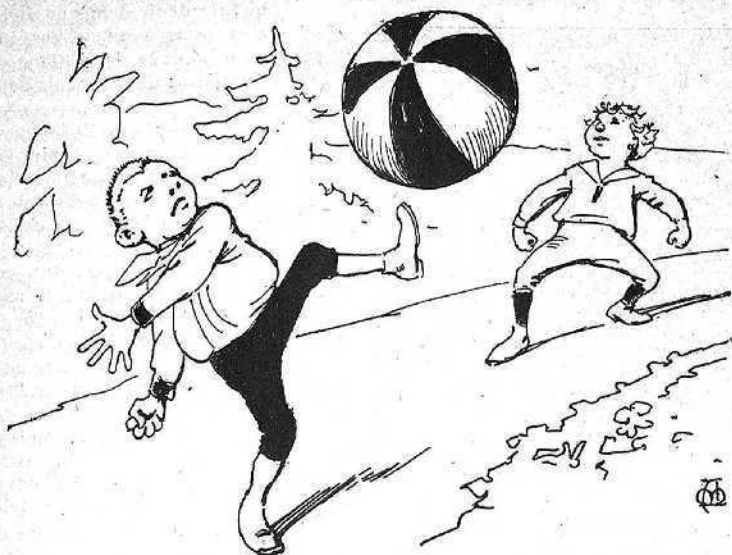
Cóm m' atrau la montanya orgullosa
que llunyana entre núvols cimeja
y en un mar de claror se rabeja
retallant ab sos pichs el cel blau!

D' eixa vall fredoliga y ombrosa
¡cóm ansío passarne la ratlla!
¡Cóm voldría pujar á sa espatlla
pera veure un afrau y altre afraul!

¡Oh montanya á la posta daurada
ara blava y després violada,
cóm en l' ombra ta imatge se fon
y entre boyras negrosas y blanás
prens color de las cosas llunyanas
que no s' han d' assolir may del món.

FERRÁN AGULLÓ Y VIDAL

¡ANGELS DE DÉU! (per Apeles Mestres)

— ¡Cóm es que no fan pilotas eléctricas!... Un hom no tindria qu' escarrassarse com ara!

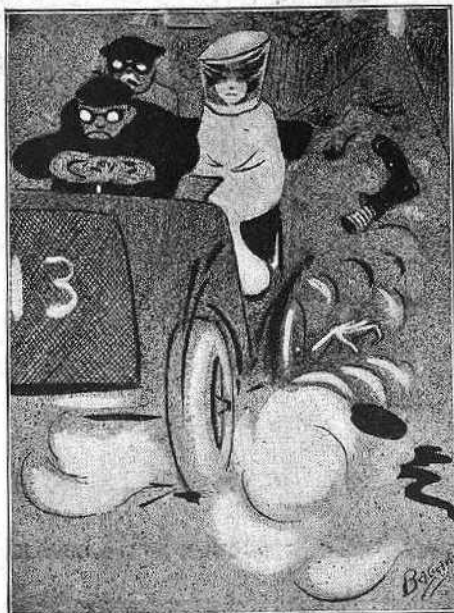
UN BOSSÍ D' AUTO-BIOGRAFÍA

Sí, senyors, sí: aquí ahont me veuen tan pallanca y ab aquesta alsaria que Déu m' ha donat per torment de sastres y disgust de nanos que seuhen darrera meu en la platea dels teatros; jo, qu' avuy soch un home gran, ó, més ben dit, un *gran* home, segóns opinió de la meva xicota, de la meva ávia, de la meva dida y de la portera de casa, que m' está agrañida per-que sempre li aclareixo las sevas tafanerías políticas; jo, qu' ara com ara, passo per formal, discret, serio y reflexiu en concepte d' aquells que no 'm coneixen d' aprop, he sigut petit, aixelabrat, baliga-balaga, entremaliat y á estonas irreflexiu, mérits tots ells que 'l meu pare 'm recompensava ab algun clatellot, y la mare ab algunas reflexiós, no tan expressivas.

Pero, aixó sí, allavors jo tenia uns quants anys menos; anava vestit de prenas vellas dels meus germans, tenyidas ó giradas á l' inrevés; portava blusa per tot día y un devantal ab solapas á las festas, gorra els diumenges y espadenyas novas pel día del meu sant.

Mes, sempre he volgut fer l' home: 's veu qu' aixó de volguer ésser *home* ja 'm vé de naixensa, tant que quan tot just tenia tres anys ja m' afeytava; á sis anys ja festejava ab una róssa que 's deya Carmeta, encare qu' aquella ingrata... ¡ay! me vá faltar al jurament que 'ns varem cambiar davant de la font del Plá de la Boquería carregats ab un cantí á cada má; á vuyt anys ja feya (?) versos y llegía de *corrida* tots els roman-sos del Carnestoltas, la vida de Juan Portela y la historia de 'n Serra-

PUEDE EL BAILE CONTINUAR... (per Ll. Bagaria)

—¿Qué es aquest sotrach?

—Res; algun imprudent que 's deu haver ficat sota las rodas...

lacio y el Passeig Nacional; després bany de pòls caminant per aquells sorral·ls desde el Passeig al establiment, y per últim d' aigua de mar, ahont pagant deu céntims se 'ns hi deixava recrear tota la tarde.

Varem despullarnos á la quadra general, perque 'l pressupost no 'ns permetia llogar quarto separat, y en un dir Jesús jo vaig quedar-me com el dia del meu naixement, perque la indumentaria del meu trajo era molt reduhida; el meu germá, més planxat que jo, ab més botons á l' ermilla y ab sabatas més encordona-das que las meas es-

llonga. A la política no m' hi vaig dedicar fins un xich més tart, quan ja estava desenganyat de l' amor y l' amistat: llavors tenia deu anys.

Fou per aquells encon-torns quan vaig tenir la desgracia d' ofegarme á la Mar vella, un dia del mes d' Agost á las quatre de la tarde.

No se 'n riguin, no: jo, jo mateix, avuy plè de sa-lut, que 'n tinch per vendre, he sigut una de las vícti-mas del Mediterrani, ha-vent quedat sepultat en las profundidades del mar.

En certa ocasió, el meu germá gran se me 'n portá cap á la Deliciosa á pendre un bany que 'ns resultá tri-ple: primer fou bany de sol atravesant el Plá de Pa-

LA QÜESTIÓ MARROQUINA

(per Jou)

—Tú no me 'l encendrás—el tío, tío Fresco...

pardenyas, tardá un xiquet més á posarse el vestit de bany, quin temps de ventatja jo aprofitava per saltironar aquí y allá, entrant y sortint á la miranda y xipollejant ab l'aigua dels cubells.

Mentres ell n'hi cargolava un de prim y entaulava conversa ab un seu amich pera fer temps y desassuarse, 'm va dir, observant las mevas anadas y vingudas:

—Jordi, no't fiquis á l'aigua fins que hi entri jo, que vull veure quant temps t'hi estarás.

—¡Per tot te deixo!—vaig pensar jo.—Havem pagat deu céntims per un bany ben llarch, y tú no més me'n deixarias pendre cinch céntims?...—Y ab un brinco ja 'm vaig trobar á la platja, fent montanyas de sorra, ponts y excavacions, mentres que 'l meu germá garlava de política y de festeigs, qu' aixó á mí 'm tenia sense cuidado.

Quan me vá semblar, y ab una pensada d' home gran, me vaig endinzar al mar, creyentme qu' alló era igual que 'l safreig de casa, que de peu dret no 'm mullava més qu' arrán de costellas.

¡Ni may qu' ho hagués fet!

Las onadas se me 'n duyan camí enllá de Mallorca, els pens perdían la terra, la Barceloneta se m' anava allunyant de la vista, 'ls núvols s' enlairavan, y, al volguer cridar als banyistas de la vora, la boca se m' omplia d' aigua salada, els ulls se m' anegavan, las orelles se m' aixordavan plenas d' aigua qu' á dins del meu cervell bramulava com si una orquesta desafinada 'm dongués una serenata.

Desesperat, cridant ab veu ennuagada, movent els brassos per damunt

SUICIDI HONRÓS (per *Picarol*)

Heus'aquí el trágich final
llógich, digne y natural
de nostre grrran arquitecte
municipal.

la superfície líquida com dos petits demoniets ballant dansa macàbrica, van creuar per ma pensa mil idees, recorts, caras de personàs benivolgudas, paraulas falagueras de mos parents... tot, tot se'm presentà en un instant; y veyent jo el meu plet perdut, la fondaria á mos peus més immensa, l'aigua al meu damunt més caudalosa y tota esperansa fallida... ¡ho recordo com si fos ara!, vaig clucar els ulls cohents y amarats de plor y aigua, vaig donar un jadeu! al món y 'm vaig entregar resignat á la inclemencia de la mar blavosa y xérrotaire, mentres qu' una onada, destrenant sa cabellera ab plomalls de perlas desgranadas, me va cobrir del tot! Vaig ofegarmel

... y mentrestant el meu germá, tranquilament, seguía fumant son cigarret discutint de política ó parlant de festeigs, sense donarse compte de que'l mar que tenia al seu davant... jera ma tomba!

Després, no sé lo que va passar: diuhen qu' un *barquillero* 'm va agafar per una garra com quan s' escorxa un conill, me va treure á l' atmósfera y, portantme á un quarto reservat perque ningú pogués enterarse de que'l mar havia escupit una víctima, van ferme restituir á la Naturalesa tota l' aigua que jo m' havia xarrupat y que 'm tenia més inflat qu' un bót: me van donar á beure un cordial d' aiguarent d' herbas (que'l senyor Ribalta, l' amo de l' Establiment, tenia á prevenció pels sustos) y... *aquí no ha pasado nada*. Afortunadament, cap guindilla pogué contraure mérits d' enviar á la Comandancia l' *parte* d' aquell servey, que, com de costúm, el bescantan sens haverhi intervingut.

Ja 'm tenen altra vegada més aixerit qu' un pésol saltironant per aquelles quadras y á punt d' anarme'n á vestir, quan de cop el meu germá, que n' hagué esment, me vá escridassar dihentme:

—¿Ahónt vas, Jordi?

—A vestirme.

—Apa... corrents á banyarte.

—¡Si ara 'n vinch!

—¡Camándulas! Tú lo que vols es fugir d' estudi! ¡A l' aigua, á l' aigua!

Intúils foren las mevas protestas, les meves exclamacions, els meus rahonaments.

—Ab tan poca estona no tens temps d' haverte banyat! Tú la sabs molt llarga: ben segur que no més t' has mullat la cara, com els gats—feu ell;— y agafantme per una má vulgas no vulgas, me feu entrar novament al mar, qu' al veure'l ja 'm causava terror, aversió, repugnancia, fins á tal punt que, perdent novament el món de vista, groch, vert, tremolós, vaig agafarme dos minuts á la corda pera fugir d' allí en un moment de distracció del meu germá.

Quan ell vingué á vestir-se jo ja estava á punt de marxa, ab ganas de fugir d' aprop d' aquella immensitat d' aigua que m' esferehía y desitjant trobar-me á casa, perque el recort de las engunias passadas m' esborronava.

A conseqüencia d' aixó vaig enmalaltir: uns metjes deyan que patia de la melsa; altres qu' era una víctima de l' histèrich, y alguns asseguravan que'l meu mal era solsament *galvana*. Lo cert es que tingueren d' enviarme á cala meva dida á restablirme; y allí, sense veure mar, sense sentir parlar de bany, ni cosa que s' hi sembli, vaig guarir y encare es l' hora avuy que ningú ha sapigut de que jo he sigut un *ofegat*.

Per xó quan s' acosta l' estiu, quan comensan á aixecarse las barracas de la Mar Vella, y quan tothom se'n vá á la Barceloneta á pendre bany, m' agafa un tremolor y una frisansa, que no 'm queda més remey per tranquilisarme que anarme'n á passeig cap al Tibidabo (ahont hi tinch la meva

EXTRANYESAS D' AQUEST MÓN (per *Mariano Foix*)

—Ara vés, qui ho entén aixó?... El dia que vaig més sola, es el dia que porto més companyia...

xicota) y *ofegarme* allí de calor per aquellas vías assoleyadas, que no es tant perillós com ofegarse en el Mediterrani.

Perque lo qu' es á nadar no m' hi tiraré may més ni carregantme al damunt totas las carabassas que he guanyat en els meus exámens.

[Soch massa gran ara, per jugar á *víctima*!]

JORDI MUNTANER

DE "MON LLIBRE,"

La Sòrt que 'ns espera jo te la diré,
l' Amor l' ha engendrada y la Mort també.
Sé que l' amor nostre triomfará hermós,
quan un fret cadavre s' extengui entre 'ls dos;
será la venjansa que serva el Destí
per qui, ab traydoria, el cor ens ferí.

La Sòrt que 'ns espera será Sòrt d' amor,
d' amor incansable, sens pena ni por,
d' amor que un trist dupte volguent esvahir,
més fort feu revivre, més fort feu sentir.

La Mort sobirana, la pàlida Mort,
molt prompte y ben clara dirá nostra Sòrt;
damunt d' un cadavre la Vida capdal;
damunt d' una morta l' Amor immortal.

No 'n duptis, aymada, ja es prop el moment:
quí á traició mata mor traydorament;
nostra Vida excelsa d' eternal amor,
mata á qui la dempna, mes Ella no mor...

La Sòrt que 'ns espera jo te la diré:
l' Amor l' ha engendrada y la Mort també.

J. OLIVA BRIDGMAN

PENSAMENTS

La vida está plena de xaradas, y es un gran inconvenient tenir que tractar ab una persona que no n' endavina cap.

Quan el teu enemich crida, no cridis tú també: val més que escoltis, ja que ell, ab l' encegament, alguna cosa dirá que li descubreixi l' intent.

Mentres te vas fent sabi, te fán llástima molts; pero si tant y tant sabi 't fás, fins arribas á ferte llástima tú mateix.

La trampa es la diplomacia dels pillos.

Quan se fuig sense saber per qué, el perill ens porta del bras.

El silenci desorienta á l' enemich.

Las flors son petons que la Naturalesa ens envía.

El solter es un home ab llibertat..... per esclavisarse en tots els vicis.

Es bonich veure que un pare
acompanya 'l seu fill á colegi; pero,
¡quina llástima que molts pares no
s' hi quedin també!

Saber ser rich es més difícil que
ferse'n.

Barallante ab un que té culpa,
ets dos con-
tra ún.

Amolts ho-
mes no se 'ls
pot concedir
altre mérit
que 'l confor-
mar-se ab du-
gas potas me-
reixent ne
quatre.

Tota perso-
na justa té de
tenir aixecat,
dins del seu
cor, un monu-
ment á la Na-
turalesa.

A descon-
fiar, tothom
hi té dret; á
ser dolent,
ningú.

La mortes
la solució de
la xarada de
la vida.

Carré gat
de Fé y viu d'
Esperansa...
y acabarás
demanant *Caritat y Bonas obras.*

Quan no sigui necessari qu' en-
rahonis, pensa qu' ets mut.

La culpa embruta la defensa.

Dona que 't mima, demanadissa
que t' esgarrapa.

La conciencia es el crítich més
imparcial, y es un crítich que enca-
re que no cobra, treballa sempre.

Molts casats no son altra cosa
qu' un magatzem ambulant de mals-
de-cap, ab la bestial pretensió (al-
guns) de que 'ls hi fassi passar la
querida.

Excercir la
virtut del tra-
ball, pero or-
denadament
y á gust, es
ser doble-
ment virtuós.

L'egoisme
es resultat de
una sequetat
de moral que
sufreix l' áni-
ma.

Hi ha per-
sonas que 's
creuhen que
pera ser ama-
bles n' hi ha
prou ab riure
de tant en
tant, com si
per ser cari-
tatiu bastés
dir "Deu vos
ampari," ab
veu dolça.

Un vehi-
amable y hu-
má't fa el teu
hostatje tant
grat, que fins

sembla que t' ajudi á pagar el llo-
guer del pis.

Bonas paraulas solzament, son
flors enlayre; pero quan van acom-
panyadas de bonas accions, son
flors, fruyt y arbre en terror ferm.

RAMÓN MASSIP

NOTAS D' ART DECORATIU
(per Lambert Escaler)

Plafó-mirall.

Jardinera.

ACUDIT

En un concert familiar un senyor pregunta á dugas senyoretas que escoltan ab molta atenció:

—Son vostés filarmónicas?

A lo que responen las aludidas:

—No, senyor; som valencianas.

J. ROVIRA C.

PLANY

(TARDORENCA)

La carretera—plena de fullas,
de fullas secas—recargoladas;
¡quina tristesa—fan las despullas
dels pobres plátans—arrabassadas
per las ventadas
del mestral fort!

¡y xisclant fugen—els orenells!...
¡que trist el trobo—l' arbre mitj mort
sense cap fulla—y orfe d' aucells!...

Com si tristesa—també sentís,
el Sol amaga—sa fas daurada,
y 'l Cel, plomis,
apar prepari—forta nevada.

¡Qué desert el carrer!... Ningú hi transita
com si talment sigués penós Calvaril...
Y al lluny esglayan la enrunada ermita
y 'l cementir que s' alsa funerari.

Eix quadro oviro—cada matí
darrera 'ls vidres—de mon balcó,
el fret mos nirvis—¡cóm fa estremí!
¡Quina Tardó,
si ha de sofrí
el ser que 's troba— malalt com jo
enfrent la vista—d' un quadro aixil!...

Mes jo sempre resignat
el contemplo cada día,
y en ma crúa soletat
tinch tan sols per companyia
una fonda malaltia...
¡y un recort molt estimat!...

Que 'l mal d' amor es traydor
y á mí fa temps que m' aqueixa,
puig l' insensible té un cor
barrat per feixuga reixa,
que no pot traspassar ma feble queixa
hont hi queda esberlat el meu amor!...

Y al recordar que avants jo
era 'l volgut aymadó;
que 'm doná son retrato per penyora
y avuy que malaltís mon cor l' anyora
aclofat pels rigors de la Tardó,

no té la malehida
per mí ni una esperança
que calmi mon torment,

mon ànima ferida
pel mal y l'anyoransa
se migra lentament.

¡Y tot jo 'm sentó moril...
y ma cara groga ¡oh, sí!
que no soch més que despallas
(me diu) de lo qu'era ahí.
¡La cayguda de las fullas
que n'es de trista per mil...

Aixís un jove—de dinou anys
marcit son rostre—pel mal traydó
y per la febre—dels desenganys,
¡pobre!, exhalava—tan tristos planys
darrera 'ls vidres—de son balcó.

FRANCISCO CARRERAS Y PADRÓS

PARAULAS DE CONSOL (per *Picanyol*)

—No li dongui pena el tenir poca talla... Desde 'ls últims Congressos socialistas, las classes baixas diu que s' han posat á una gran altura.

LA TOLOSANA

Aquest cant, qu'es l'himne ciutadà de Tolosa, animá totas las festas qu'en aquella benvolguda ciutat foren celebradas en obsequi de la comissió barcelonina que presidida per l'arcalde Sanllehy, fou objecte dels més fraternals obsequis.

Com un recort de tan grat succés de l'any, publiquem l'himne tolosà, ab la traducció catalana, deguda á FRANCISCO CASANOVAS, qui fou un dels expedicionaris:

RÉFREN

O moun pais! ô Toulouso, Toulouso!
Qu'aymi tas fious, toun cèl, toun soulél
Al prèp dé tu, l'âmo sé sènt hurouso, [d'or]
Et tout aysi mé réjouiss lé cor.
O moun pais! ô Toulouso, Toulouso!
Qu'aymi tas fious, toun cèl, toun soulél

I
Qué you soun fièr dé tas académios,
Dés monumens qu'ornon nostro citati
Dé toun rénoun é dé tas pousios,
Et dé toun cant despéy lountens citati
Ay mi tabés nostro léngo gascouno,
Qué tant nouy douno (bis)
Dé gayétati

II
O qu'aymi pla dé tas brunos grisétos
Lé tin flourit, lé souriré malin,
Lour péi lusén, lours poulidos manétos,
Lours poulits pés é lour regard taquini
En las bésén, moun cor sé rébiscolo;
Et péy s'enbolo (bis)
Tout moun chagrin.

III
A tous éntours l'herbo sémbo pus fréscó,
Le parpaillol a maytos dé coulous,
Tous fruts y soun doucés coumo la bréscó,
Et tous pradéls soun clauoufidis dé fious;
Dé tous bousquets you récerqui l'ombratje
E lé ramatgé (bis) [gé]
Des aousélous.

IV
Dé tous guerriés doun la noblo bénjénço
Fasquéé pléga lé froun dés Sarrazis;
Dé ta fiérat é dé l'indépéndénço
Qué dé tout téns régnec dins lé país.
Ohi soun pla fièr dé ma bilo tant bèlo,
Qué tant rapèlo (bis)
Dé soubénis!

TORNADA

¡Oh, mon pais! ¡Oh Tolosa, Tolosa!
¡Jo aymo tas fiors, ton cel y ton sol d'or!
Ben aprop teu, mon âme es ditxosa,
Y tot aquí me regositja l' cor.
¡Oh, mon pais! ¡Oh Tolosa, Tolosa!
¡Jo aymo tas fiors, ton cel y ton sol d'or!

I
[Las academias aymo que congrias
Los monumentos qu' adornan la ciutat]
[Y ton renom, tas dolzas poesias,
Y lo teu cant pels segles esmentat]
[Aymo també nostra llengua gascona
Que tant nos dona
Carácter grat]

II
¡Oh quant me plan de tas brunas ninetas
Llur color fresc, llur somris maliciós!
[Llur cabell lluhent, llurs polidas manetas
Llur breu peuhet y l' mirar xardorós!
Quan las contemplo 'l cor se 'm reviscola,
Y lluny se 'n vola
L' enuig odiós.

III
En tos voltants sembla l'herba mes fresca,
Lo papelló vesteix mes vius colors,
Tas fruytas son mes dolzas que la bresca
Y estan tos prats encatífats de fiors;
De tos bosquets jo cerco arreu l' ombratje
Y l' filiatje
D' aucells canors.

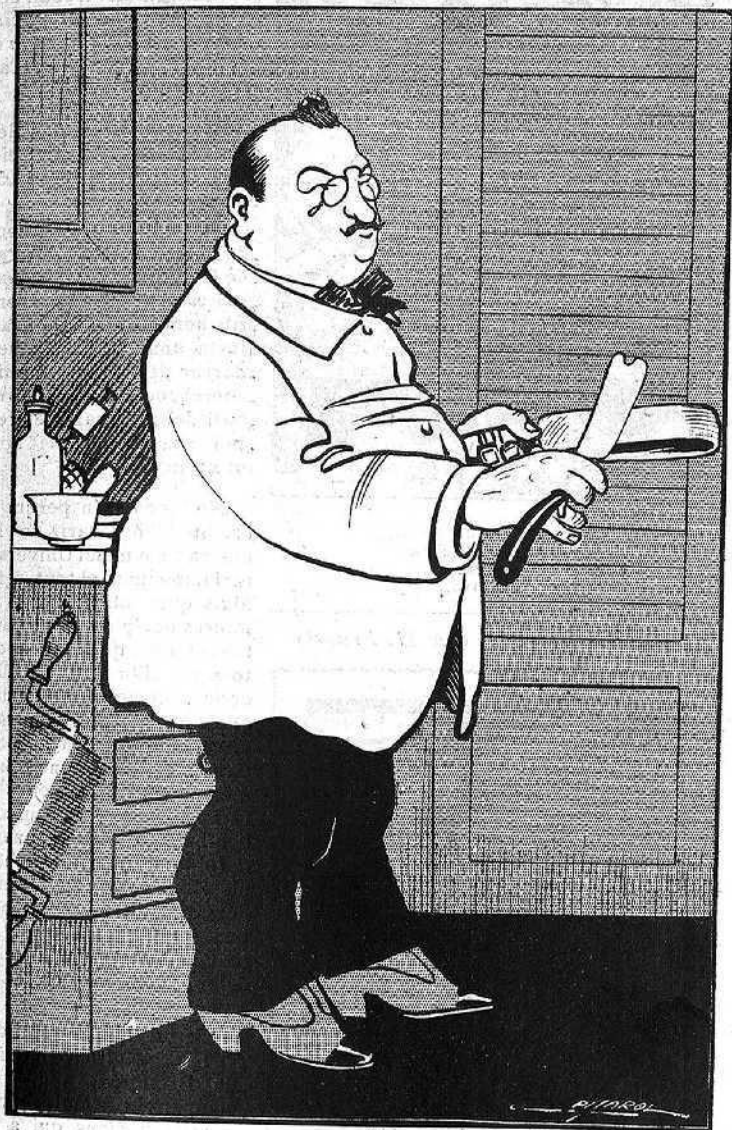
IV
De tos guerrers, quina noble impaciencia
Feya acotar lo front del Serrahí,
De ta fieresa y de l' independéncia
Que de tot temps reguava en lo teu sí,
[Jo m' en sento orgullós, ma vila hernosa
Que tant gloriosa
Fores per mi!]

UNA NOTA DE LA EDICIÓ CRÍTICA DEL «TIRANT LO BLANCH»

Una de las variants que no s' explica com figura en la edició que, de la novela caballeresca de 'n Johanot Martorell, feu el benemérit patrici En Marian Aguiló, es la referent al fill del Senyor de Marca de Tirania quan en companyia de altres jovincels se 'n va á Inglaterra per ésser armats caballers. Dfu aixís el text de la edició de Valencia, impresa per Spindeler, l' any 1490:

“Seguis que un gentilom de linatge antich e natural de Bretanya, anant en companyia de molts altres gentils homens qui a-la gran festa

EL BARBERO SEVILLANO (per *Picarol*)

— Per més qu' esmoli y esmoli
la navaja ab un gran zel,
la parroquia se m' escapa...
¡Ningú 's deixa pendre el pel!

LA ETERNA PESADILLA (per Ll. Brunet)

Arrow quan se desperta,
Arrow quan els ulls clou,
y al dematí y al vespre,
¡sempre l' Arrow!

REFRANÍSTICA POPULAR (per Ll. Brunet)

Pecat amagat es mitj perdonat.

„anaven aturas mes darrer
„de tots e adormis sobrel
„roci fatigat del treball del
„gran camí que fet havia
„son cavall lixa lo camí e
„pres per una senda...” (Ca-
pitul xxviii).

El patriarca de las lle-
tras catalanas en sa edició
de Barcelona, de 1873-1905,
escrigué:

„Seguís que un gentilom
„de linatge antich e natural
„de Bretanya anant en com-
„panya de molts altres gen-
„tils homens qui a la gran
„festa anaven, aturas mes
„darrer de tots e adormis
„sobrel roci fatigat del tre-
„ball del gran camí, e pres
„per una senda...” (Capi-
tul xxviii).

No s' comprén perque l'
erudit bibliotecari de la
nostra Provincial Universi-
taria, modificá el text, sent
aixís que sols falta en l'
imprés de Spindeler la pun-
tuació, cosa que manca en
tots els llibres d' aquella
época. El novelista un dia
que 'l jove Tirant se'n ana-
va cap á Inglaterra en com-
panyia d' altres gentils ho-
mens y cansat del penós y
fatigat camí s' adormí so-
bre 'l caball y aqueix, anant
á la ventura, com diuen
els llibres de caballerías,
deixá la vía fent cap per
una senda extraviada. El
text de la impressió de Spin-
deler, deu puntuarse d'
aqueix modo:

„Seguís que un gentilom
„de linatge antich e natural
„de Bretanya, anant en
„companyia de molts altres
„gentils homens qui a la
„gran festa anaven, aturas
„mes darrer de tots e ador-
„mis sobrel roci, fatigat del

„gran camí que fet havia; son cavall, lixa lo camí, e pres per una senda...„

Que aquesta y no altra es la puntuació d'aquest passatge vé á demostrarho En Helio di Manfredi en son treball imprés á Venecia l' any de 1538; diu el traductor de la celebrada novela catalana:

„...se addormento sopra il cavallo fatigato de travagli per il gran cammino ch'havea fatto. Il suo cavallo lasciò il camino e andossene per una via...„ (Lib. I.—Cap. xxvi).

LAS TARDES D' ESTIU AL PARCH (per J. Juliana)

Tres ó quatre sardanas,
una beguda fresca...
Vet'aquí, per pocs céntims,
la mar de gresca.

Si moltes vegades aplaudim la correcció feta per l' inolvidable paladí del nostre renaixement, també havém de criticarli l' haver corretjit, potser ab massa lleugeresa, passatjes com el transcrit.

J. GIVANEL M.

MONTSENYENCA

Per l' ayguamoix de la gran prada
l' inquieta merla de bech groch
pica-terreja tremolosa
cercant las larvas del terrós.

Aném, hermosa, á la montanya,
baixém als prats plens de merlots,
corrém darrera las parellas
enlluhernats pel sol.

Y ab son xiulet de to metálich
va despertant als papellóns,
que, ubriacats, dins las corolas
fan la non-non.

Y al reposar de las fatigas,
endormiscats pel mitj del bosch,
l' amor que bull dins tas entranyas
caurá ruhent sobre el meu cos.

J. NOVELLAS DE MOLINS

LA RONDALLA DE 'N FALÓ

— DIALECTE CADAQUESENC —

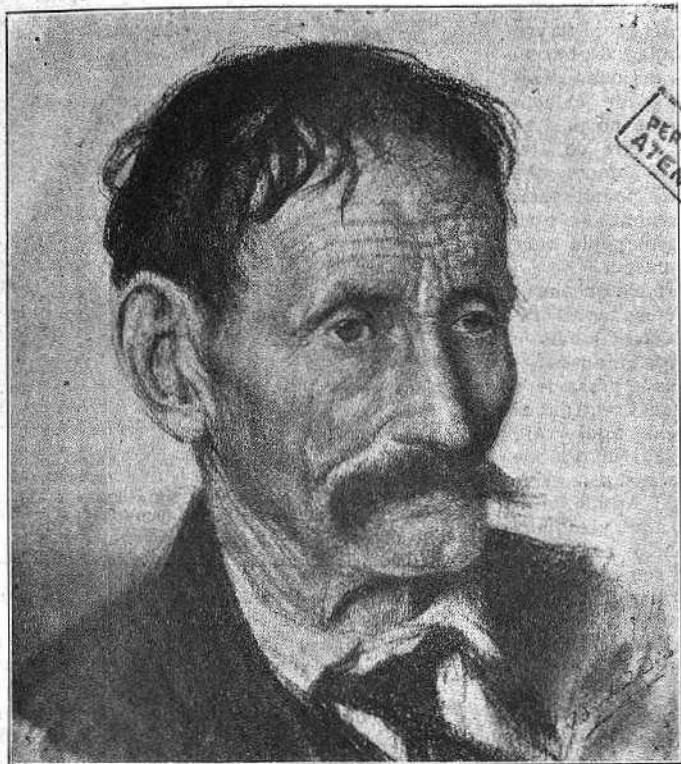
Va anar á América qu' era un mucós, sabía tot just de llegir y un xich de escriure y cap á Cent-Fochs s' es dit. Allí ray qu' hi havia tot ple de cadaquesenchs que l' ajudarian á pujar, que quí sab si encare arribaria á ser culcom. Ja li havia dit el seu pare: "Noy, aquí sas uliveras cada any llevan menos; de la encesa no t' en pots refiar; si t' quedes aquí, no ferás mes que guimbardejar y acabarás sent un palitreco. Aquí sempre t' fumarás sas ascurrillas. Cap en ma, cap en ma es ahont se fan sas homus. Y l' xicot, decidit á probar fortuna, va anársen de la terra estimada ab la recansa ab que la deja un cadaquesench, pero ab la esperansa de revéurela tant prompte tingués un reconet.

La Colonia va rébrel com reb sempre als de casa y va procurarli el modo y manera de guanyarse les caixalades. Alló era talment una familia unida per l' anyorament de la vila, y tot fent lo treball de cada día, no n' hi havia cap que no anés divagant constantment ab el recort d' aquell bé de Deu de terra.

Al arribar al diumenge s' reunían tots pera parlar de Cadaqués, y tot eran recordanses de fets passats y projectes pel pervindre. Eren al Janer, y no faltava quí feya: "Té, are deuen estar ab sas mimbas..." — "Quí pugués asserhi, afegía un altre: iríam cap á sa playa Comfitera ó as Caldés á cercar cruissas ó á Tudela á menjar grotas..." Arribava Carnestoltas y vinga parlar de patacadas, referlas entre tots y fins cantarne alguna d' entera. Y per la Quaresma, quín modo d' ensalivar pensant ab els dolsos y flayrosos crespells barrats com la bandera catalana, en tant que per Nadal no s' parlava mes que de sas butifarras y de jugar á la bruta... "¡Ah, quí pugués asserhi," era sempre el final obligat de totas sas conversas. Y afegían: "quí pugués menjar una escorpa de Cap de Creus ó una ambosta de musclos de la Estufadora... tant sols una pèra de bon cristiá..." — "Sabs qué voldria jo?—feya un altre—un bon got d' aygua fresca de la font.

Y sempre Cadaqués en el pensament rodejat de dolsas remembransas, sempre aquell recó de món atrayent á sos fills ab els imans de sa bellesa y de sa bondat.

Y aixís varen passar els anys y treballant y estalviant, ara caich ara m' aixeco, va arribar á ser l' amo d' un petit establiment de begudes.

—Se veu que aixó de la Solidaritat vé á ser una mena d' avinensa com la que tenim la dona y jo, que quan convé també 'ns ne dihem quatre de frescas.

Y aleshores, ell, que sí, va dirse:—“Ja es hora Faló de que reposis una mica y tornis cap á sa casa á passarhi uns quants mesos; me sembla que ja t' ho tens ben guanyat [refumetil... Si després de tans anys de treballar com un negre no 'm puch donar aquest pler... ¡bos te fe fuma! tant se val que 'm tiri de caps en ma.

Y tal fet, tal dit. Vinga passatje ab el León XIII, y cap á Barcelona falta gent. Un día á la Ciutat y cap á Figueras...

¡Ah, quan vegé la montanya de Pení desde la finestreta del vagó, pasat Sant Miquel, ab quina mirada d' amor va saludarla! Y un cop ficat en la tartana d' en Masó, quín modo de fer preguntas y volguerse enterá de tot!—¿No ho sab pas ningú que jo arribi?—¿Que fa 's nen de sa meu germana?—¿S' ha fet forsa gran?—¿Y 'n Jan de sa Nena Rossa?—Encare dura la competencia?—¿Han agafat forsa anxova?—¿Y 'n Fey, encare es viu?

Al arribar al Coll dels Margarits ja 's sent l' alé del Cap de Creus; peró

fins al tombà la collada de la Perafità no ve'l propi flayre de Cadaqués, barreja de tamons y d'algues y de culcom més que no més es allí; flayre de alegria, d'afecte, que no més poden sentir els refinats qu'estimen el poble hont hem nascut.

A mida qu'anava carretera avall recordava episodis de la seva infantesa.— ¿No es la pessa de'n Quirquet aquesta? Donchs aquí vaig trobarhi un niu de caps-cigrans.— Aixó es de l'Agullé. Mira á n'aquí veniam á cercarhi aranyóns.

—Ja som á La Ta-

rongeta. ¿De quí es aquest olivat? D'en Pous... ¡ix! Atmay? qu'es alló del Castell? —A Son Colom—¿Y aquella casa del Surtell? —A Son Pitxot.

Al ficar la clau á la porta de sa casa, dos llágrimes varen rrelliscarli cara avall, pensant en els seus pares, y al obrir, un baf de resclosit va donarli el ¡Deu te guard!

Tot estava en el seu puesto, y després d'adobadas algunas goteras y un finestró que no tancava bé, va quedar perfectament habitable y deliciosa, ab sas parets emblanquinadas y sas finestras de cara al mar.

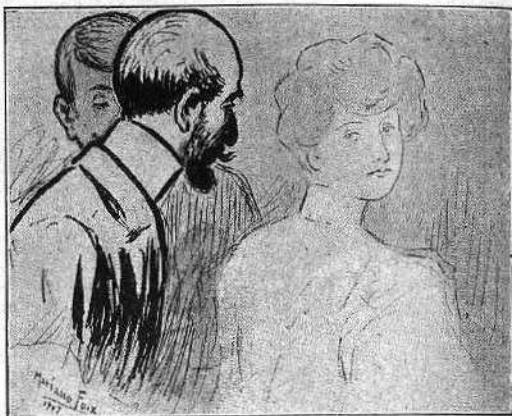
Y ja hi estém anant: vinga un bót, armelladas y morranells, y cap á calar s'es dit. Y vingan aquellas matinadas plenas de llum ab sa mica d'as such, ab quatre marrofis y 'ls bescuits de can Xeca; y vinga la llevada que ha d'anar molt malament que no n'hi hagi per fer bullí 's casó, y sas tertulis del Bombo y del Banch de'n *Si no fos*, la manilla de las tardas en el Cassino... ¡Ay festa! ¡que duril!

Pero no podia durar gayre: ell tenia totas les sevas economías esmergadas en l'establiment, y no era qüestió de deixarho tot en banda: aixís es, Faló, que tant si vols com si no vols, has d'agafar el trapau y á passar l'equinocci.

Ja era ben trist haver de deixar alló tan bó, pera tornar á las penas del Purgatori. Quan hi pensava sentia una desfalió y una humitat d'tills... Pero no hi havia més. Faltavan quatre días per la marxa. El vapor sortia el 23 de Barcelona y estaban al dinou.

Avans de marxar va voler cumplir ab el deber sagrat d'anar al cementiri á despedirse de sos pares, y de pas va encimbellarse á la miranda. Feia una gropada de mil dimonis, de las quatre del any. Al peu, Portlligat restava tranquil com sempre; mes en el cap ja hi feya sè.

Las ratxas se dibuixavan damunt de l'aygua com llepadas de blau clar, polsejant en terra y cabrejant enfora; cap á La Freu era talment un blan-

—Estich determinat á demanarli la má. Me sembla que deu ser rica aquesta xicota.

—En qué 't fixas?

—Veurás, m'ha promés ballar una americana, y com que, segons diuen, el prometre no fa pobre...

call y 's cops de mar descompassavan es morro d' Massa d' Oro; un vapor dels sevillanos va haverli de girar s' esquena.

Y tot aixó ho veyá desde 'l cementiri; pero ¡quín cementiri! 'l panorama més bell de tota la costa.

Y ell feya: "¡Refuma de cementiri! mireu qu' un no se 'n mouria. Fins venen ganas de morir-se per venirhi á viure..."

L' ordinari, en Masó ja havia collat. Ja havia pujat un capellá y un viatjant, quan va vindre el recado de que 'n Faló no 's trobava gayre bé y no marxaria fins l' endemá. L' endemá va pitjorarse. L' endemá passat ab prou feynas va arribarhi 'l combregar.

¡Pobre Faló! El metje va dir qu' havia mort d' una congestió pulmonar; hi ha qui ho atribuí á un fart de pardillas... En Mero, que li coneixia molt la naturalesa, diu que morí de un desitj de quedarse.

VÍCTOR RAHOLA

ANAR PER LLANA...

L' altre día, anant á missa al vell temple de Sant Pau á complir com acostumo la festa dominical, vaig topá al peu de la porta ab un tipo... espatarrant! una dona [de primeral —com el tren dels diputats—

y ab més curvas y desvíos que 'l tranvía de Sarriá.

Ab tot y el meu misticisme, aquell retaule ambulat, aquell quadro de Murillo *descorregit* pro aumentat, aquella *mater amabilis* de tamanyo natural, sinó qu' éram allá hont éram me fá di 'ls salms cap-per-vall.

Per mi, que anava á fé un acte de contrició y de pietat; que portava á curull plena la capseta dels pecats, alló era una veu mundana; alló era un crit de la carn; una trampa del dimoni; una temptació, un parany!

Y confesso que vaig cáurehi; que vaig sentir-me inspirat d' aquella dolça poesia qu' ella escampava á son pas, y veyentla carregada de gracias tan naturals, va escaparse un: "Senyora! ¿vol que li ajudi á portar?," ¡Válgam las onze mil verges! Quan ella 'm sent alsa 'l cap y fent mitja rialla 'm mira, y ens trobém coneguts d' anys. —Holal es vosté?... Com ho passa?— li pregunto, un xich torbat. Y ella 'm respón:—Molt ab pena si la porta no es prou gran. Vosté s' ha fet tot un pollo...

—Y vosté un pavo real!
—El trobo un xiquet més magre.
—Vosté s' ha ben engreixat!..
—Y encare es solter?—Sí, noya.

A LA RAMBLA DE LAS FLORES

(per V. Serra)

—Cómprim aquest ram de violas, senyoreta.

—Ay, no, no... Cada día violas, cada día violas... Ja estich prou enviolada!

—Jo soch casada.—Oh, ja, ja!
no cal pas que li preguntí,
prou que 's veu per endavant
que 'l marit li fá bons tractes...
—Vosté sempre bromejant!...
—Cáh, no ho creguil Soch molt serio;
m' hi tornat grave y formal
y vinch aquí cada festa.
—De debó?—En bona vritat.

Y pot creure que hi vindria
tres cents seixanta cops l' any
si estés segur de trobarhi
sempre á vosté en el portal.—
Ella va clavar-se á riure;
jo vaig quedarme clavat.
Y si 'l seu home 'ns hi atrapa
ens clava algun sant pel cap.
PEP LLAUNÉ

ART DE FER COMEDIAS

Es molt senzill. Si no tan senzill com l' art de fer ampollas, en el qual—
de sobra deus saberho—sóls se necessita tenir buf, poch se 'n hi falta.

¿Vols, jove inexpert y ambiciós, qu' en quatre esgarrapadas te dongui
la fórmula per' escriure en menos que canta un gall una comedia ballable,
aplaudible y sobre tot cobrable, qu' es á lo que tú segurament deus aspirar?

Amaneix la ploma, el tinter y unas quantas quartillas; tanca la gramá-
tica—si es que 'n gastas—y 'l sentit comú—si es que 'n tens—ab dos ó tres
voltas de clau; pósat una pessa de còs que sigui ben ampla de màniga, y á
la feyna sense escrúpols.

El camp de l' acció no ha de preocuparte gens ni mica. Tant se val que
sigui una taberna, com una casa "pobre pero honrada," com la plassa d'
un poblet d' ínfima categoria. Per lo que sobre las taulas ha de succehir,
lo mateix te servirà un lloch que un altre.

Principals personatges: una noya molt maca y ab molts pardalets al
cap; un jove modest y sense un céntim, pero ab un cor

"que li vessa per la boca,"

frasse que no 't descuydarás de terli dir en algun dels seus parlaments; un
hereu rich, descarat y conquistador,

"que pren y deixa las donas
com qui menja cacauhets;"

un pare avaro y desequilibrat y dos ó tres tipos més, acompanyats del co-
rresponent coro de vehins y d' un burro que no parla.

¿Tens ja tots els ninots á punt? Donchs suca y escriu.

Apareix la noya en escena, cantant sola, com es ús y costum.

"L' hereu Prats no 'm desagrada..."

¿Es molt rumbós l' hereu Prats!

Ahir va dirme:—¿Vols sedas?

¿Vols guants de pell? ¿Vols diamants?,

¿Cataplúml... Surt d' improvis el jove modest y, sense donar el Deu te
guard, interrompt el soliloqui de la noya, dihentli ab veu indignada:

"¿Vols que 't clavi quatre mormas
y t' ompli 'ls nassos de sanch
y t' ensenyi á no burlarte
d' un home á qui vas jurar
amor etern sota 'ls porxos
de la ermita de Sant Pau?,

D' ESCULPTURA (per R. Atché)

Projecte de monument alegórich.

Com es natural, al veure's descuberta, la noya procura arreglar la cosa negant lo que l'altre acaba de sentir y tornant á albardar al pobre enamorat com ja anteriorment va albardarlo sota 'ls porxos de referencia.

La escena, amorosa á tot drap, ha de finalisar ab un repicament de paraulas viu, tremolós, epiléptich; una especie de *martinica* en vers. Per exemple:

—“Vé 'l pare!..
—¡Macatxol
—¡Retirat!..
—¡Cor meul
—T' adoro..
—¿De veras?
—¿Y ho duptas?
—Ja 't crech.
—No 't torbis.
—Abrássam.
—Té, y vésten!..
—¡Estreny!
—¡Ma vida!
—¡Ma gloria!
—Amáгат!—
—¡Adeu!...,,

Desaparescut el jove, entra en escena el gueto, que vé de ciutat y, maliciós com ell sol, diu á la noya que li ha semblat sentir-la enrahonar ab algú.

—“Sí; parlava ab el gosset.
¡Es tan dócil, pobra bestial..
—¿Hónt es?
—Se 'n ha anat saltant
cap al recó de las bledas.,,

respón la grandíssima embustera, sense mirar que ab aquellas paraulas tracta d' animal al seu ignocent fulano.

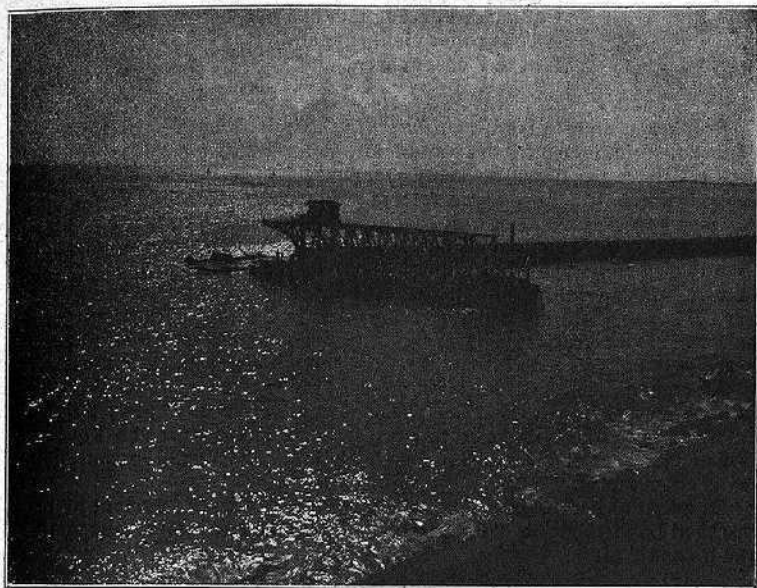
Creyéntsela ó no creyéntsela, que aixó no arriba á aclarirse, el pare deixa el gos de banda y explica á la noya lo qu' está succehint. “A ciutat—li diu—m' han demanat la teva má, y com que jo sòls desitjo veure't felís, l' he concedida sobre la marxa.,,

Diálech ab ribets de disputa:

—“¿Y quí es aquest bon senyor?
—El viudo del Más Fandango.
—¡Jesús, María, Joseph!
—No riguis, qu' es un ricatxo
que 't vestirá tota d' or.
—Si té setanta anys, de passol..
—¿Y qué?... La gallina vella
es la que fá millor caldo.,,

A pesar del caldo, la noya no 's convens. Y mentres el coro de vehins—que ha sortit, en part atret pels crits de pare y filla, en part perque 'l segon apunte li ha donat l' ordre—lamenta en temps de vals la violencia de que está sent víctima la bordegassa, aquèsta declara al papay que avans que resignarse á ser la muller d' un trasto tan corcat com el que volen endossarli, comprará un patricó de sal-fumant y farà un estropici.

Pero 'l pare se 'n riu d' aquesta amenassa.

El dich de Barcelona.

—“¿Tú matarte?... Ja sabém
lo molt que t'agrada 'l viure.
—¿Sí? Pues, preparis á riure.
—Bél... Si hem de riure, riurém.”

Y pronunciada aquesta terrible sentència, el vell fá *mutis* pel foro y 'l
coro se 'n va per la dreta cantant ab veu misteriosa,

“¡Pobra, pobra noya!...
¡Quín, quín disgust té!”

en el precís moment en que apareix per la esquerra l' hereu Prats.

¡Com l' anell al dit!

¿Qué ha de fer la infelís, posada entre un enamorat de bona fe pero més
pobre que una rata, un vellot xacrós y carregat d' unsas y un galán jove
espléndit y decidit, encare que mal intencionat?

Lo que fan totas las donzellas sense senderi: entregarse al menos dig-
ne, y surti lo que surti.

La fuga, després d' una rápida exposició de las circunstancias que la
motivan, queda concertada en pocas paraulas.

—“Quan la fosca els camps cubreixi,

(díu el calaverón de 'n Prats, llepantse dissimuladament els bigotis,)

tocarém el dos d' aquí.

—¿En automóvil?

—¡En burro!

Es massa estret el camí.

—¿En quin punt hem de trobarnos?

Cal que 'ns entenguem ben bé.

—Tens rahó: vina, reyneta.

Ara te l' ensenyaré.

Preparada aixís la trama y *dibuixats* els tipos ab la precisió que acabo de ferho, serfa, jove inexpert y ambiciós, superfluitat imperdonable seguir dictante lletra per lletra las subsegüents escenas de l' obra fins arribar al desenllás, que tú á bon segur tens ja conjoinat fá rato. Desenllás per cert ben bonich y d' efecte casi casi infalible, ¿veritat?

Ab quatre líneas sumarias pot dissenyarse.

A l' hora convinguda, cantant un *nocturno* ó una *plegaria* ben patética, la noya 's deixa caure en el lloch designat. Pero no es l' hereu Prats el quí allí la espera, sinó l' altre, l' enamorat pobre, que arrupit darrera d' un arbre els ha sentit preparar la fuga y ha comparegut á la cita ab un burro y un punyal, resolt á cometre un crim y á segrestar á la mossa.

Afortunadament per tots, está aquèsta tan trastornada y es tan espessa la negror de la nit, que pren al pobre xicot pel hereu Prats y puja confiadament á la gropa de la bestia, ben lluny de imaginarse que 'l quí se la está enduhent es el candorós pageset, víctima, fins aquell instant, de las sevas coqueterias.

En quant al hereu, ja 's pot calcular lo que li passa. Arribat ab fatal retrás al lloch ahont ha d' esperar-lo la aixelabrada donzella, sent una veu que li dona l' alto.

—“¿Quí sou?

—Soch en Prats, hermosa.

Dónam la mà!...

—Té, té y tél!...”

Y junt ab aquest *té y té*, cau sobre las sevas costellas una pluja de garrotadas, suministradas pel papay, quí, avisat per la criada, ha corregut desolat al lloch d' autos, confiant, ¡l' infelís!, arribarhi á temps pera impedir la fuga de la noya, que rato há trota dressera avall en companyia del pretendent número hù.

Aquí tens, lector inexpert, el patró ab arreglo al qual pots escriure tants anys y tantas comedias com vulguis. El tema ha de ser sempre l' mateix; las variants quedan al teu capritxo.

En un' altra comedia, el pare—verbi gracia—pot ser mare; l' enamorat pobre, un soldat que torna ab l' absoluta; el galan conquistador, un seminarista que té ganas de penjar els hàbits; el burro, una bicicleta de dos assientos... Tot aixó, naturalment, amenisat ab el seu *cake-walk*, la seva *matchicha*, la seva exhibició de plasticitats... de cotó fluix y mallas de color de rosa.

—Pero ¡l' públich—dirás tú—obsequiat sempre ab la mateixa farsa ¿no comprendrá qu' están burlantse d' ell y acabará per aburrirse?...

—No ho creguis. Vint anys d' éxit constant y sempre creixent demostran que l' públich s' ho empassa tot.

Y en últim resultat, si efectivament arriba á aburrirse, ¿qué?

Mentres, á pesar d' aixó, vaji al teatro y tú cobris bons trimestres, ¡valent cuydado ha de donarte el seu aburrimient!

MATÍAS BONAFÉ

FRAGMENT

(D' UNA NOVELA INÈDITA)

V

—Un, dos, tres... trico, trico, trico... Un, dos, tres... Me'n *iré* á las Américas... Quedarme aquí, no, no, fòra ella... Doscents de la casa, doscents de la vinya, quatre cents... Me'n sobrarán... Un, dos, tres, trico, trico, tres...

Remenava 'l foch ab els molls: el caliu resplandía intensament per un instant y quan sa vivor minvava, 'l pobre home tornava á l'incoherencia tormentosa de sos pensaments y al martelleig del *trico-trico* que havia cantat el baylet sota la finestra.

Estava tot sol en aquell recó de llar, hont semblava que l'haguessen confinat els estranys ó la seva mateixa pena.

Havent sopat, quan arribaren las vetlladoras, volíen que se'n anés á jaure. Ell s'hi negá resoltament.

—¿No veus que no estás per res, home?... Ves, ves á descansar, que semblas finat!

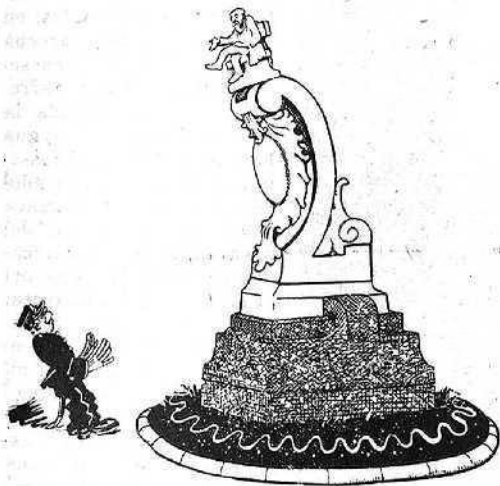
—No... deixeume, deixeume...

Y's refugiá vora 'l foch, arrupit en la cadira petita.

El caputxí de llautó cremava sobre la pastera y sa faroneta en forma de cresta, era blava en la base y groga en las punxas.

En aquella mitja claretat de la pessa, l'home tenia un ayre estrany, barreja d'ayre de boig y de presoner. En una senmana havia perdut las carns, las calsas se li escorrían amaluchs avall y tenia la cara de color de pruna, com la Xerichs.

AL PLA DE LAS COMEDIAS (per *Picarol*)

—Escolti, guardia; ¿vol fer l' obsequi de dirme qué es aixó?... Jo crech que cada día m' enretiran més la cadira...

—Para mí que es cosa de D. Teodoro Barón, que le quiere á Vd. hacer caer para ponerse él...

Aquesta y l'altra dona que s' havia ofert vetllavan l'agonia apagada de la Marieta, aixancarradas sobre 'l braser, ab las faldillas á mitja cama y 'l mocador d' abrich á las espatillas.

—Filla,—deya la Xerichs—quan jo vaig veure que natxava 'l nen, hi corro, l' arplego pels cabells y si 'l seu home no surt, l' hauria deixada més plomada que 'l gall de Nadal.

—Ets massa prompta, tu...—feu l'altra dona, fatigada.

—No ho vull que ningú me las toqui á las famílies ¿estás? Ja tinch jo prou bonas mans per adressarlas...

Tocaren horas.

—¿Las dugas, tot just?

LA CARTA ADORADA (per L. Alegret)

—Qu' es tranquil el meu carté!
Prou sab que una 's desespera,
pero ell cá,... té,... com si ré
ivinga xerrà ab la portera!

—Me sembla que sí...

—Vaig á donar una visita...—y la vehina s'aixecá, badallant, y entrá á l'arcoba.

—¿Qué m' hi dius?—li preguntá la Xerichs, al sortir.

—Encare n' hi ha per estona. Si m' ho haguessiu dit que no estava á punt, m' hauria portat la mitja. Tinch una son!

—Dorm, si vols; jo passaré 'l rosari per la Marieta—feu el xiulet insinuant de la Xerichs.

La vehina s'acomodá dins son mocador d'abric com dins d'un estotx, plegá 'ls brassos, encauhá la barba y á la poca estona bufava reposadament.

La Xerichs s'aixecá y doná un vol per la pessa, visurantho tot.

Sobre la calaixera hi havia una sucrera mitja de sucre y se 'n cruspí ab llesfesa dugas culleradas; en una reconera de l'arcoba trobá un didal y 'l feu seguir; aixecá 'l cap y arreballá d'una estirada la borla de la pileta d'aygua beneyta... Acabat el ressegüitori de la cambra s'adoná del mocador de butxaca que li havia reliscat del devantal á la vehina, cayentli sobre la copa del braser, y 'l culli amatenta.

Se 'n entornava á la cadira quan li vingué un pensament. Guaytá ab un ull mitj cluch á la vehina; aquesta dormía de gana...

La Xerichs baixá l'escala de puntetas y se 'n aná á la cuyna. En Feliu, arrupit vora la llar, s'havia endormit també, rendit de tant escoltar el xip-y-xap de la pluja sobre l'acera y

l' *trico-trico* en son cervell.

La Xerichs obrí la pastera y s' llesca pá; abastá un gotet de la lleixa y tragué del armari una ampolleta de ví ranci que havia anat á comprar per la malaíta... Ab tot y l' compte que parava, com que era tan alienada, al abocar el ví, doná un cop d' ampolla á la vora del got y en Feliu badá 'ls ulls.

¡Ay, fill!—exclamá la Xerichs ab sa volubilitat de garrich-garrach,—prench

una caixalada porque 'm venfa un desmay!...

En Feliu torná á girarse indiferent y 's posá á inquietar lo caliu tot plé de cendra.

—Me 'n iré á las Américas... No m' hi vull estar aquí sens ella...—pensava distretament.

Las balas de ferro dels polsers s'havían allargat y li feyan com una barra travessera dins de la closca.

VI

—Feliu, Feliu!... ¡Pujall!—cridá al cap de l' escala la veu precipitada de la vehina; y aquesta, d' una correguda, se 'n entorná á la cambra.

En Feliu va adressarse automàticament, com un ninot de caps de sorpresa; un espelmament infinit se li pintá en la cara y un suhor fret l' inondá de cap á peus. Tingué que reunir tot son coratge pera pujar l' escala.

—Si vols véurela finir... Fa 'ls badalls...—murmurá la vehina, apartantse respectuosament del capsal del llit pera ferli lloch.

Moltas horas ha qu' en Feliu las esperava aquellas paraulas: pero, al oirlas, li feren un efecte tot diferent del que 's creya que li farian. Sentí que ellas li rompían un oprimidor lligám intern y que la pena de tots aquells días queya pesadament de son sér, com una roca despresada dels cims, que rodolés montanya avall.

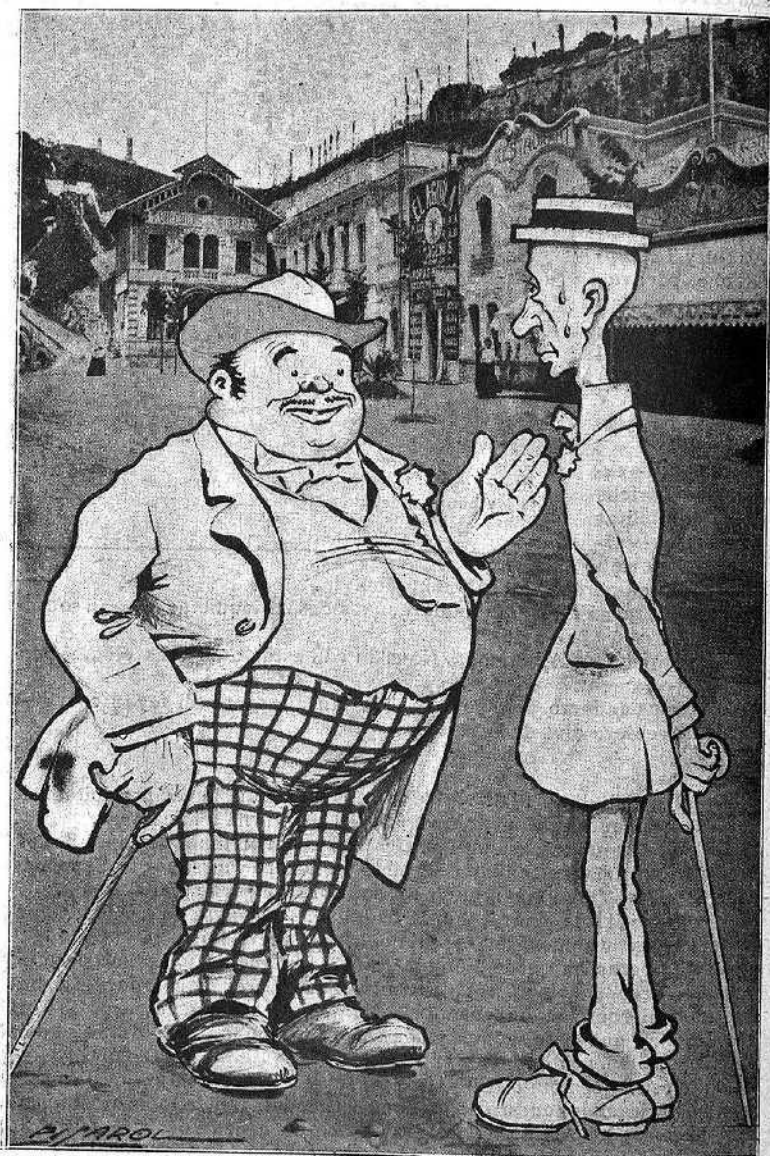
—¡Ja está!—semblá dirli l' estranya sensació de benestar que l' invadí. —Ja no patirá més aquesta pobra dona estimada!...—y se la mirava, ab las ninetas fixas, dolsament, dolsament... Pero de repent, quan menys s' ho esperava, li fugí tota la tranquil·litat. Las camas de la moribonda s'havían estirat imperceptiblement sota 'l llensol; ell tirá 'l cap enrera, com un nedador que s' ofegué y aixecá 'ls brassos desesperadament rompent en grans sanglots.

—Com que veig que diu operacions sobre cossos vius...

—Bien, mujer, pero no se trata de esas operaciones que tú te imaginas.

IGUAL REMEY, DISTINTS EFECTES (per *Picarol*)

—Jo tenia més panxa que vosté y pujant al Tibidabo ja veu cóm m' he tornat.
—Donchs jo cada día m' hi engreixo més y faig el mateix camí, ab la sola diferencia que hi pujo ab el Funicular y al ser á dalt m' hi clavo un dinar de duro.

—¡A Deu mercé que se li ha trencat el cor!...—feu la vehina conmoguda, y aturant ab un gest á la Xerichs, que anava per amonestarlo, afegí: —Deixa'l esbravar, ¡pobret!... Me feya una pena veure'l tan aturat tots aquests días!

Y, agafantlo per las espatillas, l'empenyé fins á una cadira y 'l feu seure: ell posá 'l cap en mitj dels genolls y aguantantse'l estretament seguí plorant com una criatura.

Alashoras las donas posaren la bugía davant del nás de la Marieta: la faror no tremolá gens ni mica; aixecaren el cos del llit y 'l cap caygué per son pes endavant, com el batall d'un pica-porta: li palporen els peus, eran ben frets...

—¡Deu l' haja perdonada!...—Y d' un cop de má vigorós, la vehina tirá tot lo del llit cap als peus, descobrent el cadavre pera vestirlo avants no s'enrampés.

Quan, acabada la fúnebre tasca, 's rentava las mans ab vinagre en la saleta, la vehina feu un estornut.

—M' hauré encostipatl!...—Y 's palpá la butxaca, preguntant:—¿Qué m' he fet del mocador?... ¿No l' has pas vist, Xerichs?

—¡Ay, nó!... ¡Deu me matil!...

—L' hauré deixat á casa—y, agenollantse als peus del llit, encomaná á Deu l' ánima de la difunta.

VÍCTOR CATALÁ

RAPSODIA

(Pera la senyora mestra de Sant Joan Despi, D.ª Gabriela F. de Perich).

Tot sol; la fantasía
rublerta d' ilusions y d' esperansas,
camina á la ventura ardit poeta
de cor obert y gran y ánima eleta.

Al cim de tot, bell cim, la Creu excelsa,
capdal senyera del humá llinatge,
li signa redemptora
d' un més enllá infinit que sempre dura
la Veritat suprema y la ventura.

La Caritat, hermosa
virtut de cels y terra,
aixampla més son pit que li esbatega
de generositat al impuls noble;

Amor, l' espill claríssim
del Tot que ab la mirada 'ls móns abarca
fonent las rassas totes
de l' un y altre hemisferi en una sola,
l' endú per las serenas
regions d' eterna pau y benhauransa.

L' augusta Poesía
que dolsament destría cants y somnis,
germana de las Arts com bona amiga
del benehit treball y l' alta ciencia,
li presta hermosament las blancas alas
mostrantli al llarch camí superbas galas.

En mitj del bosch, aromas, armonías,
feréstegas baladas
de nobles paladins de cor magnánim,
paraula d' or y voluntat de ferro;

cansóns d' amor, rondallas misteriosas
de damas encantadas,
estoig magnífich de virtuts excelsas;
en la rïenta vall echos difusos
follias y corrandas,
ressó de tradicions fillas del poble;
murmuri de fontanas argentinas,
remors de rierols y torrenteras
que arrasas amatents camps y praderas.

Al senyalar abrupte en l'alta serra
batuda eternament pel vent indómit,
clamors, gemechs y queixas,
fatídicas llegendas y complantas
qu' en la deserta afrau glosan las bruixas
al ayre destrenant llurs cabelleras,
ó gorga avall las fadas peregrinas
arrossegant llurs vestas diamantinas.

A dalt de las montanyas espadadas
la quietut solemne, magestuosa,
descapdellant centurias;
en lo pregón del mar, negres abismes
que engolan continents y pobles dragan,
sospirs de las ondinas, terratrémols,
cruixits d' osseras de titans y monstres
que la ira divinal colgó per sempre,
horribles alarits, ronchs de venjansa,
canturias de sirenas temptadoras,
udols de guerra, idilis, elegías...

La calma y la tempura
mirall de la existencia amarga y dura...

Y en lluyta per la santa independència
del pensament ardit que amunt flameja,
seguint vía 'l cantayre,
recobra nova fé en la tasca ruda
de redimir els pobles y las rassas
que enfront de la opressió y la tiranía
ó la ignorancia estulta,
á trossos van desfent l' argolla férrea
donant al món enter un alt exemple
de fortaleza cívica y bon temple.

La Patria sempre forta en mitj del hórrit
bramul de la discordia malehida
passant com mala ratxa atiadora

d' un infernal incendi,
li diu á muda veu: "per sempre estima'm,
que viu en l' Infinit qui en aras mías
derrama generós la sanch vermella
y troba en son darrer sublim desvari
l' éter inmens per gloriós sudaril."

J. BAUCELLS PRAT

UN FAVOR D' AMICH

La causa del mal humor constant del Enrich ningú may havia pogut esbrinarla. El negoci li anava forsa millor de lo que un home, poch ambicions com ell, podia desitjar; tenia una dona hermosíssima que tothom li envejava y que, malgrat mirarla tots els homes ab ulls cobdiciosos, era

més recatada que desitjada; gosa-
va d' una salut robusta, tan á pro-
ba de tot, que havia resistit sense
averías una joventut esbojarrada
y disbauxera; era volgut de to-
thom per son caràcter simpàtic
y la bonesa atractívola que reflec-
tava sa mirada franca y lleal.
¿Quin podia ésser el motiu que 'l
privava de son natural bon hu-
mor, sobre tot quan algú li enve-
java la felicitat de possehir una
dona tan hermosa com la Lluïsa?

Perque la Lluïsa era verda-
rament una dona escepcional. Te-
nia vintidós anys, de bona mida y
ab uns contorns fortament accen-
tuats; vestia ab senzilla elegan-
cia, mirava sense provocació,
creuhava 'ls carrers lleugera y
gens fresossa, ab el mohiment
suau y cadenciós d' una patinado-
ra; semblava que volgués passar
llisquenta y desaparcebuda, pero

XISTO D' ANFITREATRE (per J. Robert)

EXPOSITORS CARBASSEJATS (per Ll. Bagaria)

Bagaria

—Ves quina pregunta! ¿en qué se
semblan aquests cantants als nos-
tres masovers?... No hi caich.

—Sí, dona... En que de tant en
tant ens envían algun gall.

no evitava que tothom la mi-
rés ab intensitat al véurela ve-
nir y tombés el cap al haver
passat, *ells* ab bestial golafre-
ria, y *ellas* ab admiradora en-
veja; ningú s' atrevia á insi-
nuacions de cert genre, perque
á tots contenia la fama de vir-
tuosa y fidel de que gosava
justament l' esposa del Enrich.

Feya tres anys qu' eran ca-
sats l' Enrich y la Lluïsa y la
naturalesa no havia volgut ale-
grar el niu d' aquella parella
ab els fruyts saborosos del
amor fecond. La Lluïsa no
semblava tenirne sentiment, y
si alguna volta entre amigas
se 'n feya conversa, arronsava
las espatllas y mirava de una

—Ves, tan bonich qu' es aquell ase pasturant,
y no me l' han admés.

—No hi pensis més, home. Sabs qué pots
fer?... Enviarlo á la Exposició de Auto-retratos.

manera indiferent, ignocentona y quelcóm admirativa, com si servés encare la ignorancia dels dotze anys. Al Enrich no podia parlárseli de criaturas, ni podia veure que al seu davant sé 'ls fessin petons y manyaguerias; se posava frisós y no feya cap esforços per' amagar un neguit y un mal humor que 'l feya esdevenir á voltas intolerable; sobre tot no podia sufrir cap broma, per ignocent que fós, sobre la infeconditat de son matrimoni haguera renyit ab el millor de sos amichs si, ni en broma, li hagués dit xorch.

TÚ ME L' ENCENDRÁS... (per *L. Alegret*)

—Noya, ab aixó dels cigarros
passa igual que ab els amors;

si no s' encenen conforme,
aviat s' apagan y... ¡adiós!

La vella amistat que tenia ab l' Enrich y la Lluïsa feya que jo pogués entrar á tothora á casa seva, y fins algunas voltas m' hi havia quedat á dinar; d' igual modo ells venian á casa ab cordial franquesa y 's quedavan á menjar si així 'ls plavia. Malgrat aquesta intimitat may havia pogut esbrinar el perquè del mal humor del Enrich, mal humor que havia comensat á demostrar als pòchs días de casat, que li durava encare y que anava en constant *crescendo*. May havia sigut testimoni de cap escena violent. El matrimoni vivia en complerta armonia. L' única cosa que haguera pogut notar un d' aquests que tot ho repara, era que l' Enrich quan parlava á la seva dona ho feya ab apassionada vehemencia y la Lluïsa li responia ab intatxable correcció, ab modulacions de veu exquisidas, pero sense vibracions anímicas. A la veu del Enrich s' hi coneixia l' estrebada dels nervis; la veu de la Lluïsa obehia dócil els dictats del cervell.

May l' havia vista tan espléndidament hermosa com aquella nit. Jo no sé com anava pentinada y com anava vestida que no 'm semblava pas estar en aquell palco al costat de la bona amiga Lluïsa; potser l' ambient tebi del teatro donava distinta coloració á sa pell fina, rosada y borrisolencia com pell de préssech; qui sab si eran els llums eléctrichs quins reflectintse en sas ninas donavan á sos hermosos ulls aquell espurneig embojador; no sé si era l' ayre enrarit de la sala lo que li feya tenir la boca oberta respirant ab una sovintesa parescuda á fadich sensual. Lo cert es es que vaig olvidar un moment que aquella dona era la Lluïsa, que al altre costat hi tenia al meu amic Enrich, y mirantla no sé de quin modo que va enrogirla, vaig acostar atrevidament mon peuhet dret á son peu esquerra, y fent com si m' interessés extraordinariament lo que passava en escena vaig apoyarme al avantpit del palco opriment ab el colze 'l colze d' ella. No va apartar ni el peu ni el colze.

Havia comensat una bojeria y las circunstancias m' ajudavan á consumarla. Al comensar el darrer acte van portar un recado pera l' Enrich. Per una cosa urgentíssima havia de sortir del teatro.

—Fesme un favor, Jespus—va dirme.—Si al acabar la funció no he tornat, acompanya la Lluïsa á casa.

—¡Oh, si vols!...—digué la Lluïsa mitj alsantse.

—No, no; no tindria temps d' acompanyarte. No puch perdre un moment. Adeu.

—Adeu, vaig dir jo—y per afegir alguna cosa, vaig preguntarli fingint un exagerat interés:—¿No tens pas cap novetat?

—No; no es res d' importancia. Fins aviat.

—No tardis, Enrich—digué ella.

Y varem quedar sols al palco. Ab la despedida al Enrich haviam separat els colzes, mes no 'ls peus; al tornar á mirar la funció vaig intentar acostar de nou el colze, pero ella va retirarlo dissimuladament. Vaig apretar fort el peu sobre 'l d' ella, com renyantla per aquella demostració esquivia; ella restá ab el peu quiet. Fora de mí y no sapiguent lo que 'm feya, vaig fer ab el peu sobre 'l seu peu totes aquellas amorositats d' enamorat que saben ferse als dinou anys quan no hi ha altre medi de conversa, pero ella may va correspondre á mas demostracions. Un lleu tremolor de sas venas, la rojor encesa de sas galtes y 'l panteig més acentuat de son pit, m' indicava que la sanch li saltava del cor ab més empenta que de costum.

Va acabar-se la funció; l'Enrich no havia tornat encare y varem sortir junts del teatro. El carrer era mal empedrat y vaig oferirli el bras qu'ella acceptá. Llavors á cau d'orella, ab una veu suau y donant á las paraulas modulacions de bès, vessantne del cor una passió nascuda de feya una hora pero qui sab si anys há covada, vaig parlarli d'amor. Jo no sé pas lo que vaig dirli. Sols recordo que 'ls dos escursavam el pas pera retardar l'arribada á casa seva; que sempre vaig parlar jo sens que may me digués ella ni un mot; que tot sovint apretava son cos contra 'l meu y estrenyía fortament el bras ab que la servava, com si busqués en mí un apoyo contra mí; que alguna volta recliná son capet xardorós sobre 'l meu front abrusat per la febre, com si defallís; y que al arribar á la porta de sa casa, quan borrarxo de passió anava á posar els meus llabis sobre 'ls seus que s'entreobrian voluptuosos pera rébre'ls, va aparéixer l'Enrich al cap del carrer. Varem deslligarnos de bras y esperarem á la porta l'arribada del Enrich, que va donarme las gracias y després de despedirnos afectuosament ells entraren á casa seva y jo vaig donar un parell d'horas de vols á la ventura pels carrers més solitaris, buscant en la frescor de la nit l'esma y la serenitat que havia perdut.

Com per encís ha desaparegut el mal humor del Enrich. Si li parlan de la seva Lluisa somriu agradós y li espurnan de joya 'ls ulls. S'ha tornat festós ab las criaturas y li plau parlar de fills y de feconditats. La veu de la Lluisa al parlar ab l'Enrich té ja vibracions nerviosas y accents de passió; clava sos hermosos ulls als del Enrich com si estigués assedegada de las miradas ardents del seu home. Es una transformació completa la que ha suferit el temperament de la Lluisa y l'humor del Enrich.

JEPH DE JESPU

L'ART Y LA DEMOCRACIA

(Fragment inédit d'una Conferencia al Ateneo Igualadí de la Classe Obrera).

Cada vegada sembla que 'ns acostém més á n'aqueixa disseminació del benestar material y moral, fent que 'ls goigs y las cosas qu'eran patrimoni d'uns quants privilegiats entrin á ésser del domini de tots. Aixó constituheix la vera democracia, la que treballa pera procurar lo millor al major número, cada volta ab menos esforços; la que proporciona als desheretats lo que fins ara era un bé exclussiu dels richs y dels poderosos.

La ciencia, ab sos descobriments, es la que realisa 'l miracle, posant els fruyts de la cultura y del avens á la disposició de tots els homes, per insignificants que siguin. Avants el llibre era una cosa de luxo; un manuscrit ó un còdice era com una joya que l'havían poch. Vingué la imprenta y 'l llibre's feu accessible á tots, com la pluja y el sol. Las estofas de llana y seda no's feyan pels pobres, y la industria avuy las ha abaratadas y son d'ús general. Avuy l'obrer va interiorment més ben abrigat que 'ls antics senyors.

El tren y el tranvía proporcionan al més necessitat medis de viatge més ràpits y cómodos dels que tingueren els més grans Reys y Emperadors. Ara mateix l'acetilé, qu'es sens dupte una de las llums més hermosas que han existit, regna com la llum democrática per excelencia; se produheix á la casa, s'obté á una baratura sorprenent y ilumina las llars més humils com may foren il·luminats, en altres temps, els palaus dels senyors.

Projecte de decoració.

El salt d'aygua, ab el transport de la forsa eléctrica, retorna la industria á la llar; ja novament els telers se mouhen en las casas dels mateixos treballadors, preparant el jorn benhaurat en que cada home podr  ésser amo y obrer á la vegada. La Societat An nima, per medi de las accions, permet al petit participar dels beneficis dels grossos emprenedors.

Tot això que son beneficis materials se corresponen també ab els grans avenços y 'ls goigs del esperit. El Cinemat grafo dona ja al poble la sensació dels viatjes llunyans y la visió de las maravellas de la naturalesa, mentres el fon grafo porta als rec ns m s apartats las veus dels grans artistes y las composicions dels eximis mestres que no sentian m s que 'ls públichs privilegiats.

Las modernas manifestacions del art s'encaminan també en sentit democràtic   del goig de molts. Dintre del sigle XIX las dugas formas d'art m s originals han sigut las construccions de ferro y la pintura de paisatge. Las construccions de ferro, que ofereixen totas las perspectives d'un art nou, s'aplican principalment   las cosas d' s colectiu; als ponts de ferrocarril,   las estacions monumentals, als mercats y   las Exposicions; las sevas bellesas y sas harm nicas proporcions son exteriors y las frueix la vista de tothom.

El paisatge es una pintura essencialment moderna. Aquella  nima de las cosas, que cercavan els poetas de l'antigor, sembla que l'hajan trobada els pintors moderns. La figura humana constituheix l'ideal de la vella escola. El paisatge no havia constituït may, per sí sol, una manifes-

tació d'art. Fora dels flamenchs (entre ells Ruysdael en primer terme) y dels francesos (Claudi de Lorena y Nicolau Poussin), els grans mestres, quan no feyan interiors fastuosos y representavan sas imatjes en plena naturalesa eran inferiors. El paisatge es una pintura particularista; com el gòtic en arquitectura, es un mirall de cada poble, per petit que sigui, mostrant sempre un caràcter diferent.

Per aixó Catalunya, qu' es un poble particularista per excelencia, ha tingut tan bell estol de paisatjistas, que han donat una bona empena á nostre renaixement.

El paisatge s'apodera de l' ànima del terror, mostra la fesomia especial de las encontradas nadiuhas y porta 'l batech de la patria, aixó es, del lloch hont hem nascut. Veus aquí per qué 'l paisatge penetra més en el cor del poble y li dona un plaher espiritual; porque es la bella representació de la naturalesa en que ha viscut y ab la que 's sent compenetrat.

Malgrat ésser un art particularista el del paisatge, quan el temperament d' un gran artista l' arreplega y 'l fa traslluhir, entra en el patrimoni del art universal. En la figura no hem superat als antichs, mentres qu' en el paisatge som arribats á un perfeccionament ideal. La fotografia ha ajudat á la percepció de la vista humana, pero res ha pogut contra l' obra del paisatjista, que semblava trobarse enfront d' un insuperable competidor. A la fotografia li manca aqueixa guspira divina que sóls se troba en l' ànima del home, qu' es com l' alé creador y la fama immortal que dona vida y claror á las cosas materials. La fotografia 'ns ofereix el paisatge reflectat per una máquina insensible, y 'l quadro es el mateix paisatge vist al través d' un' ànima vibrant.

M' atreveixo á afirmar que 'l paisatge está cridat poderosament á infiltrar en l' ànima del poble el sentiment del art, aquell dóls sentiment que feu la superioritat de Grecia, á desvetllar la percepció de la bellesa y á extendre 'l gust plástich, qu' es un dò del esperit.

Tots hi tenim que treballar porque 'l poble la capeixi la bellesa, porque frueixi l' art que refina y educa l' esperit. Hi ha que fer l' art popular y democrátich, acostantlo al poble, fent créixer els Museos y sovintejant las Exposicions, que son patrimonis artístichs colectius, hont l' art ofereix els seus fruyts saborosos á las ànimas que fins ara no 'ls han pogut tastar.

FREDERICH RAHOLA

CEL Y TERRA

Dessota un cel plujós
mandrosament la boyra s' arrossega...
entre núvols de plom
un feble raig de sol arriba á terra.

La boyra s' extén,
depressa camina,
cobrint terra y cel
ab sa capa grisa.

¡Com plou! El día es trist
y no tinch aprop meu res que 'm distrega,
ben sola al Camaril
s' estava la Verge.

Son esguard pietós
y aquell rostre hermós
d' espiritualesa,
de tu m' han parlat.
Y la sô adorat,
l' ànima sospesa,
com un nou Rafel:

ab els ulls al cel
y 'ls jonolls en terra.

No tingas gelos, amor,
pensant en tú l' he besada,
y us heu de parti' l' petó
com dugas bonas germanas.

La iglesia es plena de llum;
els àngels cantan;
en llurs cants sento la veu
de ma estimada.

En las caras resplandents
de las imatges
trobo 'l rostre angelical
de ma estimada.

Quan enlayra 'l sacerdot
la forma sacra
al bell mitj t' hi cerco á tú,
¡dona estimadal

E. JUST Y PASTOR

DESPRÉS DE L' ASSAMBLEA (per *Picarol*)

La tornada del valent.

UNA NOSA DE LA SOCIETAT

El senyor Genís es un burgés que no comprén com en el mon pot haverhi aixelebrats. ¡Tant bé qu' estarian els senyors Genissos si no fossin aquests esguerra-crias!

Es un home de cinquanta cinch ó xeixant' anys, de regular estatura y tragina una panxa que sembla un bombo. La seva cara, rodanxona y fresca, es vulgar á tot serho; una d' aqueixas caras bonatxonas que, no obstant de ser rentista l' home, revelan clarament la seva procedencia del digníssim ram de tenders. Vesteix bona roba, de magnífich tall, pero la lluheix sense elegancia, encare que 's nota en ell cert embrás y una cruel violencia de moviments per evitar arrugas al vestit; si un fil, una petita ploma, un borralló de cendra de cigarro li cau á la roba, ell, sempre amament, s' ho treu del damunt. El senyor Genís diu que s' ha de ser curiós en la roba, y un día va tenir un disgust perque un poca-latxa li contestá que també se 'n havia de ser de conciencia. Adornan son ample pit duas hermosas cadenas d' or que, unidas per una anelleta, arrencan d' un trau de l' ermilla extenentse á dreta y esquerra fins á parar als respectius butxacons ahont hi restan empresonats, aquí 'l portamonedas, allá 'l rellotje. Del butxaconet de l' americana, banda esquerra, surt la punta d' un mocador de seda rosa planxat y colocat tan cuidadosament, que ni pintat.

El burgés senyor Genís llegeix, assegut en una cadira, els colzes damunt de la taula, las mans tapant abduas orelles. Son las deu del vespre. La criada, que ab la excusa de comprar especias, vé de gariar ab l' adroguer, passa pel menjador dihent que plovisqueja y fa fret. L' amo, ab cert ayre de congoixa, acosta la cadira á un espléndit braser qual caliu va consumint trossets de pell de poma que aromatisan l' espay y dolcifican la respiració.

El mobiliari del menjador indica prou quin es el grau de gust artístich y de confort del senyor Genís. Una alfombra usada cubreix l' enrajolat. Diversos quadros que han costat sis vegadas més de lo que valen, decoran las parets empaperadas de dibuixos barruers de tons xillons. Un buffet adornat de pisa fina, copas y ampollas de cristall y una gran fruytera plena de fruyta, presideix la estancia. Una taula rodona cubierta per una funda xarolada, al mitj, y una dotzena de cadiras ditas de Viena, completan el mobiliari.

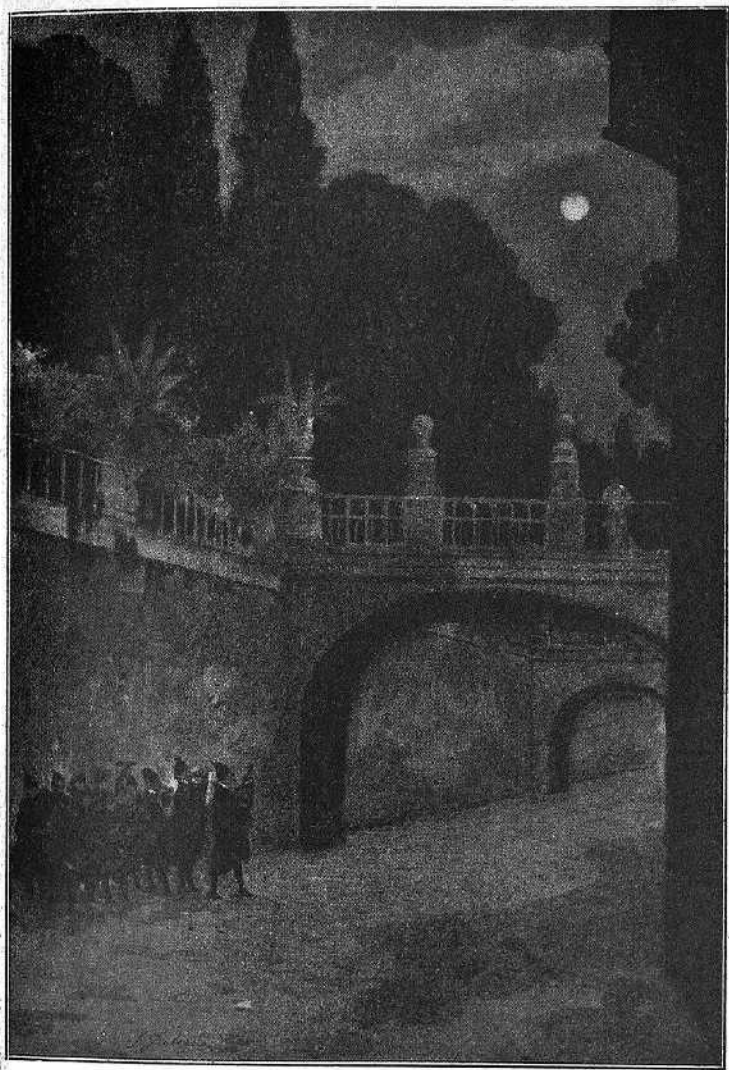
El senyor Genís continúa llegint.

Llegeix una novela de Juli Verne, no un llibre de candorós y senzill passatemps. Y en aquella nit freda y plujosa, després d' un sopar abundant y ben condimentat, y com prolegómen de vuyt horas de dormir tranquil y sense interrupció, el petit industrial d' ahir, rentista avuy, experimenta una sensació voluptuosa al assistir mentalment á las aventuras peregrinas dels personatjes de la novela quals páginas recorran els seus ulls embotornats.

Y es que no hi ha res tan agradable com l' evocar els frets polars, els viatjes á ignorats planetas, las excursiós submarinas, quan, com el felís burgés senyor Genís, un s' está á caseta, lliure de las privacions y perills de la vida guanyada á póls, ab la muller al davant, ab el caixonet de picadura habana damunt de la taula patriarcal, ab la filla fent puntas pel propi ús y 'l fill estudiant la lissó entre badall y badall de són.

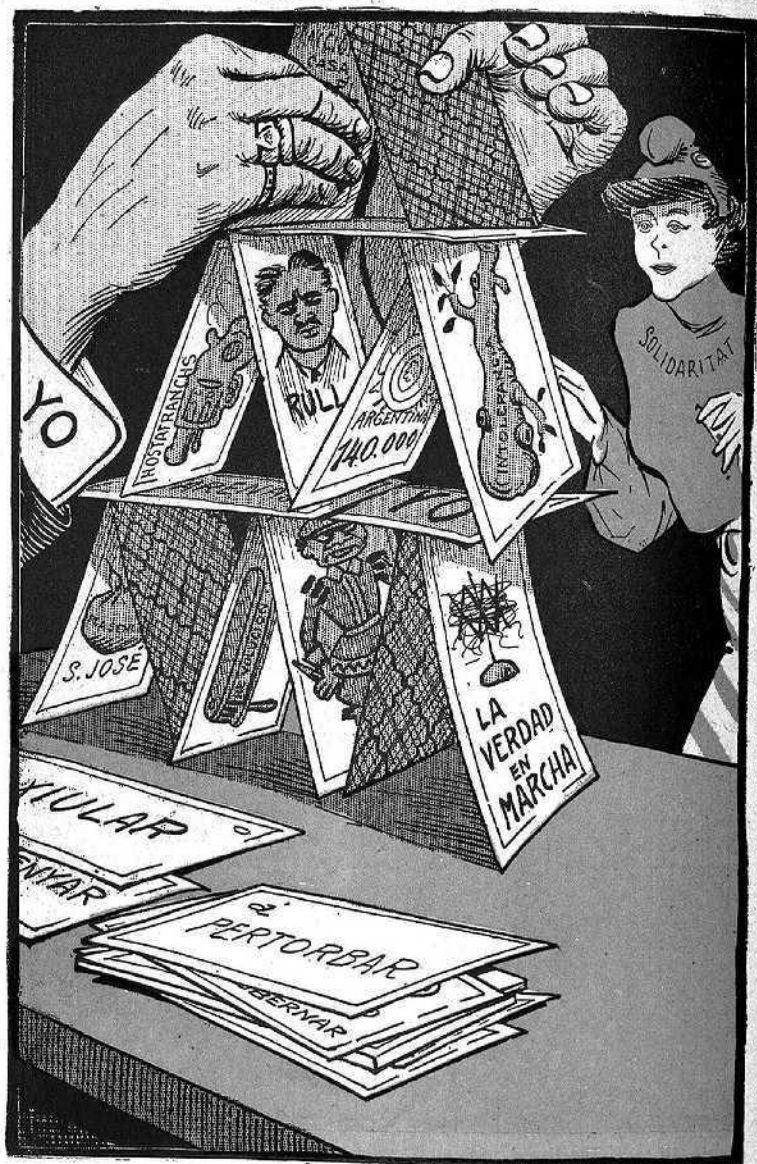
El senyor Genís es un d' aqueixos homes que 's diu d' ells que no fan

ÉPOCA ROMÁNTICA (per *J. Juliana*)

"La Serenada".

UN CASTELL DE CARTAS (per *Picavol*)

— Apàrtat, que bufo!

mal al pá que menjan; apocat, metódich, de costums senzillas y va á misa de nou tots els diumenges, mes que per devoció, per rutina; es un d'aqueixos sers que passen pel mon dels vius y se'n van sense haverse enterat de las penas ni de las glorias que conté la vida.

May ha sentit l'amor vibrant ni ha experimentat odi intens; va á la seva, al augment del seu capital, sense saber si ab aquesta fatlera fa mal ni si fa bé. Ell es incapás de cap impuls passional, y vegeta, com vegetaria un tocinet, en el sossego del seu primer pis, inspirantli un místich horror tot lo que signifiqi agitació ó moviment. Es tan ranci de cervell, qu'encare's figura que, quan els obrers presentan una vaga, ho fan per gauderia, y no hi ha qui li fassi comprendre qu'es deguda á una dolorosa necessitat.

El meu burgés es lector constant del *Brusi*; aquella catxassa del famós diari al exposar els seus judicis, diu el senyor Genís qu' encaixa molt bé ab el seu madur temperament, y no tinguen por que may formi opinió sense haver consultat primer la de la gaceta dels temps de las llumaneras. No es polítich, perque creu que la política es una farsa, única cosa en que toca pilota; pero torna á ensenyar el llautó al afirmar qu' es maurista, perque ha sentit dir qu' en Maura es l' home predestinat per acabar ab els aixelabrats socialistas, quins ab las sevas ximplerías de anar contra la propietat privada son una amenaça constant pera la tranquil·litat social...

Perque'l senyor Genís no pot sufrir el desordre. Li agafa mal de ventre cada vegada que recorda el dia en què anant á passeig per la Rambla, s' vegé sorprés per una munió de gent que llensava ¡viscas! y ¡moris! seguits d' una carga de la guardia civil y uns quants vidres trencats. El pobre burgés apretá á corre plé d' espant y d' ofech, y desde á las horas sent indignació fins pels gossos que burdan ó lladran.

El senyor Genís ha tancat el llibre y nota en sa persona un lleuger esborronament. ¿Qué ha succehit? Que 'ls héroes del llibre se troban en els mars glassats, sense recursos, abandonats en el lloch misteriós ahont se confonen y no funcionan las brújulas. ¡Oh, mártirs de la ciencia; vosaltres, generosos, entregueu la vida pera proporcionar comoditats al home!

El rentista d' avuy, ahir tender, tros de cóniam sempre, s' aixeca de la cadira, se frega un xich las mans, s' estira de brassos y de cos y's dirigeix á l' arcoba ahont l' espera un magnífich llit que li ofereix la dormida tranquila, tot pensant que demá es el día de tallar el cupó y qu' en Maura acabarà ab els aixelabrats.

Aquest es el senyor Genís, el tender d' ahir, el rentista d' avuy, la nosa de sempre. ¿No'l coneixeu, amichs meus, al senyor Genís?

N. BAS Y SOCIAS

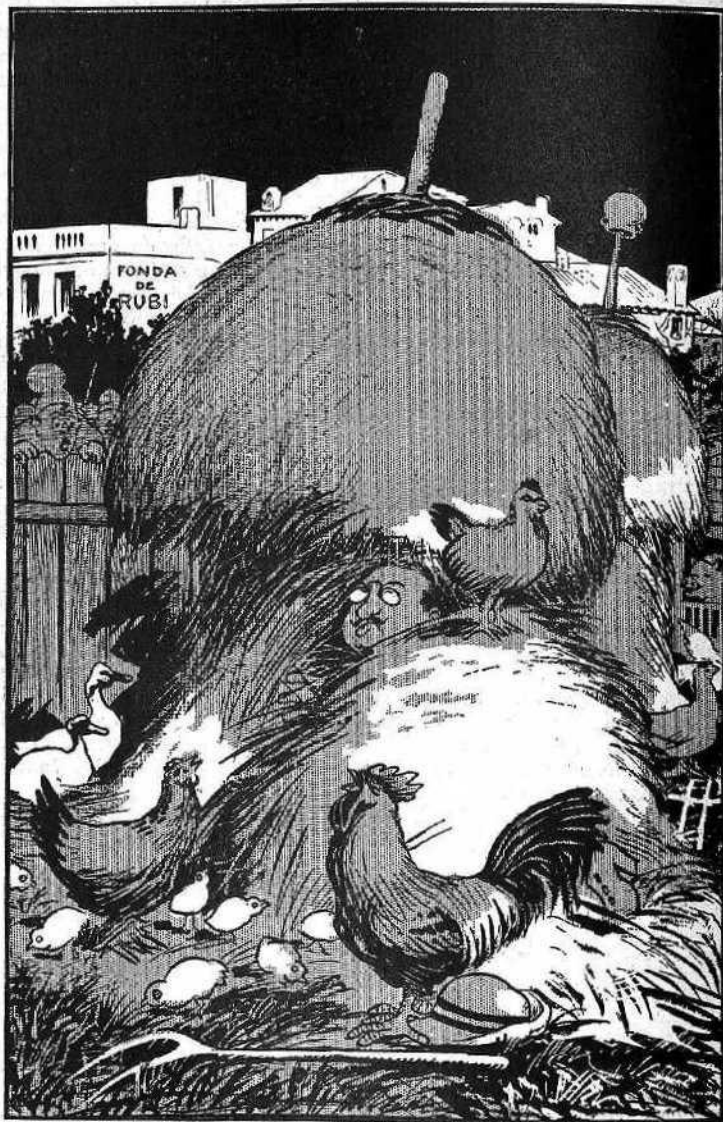
LA MORT DEL MUEZIN

(RONDALLA POPULAR ÀRABE)

Se conta de 'n Dja (1) que sa casa n' era vehina de la mesquita. Al puntejar l' aurora, tots els días, com de costum, el muezin anunciava la hora de la pregaria del matí. Quan la mare de 'n Dja sentia la veu del muezin,

(1) Es una especie de bufó molt retret y celebrat en la literatura popular dels pobles mussulmans.

DESPRÉS DE LA OVACIÓ (per *Picard*)

—Qué tormenta nos amaga!
qué noche, vágame el cielo!

despertava a seu fill, y d' aquesta manera li trencava 'l són, y en Dja fastiguejat y cansat d' aquella música de cada día, y ja no s' ho pogué treure més del cap, va pensar: mata al muezin, y la mare 't deixarà tranquil y no vindrà á fer-te la guitza com cada dematí.

A negra nit se posa al aguayt, y al ésser el muezin dalt del minaret, hi puja, el mata, li talla 'l cap, y 'l porta á sa mare, y li diu:

—Ara estigas tranquila. Tant tú com jo ens hem tret una pesadilla.

—¿Qué vols dir?—vá fer ella.

—La pesadilla d' aixecarnos á punta de día.

—Pero explicat...

Y ell que li tira 'l cap del muezin, y li diu:

—Té: aquí tens aquest cap qu' ha sigut la nostra pesadilla al cridarnos cada nit y fernos aixecar á punta de día.

Sa mare 's quedá com enza. Pensá que la familia del muezin faria mans y mánegas pera trobarne l' assessí, y que 'n Dja ab sas lleugeresas y ximplerías ell mateix se descobriria. Alashoras, ella li digué:

—Fill meu, posa 'l cap al magatzém, déixal á un cantó, y no ho diguis pas á ningú que tú l' has mort, perque 't matarian.

Y en Dja agafa 'l cap, el posa al magatzém, y se 'n vá.

No va tenir mandra sa mare, y compra un borrech, el degolla, y posa l cap del borrech al magatzém, allá ahont el seu fill hi havia deixat el del muezin. Y agafant el cap d' aquest se l' emporta y l' enterra.

En Dja sortí y va trobar un agombol de gent á la mesquita, després á la familia del mort boy plorant. Alguns deyan: "Es una cosa que no s' explica; no havia passat may un cas semblant, de matar un muezin en el minaret y no poder descobrir al assessí." En Dja demana qu' es alló, y la gent li explica.

Ell se dirigeix á n' als fills del difunt y els hi diu:

—La ma del assessí del vostre pare ha sigut guiada per Alá.

Li demanan que digui quí l' havia mort, y alashoras en Dja els conta 'l fet, els diu que ell era l' assessí del muezin, qu' 'l cap el tenia á n' el magatzém de casa seva, y que sa mare li havia recomenat en gran manera de no dirne ni un mot á ningú. Els noys, després d' aixó, no duptaren de que ell era l' assessí veritable. Li preguntaren ahont tenia 'l cap del seu pare assassinat. Y ell els va dir:—Veniu ab mí á casa.

En Dja hi encamina sos passos; els altres el segueixen y ab ell entran á la casa.

En Dja 's fica al magatzém, y com el magatzém era fosch vinga palpar y buscar per terra, fins que trobá 'l cap del borrech. Mentres el palpava, s' adoná de las banyas, y allavors va fer un crit de: "Fills del muezin."

—Som aquí—respongueren els altres desde fora del magatzém—enllestex y pórtans el cap.

—El cap del vostre pare te banyas, ¿sí ó no?—va tornar á dir en Dja desde dins

Al sentir la pregunta, tothom s' enriholá. Li digueren que 'l portés, y va sortir ab el cap de borrech, y tots quedaren d' alló més xasquejats. Alashoras la mare de 'n Dja 'ls avergonyí, y digué als fills del muezin:

—No havian pas de créureho possible que un pobre beneyt com el meu fill hagués donat la mort al vostre pare.

Y tothom se 'n torná á casa seva, admirat de la bromada que 'ls havia fet el toca-campanas de 'n Dja.

Traducció directa del drabe vulgar per

J. VIDAL JUMBERT

À ENTRADA D'ANY

LLOSA VOTIVA

Sía per vos aquest Any Nou, caríssim,
Auba serena d'un bell jorn de gloria,
Pòrtic frontal d'inconmovible temple,
Plácid auguri.

Sacra quietut en el redós pacífic
L'ànima vostra com un bàlsam ompli,
Pròdiges vessin sobre Vos les Hores.
Ombra propícia.

Gabriel Alomar

F I

TAULAS ALFABÉTICAS DE AUTORS

TEXT

	Págs.		Págs.
Aguileta.—Anécdota . . .	112	Casals y Bové (Faust).—Epilech	35
Agulló (Ferrán).—Hivernenca.	150	Carreras Padrós (F.).—Plany.	158
Albert (Emili).—Pensaments .	137	Casanovas (Francisco).—La	
Albert (Salvador).—De las Bi-		Tolosana.	160
bliotecas.	90	Castellet Pont (J. M.).—L'en-	
Alemaný (Xavier).—Patria		cantament del bus.	148
morta.	58	Catalá (Víctor).—Fragment	
Almerich (Ll.).—El bell parlar.	10	(d'una novela inédita). . .	173
Alomar (Gabriel).—Llosa vo-		Cavallé (P.).—Noteta. . . .	123
tiva.	192	Coca y Collado (E.).—D'altre	
Alsina y Clos (Simón).—A una		temps.	25
que té un gran nas.	11	Coma (J.).—Ignocencia. . . .	108
Alter Ego.—Lliriana	131	Chavarri (Eduart L.).—En la	
Amat y Capmany (J.).—Cansó.	13	Marina alta.	73
Andressito.—¡Ja no hi es! . .	143		
Arce (J. M. ^a de).—La nit radiant.	57	Escriu Fortuny (M.).—Anyo-	
Avi Riera (L').—A mos ceps. .	139	ransa.	26
Ayné Rabell (J.).—La tasca d'en			
Clavé	63	Ferré y Gendre (J.).—Guspiras,	90
		Ferrer y Busqué (J.).—Canta-	
Badía (M.).—Un deixeble apro-		rellas.	120
fitat.	91	Ferrer Gibert (P.).—Solitut. .	119
Balmas (Miquel).—Íntima. . .	91	Ferrés (Pere).—Crudeltat. . .	113
Barbany (Joseph).—El modern		Figueras Ribot (F.).—Perque la	
Job	25	vaig conèixer	9
Bartrina (F.).—A Teodor Lloren-		Follet.—Hipocráticas	70
te, en son cinquantenari. . .	102	Forgerón B. (Pepeta).—Calem-	
Bas y Socias (N.).—Una nosa		bour.	119
de la societat	186	Fuentes (Enrich de).—La ciu-	
Baucells Prat (J.).—Rapsodia.	177	tat vella y la ciutat nova . .	53
Bonafé (Matias).—Art de fer			
comedias.	168	Gavires (J. F.).—Cantarellas. .	98
Bosch y Barrau (Pau).—El flu-		Girbal Jaume (E.).—El fadri de	
viol	104	Verges.	74
Bosch y Romaguera (J.).—Qua-		Givanel (J.).—Una nota de la	
dret	136	edició crítica de <i>Tirant lo</i>	
Bosch y Viola (E.).—Ideal . . .	75	<i>Blanch</i>	160
Boy (Santiago).—Xarlataneria	28	Gomila fill (S.).—Posta d'áni-	
Busquets y Punset (A.).—Fugint		mas.	36
del niu	78	Guanyabens (E.).—El gerro.	
		Trad. de Regnier	29
Calamés.—Els ases d'en Tomeu	149	Guimerá (Angel).—El gran	
Capella (Jascinto).—Fragments		moli.	101
d'una carta.	144	Gumá (C.).—Lamentació. . . .	130

	Págs.		Págs.
Hereu d' Horta (L').—Lo que han dit molts sants.	22	Pont y Espasa (J.).—Ser pare.	34
Jeph de Jespus.—Un favor d' amich.	178	Puig y Cassanyas (J.).—Els pobres.	102
Juliá Pous (A.).—Engrunas.	46	Rahola (Carles).—Idearium.	99
Just y Pastor (E.).—Cel y terra.	184	Rahola (Frederich).—L' Art y la Democracia.	182
Llauné (Pep).—Anar per llana.	167	Rahola (Victor).—La rondalla d'en Faló.	164
Llimoner (A.).—Amorosas.	81	Ramon y Vidales (Ramon).—Justicia nova.	92
Manau Avellanet (Ll.).—Las rosas del pastor.	114	Redondo (Joan).—Retrat.	98
March (A.).—Polvos miraculosos.	120	Revoltós (Martí).—Prometatje.	48
Marramau.—De la poca solta de la Gramática.	82	Ribot y Serra (M.).—L' auca del bon viure.	56
Massip (Ramón).—Pensaments.	156	Riera Vda de Escriu (Dolors).—Ma confessió.	48
Mata de Bosch (Maria).—Intima maternal.	130	Riera y Bertrán (J.).—Duas faulas.	112
Mayet.—Enfilall de besos.	38	Riusech (M.).—A una nina.	23
Mestres (Apeles).—L' ermitá.	80	Rosselló (J.).—A un amich.	127
“ Els pardals.	127	Rovira C. (J.).—Acudit.	158
Millá (Lluís).—Fotografia moderna.	49	Salvador (Ll. G.).—Els de fora y els de dins.	118
Mister Mix.—Pensaments.	52	Solá (Andreu).—La nuvia.	132
Morera y Galicia (Magí).—L' Angelus.	56	Staramsa (J.).—Filosofant.	32
Muntaner (Jordi).—Un bossí d' autobiografia.	151	Tarrats (Joseph).—Coloqui primaveral.	68
Nogueras Oller (R.).—Gelos extravagants.	140	Tomás y Salvany (Joan).—Idealisme.	32
Novellas de Molins (J.).—Montsenyenca.	164	Ubach y Vinyeta (F.).—¡Visca la patrial!	23
Oliva Bridgman (J.).—Del meu llibre.	156	Urrecha (Frederich).—Figuras de teatro.	124
P. del O.—Crónica del any.	6	Vidal (Romuald).—L' “último mono”.	14
P. J. G.—¿Modestia?	142	Vidal Jumbert (F.).—La mort del muezín.	189
P. K.—Lo que costa la gloria.	66	Vilaret (E.).—Nit d' agost.	97
Pamonicas (R.).—Un consell.	55	Vives y Borrell (J.).—Anorreament.	37
Pegadella (Telesforo).—Vanitat de vanitats.	107		
Pons y Massaveu (J.).—Com s' ho manegan els homes.	39		

Il·lustració

	Págs.		Págs.
Alarma.—Projecte de decoració	65	Foix (Mariano).—Tornant de pasturar	62
Alegret (L.).—Comentant la carta	125	— Excés de cortesia	70
— La carta adorada	174	— Nos ab nos	82
— Tú me l'encendrás	180	— Casat de fresch	96
Atché (R.).—Projecte de monument	169	— Senyals barométricas	105
Bagaria (Ll.).—Tentacions	108	— Festas me fas....	119
— Matrimoni estéril	108	— Extranyesas d' aquest món	155
— Puede el baile continuar	152	— Entre balladors	166
— Expositors carbassejats	179	Ida.—Cercant la llògica	40
Brunet (Ll.).—Estética fisiológica	24	— Un martre de la causa matrimonial	111
— Sports de moda	49 y 50	J. S.—Vinyetas	120 y 136
— La verdad en marcha	84	Jou.—Del concurs aerostático	9
— Aproximacions interplanetarias	93	— Concertista	22
— Zoologia popular	95	— M. ^{ne} Plimsault	28
— De guerra santa	116 y 117	— Un refrá esguerrat	54
— L'eterna pesadilla	162	— Las nenas d'avuy	55
— Refranística popular	162	— Gente torera	113
Cabrinety (J.).—Declaració postal	51	— Els nous andares	119
Capuz.—Anteportada	1	— Elegancia	143
— Vinyetas	2, 8 y 192	— La qüestió marroquina	152
— Portada	3	Juliana.—Las tardes d'estiu al Parch	163
— Al Concert de Bellas Arts	31	— Epoca romántica	187
— Del art ab rodas	72	Junyent (O.).—Projecte de decoració	183
— Las estacions . 129, 134, 138 y 141		Marqués (J. M.).—Un recó del Ter	33
Cardunets (A.).—A Llaneras	74	Mas (F.).—Viatje de nuvis	42
Casanovas (E.).—Dígali barret!	23	— Art modern	43
Cuchy (J.).—Indecisió d'una banyista	18	Mestres (Apeles).—Ángels de Deu	146 á 151
— Patinant	67	Miró (R.).—Els urbans	46
— En una street de London	71	— L'ascensió de don Prudencio	110
Diéguez.—Capsalera	38	Molinas (P.).—La cantarella eterna	132
Echena (J.).—La lluyta dels centaures	19	Moragas.—Projecte de decoracions	65
Escaler (Lambert).—Notas d'art decoratiu	157	Pellicer Monseny (J.).—Els eterns badochs	15
Fabrés (Antoni).—La nit	47	— De verano	83
Foix (Mariano).—Un nus ben fet	17	— Tornant de fira	109
— Balls y balladors	27		
— Modistetas	61		

	Págs.		Págs.
Picanyol.—Cuberta		Robert (J.).—Diàlech de carreró	59
— Davant del santoral.	4 y 5	— Home previngut.	70
— Una sortida y una entrada.	6	— Género infim.	71
— Grave accident.	12	— Caps de casa.	143
— Conseqüències de la poda	16	— Xiste d'anfiteatro.	179
— Sant Antoni gloriós.	21	Rusiñol (Santiago).—Sant Benet de Bages El Pati.	86
— Dos planetas que s'aproximan.	35	— Id.—El Claustre.	87
— Un esperit crítich.	60	— Id.—Un recó de poesia.	89
— Pescador de canya.	69	Sancho.—Entre colegas.	44
— El concurs de globos.	81	— Diumenge de rams.	45
— Verborrea pirotécnica.	98	Sardá (J.).—Puntayre catalana	145
— Prempsa utilitaria.	99	— Un que ho entén.	165
— Tipos cómichs.	100	Sclaus.—Orlas.	57 y 131
— En marxa.	101	— Adorno.	136
— Teatro lerrouxista.	103	Serra (Enrich).—La llántia.	11
— Poetayres premiats.	106	— Flor llatina.	76
— Per la corrida electoral.	109	— En el país de las Sabinas.	77
— A la Exposició.	113	Serra (V.).—A la Rambla de las Flors.	167
— Camí del sacrifici.	114	Solá.—Una instantánea.	13
— Els <i>hors d'oeuvre</i> de don Prudencio.	121	— El automóvil mamá.	13
— Arribar á temps.	123	Torent (E.).—Artistas de pas.	36
— Suicidi honrós.	153	— Costas, las de Levante.	75
— Paraulas de consol.	159	Urgell (M.).—Solitut.	122
— Un barbero sevillano.	161	Vázquez (Nicanor).—L' obrer del camp.	53
— Al Pla de las Comedias.	173	— Capas socials.	91
— Un éxit cinematogràfic.	175	Vila (Joan).—Messidor.	107
— Igual remey, distints efectes.	176		
— Després de l'Assamblea.	185		
— Un castell de cartas.	188		
— Després de l'ovació.	190		
Pinós (J.).—Ètica social.	97		
— La sort de las personas.	133		
Robert (J.).—Pa de caritat.	58		

FOTOGRAFÍA

Ballell (F.).—Un efecte de contrasta-llum.	171
--	-----

PÁGINAS ANUNCIADORAS

*Recomano als meus amables
favoreixedors la lectura de las
següents pàgines.*

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

Qui no anuncia,
no ven

Aforisme mercantil

FERRO-QUINA-BISLERI

FERRO-QUINA-BISLERI

RECONSTITUYENTE DE PRIMER ORDEN
APERITIVO HIGIÉNICO

Recomendado por toda la clase MÉDICA

♦ ♦ ♦ ♦ ♦ Depósito: Bajada San Miguel, 1 — BARCELONA

DOLOR

reumàtic, inflamatori y nerviós

Se cura ab el **DUVAL** que ab tan notable
tan acreditat éxit ven la conegu-
da Farmàcia MARTINEZ, á mitj carrer de Robador,
cantonada al de San Rafel, 2, BARCELONA.

Fábrica de Perfumería

— DE —

José Seijas

San Pablo, 15 — BARCELONA

ESPECIALIDAD

EN TODA CLASE DE

ARTÍCULOS PARA PELUQUEROS Y BARBEROS

Perfumería extranjera de todas marcas

VENTAS AL POR MAYOR Y MENOR

MANUFACTURA PAPERERA

Llibres ratllats, Vades, Mostruaris, Enquadernacions, etc.

Daurats y Relleus

Calendaris, Cromos y Cartells d' Anunci

Papereria y Objectes d' escriptori

B. CASANOVAS

CONDE DEL ASALTO, 15, BARCELONA

Trajes hechos á medida. . . . De 14 á 75 ptas.
Id. id. id. para niño. De 2'50 á 22 »

Fachada Hospital, 127, BARCELONA

ESQUINA SAN JERÓNIMO, 2

C. TEXIDÓ Y FILL

ENQUADERNACIONS

LLIBRES RATLLATS

EFFECTES D' ESCRIPTORI

IMPRESSIONS COMERCIALS

y TARJETAS POSTALS

DESPAIG: REGOMIR, 29
TALLER: MOLAS, 14

BARCELONA

PREUS ECONÒMICHS

MERCERÍA Y NOVETATS

DE

Flamarich y Puiggrós

*GRAN ASSORTIT EN CINTAS, GASSAS,
ADORNOS DE TOTA MENA*

Brodats, puntes

y demás articles del ram

CARDENAL CASAÑAS, N.º 5

(AVANS RIERA DEL PÍ)

PREUS ECONÒMICHS

Amando Pamies

BARCELONA

DESPAIG: Girona, 122 — FÁBRICA: Diputació, 386

— Teléfono 3507 —

FÁBRICA DE TINTAS

pera Imprempta y Litografía

GRAN FÀBRICA

DE BILLARS

UNICA EN SA CLASSE
EN ESPANYA
FUNDADA EN 1833

Vda. y fillas de A. AMORÓS

Premiada ab 20 medallas =

—Un cop el «Garuncho»
siga ben encès,
enguirar el taso,
plantarè els palets,
colocarè el mingo
al lloch que ha de ser,
pendrè be las midas
apuntant al dret,
m' hi posarè en fatxa,
y pegant de ferm,
cada cop que dongui
sobre 'l panyo vert
serán per mi tantos
que m' apuntarè.
¿Qué diu, que las taulas
no van be, potser,
y aixó 'm farà perdre?..
Cà!... No 'n cregui res.
Els billars ahont jugo
son bons, excelents.
Son tots de la casa
Amorós, y aquests
ja sé que no poden
anar malament.

Exportació á provincias y Ultramar
Se envían catálechs gratis

A. Carduener 22

1

2

8

DESPAIG: Conde del Asalto 26
FÀBRICA: Blasco de Garay 53

BARCELONA

LA REFORMADA

FÁBRICA DE PAPER

DE

Joan Capdevila Raurich

ESPECIALITAT

EN

Papers pera escriure, imprimir
y litografiar

CASA ESTABLERTA EN 1841

MAGATZEMS Y DESPAIG:

Carrer de la Lleona, 4, 6, 8 y 10

BARCELONA

Pelayo
56
Barcelona.

LENCERÍA y CONFECCIONES.

A. ROSICH & C^{ta}

• MÉXICO •

Representantes exclusivos

• NUEVA-BELLA-JARDINERA •

← Calle Coliseo.

• HABANA •

*Representante-
-exclusivo-*

MADAME • LAURENT •

calle O'Reilly.

CANASTILLAS para RECIÉN-NACIDOS.

Pidanse catálogos

Casa central PELAYO 56 BARCELONA.

EQUIPOS
para NOVIA y NOVIO
ULTIMAS • MOVEDADES

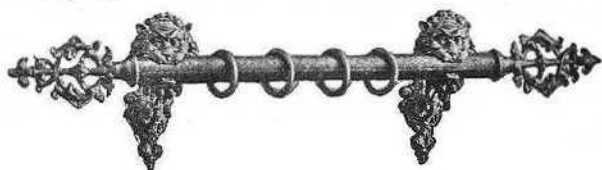
GRAN DIPÓSIT DE VINS
— DE —
**POCH,
Germans**

(Successors de P. y ARTIGA)

Si volen beure bon ví,
agradable al paladar,
que no resulti gens car
y que 'ls ajudi a pahí,
demanin a tot arreu
el ví marca «Poch, Germans»,
qu' està de tots al alcans
y es el ví millor que 's beu.

ARIBAU, 81 = Teléfono 3657

De venda en tots els Colmados y Tendas de Comestibles

METALLS ARTÍSTICHS

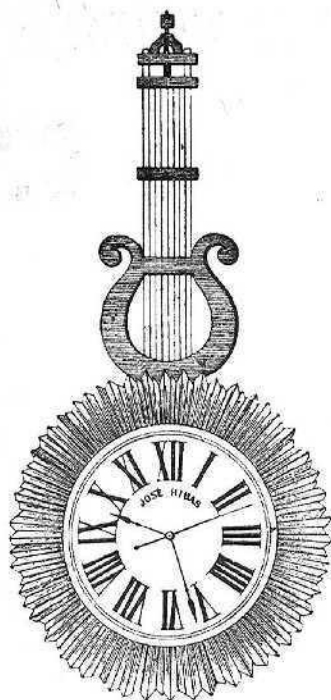
DE

Marcel Vilá

Gran assortit de toballeros, abrossaderas, cadenas, penjadors
y demés articles pera 'l decorat de habitacions

TELÉFONO 2168

**Elisabets, 7, y Notariat, 10
BARCELONA**

RELOJERÍA
DEL
OBRERO
DE
JOSÉ RIBAS

Arco del Teatro, 1 bis
BARCELONA

SE COMPONEN, VENDEN Y CAMBIAN RELOJES
asegurando las composturas y ventas por dos años

TAMBIÉN SE PAVONAN RELOJES

EN NEGRO Y AZUL

POR MEDIO DE LA ELECTRICIDAD, PARA MAYOR DURACIÓN,
á precios reducidos

Arco del Teatro, 1 bis

(CERCA DE LA RAMBLA)

NOTA.—La casa no cobra las composturas de los relojes de pared hasta los 8 días después de colocados, para así probar lo bien que se trabaja y la seguridad que tiene en las composturas.

TALLERS D' ELECTRICITAT

Vivó, Torras y C.^a

Borrell, 71 y 73 — Teléfono 984

BARCELONA

ELECTROMOTORS Y DINAMOS

pera corrent contínua

y alterna monofásica, bifásica y trifásica

TIPO EXCLUSIU DE NOSTRA CONSTRUCCIÓ

BAZAR DE LA UNIÓN

Carrer de la Unió, 3 — BARCELONA

EFFECTES D' ESCRIPTORI

Llibres ratllats

Tintas de totes marques

Copiadors pera cartas

Papers y cartulinas

Plumas y llapis

Objectes pera regals

Tarjetas postals

Tinters

Escribanías

Sobres, etc., etc.

IMPRESSIONS COMERCIALS

Tarjetas de visita - Facturas - Talonaris - Esquelas - Menús

Circulars - Invitaciones

Prospectes - Recordatoris - Memorandums, etc., etc.

BAZAR DE LA UNIÓN

Carrer de la Unió, 3, Barcelona

Preu: 1 pesseta

ANTONI LOPEZ • EDITOR •
LIBRERIA ESPANYOLA...
RAMBLA DEL MITJ N.º 20.
BARCELONA.

